

www.e-rara.ch

**Plantae Seu Simplicia Ut Vocant, Quae In Baldo Monte, Et In Via Ab
Verona Ad Baldum reperiuntur**

Pona, Giovanni

Basileae, 1608

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-28102>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

PLANTAE

SEV SIMPLICIA VT
VOCANT, QUÆ IN BALDO
MONTE, ET IN VIA AB VERONA AD
Baldum reperiuntur: Cum Iconibus, & nominibus
aliarum quamplurimarum, quæ à nullo antè
sunt observatæ:

à

JOANNE PONA PHARMACOPÆO VERO-
nensi reperta, & edita.

SECUNDA EDITIO.

Cui additæ sunt nonnullæ stirpes insignes, ab HONORIO
BELLO VICETINO in Creta observatæ.

Apposita etiam est disceptatio

DE AMOMO VETERUM

habita

à

Clarissimo NICOLAO MARONE A, Medico & Phil. Veronensi:
unà cum legitimi Amomi racemi Icone.

BASILEÆ.

Sumptibus Lazari Zetzneri, Bibliop.

M. DCVIII.

CLARISSIMO VIRO
CAROLO CLVSIO,
JOANNES PONA, S.

Restantissimam Medicinam humano generi necessariam esse, inde constat, quod (uti in Ecclesiastico legitur, & in libris castigationum purgantium Joannis Mesues) ipsi propter eius fragilem, & caducam naturam à summo rerum Opifice clementissimè fuerit elargita: constant siquidem hominum corpora ex elementis, corruptioni subjectis, in vicem agentibus, & patientibus: ex quibus alterationes, & affectiones necessario hominibus occurrunt, quarum in actiones facultatum, organorum ministeria, similium partium naturales effectus omnes variis modis leduntur: hinc rationalis anima, labefactatis instrumentis, (quasi dentata dolabra) in operibus suis, & circa artes omnes, scientias, philosophiam, & (quod gravius est) erga suum summum creatorem deficere, sepe cogitur: anima namq; nostra, hac carnea veste obvoluta, hujus corporis instrumentis, (continuè etiam fluentibus) ut sua perficiat munera, indigere lucidissimè conspicitur; nam quo modo imaginatione corrupta, diminuta memoria discurret, & ratiocinabitur? suum agnoscet auctorem, redemptorem, atq; illi obtemperabit? egrotum vero corpus quomodo homini artes convenientes exercebit? proculdubio, aut hæc diminutè tractabit, aut depravatè præstabit. O verè infelix humana natura, cum propè innumeris ærumnis, & tot, tantisq; morbis miserrimè subjaceas! His tamen calamitatibus omnibus arte ipsa medica, nobis à benedicto Deo benignissimè impartita, obviam imus, & verè medemur. Hæc etenim præcepta, & medicamenta proponit,

P R Æ F A T I O

& exhibet, quæ dogmaticè, rationabiliterq; usurpata, quantũ
 hominilicet, præsentem tuctur, & deperditam sanitatem re-
 stituit. Jam verò hæc medica materia (habituibus illis præter-
 missis, qui ex fonte Philosophia hauriuntur) cùm ab elementis,
 fodinis, animantibus, aliisq; hujusmodi rebus naturalibus pro-
 manant; tum præcipuè à simplicium, plantarumq; admirabili
 virtute sumuntur. His igitur ego cùm avidè operam navave-
 rim, tum, ut ex horum admirabili natura, artificio, & effecti-
 bus causantem artificem intelligerem, admirarerq; ; tum, ut
 hæc cognoscendo, discernendog, possem (quod muneri est no-
 stri) utiliter, & non adulterine, quæ à Medicis in hominum u-
 tilitatem præcipiuntur, genuina simplicia eligere, & eadem in
 pharmaca commiscere, neq; expensis, neq; laboribus pepercì, ut
 vegetabilium præcipua loca studiosè inviserem; quæq; sibi ad
 hoc facientia nascerentur, quanta possem diligentia perquire-
 rem, observarem, atq; colligerem. Inter hæc igitur cum cæteris
 dote ista minimè secundus sit MONS noster BALDUS dictus,
 Baldus (inquam) qui altitudine, latitudine, amœnitate, ac
 pulchritudine insignis in Italia finitimis limitibus Tridentum
 versus, ubi faucibus Alpium ipsa à Rhetia separatur situs est:
 isq; in agro Veronensi, ab ipsa Urbe Verona viginti millibus pas-
 suum distans: quæ præter Arces, & Mœnia tutissima, civium
 splendore, vetustate fundatorum, æris salubritate, amœnif-
 simis collibus, flumine pulcherrimo Athesi, lacu Benaco (qui
 certè bene agit, cùm solus Carpiones regios pisces, & producat,
 & alat), Aedibus, superbo Amphitheatro, illustribus Templis,
 terræ quibusq; fructibus, acutorum ingeniorum feracitate, &
 quæ tandem naturali, & medico Viridario Baldo monte, in quo
 varia, ac peregrinæ plantæ abundè conspiciuntur præstantissi-
 ma civitas existit. Hunc itaq; cum per plures vices unà cum il-
 lustribus, excellentissimisq; atq; admodum R. R. D. Patre Mau-
 ro, & D. Casare, altero quidem fratre, altero filio peracutissi-
 mi,

rissum

PRÆFATIO.

mi, integerrimūq; Juris consulti. D. Fabii de Niclefolis, hujus-
ce civitatis generis splendore, fortuna bonis, & literis prima-
tibus civibus: D. Nicolao Maronea, D. Hectore Moscalea (nunc
Cæsareæ Majestatis Medico) pariter Urbis nostra medicis cla-
rissimis: D. Hieronymo Calderino civis nostro doctissimo: D. Jo-
achimo Juniermano Norimbergensi Philosopho, Medico, &
Herbariæ facultatis peritissimo: a quo veluti à scientissimo du-
ce plurimum, & cognitionis, & artis simplicium mihi compara-
vi D. Pascale Lecog, Gallo: D. Jacobo Zuigero Græcæ lingue pu-
blico professori in Academia Basiliensi, & D. Georgio Rentzio
VVinspergensi, omnibus Philosophiæ, & Medicinæ Doctoribus,
atq; in Plantarum notitia versatissimis: & cum per plures (in-
quam) vices Montem ipsum Baldum peragrassem investigan-
do rimandoq; diligenter Valles, Prata, Sylvas, Rubos, Foveas,
Cavitates, Rupes, Verticesq; omnes præcipites, atq; saxosos: ne
quæ iterato sæpe labore conquiesceram, temporis tractum è me-
moriam effluerent, aut consenescerent, ac demum culpa mortis
interirent, hæc de maximo hoc Baldo breviter adnotare non
ab re fore arbitratus sum: tum præsertim, cum numerosiora
simplicia ipse, quàm alii hucusq; observaverim, tum potissimū
etiā, cum plantas aliquas novissimè ibi ego adinvenerim, quæ
hactenus nec editæ, nec cognitæ ab aliquo (quod sciam) unquā
fuerint. quas etiā nec parum & utilitatis, & pulchritudinis,
herbariæ supellectili allaturas mihi persuadeo. Memor ergo
singularis humanitatis tuæ quā tu mihi aliquando doctissi-
mis epistolis tuis, simplicium alicuius difficultatis enodationem
tractantibus, declarasti, meq; eorum perfectiori scientia adau-
xisti: optimeq; sciens, quantum in plantaria facultate polleas;
quandoquidem scientiæ tuæ præstantia cuiq; ex præclarissimis
tuis Voluminibus satis patet, quibus præ te fers incomparabilia
studia, vigilias peregrinationesq; ejus comparandæ causa sub-
iisse: ejusdemq; manifestas, te mirabili ordine, & eloquentia

rege

P R A E F A T I O.

singulari non minus singula describendoculis, quam
suis iconibus referendo oculis corporis subijcere. Pulchre itaq;
cognoscens, te Medica materia tantum profuisse; ipsamq; tibi
infinite debere, aratione alienum non esse censui, ut haec tibi u-
ni dicarem. Prout etiam in futurum, si qua occurrent, me fa-
cturum polliceor, ut apicem perfectionis iam in cognoscendis,
tum in usurpandis simplicibus (si fieri possit) assequi mihi lice-
at: hoc autem eo libentius feci, quod ad id me (inter ceteros)
Perillustris, & undequaq; Clarissimus, ac omnium scientiarum
genere insignis Joannes Vincentius Pinellus, principis, ac sin-
gularis meus dominus, honorifica servitutis mea ergate felix
initium est cohortatus. Hic, Vir praestantissime, reperies iter,
Villas, loca, situs, Aspectus, seriemq; omnem, ac nomina herba-
rum, quae singulis in locis vere exoriuntur. Posthac vero, ac
propediem (ut spero) Deo bene annuente singularum ipsius
Baldi partium imagines, ac locorum effigies depictas acci-
pies. Quoniam autem nobilitas, & candor animi tui, mihi
jampridem perspectus est, quod labores hos meos qualescumq;
amplexari non dedignaberis, pluribus hoc a tua benignitate
contendere, super vacaneum existimaui. Satis id mihi erit, si
signum hoc esse mea perpetua ergate observantia, procer-
to habueris. Interim Deum O. M. ut te quam

diutissime incolumentueatur, rogo.

Verona, Idus Augusti,

M.D.XCV.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Nemo admiretur, si ex illis plantis, quæ olim iconibus suis cælatæ, descriptæ quæ fuerunt in Antuerpiensi impressione, nonnullas immutatas, aut adauctas perspexerit: non enim ex Baldi Monte ita accuratè evulsæ haberi potuerunt, ut pictor aliqua ex parte non coactus fuerit, in his aberrare: Quod secus omnino nunc evenit; siquidem ad vivum, summa diligentia adhibita, nunc eas delineatas habebit. Ex his ipsis nonnullæ à Clarissimo Casparo Bauhino Anatomico, & in Academia Basilienfi Plantarum publico professore (cum quo mihi summa intercedit necessitudo) nominatæ, & descriptæ, in suo Phytopinace, anno M. D. XCVI. Basileæ impresso, diversis tamen nominibus appellatæ: cujusmodi est, Veronica petrea semper virens: ab ipso Chamædrys saxatilis. Thlaspi quoq; petræum myagroides, sub nomine Thlaspi alpini, nobis proposuit. Ocymoides muscosum, nomine Gentianellæ omnium minimæ. Trachelium minus petræum Rapunculum alpinum, vocavit, figuramq; huius quemadmodum & aliarum plurimarum prius à nomine descriptarum attulit in suo amplificato Matthiolo, in quo describendo plurimum studii adhibuit, & labores vix ferendos sustinuit. Ego verò horum nominum nullam prorsus mentionem feci, ut qui ante ad excellentissimum virum Carolum Clusium Montis Baldi descriptionem miseram, anno scilicet M. D. XCV. ut ex ea epistola, quam ad eum scripsi, facillimè cerni potest. Habebis hîc etiam, candide lector, quasdam alias plantas, quæ olim omissæ fuerant: Quippe quod effingi, & describi non potuerunt opportunè in prima impressione. Polliceor autem, oblata occasione, nonnullas alias in lucem me emissurum, nondum observatas, aut non rectè cælatas, sive etiam non satis fideliter ab aliis descriptas. Vale, & hunc meum laborem, qualiscunq; sit æqui, boni q; consule.

JOANNI

JOANNI PONAÆ,
NEPOTI CARISSIMO

Federicus Cerutus Avunculus

S. D.

VIDE, quanti apud me sis: dum tuas præclaras animi dotes intueor, me senem non invitum ad Musas revocas. Utinam, quod tibi confeci Anagramma, te dignum existimari possit. Vale.

JOANNES PONA.

Ἀναγραμματισμός.

AN NON IS PÆON?

Quicumq; Ponam noverit,
Rerum scientem plurima,
Quæ corpori salubria
Plantæ ferunt mortalium:
Et quæ, fodinis cruta,
Prodesse possunt: languidis
Quæ conferant & pharmacæ
Venena depellentia,
Confecta studio antidota,
Docta manuq; dixerit,
(Echo sonante protinus)
AN NON IS est PÆON? Peon.

DESCRIB.

3

D E S C R I P T I O MONTIS BALDI

I N A G R O V E R O N E N S I.

MENSES Vernaes cū jam præteriiſſent, qui propter montium qualitates in noſtri Baldi regionibus, quā in planitiebus tardiūſ ſeſe patefaciūt, tempus ad iter noſtrum faciendū, oportuniſſimum viſum eſt. Itaque circiter Idibus Julii ab Urbe diſceſſimus.

Occidentem verſus, & egreſſi ſtatim per amplam agrorum planitiem, abſque vitibus, aliūſve arboribus cultam progredimur, in qua abundanter conſpicitur:

Eringium montanum, Matthioli: ſeu vulgare.

Tithymalus Cypariſſias, Lobelii: perperam Eſula minor, Italoꝝ.

Spina, ſeu ſtella Solſtitialis, Penæ.

Attractylis multorum: ſecundū aliquos, Cnycus ſylveſtris: Gaza, Fuſum ſylveſtre vocat.

Onopyxus, Guilandini: ſive Carduus vulgatiſſimus, Lobelii.

Acanthium, Dioſcoridis: ſive ſpina ſylveſtris, Fuchſii.

Ornithogalon, Dioſcoridis: ſeu Bulbus Leucanthemus, Dodonæi.

Rhamnus tertius, Matthioli: ſeu Paliurus, Lobelii, & Penæ: frequentiſſimus.

Pullegium floribus verticilatis: perperam Calamintha officinaꝝ.

Carlina ſylveſtris minor, Cluſii.

Gallium luteum frequentiſſimum.

Verbenaca vulgaris, & Matthioli.

Polygonum minus, Matthioli: à quibuſdam: Herniaria vocata: ab aliis Herba Turca: Tragus pro Empetro proponit: Cordus, Millegranam vocat: ab aliquibus, Helleborina, Dioſcoridis putata: & Herba Cancrī minor etiam nominatur: ab Italis; Centumgrana.

Verbascum ſœmina, Lobelii, ſeu Verbascum ramoſū candido flore.

D E S C R I P T I O

- Verbascum latius, Dodonæi: prius, Matthioli.
 Blataria, Plinii, luteo flore.
 Hyosciamus primus, Matthioli.
 Mentastrum vulgare, seu mentæ sylvestris species.
 Plantago aquatica, Herbariorum: nonnulli verò genuinum **Alisma**,
 seu Damasconium, Dioscoridis, autumant.
 Calamintha tertia, seu aquatica, Matthioli.
 Verbenaca recta, Fuchsii, sive mas.
 Erythrodanum Græcorum: Rubia tinctorum in officinis.
 Centaurium collinum, Gesneri: Aphyllanthes. i v. Dodonæi.
 Dipfacus sativus, vel Galledragon Xenocratis, Anguillario: seu spi-
 na Selenitis Theophrasti: Guilandino.
 Dipfacus sylvestris major, Fuchsii.
 Ranunculus hortensis simplex, seu primus Fuchsii: Ranunculus
 chinatus sylvestris, i i i. Dodonæi: seu Ranunculus arvorum, Lo-
 belii.
 Heliotropium sativum, Clusii,
 Anthemis, seu Chamæmelum.
 Bupthalmum, Matthioli.
 Sideritis prima, Matthioli: Lobelius verò, Marrubium aquaticum,
 seu palustre facit.
 Stachys, Dioscoridis, & Scordotis Plinii, Lobelio: à Trago, Marrubi-
 um agreste vocatum: at à Matthiolo Pseudostachys.
 Echium, Matthioli, floribus rubris: præterea albis floribus.
 Echium, Loniceri, seu Buglossum officinarum.
 Echium, Fuchsii.
 Chamæ Zyzypha, seu Zyzypha sylvestris, frequentissima.
 Gnaphalium vulgatissimum.
 Ægyllops, Theophrasti: seu IV. genus Roboris, Lugdunensium.
 Hyosiris flore candido, sive Jaceæ Pannonicæ species, Clusii.
 Sideritis prima, Fuchsii: perperam Herba Judaica Avicennæ, Her-
 bariorum.
 Sideritis, i i. Matthioli.
 Lactuca sylvestris, Matthioli: Endivia quorundam officinarum, Lo-
 belio.
 Et pervenimus ad locum, qui vulgò Clivus dicitur, qui est princi-
 pium planitie cuiusdam magnæ, saxosæ, & ut plurimum incultæ,
latitudinis

latitudinis circiter octo millium passuum & longitudinis quatuor. Hæc omnino æqualis est, aëre saluberrimo, & pervia, in qua, quasi in quodam æquore persisteres, & per illud permeares, eminens absque impedimento: prospicis hinc inde Villas, & ipsum Baldum, in hac autem deambulando adnotatur;

Sideritis pratensis rubra, Lugdunensium.

Sideritis etiam luteo flore, eorundem conspicitur.

Eryum sativum, Cordi: Pisum Græcorum, Trago: Matthiolus, pro Clymeno pingit.

Camelina, sive Theophrasti Erysimum, & Dioscoridis Myagrum, Dodonæo: à Matthiolo pseudo Myagrum, dicta: hic abundanter colitur nomine sementina.

Convolvulus minor, spicæ foliis, Lobelii: à quibusdam, Scamonium tenue Plinii creditur.

Convolvulus secundus, Clusii: Cantabrica Plinii, secundum aliquos: à Dalecampio, Volvulus terrestris dictus.

Onosma, Matthioli.

Anchusa lutea, Dalecampii, frequentissima.

Centaurium parvum, Dioscoridis: à Dodonæo, pro Panace Leptophyllum Theophrasti, & Plinii, proponitur: ab Italis, Biøndella: quibusdam perperam, Lymnesium Cordi, videtur.

Blataria flore cœruleo, elegantissima.

Cytisus Tragi: à Lobelio, Lagopus altera pinnato folio dictus.

Cistus annuus alter, Lobelii:

Hyacinthi spurii, varia genera.

Ampeloprasum, frequentissimum,

Lagopyrus, Dodonæi: seu Lagopum spicatum.

Pulsatilla vulgaris, seu Anemone sylvestris, Fuchsi: Ranunculū X.

Cordus facit.

Betonica, passim.

Corinus, Plinii: Cæconelia Theophrasti, Clusio: Coggigria, Plinii Camerario: Chrysophyllum Priscorum, Lobelii: forte Barba Jovis Plinii, Gesnero.

Glaux, Guilandini: à Belgis, Anthyllis leguminosa: seu Anthyllis prior, Dodonæi.

Tithymalus platiphyllus Lobelii, & Penæ: à quibusdam Characias vocatur

Holostium Matthioli.

Muscipula altera flore muscoso, Lobelii: sive sesamoides magnum Salmanticum quorundam, Clusio: etiam Clusius ipse, Lychnidis sylvestris speciem esse putat.

Aphyllanthes, Anguillata: à Lobelio pro Bellide cœrulea exhibita: Italis, Botonaria: à Monspelliensibus globularia.

Armerius flos tertius, Dodonæi.

Lagopus, frequentissimus.

Clinopodium Lacunæ, Lobelio: idem Lobelius, Acinon facit: Betonica Pauli, quorundam: seu Clinopodium primum Matthioli: Gesnerus, Polycnemon vocat.

Clinopodium minus, seu vulgare: Ocymum sylvestre, seu Acinos, Dodonæi: vel Pulegium petræum, Gesneri: perperam Calamintha montana Tragi.

Trifolium Cochleatum, sive Medicæ species, Lobelii. Item, Medica spinoso folliculo.

Symphitum petræum, Lobelii: Consolida minor, à Matthiolo: Brunella altera, Dodonæi: quæ & floribus albis cernitur:

Oenanthe, Fuchsi: Filipendula multorum: dubitat Lobelius, an? Plinii Molon.

Taliectrum nigrum, Cordi: Dodonæus, Taliectrum magnum facit: à quibusdam Ruta pratensis, & saxifragia, Gallorum.

Olyris, seu Linaria vulgaris.

Sylibum, seu Leucacantha, Loniceri.

Sysirinchion Theophrasti, Cordo: seu Bulbus esculentus, Lacunæ: Bulbus sylvestris, Fuchsi: à Lobelio, Ornithogalon luteum vocatum, qui etiam dubitat, an? sit Vomitorius bulbus.

Lactuca sylvestris vera, Dalecampii.

Aphyllanthes primum, Dalecampii.

Lactuca sylvestris, Fuchsi, & Matthioli: sive Picris angustifolia Dioscoridis, Lobelio.

Pecten Veneris, Ruellii: aut fortasse (ut inquit) Anguillata, Scandix veterum.

Tordylum, Sefeli Creticum, Lobelii.

Nasturtii species, Gesneri, illa quæ à Trago, Fuchsi, & Cordo pro se-ziphio Germanico proposita est: à Pena fortè Taliectru Dioscoridis

ridis, seu Sophia Chyrurgorum: à Dodonæo etiam pro Thaliæ Tropi cta.

In hujus dextra parte propè flumen reperitur:

Coluthæa Theophrasti: à quibusdam Cytisus creditus.

Saxifragia alba, seu IV. Matthioli.

Polygonatum Dioscoridis, sive Fraxinella Itatorum: Secacul, Gesneri putatur.

Flammula altera, Dodonæi, seu Clematis recta.

Stratiotes, seu Achillæe congener, Clusii: fortè Helyochrisos Italica, Matthioli.

In ejus fluminis opposita parte, copiosè pullulat,

Rhus obsoniorum, & Coriariorum, vel Sumach Arabum, sed tamè sterilis est.

Cumq; jam pervenissemus ad finem spatiosi hujus agri, ad levam manum, pagum Buxoletum relinquimus (ita vocatum ex copioso Buxo, ibi sponte nascente, cujus sylva etiam in præsentia in fluminis ripa conspicitur,) quo in pago inveniuntur plantæ diversæ, nempe: Abrotanum mas, commune.

Abrotanum mas, album.

Abrotanum inodorum, Lobelii,

Alyssum, Matthioli: an potius Thlaspi species? fortasse Alyssum minimum, Clusii.

Botrys, frequentissimum.

Antirrhynū sylvestre: sive Phyteuma, Dodonæi: Chamæmerion, Gesneri: à quibusdam Delphinium, Dioscoridis, & Linum filiquorum: Onagra quorundam.

Ladanum segetum Plinii, Lugdunensium, rubro, & albo flore invenitur.

Aristolochia rotunda genuina, frequentissima.

Insper, Clematis, Lobelii: perperam nonnulli officinarum credunt esse genuinam longum,

Thlaspi parvum Hieracifolium, & Leucoion; marinum luteum: à Dalecampio, pro Lunaria lutea picta: Clusius, Thlaspi clypeatum vocat, in suis doctissimis observationibus Pannonicis: à quibusdam, Biscutella.

Nepeta, Tragi: Menta Catti, & Cattaria multorum.

Iberis, sive Lepidium, Dioscoridis.

Tithymalus verrucosus, Dalecampii.

Esula minor, Tragi.

Polygonum, Lugdunensium: seu Polygoni species.

Origanum sylvestre seu commune in officinis.

Mox descendimus ad Athesim, inde binis conjunctis navigiis
pendentibus ex longo, crasso, & mobili fune, qui alium similem
funem amplectitur, magnis arborum truncis in utraque ripa infi-
xis alligatum, in pagum transvehimur, Septimum dictum, quod ab
Urbe distet septem millibus passuum, quod magnam voluptatem
spectantium oculis ob elegantiam adfert: pergentibus autem per il-
las semitas reperiuntur hæ plantæ:

Onobrychis Pannonica prima, Clusii: seu ut ego dicerem, Cicer A-
stragaloides.

Helyochritos sylvestris, seu Chrysocome, Tragi: vel Amaranthi lu-
tei species.

Verbascum III. Matthioli.

Cynoglossum vulgare.

Hinc post frugiferos aliquos campos ingredimur in vastum, &
pariter incultum agrum, parum ab eo dissimilem, de quo in initio
itineris, ubi adnotantur.

Eufragia, passim.

Filix mas, frequentissimum.

Linum perpusillum floribus luteis.

Linum sylvestre floribus albis.

Eupatorium Græcorum, seu Agrimonia.

Erygeron magnum, seu Iacobæa senecion, Lobelii.

Helxine Cissampelos.

Iris vulgaris.

Anonis lutea, Camerarii: Natrrix Plinij, quorundam: perperam, mul-
ti Pharmacopolarum, pro vero Meliloto utuntur.

Lotus sativa, Matthioli.

Ocymoides, Matthioli, flore albo.

Percepier Anglorum, Lobelij.

Saponaria Recentiorum: Cundet Avicennæ Valerandi, ex Lobelio.

Conyza Helenitis, Cordi: seu Baccaris Monspellientium, Lobelij:

Matthiolus

MONTIS BALDI

Matthiolus pro Conyza maiore pingit, uti etiam Dodonæus
Horminum sylvestre, Fuchsiij.

Millefolium luteum, an Agerati species?

Polygala Dioscoridis, multorum: seu Onobrychis, Dodonæi: vel ca-
put Gallinaceum Belgarum, Lobelij.

Sideritis prima, Fuchsiij: Tethrait, & Herba Iudaica, Herbario-
rum.

Saxifragia Pauli, & Dioscoridis, & Osteocollum Absyrti, Guillan-
dino: est Saxifragia communis.

Corruda.

Cicer Sylvestre alterum, Dalecampij.

In quo loco etiam conspiciamus, Cistum annuum flore guttato

DESCRPTIO

Cistus annuus flore guttato.

Descriptio.

Assurgit, hæc planta, recto surculo tripalmari quadrato, hirsuto, virescenti, cui propè terram folia multa Oleæ effigie, deinde per intervalla ad opposita laterata alternato situ bina, ad medium usq, deinde

deinde per aliquos ordines terna spectantur, duobus tamen ex his angustioribus, & quibus flores multi, colore, & forma Helianthæmi: sed hoc amplius in singulis foliis guttulam sanguineam sortiti, ad instar Pyropi, auro summa arte excepti, tum summitati, tum pediculo longiusculo, & capillati calicibus affixi hærent: horum tamen aliqui sine foliis unicum florem in suprema parte obtinentes plantam finiunt: quæ radice unica, exili, lignosa, ac parùm fibrata alitur: floret initio Julii: sapor, & semina, ut in aliis Chamæcistis: provenit in plano Agro altero, sed frequentior in Oppido Ciani.

Tempus.
Sapor.
Natura.

Ethæc inveniuntur Pontinum usque.

Est autem Pontinū rus amœnum, in quo perillustres Viri D. Cæsaris Niclesolæ, sunt perampla prædia, & egregiæ ædes, aptæ ad excipiendos propter varias illarum exculta ornamenta, ac suppellectilia, & commoditates quosvis illustres Viros, quod persæpe contingit: quæ enim est animi magnitudine Vir iste nihil potius habet, quam ut omnes bonos humaniter, benigneq; excipiat: insignitur hæc nobilissima Domus duobus pulcherrimis Viridariis, in quibus præter varios ordines frequentissimarum cupressuum, & insertorum selectissimorum, peramplæ viæ ad spaciandum commodæ, & antiquæ inscriptiones ad oculos, animumq; oblectandos, diligenter conspiciuntur. Hic coluntur istæ nobiles plantæ: inter quas digniores, & magis peregrinæ à Præclarissimo Viro Joanne Vincentio Pinello transmissæ huc sunt:

Acanthus aculeatus, Lobelii: seu Monspelliensium, Chamæleonta. Caucafon, seu Moly Indicum.

Althæa flore luteo, aut Theophrasti Ibisum, Lobelii: sive Abutilon, Avicennæ.

Sanicula Montana, Clusii.

Aconitum lycoctonum, Matthioli.

Aconitum batrachoides, Lobelii.

Napellus, Lobelii, & Penæ,

Napellus racemosus.

Napellus Moyfi Avicennæ, & legitima Zeduaria, Matthioli.

Leucoion Creticum pulcherrimum, fortè Leucoion cœruleum,

Dioscoridis,

Tamarindus, vel Deselside Ægyptiorum. Excel: Prospero Alpino.

- Acacia Ægyptia genuina, Veterum.
 Stœcas altera, Lobelii.
 Paliurus Athenæi: sive Naba Ægyptiorum, Alpino.
 Aquilina quatuor diverforum colorum pleno flore, sive degener.
 hoc est expers corniculorum inflexorum.
 Quatuor diverforum colorum pleno flore roseo, sive degener.
 Hyppomaratum.
 Dictamnus Creticum.
 Bryonia Cretica dicoccos, Belli.
 Hedyssarum alterum clypeatum, Lobelii.
 Thlaspi clypeatum, Lobelii & Penæ.
 Myrcillus, Germanica.
 Colchicum Anglicum flore candido, à clarissimo viro Lobelio &
 Londino missum.
 Tulipa magna purpurea.
 Aloë, utraque.
 Papas Pervanorum, fortè Arachidna Theophrasti, Clusio: à Caspa-
 ro Bauhino Solanum tuberosum nominatur, qui primus hanc
 plantam unâ cū aliis in suo Phytopinace descripsit, ejusq; iconem
 elegantissimam in suo Matthiolo emaculato proposuit.
 Ornithogalon Arabicum, Clusii: Lilionarcissus polyanthos, Lobe-
 lii: Lilium Alexandrinū Neotericorum: à Dodonæo, Ornitho-
 galum minus vocatum: à Matthiolo, pro Narcisso. 1 v. pictum:
 ab Italis, Giacinto del Pater nostro, vocatur.
 Lilium Persicum, sive, Sufianum.
 Salvia baccifera Cretica.
 Sabdariffa, seu Alcea Indica, siue Alcea Americana, Clusii.
 Sifon Veterum, Imperati.
 Pyrrhetrum primum Matthioli.
 Sisarum legitimum Veterum, à Ferdinando Imperato observatum.
 nec dum ab ullis descriptum.
 Thlaspi vicanum Mehliniense, Lobelii.
 Papaveris varia genera.
 Papaver corniculatum flore violaceo.
 Papaver corniculatum flore phæniceo.
 Pseudodictamnium floribus verticillatis.

Lilium convallium, vel *Vernum Theophrasti*, *Lobelio*: perperam
Ephemerum Colchicum non lethale, *Fuchsi*, flore permanente.

Iris bulbosa colore luteo pallescenti, }

Iris bulbosa versicolor angustifolia, saturatior, }

Iris bulbosa versicolor latifolia saturatior, }

Iris bulbosa Violaceo flore, seu I I, }

Iris bulbosa flore rubro, }

Iris bulbosa flore rubro elegantior, }

Pseudonarcissus pleno flore, }

Pseudonarcissus *Hispanicus* minor, }

Narcissus juncifolius. I I. flavo flore. & odorato, }

Anemone hortorum latifolia simplici flore. XVII. }

Aster pratensis, seu V. }

Limonum *Theophrasti*, secundum aliquos: ab *Ægyptiis*, *Bamia* vocatur, ab aliis *Phaeolus Indicus*.

Elegans genus *Limonii*, sive *Cichorium globulare Imperati*.

Panax Heracleum, *Herbariorum*.

Panax Asclepias *Dioscoridis*, *Guilandino*.

Trachelium majus Baldense.

Tragion Creticum, *Bollonii*, nō *Dioscoridis*, seu *Androsæmum fruticosum*, *Camerarii*: vel *Ruta hypericoides*, *Dodonæi*.

Melilotus Italica, *Camerarii*.

Isopyrum, *Matthioli*: seu potius ad *Melanthii sylvestris* species referenda.

Eruca peregrina, *Clusii*: seu *Leucoion marinum*, *Patavinum*.

Impatiens, *Dodonæi*.

Trifolium Asphaltites.

Viola matronalis, vel *Damascena*, *Recentiorum*: à *Fuchsi*, pro *leucoio albo picta*: à quibusdam *Hesperis Plinii*, credita.

Centaurium magnum genuinum, *Dioscoridis*.

Smyrnum, *Lacunæ*.

Hemerocallis Chalcedonica: Vulgò, *Rizzo della signora*.

Scabiosa Hispanica, *Clusii*: à *Fabio Columna*, *Phyteuma Dioscoridis* credita.

Lirioasphodelus albo flore: fortè *Phalangium*, *Veterum*.

Anonymos Buxifolia.

Seseli Massiliense, *Dioscoridis*.

Sison, Dioscoridis puratum: à quibusdam (perperam) Amomum Veterum creditur.

Ut autem error iste prorsus tollatur (fuerunt enim plerique, qui variis senserunt de Amomo) visum est, palam facere quod nam sit verum Amomum, ab Antiquis adeo celebratum, & ne quis suspicetur, Amomum mihi hoc finxisse, indicabo, à quo istud ipsum acceperim, nempe à Cequino Martinello, Pharmacopæo Veneto, Viro integerrimo, mihiq; amicissimo, hic se accepisse Amomum istud è Malaca Vrbe Indica, ab excellenti viro Cequino Martinello, suo patruo, Viro harum rerum peritissimo, & qui in regionibus Indicis jam multos annos commoratur. Hoc ipso usus sum ego in cōficiendo Mithridatio, & Theriaca; quod ab Excellētissimis Viris Collegij Veronensis approbatum fuit, eoq; libentius id sum facturum, quia video, non nullos fuisse, qui id verum esse negarint, hoc ipsum apponam ad calcem, ut quæ à Clarissimo Nicolao Maronea Medico, & Philosopho præstantissimo perdoctè de Amomo disseruntur, legi possint ab omnibus, atque intelligi, non temerè in nostris Antidotis appositum fuisse.

Digitalis purpurea.

Digitalis lutea flore amplo.

Quoniam verò nonnulli dubitarunt, cum de hac ego mentionem fecerim, additione ista, amplo flore, ipsam novam aliquam plantam esse, hic solum figuram apponere volui (cum adhuc nemo ita ad vivum eam repræsentarit,) & quidem sua floris magnitudine: sed sine ulla descriptione, nam hac in parte abundè satisfactum est à Leonardo Fuchsio, à Lobelio, & alijs recentioribus.

Diffimulare non possum, tametsi pollicitus sim, iconem daturum ea magnitudine, qua est naturâ, qui tamen formas incidit, non eandem servavit, sed longè minorem, nec amplitudini respondentem.

MONTIS BALDI.

13

Digitalis lutea flore amplo.

Adhæc;

B iij

Melilotus

Melilorus singularis, Alpini.

An Lotus Sylvestris, Matthioli?

Descriptio.

Huius Melilori species parva ab radice crescit, fibrosa, & ad unius cubiti altitudinem, interdum etiam altior, cum caule quadrato, & yacuo: Trifolij equini folia producit, majora ramen, & delicatiora, Flores

Flores in summitate fert, ad instar spicæ, pallidi coloris, albescentes in purpureo: quibus succedunt semina in exiguis filiquis macronatis occlusè, coloris pallidi rubescentis. Odos. Odorè habet Veterum Meliloti similem: Planta annua est. Huius semina, sub nomine Meliloti singulari nomen, olim nobis Patavio missa fuere à Clarissimo Viro Prospero Alpino illius Academiæ publico lectore.

Præterea,

Cytisus, Maranthæ.

Aspalathus alter legitimus, Dioscoridis.

Cum frutex iste (à nemine quod sciam) rectè fuerit descriptus, verè autem, & eleganter Honorius Bellus hunc ipsum descripserit, visum est, opportunè huius viri Clarissimi descriptionem hic apponere, de hoc enim ita scribit.

Aspalathus hic est secundus verus Dioscoridis, & legitimus: atque in tota Græcia nomen adhuc retinet: illo sepes conficitur, & integre sylvæ hoc solo constare spectantur: Ligni materies alba, durissima, & gravis est: medio autem ligni nigrescit, odore carens: Flores habet luteos, Genistæ æmulos, parum odoratos: vento autem spirante, eorum odor satis suavis manè longius percipitur: succedunt parvæ filiquæ, in quibus tria, quatuorvè semina continentur: folia Rutæ similia sunt, terna simul iuncta: spinis totus frutex scatet: radice nititur firma, lignosa, odoris experte. Excellentissimus Matthiolus hunc fruticem, non sine errore, Acaciam alteram appellat, cum sit Aspalathus alter, Dioscoridis.

Ex Epist. r.
Belli ad
Clusium.

Description.

Acacia. II.
Matthioli.

Cum iam descriptionem apposuerim secundi Aspalathi Dioscoridis, hac occasione oblata volui repræsentare, & delineatione, & breui descriptione, portionem quandam legitimam primæ speciei eiusdem Dioscoridis, quæ eadem est, & odorata, & medicamentosa à Plinio descripta, quam etiam adnotavit Galenus, & iccirco apta Antidotis, quibus uti debemus: non autem gravis, uti Ebum: non amara, ut Absynthium, neque absque spinis, uti malè existimarunt quidam, quod prorsus ab opinione Antiquorum scriptorum abhorret.

Aspalathus

Aspalatus primus, Dioscoridis, Plinij,
& Galeni, legitimus.

Descriptio.

Hæc substantia est non tam compacta, ut injecta in aquam
proruat in fundum, sed si conferatur cum multis alijs lignis,
latis compacta, & gravis dignoscitur: cortex ipsius superior est co-
lore

colore cinereo nigricante, & quadam acrimonia adstringente præ- Sapor
dita: hoc cortice dempro, offert sese membrana quædam fibrosa,
longè efficacior, si degustetur, primo cortice, colore rubro, ignem
imitante: qui demptus ex parte inhærente, lignum in superficie ad Coler.
purpuram vergens detegitur, intus pallescens, pars verò interna
ad nigrum vergens. Lignum hoc totum, est qualitatis adstringentis,
cum aliqua acrimonia mixtæ. Odoratum est validi odoris, & qui Odeu.
nares ferit, tam citò, & profundè, quàm Castoreum: istud est sar-
mentosum, spinis quibusdam oppletum, ut ex portione hac deli-
neata cerni potest.

Vt autem ad institutum nostrum revertamur, agamus jam de his
plantis quæ in istis Viridariis virescunt.

Pæucedanum magnum Italicum, Lobelij.

Hieracium Intybaceum flore carneo.

Verbascum I V. Matthioli.

Draba, Dodonæi, seu Dryophonum Plinij eiusdem: nonnulli verò,

Thlaspi Candia umbellatum vocant.

Myrrhis parva altera, Penæ & Lobelij.

Superba Austriaca, Clusij.

Cacalia, Lobelij.

Tanacetum acutum album, Tragi: seu Parmica folio Taraconis,

Lobelij: vel Pyrrhetrum sylvestre, Quorundam.

Ocymoides arboreum, seu fruticosum, Camerarij.

Cardiaca Melica, Lobelij: seu Moluca aspera.

Tanacetum non odorum, Penæ: sive perperam Sideritis Italicorum.

Chamaerhododendros alpina, Lobelij.

Corona Imperialis simplici serie florum.

Poterium, Dioscoridis, Lobelio: à quibusdam Pimpinella spinosa:

ab Honorio Bello, Stræbe Cretica vocata.

Phthora Valdensium.

Lychnis Chalcedonica, Scarlatea vulgò.

Thapsia, Matthioli.

Ferula Galbanifera, Lobelij.

Ranunculus polyanthos aureo flore.

Datura Turcarum, quorundam: Solanum Manicum, Columna
facit.

Muscati Turcarum: Matthiolus exhibet pro Bulbo vomitorio.

Erysiales, Plinij.

Ocymoides repens polygoni folio, Lobelij.

Helyanthe flore candido.

Acorum genuinum: perperam Calamus aromaticus multorum:
nam Calamus verus, & legitimus, jam à C. Clusio ostensus fuit.

Radix Rhodia.

Siliqua ceratonia.

Iasminum Catalonicum.

Syringa cœrulea Lusitanica, Lobelij: Lilac Turcarum, Matthiolo.

Arundo Indica vel Cannacorus quorundam: à Camerario, Gladio-
lus Indicus vocatur.

Cuminum sylvestre primum, Dioscoridis.

Calcitrapa candida, & rubra flore duplo.

Caycus alter, Clusij.

Cnycus sylvestris, primus multorum: Atractylis, Dalecampij.

Chariophyllata montana major.

Chariophyllata alpina omnium minima.

Iacobæa. II.

Iacobæa. III. } Pannonicæ, Clusii.

Caltha, seu Calendula, pleno flore: à Fabio Columna, Clymenum
Dioscoridis vocatur.

Soldanella alpina, Clusij.

Gramen Parnasium, Dodonæi.

Primula arborescens flore simplici.

Lygusticum verum, Dioscoridis.

Pulsatilla flore albo

Aconitum, III. Dioscoridis.

Alectorolophos prima, Clusij.

Nardus Celtica altera, Lobelij.

Scorzonera Hispanica.

Ornitogalon spicatum.

Dentariæ minoris, Matthioli: tres in foliorum numero varietates.

Jasminum Indicum alterum rubrum Myrriophylli
folio, Cæsalpini: ab Indis, Quamodit
vocatum.

Andreas Cæ-
salpinus, lib.
4. Cap. 40.

Elegantissima planta hæc à nullo alio, quòd sciã, præterquam à Io-
achimo Camerario in suo Horto Medico, delineata est: verù & in- Pag. 40.

genuè fatear, ob cœli injuriam, in quo orta est, non usque adeò exactè, ut ejus elegantiam exprimere videatur. quapropter prætereun-
tere nolui, quin hic naturalem formam referrem, quandoquidem
anno M. D. C. I V. virescit, hujusque fructus ad maturitatem per-
venit, ex semine, quod acceperam à Ferdinando Imperato, viro in-
signi, & exactæ cognitionis naturalis, mihi quæ amicissimo.

Trasi nostrum, vel esculentus Cyperus: Dulcichinum à Guilandino
vocatum: à Dodonæo, pro Cypero dulci propositum: Fabius Co-
lumna Neapolitanus, Malinathallon Theophrasti, esse autumat,
uti etiam Anthalium Plinij facit.

Tempus.

Colendi ra-
tio.

Pro certo habeo, plantam hanc inter eas collocandam esse, quæ
nec caulem, nec florem, ut nec semen etiam producant, sed sola
propagatione radicum suarum se ipsam tuetur. Multis ab hinc an-
nis eam observavi, atque solo erectam vidi, semper tamen sine ullo
caule, folijsque cyperinis, longitudine ad summum unius cubiti.
Interdum veritus sum, id evenire, quòd singulis annis è terra evelle-
retur, ut inde propagatio colligatur: quod fieri convenit primis
mensis Novembris diebus, sequenti verò Martij mense, certam
quandam radicem earundem partem in terram desigi, eodem pa-
cto, ac si semina essent. Modus, qui à nostratibus servatur hic est,
antequam in terram projiciantur (hæc autem esse debet arenosa,)
per aliquod tempus in aqua macerantur, donec aqua ipsa ebullitio-
nem quandam emittere videatur: tunc abjicitur aqua illa, & in ali-
am iterum infunduntur, quoad iterum ebullire videatur, sic enim
in eum statim deducuntur, ut germinare, & crescere facillimè pos-
sint. atque iterum sequentis anni mense itidem Novembris è terra
evulsa servantur, ut evellendo, & figendo, proventus nunquam de-
ficiat, qui interdum maior, minorque sit, pro anni tempore. Hac de
causa, atque impedimento, interdum veritus sum, caulem non pro-
ducere, neque ad perfectam formam pervenire. Quamobrem de-
crevi, plantas nonnullas è terra non evellere, sed ut ibi spatio trium
quatuorve annorum permanerent immotæ, non tamen has diverso
modo crescere, observavi. quæ causa fuit, ut in sententia, quam mi-
hi proposueram, permanerem. Existimo ego, Graminis cyperoidis
frequentiam, quod annexum frequenter oritur inter multitudinem
Dulcichinorum, folijs multum illi similibus, caule triangulari, in
summitate

summitate verò cernitur instar Cyperi, multos induxisse, ut existi-
marint, huiusmodi caules non ex planta extrinseca, sed ab ipsis Dul-
cichinis emanare: Hæc in medium asserere volui, ut huius plantæ
statum, formamq; uti ex ipsa observatione sum expertus, nostra hæc
legendibus, indicarem. Hæc planta propria Veronensis est, nulli-
bi enim in tota Europa, præterquam apud nos spontè nascitur. Pro-
venit verò copiosissimè propè Urbem ad meridiem, in qua itidem
parte surgunt hæ, quæ hîc descriptæ sunt.

Chelidonium sylvestre, Cordi: seu Caltha palustris, Gesneri: Mat-
thiolum pro Farfugio pingit.

Phalangium Crætæ Salonensis, Lobelii: sive pseudo Asphodelus vel
Asphodelus minor, Dodonæi: & Asphodelus. III. Clusii.

Lotus tetragonolobus, Camerarii.

Vbi etiam abundanter conspicitur,

Oleaster Germanicus, Cordi: seu (ut multi existimant) Rhamnus
primus, Dioscoridis.

Scripseram hæc de Trasi historia, cum deinde mihi contigit, ea le-
gere, quæ Clusius scribit suis scoliis in observationes Petri Bellonii
lib. II. cap. XL. qui asserit, Hanc etiam plantam frequentem repe-
riri in Agro Valentino in Hispania, & huius usum plurimum ibi lo-
corum esse.

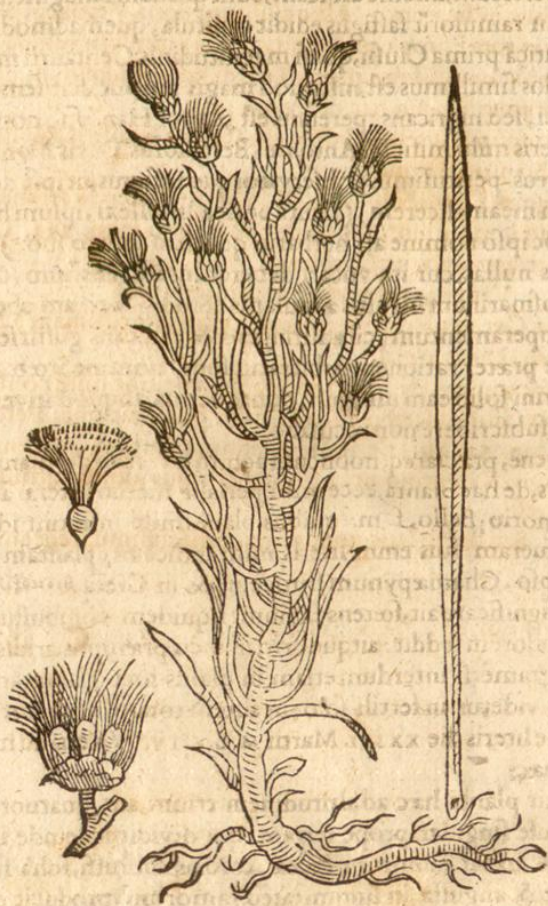
*Nubi luncia obel-
iscia appellatur*

Sed de his satis, nunc eò unde discessimus redeamus.

C iij

DESCRIPTION

**Stoebe capitata Rosmarinifolio, nostra, sive Chamæpi-
thys fruticosa Cretica, Belli. Jacea fruticans
Pinifolio, Caf. Bauhini.**

Descriptio.

Ex albicante radice lignosa, & aliquantulum fibrosa, varii effe-
guntur caules teretes, modo coronariae Lybanothidis, triu circiter
cubitorum

cubitorum quadam canitie aspersi, profert folia ut ipsa Lybanothis sed longiora multo, & acuminata magis, quæ paululū flaccida facta, ita sese coarctant, ut omnino appareant Pinaltri folia, quæq; supernè subvirescunt, infernè albicant, cum quadam lanugine, uti & cauliculi; in ramulorū fastigiis edidit capitula, quemadmodum Stœbe Salmantica prima Clusii, quasi magnitudinis Centaurii majoris, cui etiam flos similissimus est, nisi quod magis purpurascit: semen retinet Cynnici, sed nigricans: perennis est planta. Hanc sub nomine Chamæpiperis mihi misit D. Antonius Bertholus, Ducis Mantuæ Pharmacopæus peritissimus, observatorque insignis, ut ipsi de hac sententiam meam dicerem, (sicuti postea intellexi, ipsum hanc accepisse hoc ipso nomine ab herbario quodam amico suo:) ego verò rationes nullas, cur ita vocari deberet, intelligens, imò, cum viderem, Rosmarinum in foliis æmulari, ac Stœbis formam obtinere, atque temperamentum (cū adstringens & exiccans gustu sentiatur,) non esse præter rationem arbitratus sum, nomine Stœbis capitatæ Rosmarini folio eam insigniri, donec verius aliquod inventum sit, cui, me subscribere non recusabo.

Tempera-
mentum.

Sed benè, præclareq; nobiscum actum est: nam dum animo penderemus, de hac planta, ecce mihi perlatae fuerunt literæ à Clarissimo Honorio, Bello, f. m. quibus planè mihi innotuit id, de quo veritus fueram: suis enim literis mihi indicavit, plantam hanc vocari ab ipso, Chamæpynum fruticem, & in Creta *Βρομοξίλια*, quam vocem significare ait, scetens lignum: siquidem combustum teterimum odorem reddit: aitque oriri in locis præruptis, aridis, & calidissimis: tamen interdum etiam in planis locis plantatam ab hominibus videtur in fertili solo: ut autem totam historiam asseram, quam ille literis die XXIII. Martii M. D. C. IV. Vicetia ad me misit, addam hæc:

Crescit planta hæc ad altitudinem trium, aut quatuor cubitorum, caule singulari prope terram, qui dividitur deinde in ramos scabrosos, instar ramorum Piceæ, coloris subrussi, folia sunt Pini oblonga, & angusta, in summitateq; ramorum, producit quædam capita veluti Cyanum majus, in quibus inest semen, & flos persimilis dicto Cyano, purpurei coloris: pulcherrima planta est, & in multos annos viret in Creta, hibernoque tempore, foliis non privatur. Hæc Doctor Bellus

Descriptio ex
observatione
Belli.

Natalis

Pergra-

Pergratum verò me facturum arbitror, qui hæc legerit, si facta mentione Honorii Belli, addidero nonnullas plantas insignes, ab eo observatas, missasq; è Cydonia Cretæ, quarum descriptiones aliquot leguntur ad calcem Rariorum Plantarum C. Clusii Viri clarissimi: quædam verò literis, ad amicos missis, descriptæ ab eodem fuerunt. Eas ego hîc apponam, ut quisque apud suos eicones legere possit.

Arachidna

MONTIS BALDI.

45

Arachidna Cretica, an potius Aracoydes Theoph: verè
 ἀραχιδνα Honori Belli: cum suis fructibus inferno
 i. & superno. Ha mihi ex semine inferiori crescit, & in
 hoc observavi, & unica radice duos diversos cauli-
 culos, ex folia oriri, sicuti ex hac apposita figu-
 ra unicuiq; cernere est.

D

Lib. 1. cap. 9.
de Hist. plan-
tag.

*Simile est
eo simile & simile
necesse est*

Primo alimēt.
facult. cap. 27.

Lib. 3. cap. 8.

Descriptio
Arachidnæ.

Arachidnam Creticam, aut potius Aracoydem voco ex similitu-
dine; quam cū Aracis habet, & licet Theophrastus, Arachidnam, aut
id quod Araco simile est, foliis carere affirmat, tamen, textū corru-
ptum esse, meritò censendum est, ut similitudo hæc sit, aut floris, aut
fructus, aut foliorum: Aracus verò duplex, ut auctoribus habetur
unum Latyro similis, qui inter Lentes nascitur, & græcè per α scribi-
tur: alter vero per χ , teste Galeno, silvestre quoddam semen rotun-
dum, ac durum, Ervoq; exilius: quod & Theophrastus affirmat, as-
serens, quod Aracus in Lente oritur res scabra, & dura. Cum autem
planta nostra, caule, foliis, & lobis, quos sub terra producit, similis sit
Lenti, semenq; durum, & Araco nō dissimile ferat, Orobo, Latyroq;
minori, fructumq; sub terra juxta radices gerat, & aliū, in lobis Vicię
similibus in cauliculis supra terram, meritò Aracoydes dicenda vi-
detur, & ea Theophrasti verba, scilicet quod folia non ferat, ad Arachid-
nam Ægyptiam potius referenda videntur, quam Aracoydi: nō-
straq; hoc modo, a me describitur.

Herba est, Dodrantalis, folia leguminosa profert, Lenti, ac Vicię
similia, minora tamē, aliquantulum obtusa, viticulis tenuibus in fine
foliorum, cauliculos plures dodrantales habens, in quibus flores
purpurei, Vicię similes, radices pro ratione plantæ satis longæ, tenu-
es, quibus inhaerent quædam fibræ longæ, sustinentes quædam sili-
quas lenticulæ similes, sub terra, in quibus invenitur semen rotun-
dum multicolorum: nam in una siliqua nigerrimum est, in altera ve-
rò non nigrum, sed Orobo simile, & in alia versicoloris est, in aliqui-
bus unum, in nonnullis verò duo reperiuntur. At in caule siliquas
parvas profert, Vicię similes, nigerrimū semen continens, rotun-
dum, durum singulis quatuor, quinqueve grana continentur: cū ma-
tuum est, siliqua scinditur, & invertuntur, semina, quæ in terrā de-
cidunt, & semen, quod in siliquis supra terram continetur, semper ni-
grum invenitur, & simili semini nigro, quod in radicibus inhaeret,
neque varium, aut album observavi: quemadmodum est aliquod
eorum, quod juxta radices sub terra profert, à rusticis *αγρίοις* vocatur.
Agrestis Lens vocatur: inter segetes, & legumina in-
venitur, negligiturq; Hæc Bellus.

Lutes

MONTIS BALDI.

47

Lutea maxima Cretica, Belli.

Lutea Cretica maxima planta est, pulcherrima, neminiq; cognita, ea enim uno tantum hoc loco invenitur, qui vocatur *ἰφιδόρεια*, tertio ab Vrbe lapide inter mōtes, nascitur in aquis, & locis humentibus, ibi etiam rivulus quidam ē fonte scaturit, qui per angustam vallem discutrit, in quo invenitur: & etiam juxta ejus ripas: an alibi

Descriptio.

nascatur, ignoro: radicem maximam profert, lignosam, in multas partes divisam, crasso, & luteo cortice vestitam: stolones plures ab una radice nascuntur, brachiali crassitudine, quinque, sex, usque ad decem cubita attolluntur, qui hieme pereunt: folia fert magna pinnata, ex multis foliis magnis constantia, longis, serratis, ut Canabis, unum contra aliud, sed non ordinatim, ut illud: quod in fine est, non unico, sed ex duobus, aut tribus à natura formatum est: stolones sex- quicubitum absque foliis nudi cernuntur, & prima folia majora sunt, & absque pediculis: trunco inhaerent non ordinatè, unum contra aliud, sed absque ordine undique truncum ambiunt, & folia sensim pediculos majores acquirunt, ita ut eorum, quæ in medio caule sunt, pediculi, spicam longitudine superant: trunci pars suprema in maximam spicam desinit, duos, & amplius cubitos longam, quibusdam vasculis longis, & angustis, densisq; conflatam, similibus eis, quos Rheseda vulgaris profert, tenuissimo, longiusculoq; semine plenis, ad rufum tendente, flores minimi, in viridi pallefcunt: ramos non profert, sed in cavitatibus alarum s. ubi pediculi foliorum singuli trunco junguntur, duo, aut tres, quatuorvè spicæ, absque pediculis nascuntur, eisdem vasculis confectæ, cubitum longæ quibusdam foliolis angustis, ut Linariæ digitum longis undique vestiuntur, in semiarumque flectuntur, quemadmodum & ea, quæ in cuspidè est, aliquantulum flectitur, eisdemq; foliolis angustis, sed majoribus ornatur, spicarum color fulvus cernitur, ac folia viridis & splendens parte superna est: procul intuendis Cannabis planta videtur, tota herba, & radix ita amara est, ut Aloem, & Colocynthidim (meo iudicio) amaritudine superet, colore luteo inficit autumnino, idè luteam vocavi: Antiquis ignotam puto, & nemini adhuc cognitam:

Sapora.

Nominis
causa.

Planta hæc inventa fuit à Silverio Todeschini Pharmacopæo,
plantarum cognitione peritissimo, qui eam mihi
primus ostendit. Hæc Bellus.

Cichorium

Cichorium spinosum Creticum, Belli.

Cichorium spinosum frutex est in maritimis proveniens, ~~fruticosa~~ Ex Epist. 4.
 collibus, & arenosis locis: folia ferens cichoracea, profundè divisa, Belli, ad Clu-
 crassiora tamen, & minora, magisque amara, quàm Cichorii vul- sium.
 garis: caules dodrantales, albos, in orbem diffusos, crebris albis Natales.
 Descriptione.

Spinis scatentes, erinaceum quemadmodum Echinopodo totâ facie representans: flores inter Spinâs, figura Cichorio similes profert, colore cyaneos: quibus succedunt semina Cichorij: radice firmatur singulari, magnâ ut Cichorium recens semina nata, antequam in caulem abeat, in acetariis manditur, sed durior, & amarior est Cichorio. vocatur vulgò, *σπειράντη*, hoc est, Hydriæ Spina, quia vulgariter in tota Cretâ fictilibus hydrijs utuntur, ad hauriendû aquam è fontibus, quas hac herba obturant, ne mures aliudve animal intus penetrare possit, videtur enim ad hoc munus ista planta à natura formata: nam semper rotunda figura continetur. Hydria vulgò dicitur *σπειρί & ἀγυρί*, Spinam significat, nomine ab *ἀγυρί*, corrupto vocabulo: quibusdam Insulæ locis dicitur *παδικαίσιδα*, hoc est, radichium, Stivida, ob similitudinem quam cum Cichorio habet, quod in Græcia vulgariter *παδικία* vocatur, & Stæbe, quæ dicitur *στίδα*. Huius usus in defectu Cichorij.

Hucusque Bellus.

Tragium

Nemina
causa.

Usus in Creta.

Utriusque

MONTIS BALDE.

**Tragium legitimum Veterum, ab ipso
Bello, effigiatum.**

Androsæmum fetidum Casp. Bauhini.

Fructus est rectus, aspectu pulcher, ad tria nonnunquam, & quinque cu-
bita assurgens, brachiali interdum crassitudine, perpetuo virens, folia fe-
rens

Ex Epist. III.
Belli ad
Clusium.
Descriptio.

rens Glycyrrhizæ, aut Terebinthi, læto virore prædita, flores in umbellis luteos, Hyperico similes, sed quadruplo maiores, multis staminibus luteis, longis plenos: quibus succedunt capitula oblonga, rotunda, Terebintho fructui æqualia, tenuissimo semine referta, quæ à planta non decidunt, sed ei perpetuò inhaerent: cortex ligni ad rufum tendit, æstateque resinam fundit, sed paucam. secus fontes, & rivulos provenit, nec alibi invenitur. Tota planta ita hircinum virus olet, ut longius percipi possit: vocatur à rusticis *μυρτίνα*. Sed quoniam Dioscorides Tragium, fructum, folia, & virgas Lentisco similia proferre scribit, verum minora omnia: mendum inesse & ex Plinio Nat. Hist. convinci potest, qui Tragio fruticem Terebintho, non Lentisco similem tribuit: Guilandinique opinionem probo, legentis *μυρτίνα* non *μυρτίνα*. Quod vero Diptamnum album vulgò, hirci odorem non spirat, sed gravem, neque in tota Creta id invenitur. Universam enim insulam ipse lustravi, diligentissimeque Tragium perquisivi, nullo labori parcens, sed frustra: nullum ullum aliud Tragii genus invenire potui, quam istud: nec etiam ullum comperi, qui Diptamnum album in hac insula vidisset. Differt hæc arbuscula à Ruta sylvestri Dodonæi: quoniam hæc arboris in morem excrescit, non autem herba est, nec saturata viriditate nigricat, sed latè viret, non lanuginis in foliis habet, non sanguinis æmulum succum reddit, neque eius semina resinam olent, sed hircum, quemadmodum, & folia: unde hanc Tragium esse, jure existimari potest.

Hucusque Bellus.

Lib. 13. cap. 21.

Odor.

Scordani

Scordotis Plinij legitimum, Belli.

Scordotis folia tomentosa. Marrubio Mentaſtroque ſimilia pro-
fert, per terram in orbem diffunditur, multis ramis è radice, quæ
magna & perennis eſt, prodeuntibus, quadrangulis, tomento albo
obſitis, ut marrubium, in quorû ſummitatibus flores marrubii albi

Ex Epist. v. Bel-
li, ad Cluſi-
um.

Deſcriptio.

Natales.

in quadam magna, & densa spica hærent, quibus succedit semen nigrum: tota plata major & crassior est Scordio vulgari. Nasceitur ubique inter saxa, secus vias, & in marginibus agrorum: alij odorem, ut Scordum, refert, & in tota ferè Creta seplasiarj. pro Scordio promiscuè hac herba utuntur. Hanc herbam legitimam Scordotim Plinij esse assero: nam rectissime descriptioni ipsius quadrat, & fortasse nemini adhuc cognita est, licet iam octo, aut novem abhinc annis, semina Vicetiam, Pataviumque miserim. Lobelius, Pena, & Dalecampius, pro Scordoti, Stachin Dioscoridis, Salviam silvestrem, & Gallitricum officinarum describunt, quæ quidem stirpes omnes nothæ, spurixque: nam neque alij odorem spirant, neque viribus à Plinio attributis respondent. Scordotis, inquit ipse, miscetur antidotis: tussi, misto Nasturtio, & resina cum melle tusa, & arida, opitulatur, facit & per se faciles excreationes, stomachum corroborat ejus succus, sistit alvum recentis drachma cum vino trita, vel decocta pota, vetusta vulnera cum melle purgat, farina ejus carnes excrecentes per se inspersa consumit, menses, & sudores provocat, pota, & illita, partus accelerat, pota drachma succi in aqua mulsa cyathis quatuor, venenis, magicisque incantationibus adversatur.

Hæc Bellus.

Ιεραζών,

Isopagrus, seu Hieranzuni Cretica, Belli.

Lotus Cretica Cass. Bauhini.

Isopagrus, Trifolij, aut Loti genus, est, edule : in foro enim eius sili-
quæ antequam durescere incipiat, venales reperiuntur, à pueris,

E ij

fœminis

Ex Epist. v.
Belliad Clu-
sium.
Vism.

Descriptio.

Natales.

foeminis libentissimè eduntur, succosa sunt, & dulces, pisif re-
centis gustu: multos tenues caules à radice profert folia trifoli an-
gusta, crassiuscula, aliquantulum mucronata, terna semper simul
coniuncta, flores luteos pisi, quibus succedunt siliqua rotunda, sal-
cata, ac pro ratione plantæ, magnæ: inter segetes invenitur, & in
marginibus agrorum frequentissimè, herbaque omnibus in
Creta nota est. Hætenus Bellus.

Icon

Icon legitima Glandæ Unguentariæ, desumptum ex
planta in Cydonia Cretæ, à Clarissimo V.
Belli speciminis gratia.

Petromarula, seu Lactuca petraea Cretica, Belli.

Epif. 1.
Belli, ad Clu-
sum.

Descriptio

Petromarula, Cretica planta est, & nusquam alibi (quod sciam) sponte provenit: folia profert cichoracea, magna, profundè incisa, in orbem diffusa, saturè virentia, infernè splendentia, ad purpuram aliquanto tendentia, ut Cyclaminus lævia: cùm autè semina nata prodit, pri-

dit, prima ejus folia nigra Viola foliis simillima sunt, rotunda, & aut nihil, aut parum duntaxat serrata: cauliculos autem multos habet, rotundos, striatos, cubitales, quibus innascuntur flores, copiosissimi, purpurei, Hyacinthi orientalis florum æmuli, dense compacti, ut spicam, eamque magnam referre videantur: quibus succedunt semina minutissima: radice firmatur magna, alba, in alas diffusa, eduli, sapore Rapunculi radicem imitante. Tota planta lacte abundat: provenit ubique in arborum marginibus secus vias, lato solo, inter saxa, & super parietes. Floret Vere, & ætatis principio Majoque, aut Junio arescit tota, præter radicem, quæ Octobri mense folia proferre incipit, & virer tota hieme. Vocatur vulgò *περμύδα* hoc est petraea Lactuca, licet cum Lactucis nihil aliud commune habeat, quam cum lacte abundat. Radix manducata, tum etiam caulis adhuc tener, Venerem stimulare vulgò creditur: & ideo nomine obscuro *περκαυλι* vocatur. Hac Bellus.

*Chimboralis noster
mancubialis*

Rapunculi
genus videtur.
Natales.
Tempus.

Vires.

Coris

Coris legitima Dioscoridis, Bello.

Ex Epist. I.
Belli, ad Clu-
sium.
Locus.

Coris legitima, Ericæ similis, provenit latis collibus satis fre-
quens, in omnibus rectissime Dioscoridis Hist. cōveniens, nisi quod
frutex est, multos annos durans, perpetuoque virens: & si pingui so-
lo oriatur, ad sesquicubitalem altitudinem assurgit, Bellonius, tri-
buit

buit Cori radicem ingratiſſimi ſaporis, quod minimè verum eſt: unde facile ſuſpicoꝝ, ipſum legitimam Corim non vidiffe, ſed aliam ſtirpem, quæ vulgò appellatur ἀγρόδυο, meoque iudicio Aſcyrum legitimum eſt. Nam fruticoſus eſt, Hyperico majores habens ramos, rubentes, in multas alas diviſos, folia longa, flores luteos, Hyperico ſimillimos, quibus attritis, digiti cruentantur: ſemina reſinoſa ut Hypericum profert: radice nititur ſatis firma, eaque ingratiſſimi ſaporis: Legitima autem Coris vocatur ἀρχιλόκορα.

hoc eſt, herba Orpilo. Hactenus Bellus.

DESCRIPTION

Galastivida prima Cretica, Belli.

Ex Epist. III.
& IV Belli, ad
Clusium.

Descriptio.

Galastivida cuius semina aliàs misī, radicem habet multifidam,
lignosam, firmam, multos caules coniunctim proferens, in orbem,
diffunditur, & latè fruticat, pedem altitudine non excedens, caules
albi sunt, crebris, firmisque īpinis præditi: inter quos folia Leucoij
albi

MONTIS BALDI.

45

albi folijs similia, licet minora, & quadam lanugine obsita: flores
 Verbasco, aut Blataria similes, albi, paululum ad flavum tenden-
 tes, in quorum medio stamina quædam purpurea: floribus succe-
 dunt exiles siliquæ, rotundæ, tenuissimum semen continentes: o-
 ritur enim in parte australi insulæ, quæ quinquaginta milliaribus
 distat à Cydonia. Rustici ad struendum ignem, calefaciendasque
 fornaces ea utuntur: ob similitudinem verò spinarum, quam cum
 Stœbe habet, & album colorem, Galam stivida nuncupant, non
 quòd lac emitrat. Sed & alia est planta ex Titymali genere, hoc no-
 mine donata, quæ spinas, ut hæc profert, luteos flores, folia parva
 rotunda, lac copiosum effundens, radice (si rectè memini)
 carnosa. cuius historiam aliàs dabo.

Natalco.

Vfus in Creta.

Galastivida
 altera Cretica.

Hactenus Bellus.

V ij

Galastivida est planta quædam, quæ in monte Baldi, in parte australi insulæ, quæ quinquaginta milliaribus distat à Cydonia, nascitur. Rustici ad struendum ignem, calefaciendasque fornaces ea utuntur: ob similitudinem verò spinarum, quam cum Stœbe habet, & album colorem, Galam stivida nuncupant, non quòd lac emitrat. Sed & alia est planta ex Titymali genere, hoc nomine donata, quæ spinas, ut hæc profert, luteos flores, folia parva rotunda, lac copiosum effundens, radice (si rectè memini) carnosa. cuius historiam aliàs dabo.

Galastivida
 altera Cretica.

Arcturus Creticus, Belli.

Ex Epist. 1. Belli,
li. ad Clusium.

Descriptio.

Elegantis plantæ, quam Arcturum Creticum voco, licet legitimus non sit, nam neque rotunda folia habet, neque Cymino semen simile: sed folia serrata profert, Betonica, & Verbasco similia, mi-
nora verò,

MONTIS BALDI.

45

nora verò, & tota lanugine quadam, ut Æthiopidis folia, operata:
cauliculi insunt recti, floribus luteis, Verbasco, aut Blatarix simili-
bus onusti: quibus succedunt pillulæ rotundæ, parvæ, Blatarix simi-
les, in quibus semina parva continentur: provenit inter
 saxa, & super parietes, Nomine caret.
Hæc Bellus.

F ñj

Exemplum plantæ quædam Æthiopidis folia, operata:
cauliculi insunt recti, floribus luteis, Verbasco, aut Blatarix simili-
bus onusti: quibus succedunt pillulæ rotundæ, parvæ, Blatarix simi-
les, in quibus semina parva continentur: provenit inter
 saxa, & super parietes, Nomine caret.
Hæc Bellus.

DESCRIPTION

Daucus III. Belli.

Ex Epist. 1.
Belli ad Clu-
sium.
Descriptio.

Daucus tertius folia fert Coriandri, sed minora & crassa aliquan-
tulum, profert, caulem sesquicubitalis longitudinis, flores luteos in
umbellis ut Anetum, semenque Cumini: Vere manduntur radices,
& folia.

& folia, quæ aromatici gustus sunt. Vulgò appellant *xèrimdi*, quod Cornicis pedem significat. Hæc Bellus.

Bellus, Vir excellentissimus legitimam Cynocrambem, dum in Creta commemoraretur, sua manu delineavit apposita hac inscriptione:

Cynocrambe legitima.

Sed de ista nulla alia prorsus mentione facta, neque istius historia commemorata, pauca hæc duntaxat sub hujus effigie apposuit.

Cynocrambe

DESCRIPTIO

Cynocrambe legitima.

Traductio Marcelli, & Hermolai melius quadrat: qui dicunt se-
men juxta folia, non foliis adhærens: ut Ruellius. Hæc Bellus.

Nardus

MONTIS BALDI.

Nardus Cretica, Belli.

Nardus Cretica herba est Valerianæ simillima, odore, caule, flore, & forsitan etiam semine, quod longiusculum, & depressum est, figura ad Lini semen accedens, & in Pappum desinens: folia prima herbacei sunt coloris, rotunda, ut Alari esse videantur, interdum Ex Epist. 4.
Belli ad Clu-
sium.
Descriptio.
majora, crassa, succiplena, quæ deinde subsequuntur paulo longio-

ra sunt, & nonnihil incisa, quibus alia magis secta succedunt, & similiter alia, ut tandem ultima, ante quam caulis emergat, Valeriana majoris folia rectissime emulentur. Caulem Valeriana perfoliata habet, concavum, ad sesquicubitalem altitudinem assurgente, quem bina folia Valeriana divisura utrinque per intervalla ambiunt: flores albos in umbellis Valeriana similes, majores aliquantulum, odoratos: radicem tuberofam, ex primaria enim, cui caulis nititur, minimiq; digiti est crassitudine, & longitudine, tenues quædam radices per terrâ sparguntur, quibus aliae tuberosa adnexa, ut in Filipendula radicibus, Nardi odorem referentes: tota hieme viret, & novo Vere caulem emittit, qui Aprili, aut Maio marcescit, & exsiccat: tota autem æstate radices sub terrâ latent, & Autumno primis imbribus germinare incipiunt. Oritur humentibus collium locis, inveniturque inter saxa. Ad Nardi genus accedere videtur, Antiquis forte ignotum. Nā licet Galenus lib. 9. de compos. medic. secundum locos cap. 4. dum Philonis Tarsensis medicamentum exponit, Nardi Cretica meminerit, tamen præter nudum nomen, nihil aliud de Nardo Cretica apud ipsū legere memini. Plinius verò lib. 12. cap. 12. Nardi genera enumerans, Creticū recenset, quod à nonnullis agrorum, ab alijs Phu appellari scribit, folio Olusatri, caule cubitali, geniculato, in purpurâ albicante, radice obliquâ, villosâ, imitante aviū pedes: quæ quidem descriptio, non huic nostræ Nardo, sed Valeriana, sive Phu, à Dioscoride descripto, quadrat, licet nullâ floris Narcisso similis mentionem faciat, ut Dioscorides. Dalecampius autem Annotationibus in Plinium ad calcem cap. 12. legendum censet in græco Dioscoridis textu ἀνδρ. πρὸς τὰ τὰ κισσῶ, quod optimè convenire ait color, & figuræ. Non me latet, nonnullos legisse ἀνδρ. πρὸς τὰ τὰ κισσῶ, aliquos etiam πρὸς τὰ τὴν κισσῶ, sed ultimæ lectiones minimè placent. Quocumque tamen modo legatur descriptio, nostræ hujus plantæ convenire non videtur: nam radices repugnant. Hoc tantum addam, in hac Insula, Nardū frequenter inveniri: Valerianam autem minimā frequentius, ubique enim oritur: alia verò species admodum raræ sunt. Hactenus Bellus.

Hiscæ superioribus descriptis, quod essent plantæ, quas præcipuè observarat Bellus, addere etiam volui, Ebenum Creticum, quod delineatum, & descriptum ab eodem fuit, dum in Creta vitam ageret.

Ebenus

Odor.

Tempus.

Natalis.

hu

Ebenus Cretica Belli.

Sive APXONTOEZIAO.

Ebenus Cretica (quam alias Bellus Excellentissimus Cytisum Creticum putavit) frutex est totus obliquus ad quatuor, aut quinque cubitorum altitudinem assurgens, folia profert trifolij amula, quæ interdum in uno pediculo sunt terna, interdum

Ex Epist. 1. &
4. Belli, ad
Clusium.

Descriptio.

quaterna, & quina (quod observatum fuit ab ipso Bello, in Epistola ad Clusium, ubi de ligno Rhodio scribit, pagina CCCIX.) flores trifolij maioris profert, grandiores tamen, rubros, in quibus intermixti sunt et albi quidam villi, qui Struthiocameli pennas, easque in minutissimas partes divisas, emulantur: ea ratione flos elegantissimus apparet, videtur enim ex purpura, & argento quodammodo à natura formatus. semen profert sicuti trifolium; materies ligni nigra, durissimaque est, cortex cinereus, & totus profundis scissuris plenus. Oritur ubique in asperissimis collium locis & precipitijs, vocaturque vulgo à *exordij* ligno, quod nobile lignum sonat. Hactenus Bellus.

Natales.

Sed jam abutendū sātis diximus de Viridarijs Nictesolijs, & de Belianis plantis. Flumen jam nunc trajiciamus, hūc sanē rapidissimū, & aliqua in parte vorticosum, vel flexuosum, & sic incedendo relinquimus Athesim, & Clausam, Arcem illam loci naturae inexpugnabilem, sitam in faucibus montium, nobis appellatam, la Chiusa, nam cum olim montis soliditate integri turrisimo, lapidosoque parietis Athesis clauderetur, atque alio, non autem Veronam perflueret, mons hominum arte, manuque apertus fuit, parte illa, quae alveo recta opponitur, integra relicta, quam ita violenter ipsa aqua labentes ferunt, & ab obice montis rejecta tanto impetu relabantur, ut rates, quibus merces utriusque Germaniae advehuntur Venetias, Veronam, & alias in civitates, quandoque omnino ibi submergantur, semper tamen pars anterior in altum per ipsum montem ascendat, posterior autem aquis immergatur, quō fit, ut in ea parte morantes cum aliorum risu, nec suo sine periculo ad genua usque madescant: conversum interim flumen ad dexteram adlabitur, ac denuō reconversum tortuose, anguloseque ipsum pervium, ac arte factum os ingreditur, ac sine impedimento perlabitur. Per hanc Arcem perpetuo praesidio Serenissimi Veneri Senatus custoditam, & per callem hunc, montibus adhaerentem parum arte, partim natura extructum, iter fit in ipsam Germaniam. In via ista invenitur, Pysylium, frequenissimum.

Egylops, Lobelij, & prima Matthioli.

Alcea vulgaris.

Alcea Veneta, Tragi: Alcea peregrina solifera, Lobelij: secundum aliquos, Vesicaria Cordi: à Matthiolo, pro Hipsoco exhibita.

Bryonia

- Bryonia.
 Phyteuma quorundam, Dalecampio: frequentissima.
 Perfoliata rubra quorundam, Gesnero: Tamecnemon, Cordi: Vaccaria, Dodonæi.
 Dorycnium Rondeletii, Lobelii, & Pena.
 Terebinthus: frequentissimus.
 Mahaleb, Gesneri, & Matthioli
 Leucorion sylvestre Pannonicum, Clusii?
 Lycium Italicum, Matthioli: an insectoria spina altera Clusii?
 Lolium Fuchsi: Githago, Tragi: Nigellastrum, Dodonæi: à quibusdam Pseudo Melanthium, & Lychnoides segetum.
 Clematis altera, Matthioli.
 Campanula arvensis minima, Dodonæi: quam ipse olim pro vera Onobrichi de exhibebat.
 Gladiolus vulgaris.
 Galega, seu Ruta Capraria, Vulgo: à Clarissimo philosopho, & celeberrimo Medico, & Poeta, Hieronymo Fracastorio, Onobrichis dicta: à quibusdam Italis, Lavansc.
 Irio, seu Erysimum.
 Lycopsis Loniceri: sylvestris Buglossi congener.
 Vvularia, Tragi: Cervicaria, & Trachelium multorum: quibusdam Archangelica.
 Rheseda Plinii, secundum aliquos: dubitat an? Cantabrica Plinii, Lobelius: ab Italis, Eruca peregrina vocata.
 Dentellaria, Gesneri: Dodonæus, Erygerum iv. facit: Lobelius, & Pena, pro minima Conyza exhibet: Matthiolus pro minore Conyza pingit: & Psyllium, à Cordo.
 Veronica femina Fuchsi, & Matthioli: Lobelius verò, pro vera Elatine Dioscoridis, pingit.
 Lamium, Plinii: seu iners, & mortua Vrtica.
 Lamium, sive Archangelica, flore albo, Lobelii: & (ut ipse vocat) perperam Galeopsis Herbariorum, Matthioli, & Lacuna.
 Perfoliata, Dodonæi.
 Drypis, multorum.
 Fraxinus.
 Populus Lybica, Nigra, & Louca.

DESCRIPTION

Prunum sylvestre, ex quo fit Acacia vulgaris.
 Lygustrum vulgare: à nonnullis Cyprum vocatur: seu Phillyrea,
 Dodonæi.
 Phalangium ramosum, Lobelii.
 Eufanum nostrum: Evonymus Theophrasti, Lobelio: Tragus, pro
 Carpine Theophrasti, proponit: Cordus verò, Anonymon vocat.
 Lotus arbor, Dioscoridis: à nostris autem, Perlato vocatur.
 Frumentone nostrum, seu Theophrasti Erysimū, Lobelii: vel Ocy-
 mum Veterum, Tragi: à quibusdam Lamplana vocatum: hic co-
 piosissime colitur.
 Melampyrum Theophrasti, Cordo, Trago, & Dodonæo: seu Vacci-
 num Triticum: à Clusio, Parietaria sylvestris Pannonica tertia:
 Alopecuros Plinii, Lobelio: & Srolephuros Plinii, quibusdam,
 Telephium Dioscoridis, Anguillario: & Guilandino: Scorpioides,
 Matthioli: seu Telephium Crateva, Lobelio.
 Brassica campestris, Clusii: & Perfoliata filiquosa, Anglorum.
 Cariophyllata vulgaris, an (ut inquit Lobelius) Geum Plinii: à qui-
 busdam Chrisogonum, Dioscoridis.
 Rapunculus sylvestris, ceruleo flore: seu sylvestris, Tragi: Dodonæ-
 us, Rapum sylvestre facit.
 Ocymastrum, Fuchsi: Ocymum sylvestre, seu Acinos, Dodonæi: à
 Pena, pro Clynopodio vulgari odore Pulegi exhibitum: Tragus,
 Calamintham montanam facit, sed male, nam Calamintha mō-
 tana vera ab ista diversissima est, ut infra adnotavimus.
 Lappa agrestis, Tragi: à Lobelio, Caucalis albo flore vocata.
 Aster Dioscoridis, Lobeli: alter Matthiolo: Budonium Galeni,
 Dodonæo.
 Aster primus Matthioli, seu Amellus Virgii.
 Calcitrapa candida, Cordi: Chamæmellum eranthemum, Fuchsi:
 Consolidæ regalis quorundam, flore albo, & Cæruleo.
 Ruta canina, Recentiorum: an 111. Scrophularia, Dodonæi?
 Galium floribus albis.
 Postea verò ingredimur Pagum Capinum, nobilem, valde fera-
 cem, pluribus fructibus scatentem, & nobilibus habitationibus ex-
 ornatum:

Hic observatur:

Asplenium, Dioscoridis: Cetrach, Arabum.

Poly-

MONTIS BALDI

- Polytrichum, utrumque.
 Phyllitis, Dioscoridis.
 Hydropiper, Dioscoridis, seu Persicaria non mitifolia: perperam
 Cratogeomum, Cordi, aliqui vocant.
 Hydroper, Rucelij: seu Hepatorium Cannabinum vulgò: per-
 peram Hepatorium Avicennæ, creditum.
 Hydroper alterum Herbariorum, Dalecampio: à quibusdam
 Chrysanthæmum.
 Androsamum, Matthioli, Penæ, & Lobelij.
 Ascyrum, Matthioli, & multorum.
 Lyfimachia altera, Matthioli: seu (ut Lobelius inquit) Lyfimachia
 purpurea, an verò Pliniana?
 Numularia Recentiorum: an (ut inquit ipse Lobelius) Erefteda-
 num, Theophrasti? à Casalpino, Borifsa dicta.
 Artemisia major, seu vulgaris.
 Centauroides, vel Lymnæum, Cordi: fortè (ut inquit Anguillara)
 Papaver spumeum: à vulgo Gratiola, & Gratia dei, vocata.
 Anagallis uterque, terrestres, & aquatica.
 Symphitum majus floribus albis, & purpureis.
 Symphitum medium, & minus.
 Solanum Halicacabum, Dioscoridis.
 Hedera terrestris, Matthioli.
 Harmodactylus, seu Colchicum non venenatū officinarum: quo-
 rundam, Narcissus Virgilij.
 Ophyoglossum Fuchij, seu Enophyllum: à Cordo Lingua vulnera-
 ria: Ligulacum Plinij, Gesnerus autumat: à quibusdam, Cera-
 tia Plinij, Luciola etiam, ac Argentina nuncupata.
 Genistella infectoria vulgarissima: an (ut Lobelius inquit) Lutea
 Plinij? à Trago perperam, pro Ferula proposita.
 Potentilla minor, seu Argemone quorundam.
 Vitis sylvestris, Matthioli: an (ut idè Lobelius inquit) Melortò Theo-
 phrasti? seu Cyclaminus altera, à Dodonæo: Siliquastrum Plinij,
 Guilandino: à quibusdam, Circea, & Dulcisamara vocatur.
 Chrysanthemum Damocratis, Fuchio: Ranunculus verticillatus
 Apuleij.
 Persicaria pusilla, Lobelij.
 Cirsium, Matthioli.

DESCRIPTION

- Gentaurium luteum**, vel **Citrinum**. *Mesnæ.*
Vrtica Heraclea, Tragi: falso **Scorodonia** Cordi: à quibusdam credita: nam **Scorodonia** ab ipso Cordo exhibitæ, alia planta non est quam **Salvia sylvestris**, Tragi: & **Sphæcelus**, Dodonæi.
Dryopteris: frequentissima.
Cassuta, Plinii: **Linodesmum**, Gesneri: vel **Cuscuta** vulgò officinarum: quidam **Orobanchem** vocant.
Oxyacantha, Fuchsii: perperam **Berberis** multorum.
Cicuta vera.
Oxyacantha Dioscoridis, & **Matthioli**: quæ est **Berberis** genuina Arabum: à Trago, **Cynosbatos**: à Cordo, **Sorbus aculeata**: **Spiræna** appendix Plinii, à Gesnero.
Siligua sylvestris, Clusii: an (ut **Lobelius** inquit) **Cersis Theophrasti**? est illa commentitia **Acacia prima**, à **Matthiolo** picta.
Condrilla major, Dodonæi: & **Loniceri**: seu **Apatæ**, **Dalecampii**, & **Lugdunensium**.
Peryclimenum Dioscoridis.
Peryclimenum rectum, Clusii.
Xanthium, seu **Strumaria**.
Caucalis, **Matthioli**.
Tussilago, seu **Bechion**, vel **Farfara**.
Equiseti species.
Phu parvum, seu **palustre**.
Acer Monspesulanum.
Erica major floribus purpurascens, **Lobelii**: seu **Erica**, Clusii.
Gramen hirsutum, fortè **Gramen Leucantheum**, **Dalecampii**: à quibusdam, **Combretum** Plinii, dictum.
Circea Luteriana.
Ornala rrr. **Dodonæi**: seu **Colus Jovis**, vel **Galeopsis lutea**, seu **Horminum sylvestre**, quorundam.
Colurea scorpioides, Recentiorum.
Cytisus Hispanicus alter, Clusii.
Item, & xv. ejusdem.
Cytisus albus sylvestris, Clusii: an **Cytisus**, Gesneri?
Valeriana rubra, **Dodonæi**, & **Ocymastru Valeriantho**: an (ut inquit **Lobelius**), **Condurdum** Plinii? fortè **Narcissus Virgilii**: & **Colomella**.

MONTIS BALDI.

17

- mella: Struthion ab Excellentissimo Aldrovando: & à quibusdam Ben rubrum creditum.
- Aria Theophrasti, Dalecampio.
- Phyteuma, Matthioli: à Lobelio, Campanula perficifolia, vel quæ lasone à Theophrasto credita.
- Daphnoide, Matthioli, seu Laureola.
- Digitalis lutea parva.
- Viburnum, Matthioli: Lantana vulgo.
- Iacea montana Narbonensis, Lobelio.
- Anemone tenuifolia, Cordi: Cranthemum, Gesneri, & Dodonæi: Matthiolus, Adonis florē nuncupat: Lobelius, ex æ, id est Phlox Theophrasti, autumat: Saxones, Oculi Diaboli vocant.
- Orobis Venetus primus, & alter, Clusij, seu purpureo, & albo flore.
- Galeopsis, Dioscoridis. Cujus radices, quia albo Helleboro per similes sunt, hactenus pro ipso Helleboro in officinis perpera exhibitæ sunt. Hujus effigies à nullo certius relata est, quam ab Excellentissimo Camerario, in Epirome Matthioli.
- Genistella aculeata: fortè Vlex Plinij, Lobelio.
- Pneumonanthe, Cordi: Gentianæ minoris species: à Dodonæo, Viola Calathiana, dicta.
- Geranium Batrachoides, Dodonæi: vel gratia Dei Germanorum, Lobelij.
- Chamaecistus. 3. Pannonius, Clusij.
- Hyssopus officinarum, vel potius Thymbra species.
- Anonymos lmi folio, Clusij.
- Clematis. 3. Matthioli: seu Vitis sylvestris, Dalecampij.
- Ocymoides repens Polygoni folio, Lobelij.
- Juniperus minor, seu vulgaris.
- Taxus: Milos Theophrasti, Lobelio: seu quidam, Dioscoridis, & Galeni.
- Leuchacantha MonsPELLIENSIS, Dalecampio.
- Asarum, Bacchara in officinis: à nonnullis, Nardus rusticana vocatur.
- Polygala Matthioli, non Dioscoridis: Astragaloidem, Lobelius facit: an potius ad Loti species referenda est?
- Lotus sylvestris Anguillara, & Matthioli: seu Trifolium Asphalthæum, Fuchsj: seu odoratum Trifolium, vel sativa Lotus, Do-

donæ: an (ut Lobelius inquit) Melfrugum, Theophrastiæ Calamintha montana, & altera Calamintha, Matthioli. Lamplana, Dodonæi.

Clymenum Plinij, quorundam: Dodonæus, Androsamum facit, vel alterum Androsamum, Fuchsi.

Chærephyllum Columellæ, Dodonæo: à Manardo, Myrrhis creditur: Orcoselinum, Anguillaræ: & Cerefolium, & Gingidium, multorum.

Marrubium agreste, Tragi: seu Stachys Dioscoridis, & Scordotis Plinij, Lobelio.

Herba sacra quorundam, Dalecampio: seu Mellissophyllum, Tragi, & Cordi: à quibusdam perperam, Mellissophyllum Fuchsi, putata: nam (ut mihi videtur) Mellissophyllum Fuchsi, est ipsa Calamintha Montana, Lobelij, & Penæ.

Sphondilium, Recentiorum: seu Acanthus Germanica. Serpillum, utrumque.

Polium alterum, Matthioli: à quibusdam Iva Moscata. Anonymos flore Coluteæ, Clusij, sive Prior.

Castanea, atque Carpini, frequentissimi.

Et hæc plantæ, usque dum ascendendo pervenimus ad Coronam. Locus Coronæ, est in angustijs duorum montium, qui constant ex solido saxo, semimilliaris altitudinis, ad amussim perpendiculariter recti, ac aspectu horribiles, supra Medium sinistri, quorū ex porrecta est magna saxosa portio, hortulum pensilem representans, inaccessibilis, nisi per funem ab altitudine superiori demittaris: aut via hominum industria parata, aspera, & difficili circa latus dextri montis descendendo, ex hoc ad sinistrum transeas per ligneum pontem, valida Tiliæ fœminæ bifurcata fultum, quæ Tilia adeo magna, (divinum profecto) ex vivo saxo exoritur, ac alimento, à simplici lapide suggesto, nutritur, augetur, ac germinat, pandens ita nobiles illos duos ramos, ut ponti viride tegumentum paret, hinc per arctam semitam, in montis latere gradatim excisam, & unicæ personæ deservientem, scanditur ad naturale podium, ubi perpulchrum, neque parvum Templum Deiparæ, semper Virgini gloriosæ erectum est, cunctis non solum vicinis pagis, sed etiam remotioribus oppidis, & Urbibus venerandum, ad quod, præsertim decimo octavo Kal. & sexto

Idus Septembris turbæ hominum copiosissime confluunt: quod ab Heremita quodam venerabiliter custoditur, quare ab aliquo etiam probo Viro, solitudinis cupido, huiusmodi apta contemplationi loca initium sumpsisse credibile est: hic omnipotenti Deo mentis elevatione aguntur gratiæ, atque divinitus clementia, Beataque Virgini locorū indagatores semetipsos comendant, subinde bene cultus hortulus Religiosi hominis invisitur, iam verò cum superius denudò reditum est, in initio descensus consistendo, deorsum prospicientibus sese offert admodum amœna Vallecule Brentini, agris vitiferis, & optimè cultis insignita, qui rapido, flexuosissimoq; Athesi summa cum voluptate secari conspiciuntur: in hoc admirabili Coronæ situ hæ plantæ virescunt,

Corydalis Galeni, Anguillario: seu Fumaria. 3. Matthioli, Split, vel montana Corydalis quibusdā: an (ut inquit Lobelius) Phragmites Aetii?

Scorzonera latifolia, seu Hispanica, è rimis tantum saxorum erumpens.

Crocodylium, Fuchsi: à Gesnero, Echinopus vocatum: à Cordo, Carduus (sphærocephalus: à Trago, pro vero Chamæleone pictū: Lobelius verò, Ritro, seu Rutro, Theophrasti, autumat: Dodonæus pro spina peregrina, pinxit: Spina alba, quorundam: seu Sphærocephalus annuus, Camerarii,

Fabaria, seu Faba inversa, vel Crassula: à Trago, pro Scrophularia exhibita: à quibusdā, Pottulaca major vocata: à Lobelio, Telephium Græcorum putata.

Saxifragia magna, Italarum: frequentissima ex scissuris pullulat.

Vbi etiam ex iisdem rimis prodit Bavarica Saxifragia, primū ibi locorum observata à D. Ioachimo Iuniermano. cuius figura, & descriptio hic apponitur.

Saxifragia Bavarica.

Descriptio.

Hæc ut dixi, ex rimis eiusdem caulis frutificat, ex subtili radice, albaque frequentibus cauliculis teretibus, nodosis, coloris dilutis: folijs oblongis, crassis, atque equali ordine, sed ad opposita latera alternato situ bina distincta, in quorum summitate frequentes flores lactei

lacteï coloris afferunt, quinque foliis compositos: quorum in medio quædam staminulæ pallidæ conspiciuntur. Hujus semen planum est, coloris nigri splendescens. In principio lunii floret, ejus-
Tempus.
que semen eodem mense ad maturitatem pervenit. Planta perennis est, prorsusque fabacei saporis.

Polemonia petrea Juniermani.

Fistularia petrea, seu Alektorolophos. III. alpina, Clusii.

Hysopus montana.

Parietaria sylvestris. I.

Item sylvestris altera, } Pannonica, Clusii.

Saxifragia hircina elegantissima, Juniermani.

Epimedium, Lobelii, & Dodonæi: Lunaria media, vel radiata, secundum aliquos,

Euphrasia altera Dodonæi, & Lobelii.

Cannabis sylvestris prima, ejusdem.

Coniza minor, & media, Matthioli.

Campanula Elæophyllos Juniermani.

Sedum magnum pallido flore.

Phalangium ramosum, jam dictum.

Colutea Scorpioides: frequentissima.

Galeopsis aquatica verticillatis floribus.

Tanacetum non odoratum, Lobelii frequentissimum.

Androsæum, Matthioli: frequentissimum.

Adhæc, Trachelium majus nostrum hic pullulat.

H iij

Trachelium.

Trachelium majus petraeum.

Descriptio.
hirsuta

A radice lignosa, & rugosa, colore pallido purpurascente exeunt
cauliculi multi striati, sublimati, cubitales, & cum rubore virides:
qui inordinatè emittunt folia oblonga crenata, nigricantia, sua pari-
ter hirsutie communita, parte prona potissimum, ubi etiam albi-
cant, & Salviae folia referunt, magis tamen angusta, & mucronata,
inter

inter quæ parvula quædam foliola prodeunt: in summo caule sunt flores multi, acervatim congesti, quemadmodum in umbellata Cervicaria Lobelii, & inferius ex eodem globuli quidam, at minori numero, & inferius magis inter caulem, & folia, alii, & adhuc pauciores: formam representant illorum jam dictæ Cervicariæ, sed minores, albi & in quinque, & quandoque septem mucronatas scissuras divisi: è quorum centro multa exeunt stamina sublutea, quorum uno modo proboscidis egreditur, versus cacumen, satis crassum, quod dum maturatur, bifurcatum, & aduncatum evadit, decedente Augusto, *florans* hoc conspicitur, atque talis per plures dies conservatur, unde hætenus semen minimè observari potuit. inter rimas illorum asperimorum lapidum Baldi, solum circa Coronæ Templum pullulat. *Tempus* Trachelium hoc non acre, non amarum, sed tantum adstringens esse sensu dignoscitur, multoque magis ipsa Cervicaria. *Natalis*

Huic contiguæ aliquæ domus sunt quorundam hominum urbanorum, qui Crutiani vocantur, in quibus hospitia non incommoda pro locorum ratione haberi possunt. Hinc discedimus ad Vallem frigidam, & primò transimus per quædam prata, vulgò Prata Bazaria dicta: deinde ad Basianam, & Jemen, quæ sunt Valleculæ, meridiem spectantes, admodum herbosæ, in quibus greges pecudum & armentorum pascuntur, eo præsertim temporis initio, cum in montes tendunt: atque etiam, cum ineunte frigore ab altioribus descendunt: & hoc ne quid à frigoris subita mutatione animalia patiantur: Quæ Valles multis caudicibus, Acerum, Ariarum Theophrasti: Viburnorum: Corylorum: Fagorum: & pullulantium Quercuum abundant, inter quas frequentissima germinat, Montana Calamintha vera Veterum, à Pena, & Lobelio celebratæ sive Melissophyllon verum Fuchsi.

Hic etiam virescunt plantæ hæ:

Bistorta major vulgarissima: à Gesnero, Limonium: à quibusdam, Britanica existimata.

Caltha alpina, Gesneri: Plantago alpina, ab aliis: an Celtica Nardus altera, Lobelii? & Rondeletii? fortè Chrysanthemum, Dodonæi: & Doronicum. 1 v. Clusii.

Chamaeleon albus, Dioscoridis: Helxine, Plinii, Anguillario: Syllibus, Gesneri: & Carlina, vulgò,

Martago-

Martagonis, seu purpurei Lili: variae species.
 Hyacinthus Germanicus Liliiflorus: & Hyacinthus, Theophrasti
 Lobelio.

Asphodelus albus major: frequentissimus.

Verbascum, Tragi: Cyanus major, Lobelii.

Cyanus supinus, Pena.

Cirsium Pannonicum primum, Clusii.

Orobanchæ variae.

Panax Heracleum, Recentiorum.

Myrrhis altera parva, Lobelii: quidam pro vero Scfeli: alii pro Ly-
 gustico genuino, in pharmacis ponunt.

Alectorolophos, Plinii: seu Cristagalli: ab aliquibus *Miaria* dicta.

Cirsium Anglicum, Lobelii.

Asclepias flore albo: frequentissimus.

Heliochrysos sylvestris, Tragi: vel Chrysocome Germanica, Lobe-
 lii: Matthiolo Pseudoleontopodium dicta.

Onopordum Plinii, Dalecampio: fortè Carduus Eriocephalus, Clu-
 si: à quibusdam, corona fratrum.

Atque ita pervenimus in nobilem, & omni laude dignam frigi-
 dam Vallem, ortui solari expositam. Hic sunt planities non parvæ,
 herbis abundantes, quibus à Majo, usque ad Septembrem mensena
 numerosa animalia nutriuntur: Hic adsunt cavitates quædam, in
 quarum duabus pluviales aquæ conservantur, in tertia autem salien-
 tes aquæ perpetuò scaturiunt: his armenta pro potu utuntur. In
 eisdem copiose luxuriant,

Potamogetum, seu Fontalis: perperam, Malobattrum, Lusitani.

Hic sunt humiles, pastorales casæ, seu tuguria, ex viminibus con-
 texta, flantibus ventis pervia, paleis cooperta (Bairo) ab incolis di-
 cta, sub quæ lac defertur, atque asservatur, & sub his, & ab imbribus
 pastores ipsi sese tuentur: in ista planitie, frequentissima est:

Alchimilla, seu Stellaria multorum: seu Leontopodium, Brunfelsii

Drosium, à Cordonuncupatum.

Soldanella montana, Clusii: passim.

Britanica, Fracastorii: an potius Hornini sylvestris species?

Veronica supina, Lobelii.

Carduus cordyloides, Dalecampii.

- Hyerabotane mas, & femina, Dodonæi.
 Bellis cœrulea magna.
 Helleborus albus, palléscentibus floribus.
 Primula veris prior, & altera, Matthioli: à Fabio Columna Neapolitano, Alyssa sylvarum, & pratorum vocitatur.
 Polygala, Tragi, & Dodonæi: seu Onobrychis Dioscoridis, Lobelio. Infuper, & floribus luteis, ab excellentissimo Iacobo Zuinghero inventa.
 Aconitum Lycortonum 6. Clusij.
 Lotus eneaphyllos, Dalecampij: multi ex nostris pharmacopolis, pro vero Meliloto utuntur.
 Quibus perspectis aggredimur ascensum (& difficilem sanè, licet talis non videatur) ad scopulorum latus, atque simul hæc simplicia à nobis collecta,
 Loti variae species.
 Helleborus albus floribus attorubescens.
 Aconita varia.
 Pillofela floribus rubris.
 Gramen Parnassi, vel Liliti Convallii species, Dodonæi: aut Monophyllon multorum: Cyclaminus altera Dioscoridis, seu unicolio, Dalecampii.
 Betonica alpina albo flore.
 Juniperi species minima, fortè Juniperus supina, Clusij.
 Et cum iam ad eum locum perventum est, vulgò saxa Vallis frigidae appellatum, quæ ardua, prærupta, & alicubi valde discissa sunt, laborandum est in ingenti selectarum plantarum copia, quæ hic amœnissimè vigent, atque virescunt, siquidem observantur,
 Crocodilium Monspelliensium, Dalecampio.
 Echium montanum, Dalecampii: seu ut Ego dicerem, Cervicaria montana Thirsoïdes, seu Trachelium alopecuroïdes.
 Scabiosa montana omnium minima, Lobelii.
 Lonchitis aspera maior, Ghini, & Matthioli.
 Centaurium majus alterum, Clusij: à quibusdam Centaurium majus Dioscoridis, creditum, & Rheubaldensis quorundam, hic frequentissimus.
 Veronica mas, Fuchsi, & Dodonæi: Lobelius, Betonicam Pauli, facit,

- Veronica maxima, Dalecampii.
 Veronica recta minima, Lobelii.
 Leontopodium, Loniceri: an Myosotis?
 Allii montani: 4. species duæ, Clusij.
 Serratula Recentiorum, frequentissima.
 Carduus pratensis, Tragi: seu Acanthus sylvestris. Lugdunensium.
 Bupleurum, Lobelii: seu angustifolium.
 Aster luteus, seu oculus Christi maior, Dalecampii.
 Achillea fideritis, Matthioli.
 Carduus Aræophyllos, Dalecampii.
 Chamæleon albus, Tragi: Tetralix spinosa, Lugdunensium.
 Viola martia surrectus cauliculis, Lobelii: à quibusdā Viola arborea.
 Martagon, seu Lilium montanum, Italarum: vel Hyacinthus Poë-
 tatum, Tragi: seu Asphodellus fœmina, Fuchsi: à Dodonæo, Li-
 lium sylvestre vocatum.
 Polygonatum latifolium.
 Item minus multorū: seu angustifolium: à Mutono, Chamædaph-
 ne Dioscoridis, creditum.
 Bellis maxima, flore Anthemidis: sive Bellis maior, Lobelii.
 Antiphthora, frequentissima.
 Napellus verus cœruleus, Lobelii.
 Napellus vulgaris, seu Lycostonum sativum tricarpum, Cordi.
 Iacea nigra Dodonæi.
 Panax Charonium, Tragi: seu Isophyllon, Cordi: vel Bupleurum
 alterum latifolium, Lobelii.
 Draba Penæ, & Lobelii.
 Iacobæa altera Pannonica, Clusii.
 Hypoglossum multorum: Fabius Columna, Radicem Idæam facit.
 Lunaria Magorum Arabum, Lobelii: seu Oxalys scutiformis, vel
 saxatilis.
 Onagra Recentiorum: an potius Lysimachia siliquosa species?
 quidam pro Chamænerion Gesneri putatur.
 Digitalis lutea flore amplo.
 Pseudo-asphodellus Pannonius, Clusi.
 Dauci alterum genus, Fuchsi: à Lobelio, Lybanothis Theophrasti
 vocata.

Dauci.

Dauci. 3. species, Fuchsii; seu Lybanothis altera, Dodonæi: & minor, Lobelii.

Galeopsis, Cortusi: Scrophulariæ congener est.

Linum sylvestre Pannonicum, Clusii: vel Cystoides Linum.

Lychnis. 4. Clusii.

Flamula, seu Clematis recta.

Trachelium maius, & minus, Fuchsii.

Scorzonera. V. Pannonica, Clusii.

Succisa, seu Morsus Diaboli.

Ornithopodium, Dodonæi.

Condrilla cœrulea, flore pulcherrimo: seu Sonchus lavis primus, Clusii.

Passarina Linariæ folio, Lobelii: seu Chrysocome altera, Mutoni.

Galega montana, Dalecampii.

Vbi etiam Clematis crutiata alpina nostra invenitur, cujus effigies, ac descriptio sequitur.

I 2

Clematis cruciata alpina

Description.

A sarmentosa radice egerminant multi caules vitignei, magis sub-
 tiles, quam in aliis Clematidibus, lignosi, angulares, lenti, & tricubi-
 tales: è quibus surculi multi adhuc magis subriles quatuor digi-
 torum altitudinis, qui æqualiter bipartiti ad latera dividuntur, singu-
 litque.

lisque obtinent trifolia, justo intervallo divisa, & pediculo brevissimo adnexa, forma myrtea, tamen majora, satis profunde per ambitum secta, integerrima qualis magnitudinis, nigroque tincta: est illi flos Crucem representans, foliis mucronatis lanuginosis, cæruleis albicantibus, 'cujus medio acervulo quodam ex tremulis foliolis (uti in Rosa Alexandrina apparet) decoratur. Est sarmentosa: & perenni radice. Oritur in altioribus Baldi rupibus, quibus Eurus dominetur. Bruma arescunt folia. Planta aliquantulum acri sapore, radices verò insipidae existunt.

numiosa, rugosa,

Natura perennis.
Natales.
Sapor,

Ex simplicibus cotibus egerminant:

Nardus celtica: frequentissima.

Daucus primus, Dioscoridis: seu Creticus vocatur.

Sedum petraeum montanum, Lobelii: fortè Phylum Arrhenogonium primum, Dalecampii.

Campanula minor rotundi folia, Lobelii.

Auricula Vrsi, Matthioli: Britanica, seu Arthritica, à Gesnero: à Fabio Columina, pro genuina Alismate proponitur.

Saxifragia major: frequentissima.

Umbilicus Veneris alter: frequentissimus.

Rapunculus major latifolius: seu Alopecuros Theophrasti Dodonæo.

Rapunculus Montanus angustifolius.

Aizoon montanum, Lugdunensium.

Cneorum aliud Theophrasti, Matthiolo: in postrema commentariorum latinorum editione.

Indidem præterea, elegantissime exurgunt plantæ hæc nostra,
Icones quarum, & descriptiones, sunt quæ
sequuntur

Trachelium minus petræum.

Rapunculus Alpinus spicatus Casp. Bauhini.

Natalis.

Descriptio.

In ipsius Baldi altioribus summitatibus, cujusvis alius plantæ, à Trachelio petræo minori, sterilissimis, inter præcipientes illas cotes, ab ejusdem veluti cadentibus pendens, germinat Trachelium istud, lignosa

MONTIS BALDI.

gnosa, pallida, & valde rugosa radice, sequi palmari, à qua folia numerosa pediculis quatuor, vel ad summum quinque digitos, transversis altis nixa, Cymbalariae folia ut plurimum æmulantia, non ita crassa, sed nervosiora, & profundius laciniata, atque in viridi colore nigricantia: & ex qua separatim cauliculi multi, tenues, leves, nigro-virescentes præditæ altitudinis, cum foliis aliquot substantia cū superioribus, quorum aliquando unum nō longo pediculo circa medium caulem emicat, reliqua florem semper circumvolvūt: sed hæc angustiora, & magis laciniata prioribus existunt: inter quæ umbellæ vice flores calyceibus brevissimo pediculo contenti proleunt in nigro-purpurascente cærulei, Chymicæ Cucurbitæ vitreæ simillimi, quinque incisuras obtinentes in medio corporis tumore, quæ neque ad collum perveniunt, nec totum corpus ad calycem usque discindunt: in cujus medio multa filamenta nutriuntur, quorum unicum illius longitudinis est, ut aliquantulum crassum, collum, multum egrediatur, & quod maturitate bifurcatum sit: floret tempore majoris Trachelii nostri: semen nondum conspeximus: perennis, & astringens est planta.

Tempus.

Natura perennis.
Sapor.

Ad hæc,

Veronica

D E S C R I P T I O

*Veronica petræa sempervirens.**Chamædrys saxatilis Cass. Bauhini.*

Locus.

Descriptio.

Ex scissuris simplicis, & omnino nudi saxi Baldi, hæc nascitur, quinque, sex, vel pluribus etiam caulibus rotundis, non ramosis, altitudinis sexquipedalis, è quibus foliola bina exeunt (licet aliqua magna reperiantur) æquali ordine disposita, uti Chamædrys, ta-
men

men non sic profundè incisa, admodum crassa, splendida, supernè
virentia, & lanugine quadam donata, infernè vero albicantia : fert
in summitate multos flores ad instar spica, quaternis, quinis, & se-
ptenis folijs cœruleo colore, aliquantulum albicantibus, quibus ca-
dentibus relinquitur calyx, in quo semen continetur, ut in aliis Ve-
ronicis fit. Habet radices parvas fibrosas, ac nigricantes, quæ ita sa-
xis illis horridis paucissima commixta terra includuntur, & adhæ-
rescunt, ut difficillimè etiam ligonibus evelli possint. Floret initio
Iulii, & circa finem maturatur semen. sempervirens est, & elegan-
tissima, pulcherrimaque planta, acerbi, & austeri saporis esse
gultu percipitur. Insuper,

Tempus.
sempervirens.
Sapor.

K

Veronica alpina minima, serpilli folio.

Natales.
Descriptio.

Veronica minima folio serpilli, oritur in altioribus summitatibus Baldi, Orientem versus, multis ramusculis furculosis, rotundis, & levibus, altitudinis ad summum unius cum dimidio palmi, fert folia

folia serpilli modo, sed aliquanto longiuscula in nigro colore virentia, non serrata: licet aliquando (sed raro) aliqua divisa conspiciantur: in summitate absque aliquo ordine habet flores, cum quinis, aut senis, & quandoque etiam quaternis tantum foliis, simili colore floribus petræ & Veronicæ, sed dilutioræ. Calycem, seu Vasculum, dum flores deponit, retinet, in quo clauditur semen rotundum, minutum, atque nigrum: radix est lignosa, & fibrosa. Floret Iulio mense, semen Augusto maturitate perficitur. perennis naturæ planta est, licet frigore depereant comæ. Tota planta, & semen gustu adstringenti deprehenditur, nulla præcepta a credine, aut mordacitate, unde in fluxibus, & in quibus adstringere sine caliditate opus est, aptum esse medicamentum, iudicari potest.

Tempus.
Naturæ per-
ennis.

Sapor.
Virus.

Præterea:

Veronica nana folio serpilli modo, sed aliquanto longiuscula in nigro colore virentia, non serrata: licet aliquando (sed raro) aliqua divisa conspiciantur: in summitate absque aliquo ordine habet flores, cum quinis, aut senis, & quandoque etiam quaternis tantum foliis, simili colore floribus petræ & Veronicæ, sed dilutioræ. Calycem, seu Vasculum, dum flores deponit, retinet, in quo clauditur semen rotundum, minutum, atque nigrum: radix est lignosa, & fibrosa. Floret Iulio mense, semen Augusto maturitate perficitur. perennis naturæ planta est, licet frigore depereant comæ. Tota planta, & semen gustu adstringenti deprehenditur, nulla præcepta a credine, aut mordacitate, unde in fluxibus, & in quibus adstringere sine caliditate opus est, aptum esse medicamentum, iudicari potest.

D E S C R I P T I O

Saxifragia alba petræa.

Alpine tridactylites alpina Cass. Baubini.

Descriptio.

Habet hæc tenerrima planta radiculam unicam, tenuem, capillarem, ad semipalmum altam, ac rufescentem, à qua plura folia sub-
stantiâ.

stantiâ, ac formâ albæ saxifragiæ molliora tamē, ac profundius divisa, è quorum medio caulis assurgit teres, nodosus, læviter hirsutus, dilutè purpurascens, ac dodrantalis, huic inhaerent ramusculi plurimi ab imo ad summum inordinatè dispositi: in summitate frequentes sunt flosculi quinque candidissimis foliis constantes, quorum centrum quædam pallescentia filamenta occupant: istis cadentibus relinquitur calyx semen continens minutissimum, uti in saxifragia magna Italica. Floret Junio mense ad finem: facilissimè lan- Tempus.
guescit, ac deperditur: initio dulcera existimes, postea verò acri- Sapor.
monia percipitur.

Adhæc:

K 14

Thlaspi petraeum, Myagrodus.

Thlaspi saxatile Casp. Bauhini.

Natalca

Descriptio.

In scissis coetibus frigidae Vallis pullulant à radice capillari folia multa, humi sparsa, & per ambitum secta: atque unius quadrangularis caulis atrovirescens, ad tres palmos altus, à medio, ad summum in varios ramusculos divisus, in cujus summitate flosculi albi foliorum

foliorum quatuor: quibus decidentibus relinquitur vascula omnino referentia, Dodonæi Myagrum. floret ad exitum Junii saporis acrimonia nulli Thlaspi genus cedens.

Tempus
Sapor.

Aliquantulum autem supra ipsa non satis celebrata dirupta saxa, in dextera parte featurunt aquæ gelidissimæ, ad Notum expositæ, quibus Fons Navolæ nomen est, quorum frigiditatem manus vix ferre possunt: imò quandoque vitrea ipsa vasa, ad refrigerandum potum in ipsdem immersa, quo calores propter difficilem ascensum contractum, leniantur, minimo temporis spatio perfracta sunt: quæ quamvis abundanter satis fluant, per illam Montis partem dimidii milliariis altitudinis ad Vallis frigidæ planitiem, attamen ad hanc non perveniunt, sed totæ ab illa terrarum superficie absorbentur: circa fontem istum nullæ surgunt plantæ, quæ alibi observatæ non sint.

Ad dexteram autem fontis, est Vallecula quædam appellata (la Valle del Bastion) quodlibet magnus murus, in formam propugnaculi ædificatus, ad transitum Germanorum retardandum. Hanc percurrentes dum descendimus ad diverforium, in parte dextera Navolæ contigua, Zephyro opposita, frequentissima vidimus.

olim

Pyrolam alteram Pannonicam, Clusii: fortè Ambrosiam montanam, Dalecampii.

Item, quartam Pannonicam, Clusii.

Ad hæc;

Pyrolam, Matthioli: & Limonium, Fuchsi.

Hepaticam albam: Cordi: seu Gramen Parnassi Hederaceo folio, Lobelii.

Salicem platiphyllus: Leucophleos, Dalecampii.

Salicis pumilæ genus. i v. Clusii.

Balsamum alpinum, & Rosam alpinam, quorundam: à Dalecampio, Evonymon Theophrasti creditum: ab excellentissimo Ulyssæ Aldrovando, Nerium alpinum dictum; sive Anonymon fruticem Buxifolium hirsutum.

Chamærhododendrum Allobrogum Penæ, & Lobelii.

Idæam Vitem Herbariorum, Dalecampio; at Clusius in Pannonicis, ab

cis: alteram Vitem Idæam facit: ab Anguillario, Vya urfi dicta;

Dodonæus, Vaccinam nigram vocat: alii Myrtillum.

Tussilaginis alpinæ Clusii, duæ species.

Pinguiculam cœruleo, & albo flore.

In medio verò ipsius Vallis, ad Orientem provenit, frequens:

Filix mas.

Cacalia, Lobelii, & Penæ.

Cacalia prima Pannonica, Clusii.

Tussilago.

Aconiti, varia genera.

Pars verò ejusdem sinistra, sterilis existit.

Manè, à somno experrecti, oriente jam sole, ex hospitio (Baito videlicet) scandimus denuò (lavorum tamen) jam dietas disruptas rupes, ac pervenimus ad verticem, montis ubi, (quoniã terra non nihil videtur depressa) & sinum quendam efficit, ideò vulgò Os Navole appellatur, expositus autem est locus iste ad Africum sive Lybem: quo circumcirca provenit,

Pulsatilla albo flore, Lobelii: seu Anemone sylvestris altera Pannonica, Clusii: vel Samolon Plinii, Dalecampio: ut in suo Horto Medico Camerarius testificatur.

Tormentilla candida, Dalecampii, frequentissima.

Ranunculus, i. v. luteo flore, Fuchsi: sive Ranunculus nemorosus luteus, Dodonæi.

Ranunculus glomerosus: frequentissimus.

Ab hac, aliquantulum descendendo venimus in quædam prata,

Urticaria vocata, quæ plantis istis ornantur:

Crocum vernum minus, i. Clusii.

Ranunculus bulbosus, Lobelii: seu Tuberosus, Dodonæi: aut Batrachium, Apuleii.

Ornithophora candida, Gemmæ: frequentissima.

Oenanthe alpina Lobelii: passim,

Serapias candido flore, Lobelii: sive Cynosorchis montana folio maculato Gemmæ.

Hinc Aquilonem versus per eandem hanc partem montis, in alia prata amplissima, herbosissimaque transivimus: Baldensibus ea Vallis Vaccaria vocatur, quòd illic opimis pascuis alutur innumera-

bilia

bilia bouum armenta, dives autem est locus iste, fonte perenni aquarum salientium, quæ usui sunt non solum pastoribus, atque armentis ad extinguendam sitim, verum & ipsis pascuis ad humum irrigandum: surgunt hic,

Major, Minor, & Minima Gentiana, Matthioli.

Pseudorchis, Bifolium, Dodonæi: à quibusdam Ophris, Plinii: Gramen Parnassi quorundam, Lobelio.

Coriandrum sylvestre, Myconi.

Lirio-asphodellus albo flore: seu Hemerocales, Dalecampii.

Ferulago quorundam: ab aliquibus Thapsia Matthioli, vocatur.

Aconitum. 3. Dioscoridis.

Laserpitium, Fuchsii: à Trago, Smyrnum nuncupatum: Anguillara, Lygusticum autumat: Cordus, Struthium facit: ab aliquibus, Imperatoria, Ostrutium, & Magistrantia.

Auricula muris, frequentissima.

Pæonia femina.

Spondylium laciniatis foliis.

Orchidis, varia genera.

Saxifragia umbellifera, Penæ, & Lobelii.

Galeopsis maxima Pannonica, Clusii.

Ornithopodium, Dodonæi.

Draba altera Pannonica, Clusii.

Ab istis autem herbosissimis pratis ad Occidentem versus, statim ascendimus, & (laboriosè sanè) ad cacumen montis, à Vaccaria Valle unius milliaris altitudine perpendiculariter elevatum, cui nomen est, Mons Major, quoniam omnium vicinorum montium altitudinem superat: hic stantes Benacum detegimus, qui à sarcis Tridentinis initium sumens, desinit in Mintium, flumen Picheriam ingrediens, & eandem in duas partes secans: Hic Picheriæ locus, mœnibus, propugnaculis, & mole tutissimis munitus est: Hic numerosæ Anguillæ, ac Troctæ maximæ abundantissimè capiuntur à piscatoribus: Cernimus subinde Syrmionem peninsulam, natale solum Catulli, nostri Poætæ, ubi non longè sub ipsis Benaci aquis, fontes sulphurei creduntur esse, exhalationem certè sulphuris, & sentis, & hauris naribus. Ulterius est in conspectu Decentianum, quarumque frugum emporium magnum. Præterea Salodium, quod ad

urbis dignitatem proximè accedit, oculis sese offert, hîc merx dealbati fili, ejusdemque subtilissimi ad vestes lineas consuendas, & acupingendas, copiosissimè exercetur. Ob oculis quinetiam versatur, Maternum, & Tusculanum. His tribus in locis, ubi vitalis, saluberrimæque aura ducitur, omni arte, ac industria coluntur viridaria arborum præstantissimorum, ut sunt Malus Citria, Malus Medica, & Massilica, inter quas sunt etiam quædam, quæ ingentes fructus ferunt, Poma Adami vocitata, propterea quòd in Inferiori parte cicatricem obtineant, post morsum primi Patris (ut ferunt) relictam. Hæ quidem celebrandæ plantæ quovis tempore florent, & totum annum acervatim fructus conservant. Horum locorum parietes ex Lauro & Myrto, quasi auleis quibusdam mirè texuntur. his, & hortorum viæ concinnè admodum exornantur: atque adeo abundant Lauro loca ista, ut hac, vice lignorum ad instruendum ignem etiam populares utantur. Ex quibus amœnissimis viridariis, præter delicias summus quoque proventus excipitur, cum fructus isti non solum nobis, sed vicinis civitatibus, verum etiam Germanis ipsis cumulatissimè impartiantur. Papyrus scriptoria hic etiam in magna copia conficitur. Hinc conspicitur parva insula Monachorû D. Francisci, in qua abundanter provenit:

Nerium albis, & rubris floribus, & saxis nudis propè aquam pullulans.

Aspectui etiam sese offert, Bojacum. Hujus loci accolæ toti sunt in piscandis Carpionibus. Ulterius vicus Campioni, quo in loco ad excoquendum ferrum, ferramentorumque genera omnia extruenda, ædificia varia fabricata sunt: habent namque hîc aquas ipsis inservientes, atque fodinas, ferrea materia exuberantes, utque paucis totam rem perstringam, hîc contemplari licet aquas diversi coloris: selectarum Olearum oliveta frequentia: Naves, (quæ tamen ex tam sublimi loco, ac vertice naviculæ apparent,) tum ab aspirantibus ventis, tum nautis remigantibus, Lagisium hanc Veronensis oræ, illam ripam agri Tridentini oppidum impulsam: prætereo rivulos murmurantium aquarum, Pistrinis ad molendas fruges, ac torcularibus variis deservientes: prætereo etiam diversos alios pagos: non commemorabo tempestates procellosas, ac repentinas, quibus Lacus iste commovetur, ob contrarios ventos, subito assurgentes.

gentes, temporeque eodem inter se concurrentes. Ut jure Virgilius Lacum verbis illis compellat.

Fluctibus, & fremitu assurgens Benace marino.

Ad summum, humanis delitiis, ac vitæ salubritati, ora hæc locupletissima Benacensis opportunissima existit.

Ex hac etiam specula, veluti ab altissima, eminentissimaque Arce, Verona, totusque ager Veronensis, Athesisque flexuosissimus oculis sese (confuse tamen) subjiciunt: luminoso etiam, serenoque existente Cælo remotiores Urbes, Pagi, Villæ, Oppida, sed indistinctè, atque confuse apparent. hic locus distat à Benaco consueto itinere sex milliaribus, perpendiculariter verò duobus. in hoc itidem

Montis cacumine planities est herbosa, ubi oves, & capræ tantummodo pascuntur, in qua invenitur:

L ij

Trifolium angustifolium alpinum.

Trifolium alpinum magno flore, Casp. Bauhini.

Natales.
Descriptio.

Nascitur Trifolium istud in eodem Maiori Monte, ea parte, quæ
ad Orientem spectat, cujus radix longitudine est ferè quincunciali,
exterius

exteriorius quidem colore pallefcere, interiorius verò albedo: lignofa autem, & multis obtecta comis: fapore fubamaro. furgit ab hac unus Sapor.
 tantum cauliculus, omnibus prorfus foliis nudus, rotundus pariter, cavus, & lævis, femipedalis longitudinis: qui in fummo fine ordine flores emittit, quorum forma ad Viciæ flores proximè accedit: in quibus color purpureus admodum venuftus enitefcit: è fummo radicis capite exeunt fupra terram quinque, ac plures etiam pediculi, ternas ferè uncias longi, quorum finguli, è medio duas barbas emittunt: & in fummo folia tria, æquo inter fe fpatio diftincta. Horum verò longitudo fefquiuncialis eft: at forma angufta, acuminata, ac nervofa. Planta ipfa admodum rara eft, & perennis. floret Tempus.
 autem mense Julio. illius femen nondum mihi confpectum, neque vires fatis cognitæ funt.

Parte autem, Occafum fpectante, fonticulus perpetuò fcaturit, cujus aquæ labentes per montis crepidines in Vaccariam Vallem paulatim abforbentur, & ad nihilum rediguntur: in parte verò, Septentrionè afpiciente, femper nives jacent, quas aliquando, cum nimis altæ non funt, plantæ penetrant, & caput fupra ipfas efferentes, in eis virescunt, florent, & femen ferunt, quod ipfe mea manu collegi.

In hac eadem planitie, ac contiguis rupibus exurgunt plantæ infra fcriptæ:

Cneorum Matthioli: an Oleandrum fylveftre, Avicennæ? fortè Thymela minor, Cordi:

Ranunculi montani primæ, fpecies primæ, } Clufii.
 Ranunculi montani primi, fpecies altera, }

Alectorolophos prima Pannonica, Clufii.

Chamælæa Germanica, Tragi, & Dodonæi: an (ut Lobelius inquit) Chamædaphne, Dioscoridis: Fuchfius, Daphnoidem facit: à quibusdam, Mezereum Germanicum.

Lunaria racemofa: feu Lunaria minor, Matthioli: à Columna pro Epimedio Dioscoridis, exhibetur.

Tormentilla candida, Delecampii: feu Pentaphyllon alpinum petrofum minimum, Lobelii: five ftellaria argentea, vel Argentaria petræa: feu Alehimilla minor, Camerarii.

Gnophæ-

Gnaphalium alpinum, Clusii: Matthiolus pro Leontopodio proponit.

Leontopodium parvum, Lobelii.

Pinus Tubulus. Plinii; vel Pinastris genus sterile: Itali Mugho vocant.

Anagyris minor.

Gentianella v. Pannonica, Clusii: à Dalecampio, Helleborina vocata.

Gentianella. v. Clusii: frequentissima.

Ubi etiam plantae nostrae exurgunt, quarum effigies,
& descriptiones sequuntur.

Ranunculus

Ranunculus alpinus Coriandrifolio.

Ex radicibus longis, teretibus, fibrosis, cædidis, & quodam splendore ornatis, quatuor ad summum sese offerunt folia semipalmaria, à purpurascens pediculo, folia Coriandri referentia; attamen minora, & magis laciniata, & ad similitudinem Fumariæ disposita, interque

De scriptio.

ter quæ exurgit unicus pediculus rotundus, lævis, palmaris, florem continens, circa cujus medium foliolum unicum est, in summitate autem flos ex duodecim, & pluribus etiam foliis compositus (uti in Buphtalmo) albis subpurpurascentibus, ac venulis sanguineo colore percurrentibus, ab aliis quinque foliolis utrumq; crassis, viridibus, & per ambitum purpurascentibus exceptis, calycis vicem gerentibus: in cujus florecentis medio remanent semina congesta, ut in aliis Ranunculis. Floret ad Kal. Julii. Nascitur in Majoris Montis cacumine, Occidentem versus. perennis est: & aliquantulum acris.

Tempus.
Natales.
Perennis na-
turæ
Sapor.

Præterea:

Oeymoides

Ocymoides Muscosus.

Ex unica radice lignosa, pallida, superiori parte in plures divisuras *Desciatis.*
 secta, ut in Sedis alpinis Clusii, emergunt frequentissima folia super-
 ficie[m] terræ æqualiter, densissimeque cooperentia. ad Musci simi-

*A Oxyroidis rufi-
his Cynosuris lami-
guave*

Locus.
Tempus.
Facultas.

litudinem, pulcherrima viriditate prædita, inter quæ frequentissimi flosculi, suis pediculis, iisque brevissimis singuli innixi à foliis secundum calycem tantum elevati sunt, forma, calyce, & colore Ocyroidem muscosum appellare placuit. Sic Muscus iste exornat terram, ut Tapete pulcherrimum referens, oculos summoperè demulceat. In jugo rupium Majoris Montis provenit. Floret circa Kal. Julij. gustus exsiccantis facultatis esse percipitur. perennis est planta.

Adhæc:

Geranicum

Geranium alpinum longius radicatum.

Habet hæc planta radicem crassam, bipalmarem, exterius nigri-
 cantem, intus albam, supernè in plures divisam, atque eo in loco
 unde folia exeunt, tuberosam: folia autem unico pediculo tereti,

Descriptio.

gracili, lanugine argentea pubescenti, palmarique inhærentia, ex quinque, aut sex foliis, tribus laciniis profundè sectis, ac mollibus constantia: unico etiam, nudoque pediculo, foliis ipsis breviori insident flores foliorum quinque, Alceæ colore venis sanguineis depicti, in medio stamina sicuti in Rosis habentes, qui vasculo quinque foliolis mucronatis continentur, & defluentes in breve rostrum desinunt, quemadmodum in reliquis Geraniis. Nascitur alpinis rupibus Majoris Montis, Orientem aspicientibus, ac ibi passim. Floret initio Julii. semen Kal. Augusti perficitur. Perennis est planta. Radix amariuscula, ac quadam subaltrictione donata.

Natales.

Tempus.

Sapor.

Præterea:

Cariophyl-

MONTIS BALDI.

Chariophyllata alpina omnium minima.

ariophyllata alpina minor, Cass. Bauhini.

A radice crassiuscula, in fibras varias divisa semipalmari altitudine, & albicante: pullulant propè terram multa folia trium digitorum altitudine, Agrimonix formam æmulantia, (æqualiter tamen infernè foliola veluti alæ utrinque disposita,) serrata per ambitum,

M iij

multis in locis per ordinem laciniata, molliter lanuginosa, aliquantulum crispa, saturate virentia, ac splendore quodam nitentia: inter quæ quædam ad hanc perfectam formam haud perveniunt: ex horum medio sese attollit unicus, & elegans flos, (tamen si interdum duos tresve caules cum unico flore producat,) foliis sex aurei coloris conflatus, (in quorum centro lutea staminula) calyce non ab simili ab alterius *Chariophyllata montana* Clusii continetur, atque pediculo lanuginoso tereti, ac ad summam palmari indidit. Flores profert initio Julii. Perennis est planta: ac facultate exsiccatoria. In jugo Urticaria ad Occidentem provenit.

Ad hæc:

Clinopo-

MONTIS BALDI.

Clinopodium alpinum.

Pullulant serpendo ex fibrosissimis radicibus variis, caliculi quadrangulares, hirsuti, ac sesquipalmares: quibus bina folia hirsuta, ferrata, Ocymum minus æmulantia, ex adverso. & directe sita sunt, inter quæ alia parva folia existunt: flores multi atrorubentes, ac

Cala-

Calamintha montana genuinæ forma, inter folia commixta, globulum repræsentant: Floret initio Julii: est acri sapore. Provenit passim non procul à Majori Monte, ubi perennat.

Hinc ulterius pergentes paulò inferius descendimus in Valleculam, æternis nivibus, & glacie majori ex parte contactam, cujus inferior pars constat ex contractis, & ita mobilibus saxis, ut super ipsis nullo modo consisti possit, adeò ut Lupi, & Vrsi mortui adinventi fuerint, siquidem hæc transire volentes, saxis sub eorū pedibus motis, cum nullo modo gradum continere possent, unà cum cotibus præcipientes corruerint. quæ saxa cum attrita, & candida sint, variasq; fortiantur figuras, non absimiles denudatis ossibus, à vicinis, Vallis ossium nominata fuit: in hac Valle, contiguique præruptis locis hæc exurgunt simplicia:

Chamæcerasus montana, Gesneri: *Xilosteum alterum*, quorundam,

Anemone tuberosa radice, Penæ: sive III, Dodonæi: vel altera, Clusii.

Anemone flore albo, Clusii.

Lycostaphylos fœmina, Cordi: à Lobelio, *Sambucus aquatica*: à quibusdam, *Thraupalus Theophrasti* credita.

Sambucus sylvestris, seu *Cervina*, Tragi: vel *Sambucus racemosa* Penæ.

Sedum alpinum. VI, Clusii

Alpigena Chamærho dodendros, Lobelii: à Guilandino Terionarta Plinii, putata: Gesnerus Vitem Idæam rubris acinis nuncupavit: Dodonæus, pro *Vaccinia nigra* proponit: mihi videtur, Anonymos Balsami alpini folio. *Vubva*

Lilium convallium: frequentissimum,

Cotonafter, Gesneri

Cassia Poëtarum, Penæ, & Lobelii.

Ilex.

Phthora, *Valdensium*: frequentissima,

Heptaphyllon.

Chariophyllata montana altera, Clusii.

Seseli pratense, *Monspelliensium*, Lobelii.

Syringa flore albo: an *Phylladelphus Athenæi*: *Ostris*, *Theophrasti*, quorundam,

quorundum, malè tamen: nam Camerarius in doctissimo suo Horto Medicæo, aliam non esse Ostrim, vel Ostrya à Theophrasto descriptam putat quam illam, quæ pro Carpino à Matthiolo pingitur. hic paulò inferius copiosissima conspicitur.

Ubi etiam inferius huic Vallecule contigua sunt prata in latere montis latè extensa, admodum delitiosa, cum propter apricum situm, tum quia sunt instar Viridarii, ubi multæ, ac raræ plantæ, quæ passim toto in monte surgunt, collectæ visuntur. Cuius rei, ea videtur esse causa, quòd cum in aliis locis, pratique editioribus, & his ipsis imminetibus herbæ quotannis ematuraverint, exsiccataq; & in scenum redacta non plaustris, non iumentorum dorso propter locorum difficultates convehi domum possint, sed ea trahi per terram necesse sit, & per hæc præcipue prata transitum habere, hinc fit, ut varia semina decidunt, ipsedemque mox nascentibus, omnigenis herbis loca redeunt. quare etiam per quandam dignitatem, & excellentiam absolutè, & nullo alio adiecto nomine à Maltesinensibus, Prata, vocantur, numerus autem plantarum in his ipsis luxuriantium, hic est:

Asther. 5. Pannonicus, Clusii, elegantissimus.

Lirioasphodelus albo flore, frequentissimus.

Phlomoxy lychnitis altera Syriaca, Lobelij.

Ocymoides magnum, flore purpureo

Caltha alpina, Gesneri, frequentissima.

Jacea montana Narbonensium, Lobelii.

Verbascum, Tragi, copiosissimum.

Ornithogalon spicatum, luteo pallescente flore.

Clinopodium Austriacum, Clusii.

Ranunculus. 4. Dioscoridis, seu Aconitum Batrachiodides, Lobelii, hic frequentissimus.

Hyacinthus Poëtarum, Tragi copiosus.

Lilium purpureum majus, & primum, Lobelii.

Hieracium. 5. Pannonicum, Clusii.

Condrylla cœrulea pulcherrima,

Juncaria Salmanticensis, Clusii

Doronicum. 5. Pannonicum, Clusii.

Myrrhis altera parva, Lobelii:

undant

Jacobea Pannonica, Clusii, omne genus.
Gentianella varia.

Aconita varia.

Sphondylium laciniato folio.

Sanicula montana, Clusii.

Panax Heracleum.

Genista Iluensis, Lugdunensium.

Asphodellus major, frequentissimus.

Aquileja fusco flore.

Mahaleb, Gesneri.

Herba Paridis.

Lunaria lutea, Dalecampii.

Anagyris minor.

Peryclimeni recti duæ species.

Cytisi Recentiorum, varia genera.

Serrata, Cordi, ab aliis Recentioribus, Solidago Saracenica, nuncupata.

Orobis primus Pannonicus, Clusii.

Hepatica nobilis, Dodonæi.

Helleborina, Lobelii.

Combretum Plinii, quorundam.

Gentiana maior, frequentissima.

Gerania multorum generum.

Cacalia, Lobelii.

Pæonia fœmina, frequentissima.

Scorzonera 5. Pannonica, Clusii, frequentissima.

Sesamoides magnum Salmanticum, Clusii: an altera Muscipula flore muscoso, Lobelii.

Hinc pariter silentio non est prætereunda Via illa Fagorum, acclivis valde, trium milliarium longitudine constans, modo hac, modo illac, anguem, dum serpit, semicontractum referens, ex utroque latere fagis ingentibus septa, quarum cacumina sese mutuò vincientia veluti fornicem effingunt, quæ viatores ab ardentissimi solis æstu, & impetu pluviarum aliquo modo tueri possint. Ab his verò pratis usque ad montis summum dorsum, Culmen Malsesini vocitarum, infra scriptæ sunt Plantæ:

Lybano-

Lybanothis Chacryphoros fruticans.

Item, *sterilis.*

Ligusticum, Matthioli: nonnulli pro *Silere* aut *Seseli Massiliense* utuntur.

Soldanella alpina.

Tussilaginis alpinae, Clusii, duo genera.

Anonymos Balsami alpini folio.

Pulsatilla flore albo.

Seseli genuinum Massiliense.

Mezereum Germanicum.

Oenanthe alpina, Lobelii.

Præterea, &

Clematis crutiata nostra invenitur.

In hoc etiam culmine est planities satis lata, herbis refertissima, ubi propter varios prospectus jucundè indagatores animum, atque oculos pascunt. in hac circumcircaque, germinat frequentissima,

Chariophyllata alpina, nostra.

Cotonaster, Gesneri.

Ledum alpinum, &

Soldanella alpina.

Ex hoc fastigio descendimus recta versus septentrionem in semicirculares quasdam fauces, inter jam dictum Culmen, & alium montem, Altissimum nominatum, licet ille ad celsitudinem Majoris Montis non perveniat, quæ montis in Lunæ formam excavata portio, Os Navenæ dicitur. hic Benaci adhuc multa pars cernitur: imò & sonorus bombus aquarum Brasæ fluminis, abundantissimè ex Brixiensibus montibus è regione montis altissimi, de quo agimus, in Lacum præcipitantiū clarissimè exauditur, licet inter hæc loca, & illa quatuor milliarium spacium interfit. His in locis dicendæ plantæ copiosæ, attolluntur.

Seseli Massiliense genuinum Veterum: fortè *Meum Italicum*, Lobelii.

Daucus Creticus.

Panax Asclepium, Dioscoridis.

Absynthium montanum, odoratissimum.
 Allium ursinum, Matthioli: Arctoscorodon, Gesneri.
 Lunaria odorata, vel Græca majore, Herbariorum.
 Lunaria, Chymistarum: seu Viola latifolia Bolbonach Dodonæi.
 Orchidis Serapiadis, varia genera.

In hoc Altissimo ubi Baldus terminatur, nullæ nascuntur herbæ, quarum alibi non meminerimus.

Ab his faucibus ambulamus per montis latus, admodum herbosum, & cui Oriens dominatur, pulcherrimas plantas semper observantes, alibi tamen descriptas, hac una excepta.

Filix

Filix saxatilis crispa.

fortè Pteridion fœmina, Cordi.

A radice villosa, nigrescenteque mollia folia exeunt, profundeque incisa, & dentata, palmi longitudine, & ut plurimum minora, in superiori parte nigrescentis. coloris in inferiori verò pallido, quibus

pulvisculus quidem rubescens annectitur. Hæc inter quamplurimas plantas reperitur: sed sanè rara.

In planitiem tandem devenimus, ubi aliàs ingens, & pulcherrima fuit sylva, Brentonicensibus dicta, Abietibus, Pinis, Illicibus, Quercubus, aliisque innumeris arboribus, ac præcipuè patulis Fagis referta: nunc verò, ut rerum fert vicissitudo, trunci tantum ipsi crassissimi ramis omnib⁹ recisis, nescio quid magis indicâtes cernuntur.

Impatiens herba; Dodonæi (ut ipse inquit) Æschynomenes Plinii? Mercurialis sylvestris altera, Tragi: Pena, & Lobelius, Persicariam siliquosam, & Nolimet tangere facit: perperam Esula sylvestris Tragi, multorum: ab aliquibus, Pseudo-Apocinum dicta.

Radix cava Herbariorum à Cordo, Capnum Ætii, & Campnos Phragmites Plinii: à Fuchfio, Pistolochia credita: à Lobelio, & Pena, Fumaria bulbosa Plinii vocata: Matthiolum, pro altera Fumaria exhibet.

Mutelina, Gesneri, & Camerarii: à quibusdam, Meum alpinum dictum.

Pulmonaria, Lichenis facie.

Filix saxatilis, Tragi.

Saxifragia aurea lichenis facie, & Erisimi species Aldrovandi, Lobelio, & Pena.

Cacalia, Lobelii.

Phallus Hollandicus.

Pro Satyrio primo Dioscoridis. Matthiolo tribus foliis Rumicis arte affixis, prout Clarissimus, & excellentissimus Philosophus, ac Medicus, Ludovicus Fumanellus, qui hunc, & illum, qui ad Matthiolum est missus, spectavit; aperte testatur: facile fuit decipi, propter summam utriusq; antiquæ terræ erumpat, similitudinem.

Sanicula alpina guttato flore, Gesneri: Sanicula montana, Clusii: fortè Chariophyllata folio hederaceo, Lobelii:

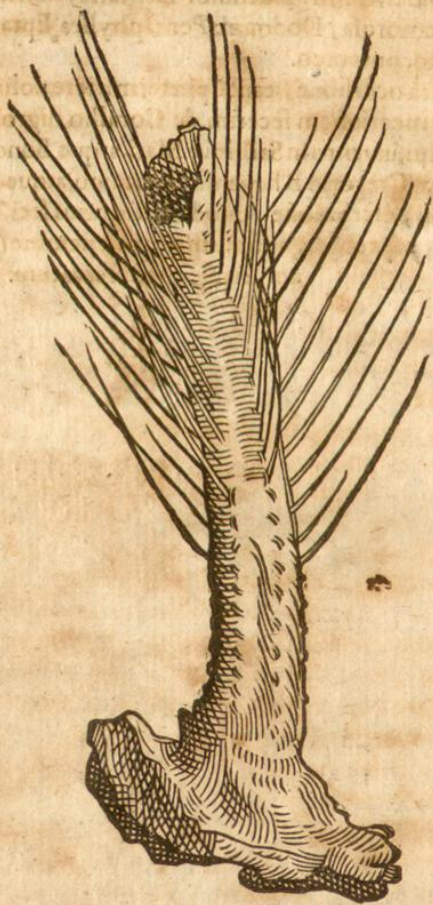
Ab hac excisa sylva pergimus per eandem semitam, Meridiem versus, ac ingredimur Vallem Attilonem, quæ multis scaturiginibus salubrium aquarum irrigatur. Cujus pinguib⁹ herbis copiosissima armenta æstate tota pascuntur: refertissima est numerosissimis plantis, quarum multas silentio præteribo, ut quæ alibi adnotatæ sint, eas solum referam, quæ aut copiosiores hæc nascuntur, aut digniores, quas referamus.

Abun-

Abundantissime igitur hinc nascuntur: *Coralloides*, *Cordi*: seu minor *Dentaria*, *Matthioli*: vel *Alabastrites* nemorosa, *Dodonæi*: *Pentaphyllea*: *Eptaphyllea*: ac *fiorealbo*, atq; *purpureo*. Oblata occasione, eandem prætermittere nolui: cum verò de *Coralloide* mentionem fecerim, de *Corallio* nigro hirsuto aliquid dixisse volui, invento in *Sardinia* Mari, atque *Bononia* ad me misso à R. Fratre *Gregorio Rhegense* capuccino, atque ejusdem addita sequenti descriptione, quod eò libentius feci, quòd ipsum est aspectu dignissimum, atque à nemine (quod sciam) hactenus observatum.

Antipa-

Antipathes hirsutum.

Descriptio.
Natales.
Magnitudo.

Antipathes, sive Corallum foliatum foliis minutis instar setæ porcorum, seu aristæ triticeæ ex Mare Sardinia: à nullo Auctore descripto. Vocatur in illis partibus vulgò Sambeggia: quæ invenitur in fundo maris in piscando Corallia: & quando invenitur, est longitudine unius hominis staturæ. Hæc R. F. Gregorius.

Helle-

Helleborina, siue Epipactis, Penæ, Lobelii, & Dodonæi.

Polytrichum aureum majus & minus, Herbariorum.

Filix femina, & mas.

Primula sylvarum, Lobelii.

Cynocrambe quorundam, vel Mercurialis sylvestris.

Jacobæa. 3. Pannonica, Clusii.

Sanicula femina, Fuchsi.

Solidago Sarracenica, Lobelii.

Mater Violarum, Dalecampii, aliis Viola surrectis cauliculis, vocatur: à quibusdam Viola arborea.

Barbi Capra, Herbariorum: à Brunfelsio, Picnemon credita: ab aliquibus Rhodera, ab aliis Melandrium, Plinii: Italis Ulivaria, Ulmaria, & Cristofanaria.

Tanacetum non odorum, Lobelii: Athanasia leucanthemos, quorundam.

Virga aurea maior, Doricæ floribus.

Item, & minor.

Phellandrium Plinii, Guilandino: ab Herbariis Angelica sylvestris vocata: Cordus Smyrnum facit.

Geranium fuscum, Clusii.

Geranium malacoides, Recentiorum.

Geranium batrachoides, Dodonæi: siue Germanorum, Gratiadei.

Geraniorum communiorum, varia genera.

Pulmonaria vulgarissima Boraginis folia, major, & minor, cœruleis, atque purpureis floribus: Cordus, Symphitum sylvestre facit: Pulmonaria Plinii, Gesnerus: perperam Potamogetum Dioscoridis, Lusitano.

Lythospermum Anchusæ facie, Lobelii: fortè Pulmonaria major, Dalecampii.

Auricula Muris major, Tragi: à Dalecampio, Cerchorus, Theophrasti: Galli, Pulmonariam vocant.

Aster non Articus, Tragi: perperam Aconitum Pardaleanches, Fuchsi: Gesnerus, Solanum Monocœcon facit: à Cordo, Aconitum Monocœcon vocatum: à Lobelio, & Pena, Solanum tetraphyllon: ab Herbariis, Paridis, Herba dicta.

Aconitum alterum, Matthioli.

Item, 4. ejusdem.

Napellus verus cœruleus, Lobelii.

Napellus racemosus, Dodonæi: an (ut Lobelius inquit) Actœa Plinii? à quibusdam Cristoforiana dicta: ab aliquibus, Helleborus niger.

Sambucus palustris, Lycostaphyllon fœmina Cordi.

Rubus Idæus, Dioscoridis.

Rubus Idæus, lævis.

Rubus alter lævis, an potius Chamærubus? Rubum Idæum, Gesnerus facit: & Rubum saxatilem, Clusii.

Myrtillus Germanica, frequentissima.

Corruda altera, Clusii.

Chariophyllata montana, Matthioli.

Item, montana, Dalecampii.

Scolymos Theophrasti, Clusio.

Muscus arboreus: à Græcis Bryon.

Muscus terrestris, Tragi: seu Chamæpeuce, Gesneri: vel clavatus

Muscus, Lobelii: Dens Leoninus, secundum aliquos.

Muscus terrestris repens, Clusii: fortè Mirra, Borussii: à Lobelio.

Muscus alter denticulatus.

Muscus terrestris denticulatus prior, Lobelii.

Oxys lutea, Clusii: seu Oxys corniculata repens, Lobelii.

Oxys Pliniana.

Virga pastoris, Matthioli: Labri Veneris species.

Tithymalus Characias s. Dodonæi.

Tithymalus Helioscopius.

Tithymalus Platiphyllus.

Pithyusa, Dodonæi.

Mezereum Germanicum.

Solanum majus, Recentiorum: hic non solum frequentissimum est, sed admodum vegetum surgit.

Fragaria.

Myrrhis, Fuchsi.

Pyrola, Matthioli: frequentissima: à Trago Limonium sylvestre vocatum.

Hyssopus nemorensis lutea, Lugdunensium.

Nepeta, Tragi: seu Calamintha, Menta trifolio, Lobelii.

Ranunculus 1. 2. & 3. Matthioli.

Item,

Item, 5. ejusdem: 9. apud Cordum: Bulbosus Apuleii, Dodonæi.

Item, 4. Dioscoridis: copiosus.

Item, glomeratus alpinus, Lobelii: Flos Troilus, à Gesnero: 6. Matthioli: seu ut ego dicerem: Aconitum. 3. Dioscoridis.

Mollugo altera montana, Dodonæi.

Paralytica alpina angustifolia major, Lobelii: à Fuchfio, Verbasculum odoratum dictum.

Viola lutea montana, Clusii.

Primulae arborescentis, varia genera: à Fabio Columna, Alyfina Sylvarum, & pratorum vocitata.

Amellanchier Gallorum, Lobelii, & Penæ: Pyrum cervinam, Gesnerus facit: Clusius in observatione Pannonica, sub nomine Ideæ Vitis scribit.

Abies.

Pinus sylvestris, seu Mugho vulgò: vel Pinus Tubulus, Plinii: seu Pinaltri genus sterile.

Carpinus, Matthioli, vel Ostrya Plinii, Camerario.

Fagus.

Betula.

Acer montana, seu Acer maior, Cordi: Clinotrocha Anguillare, Lobelio.

Sorbus sylvestris alpina Lobelii, & Matthioli: Sorbus Torminalis secundum aliquos: Dodonæus, Ornù, & Fraxinum sylvestre vocat.

Sorbus Torminalis Matthioli, & Lobelii: seu Cratægus Theophrasti, Anguillario.

Aquifolium, vel Agrifolium, & Ruscus sylvestris multorum: Cratægonum, Theophrasti, Plinio: Lacuna verò, Paliurum 2. vocat.

Larix, & Agaricum.

Ex dignioribus verò hæc sunt.

Lamium primum, & alterum Pannonicum Clusii.

Cacalia Pannonica glabro folio, ejusdem.

Anemone. v.

Anemone trifolia } Dodonæi.

Rubia lævis Taurinensium, Lobelii.

Phyllum Thelygonum, Dalecampii.

Satyrium Erythronium Herbariorum, Lobelio, & Dens Caninus.

- à Dalecamoio, Satyrium trifolium, seu album: à Clusio, (in Pan-
 nonicis) Dentali vocatur.
 Satyrium arborivum, Lobelii: nonnulli Orobanches magna, vocant,
 Circæa, Dalecampii.
 Sedum alpinum. 3. & 4. Clusii.
 Oreoselinum, Clusii: seu nigrum Sefeli, quorundam.
 Absynthium alpinum, seu umbelliferum, floribus albis.
 Sanicula mas, Fuchsi: à Matthiolo, Diapensia vocata: **Fabius Co-**
 lumna, pro Siderite 3. Dioscoridis, proponit.
 Amblatum, Cordi: vel Dentaria maior, Matthioli.
 Dentaria rubra, Dalecampii.
 Soli tago Saracenica 3. Clusii.
 Petasites magna, Herbariorum.
 Tussilago montana.
 Erititales, Lugdunensium: à quibusdam, Michridaria Plinii, credita.
 Baccharis Dioscoridis, Matthiolo.
 Ribes officinarum, fructu rubro.
 Apium montanum, Dalecampii.
 Bellis lutea, ejusdem.
 Thimelæ species, Myconii.
 Ranunculus montanus albus, Dalecampii.
 Cistus, & Hypocistus.
 Aster montanus duplex prægrandi Helenii flore. **Penæ & Lobelii.**
 Aizoon serratum 1. & 2. Cordi.
 Damasconium nothum, Calceolus Mariæ, & Sacerdotis crepida,
 Recentiorum: Amatus Lusitanus, sub nomine Lonchitidis pri-
 mæ, pingit: à quibusdam, Cosmofandalum Pausaniæ, creditum.
 Ulterius introimus latitudinem quandam, quæ Novezia ab inca-
 lis appellatur, in qua frequentissimus est:
 Crocus Vernus. 1. Clusii.
 Dentellaria, Gesneri.
 Solanum majus, seu Bella Donna, Italarum: vel Mandragora Me-
 rion Theophrasti, quibusdam.
 Tussilago.
 Petasites alpina.
 Jacobæa secunda, Clusii.

Aphyllantes.

Batrachii varia genera.

Asphodellus luteus, & alter Plinii, Lobelio.

In cujus sinistra parte quædam inæqualitates magnæ, faxæ, existunt: inter quas varix cavitates conformantur, Noveziæ Cavitates vulgò dictæ, in quibus:

Cicutaria fortidissima, Lobelii: à quibusdā Sefeli Peloponnesi credita.

Lunaria minor, Matthioli: seu Botrytes.

Trifolium aureum, Dodonæi: flore purpureo.

Allium anguinum, Matthioli.

Cacalia, Penæ: copiosissima.

Aconita, varia genera.

Adhæc:

Clematis cruciata nostra.

Præter Novezia in montis parte dextrorsum ad Occidentem, tribus doctata est Valleculis, quarum capita usque ad Majorem ipsum jam dictum Montem perveniunt: harum Vallecularum prima appellatur Lofanna, quæ licet parva sit, dives tamen est rarissimis plantis, in hujus convexa parte, Oriente exposita, ascendere incipientibus invenitur:

Hollostium, Camerarii: fortè Hollostium quorundam Dalecampio.

Aconitum aliud, Dalecampii,

Pseudoasphodellus, Clusii.

Chamæcistus. 1 v. Myrtifolius, Clusii.

Nardus Celtica: frequentissima.

Aconitum Pardaleanches, Plinii.

Aconitum Pardaleanches antiquorum, Dodonæi.

Phloxæ duæ species: frequentissimæ.

Doronicum vulgatissimum.

Doronicum Pannonicum. 1. Clusii.

Doronicum Pannonicum. 111. Clusii.

Clinopodium Austriacum, eiusdem.

In dextera verò ejus parte, Notro subjecta, copiosa reperitur:

Pinguicula, Gesneri: Cœruleo flore: seu Cusculata Dalecampii: à quibusdam, Crias Apuleii credita.

In sinistra autem quæ Græcum Orientem aspicit, peculiariter provenit:

DESCRIPTION

Pinguicula flore albo.

Auricula Urſi flore purpureo: frequentiffima.

Adhæc:

Clinopodium alpinum noſtrum.

At circum circa abundantiffima eſt:

Geniſta Iluenſis, Lugdunenſium.

Tuſſilago altera alpina, Cluſii.

Tuſſilago altera montana, Lobelii.

Soldanella montana, Lobelii: ſeu Lunaria alia minor cærulea, Dalecampii: à quibuſdam, Lunaria di Dinari, vocata.

Biſſorta minor, Cluſii.

Verbaſculus alpinus cæruleus, Dalecampii.

Carum, vel Carui.

Lonchitis aſpera major: frequentiffima.

Ex duabus reliquis Valleculis altera Lonzia, vocatur, in qua nihil notatu dignum detegitur, niſi quod in ea:

Phſora major, atque minor: frequentiffima.

Doronici Recentiorum, varia genera.

Salicis ſaxatilis, duæ ſpecies.

Alterà verò Bruta nuncupatur, in qua Nives, & Glacies perpetuò dominantur: in ipſam præterea feræ diverſæ, Lupi præſertim, ac Urſi ſeſe recipiunt: in hujus ſummo vertice inaccessibili, prominenti, & ſimpliciter ſaxeo cavitas quædam exiſtit (Coval ſanto) dicta: è cujus rimis:

Trachelium minus petræum, & } ſeſe exerunt.

Veronica petræa ſempervirens

Quarum Icones, ac deſcriptiones, habentur in deſcriptione frigida Vallis.

Ibidem naſcitur, Sedum petræum noſtrum, quod quia in hujus Montis nulla alia in parte naſcitur, ejus Iconem, ac deſcriptionem hîc habebis.

Sedum

MONTIS BALDI.

Sedum petrzum Bupleurifolio: aut potius, Bupleu-
rum petrzum gramineo folio.

Bupleuron alpinum angustifolium Cass. Bauhini.

Est illi unica radix crassa, teres, sine fibris, sed quibusdam quasi tu-
berculis, hinc inde erumpentibus, crasso cortice obvoluta, intus pal-
lida, extra in rubore nigricans, ad summum cubitalis, supernè partita.
(ut in

Descriptio.

Odor.
Tempus.
Sapor.

(ut in Geranio nostro alpino,) folia angustifolia Bupleuri omnino similia ex protuberantibus illis partitionibus copiosè emanantia, in circuitum sese expandentia: Flores autem ex septem foliis aliquantulum mucronatis, in luteo pallescentibus, profert in summitate caulis teretis, nudi, & dodrantalis, in quorū medio semina umbellæ modo graviter spirantia existunt: atque hæc, ut in eodem Bupleuro, Floret Idibus Julii, & Idibus Augusti colligitur semen: gustu Cynaræ saporem.

Dum autem descenditur ab hac dextrorsum, videre licet: Centauroidem magnam, Gesneri: fortè Centaurium nothum, Dalecampii.

Gentiana folio Asclepiadis.

Cirsium spinosum.

Cirsium primum Pannonicum, Clusii.

Bupleurum angustifolium.

At nos transeuntes via inter Maonum, & Campedelum, pervenimus in Ferrarium pagum, domibus, ac hominibus motanis cultissimum: in qua via frequentissima:

Unicetoxicum albo flore conspicitur.

Ubi etiam:

Phalangium Matthioli.

Cyclamini duæ species:

Chrysolacanthum, Dodonæi: Tota bona, & Bonus Henricus, Matthioli.

Oxalis rotundifolia: frequentissima: à Rovillio picta, sed non descripta: fortè Lunaria Magorum Arabum, Lobelii.

Cum tandem amoenissimum Montem hunc summi animi voluptate lustrassem, indefessaq; diligentia singulas partes observassem, & plantas circumspexissem, quæ in ipso crescūt, statui finem imponere brevi huic illius descriptioni: non grè laturus, quin potius gratias habiturus, si quis animum appulerit, ut accuratius observet eas plantas, quæ fortasse à me fuerint omissæ: decet enim unumquemque libenter, se ei debere fateri, à quo plurimum utilitatis acceperit.

LAUS DEO.

INDEX

INDEX NOMEN- CLATIONUM LATINARUM

ET GRÆCARUM, QUÆ STIRPI-

bus, in hac Baldi montis Descriptione recen-
sitis, tam à Classicis Authoribus quam ab offi-
cinis & vulgo Herbariorum passim
attribui solent.

A

A bies	107	scorid. 18. 81. 107. 114 Matth. 105
Abrotanum inodorum,		batrachoides Lobel. 9 97.
Lobel. 5. mas album 5.		Aconitum Lycoctonū v1 Clus. 65
mas commune 5		lycoctonum Matthiol. 9. Par-
Abysynthium alpinum 108 mon-		daleanches antiquorum, Do-
tanum odoratissimum 100. um-		don. 109. Pardaleanches Fuchf.
belliferum floribus albis 108		105. Pardaleanches Plinii 109
Abutilon Avicenna		monococcon Cord. 105
Acacia Egyptia genuina 10. Pri-		Acorum genuinum 18.
ma commentitia Matthiol. 56		Actea Plinii, Lobel. 106
altera Matthiol. 15		Adonis flos Matth. 57
Acanthium Diosc. 1		Egylops 1 Matthiol. & Lobel.
Acanthus acculeatus, Lobel. 9		52. Theophr. 2.
Germanica 58. Sylvestris Lug-		Agaricum 107
dunens. 66		Aizoon montanum Lugdunens.
Acer major, Cord. 107. Monspe-		69. ferratum 1 & 11 Cord. 108.
sulanum 56. montana 107		Agrifolium 107
Achillea sideritis Matth. 66		Agrimonia 6
Achillea congener Clusii 5.		Argemone rusticor. 26
Acinon, Lobel. 4		Argemone 41
Acinos, Dodon. 4. 54		Alabastrites nemorosa Dodon. 103
Aconita varia genera 65. 80. 98.		Alcea Americana Clus. 10. In-
109.		dica 10. peregrina solissequia, Lo-
Aconitum aliud Dalec. 109. al-		bel. 52. Veneta, Trag. 52. vul-
terum Matthiol. 105. 111 Dio-		garis 52
		Alchimilla 64. minor Camer. 85
		Alectorolophos 1, Clusii 18. 1. Pan-

P

INDEX.

<i>nonica</i> Clus. 85. III	<i>alpina</i>	<i>Anagallis aquatica</i> 55. <i>terrestris</i> 55
Clus. 61. Plinii.	64	<i>Anagyris minor</i> 86. 98
<i>Alisma Damasconium</i> Disco. 2		<i>Anchusa lutea</i> , Dalecamp. 3
<i>genuinum</i> Columnæ 69. quo-		<i>Androsæmum alterum</i> Fuchf. 58
<i>rundam</i> . 2. <i>pratense</i> Colum.		Dodon. 58. <i>fetidum</i> Bauhin.
107. <i>Sylvarum</i> & <i>pratense</i>		31. 32. Matth. 61. Matth. Pen.
<i>Columnæ</i> . 65. <i>sylvarum</i> Co-		Lobel.
<i>lumnæ</i>	107	<i>Anemislutea</i> Camerar.
<i>Allii montani</i> IIII <i>species</i> due,		<i>Anemone altera</i> Clus. 96. III
Clus.	66	Dodon. 96. v. Dodonæi 107.
<i>Allium anguinum</i> Matthioli, 109		<i>flore albo</i> Clus. 96. <i>hortorum</i>
<i>ursinum</i> Matth.	100	<i>latifolia simpliciflore</i> . XVII
<i>Aloe utraq;</i>	10	Clus. 11. <i>Sylvestris</i> , Fuchf. 3.
<i>Alopecurus</i> Plinii, Lobel. 54.		<i>sylvestris</i> II <i>Pannonica</i> Clus. 80
<i>Theophrasti</i> , Dodon.	69	<i>tenuifolia</i> Cord. 57. <i>trifolia</i>
<i>Alpigena</i> <i>Chamarhododendros</i>		Dodonæi 107. <i>tuberosa radice</i>
Lobel.	96.	Penæ 96
<i>Alsine tridactylites alpina</i> Bauhi.		<i>Angelica sylvestris</i> Herbarior. 105.
<i>eiusq;</i> <i>figura</i>	76.	<i>Angerati species</i> , fortè. 7
<i>Althea flore lutea</i>	9	<i>Angustifolium</i> 66
<i>Alyssum</i> Matthioli. 5. <i>minim.</i>		<i>Anonymos Balsami alpini folio</i> 96.
Clusii forsân.	5	99. <i>Buxifolio</i> 11. <i>flore colutea</i>
<i>Androsæmum fruticosum</i> Came-		Clusii 58. <i>linifolio</i> , Clusii 57.
rarii.	11.	<i>frutex buxifol.</i> <i>hirsutus</i> . 79
<i>Antipathes hirsutum</i> <i>eiusq;</i> <i>figu-</i>		<i>Anthalinum</i> Plinii, Colum. 20
<i>ra</i> & <i>descriptio</i>	104	<i>Anthemis</i> 2
<i>Amaranthi lutei species</i>	6	<i>Anthyllis leguminosa</i> , Belgarum 3.
<i>Amblatum</i> Cord.	108	prior, Dodon. 3
<i>Ambrosia montana</i> Dalecam. 79.		<i>Antiphora</i> 66
<i>Amellanchier</i> Gallorum Lobel. &		<i>Antirrhinum sylvestre</i> 5
Pen.	107	<i>Apate</i> Dalecam. 58. Lugdun. 56
<i>Amellus Virgilii</i>	54	<i>Aphyllantes</i> 109. <i>primum</i> Dale-
<i>Ampeloprasum</i>	3	camp. 4. IV. Dodon. 2. An-
<i>Aquidagora</i> Honorii Belli, <i>depi-</i>		guill. 4
<i>cta</i>	25. 26	<i>Apium montanum</i> , Dalecam. 208
<i>Anomum veserum</i>	12	<i>Aquifolium</i> 108
		<i>Aqui-</i>

INDEX

<i>Aquileja fusca flore</i>	98	<i>Asplenium Dioscoridis</i>	54
<i>Aquilina degener. 10. diversorum colorum plena flore</i>	10	<i>Aster Dioscoridis. Lobelii</i>	54.
<i>Arachidne Cretica icon & descriptio</i>	25. 26	<i>primus Matth. 54. v Pannonicus Clus. 97. luteus 66 montanus pregrandis Helenii flore</i>	
<i>Arachnida Theophrasti, Clus. 10</i>		<i>Pen. & Lobel. 108. non Atticus, Trag. 105. pratensis seu</i>	
<i>Aracoydes Theophrasti depicta</i>	25. 26	<i>Clus. 11</i>	
<i>Aracus duplex</i>	26	<i>Astragaloides Lobel.</i>	57
<i>Archangelica quorund. 53. flore albo Lobel.</i>	53	<i>Athanasia leucanthemos quorund.</i>	105
<i>Arctoscorodon Gesner.</i>	100	<i>Attractylis 1. Dalecamp.</i>	18
<i>Arcturus Creticus Belli effigatus & descriptus</i>	44	<i>Auricula muris major Tragi</i>	105
<i>Argemone quorund.</i>	55	<i>ursi flore purpurea 110. ursi Matthiol.</i>	69.
<i>Argentaria petrea</i>	85		
<i>Argentina</i>	55		
<i>Aria Theophrasti, Dalecamp.</i>	57		
<i>Aristolochia rotunda genuina</i>	5		
<i>Armerius slos tertius Dodon.</i>	4.		
<i>Artemisia major. 55. vulgaris.</i>	55		
<i>Arthritica Gesner.</i>	69		
<i>Arundo Indica</i>	18		
<i>Asarum</i>	57		
<i>Asclepias flore albo</i>	64		
<i>Ascyrum legitimum 41. Matth. 55</i>			
<i>Aspalathi legitimi icon & descriptio</i>	16		
<i>Aspalathus legitimus alter Diosc.</i>			
<i>15. Dioscoridis ab Honor. Bello descriptus</i>	15		
<i>Asphodelus albus major 64. alter Plinii, Lobel. 109. 111. Clus.</i>			
<i>21. femina Fuch. 66. luteus 109. major 98. minor Dodonai. 21</i>			
		<i>B</i>	
		<i>Bacchara officinar.</i>	57
		<i>Baccharis Dioscoridis Matth. 108</i>	
		<i>Baccaris Monspeliensium, Lobel.</i>	6.
		<i>Balsamus alpinus</i>	179
		<i>Bamia Egyptiorum</i>	11
		<i>Barbi-capra Herbarior.</i>	105
		<i>Barba Jovis Plinii, Gesner.</i>	3
		<i>Batrachii varia genera</i>	109
		<i>Batrachium Apuleii</i>	80
		<i>Bechion</i>	56.
		<i>Bella donna Italorum</i>	108
		<i>Bellis cœrulea, Lobel. 4. cœrulea magna 65. lutea Dalecam. 108</i>	
		<i>maxima flore Anthemidis 66. major Lobelii</i>	66
		<i>Ben rubrum quor.</i>	57
		<i>Berberis genuina Arabum</i>	56.

INDEX, I

multorum sed perper.	56	<i>Buphthalmum</i> , Matth.	2
<i>Betonica</i> 3. <i>alpina albo flore</i> 65			
Pauli Lobel. 65. Pauli, quorund.	4		
<i>Betula</i>	107	<i>Cacalia</i> Lobel. 17. 98. 102. & Pen.	
<i>Biondella</i> , Italorum.	3	80. 109. <i>Pannonica glabro folio</i>	
<i>Biscutella</i> , quorund.	5	107. <i>prima Pannonica</i> Clus. 80	
<i>Bistorta major</i> 63. <i>minor</i> Clus. 110		<i>Cæconelia</i> Theophrasti, Clus. 3	
<i>Blataria flore cæruleo</i> 3. <i>luteo flore</i>		<i>Calamintha altera</i> Matthioli, 58.	
Plin.	2	<i>tertia</i> Matthioli, 2. <i>aquatica</i>	
<i>Borissa</i> Cæsalpin.	55	Matth. 2. <i>Mentastrifolio</i> Lo-	
<i>Botonaria</i> , Italor.	4	bel. 106. <i>montana</i> 58. <i>montana</i>	
<i>Botrys</i>	5	<i>na</i> Lobel. & Pen. 58. <i>montana</i>	
<i>Botrytes</i>	109	<i>na</i> Tragi 4. 54. <i>montana veterum</i>	
<i>Bonus Henricus</i> Matth.	112	Penæ 63. <i>officinarum</i> 1	
<i>Brassica campestris</i> Clus.	54	<i>Calamus aromaticus</i> quorund.	
<i>Britanica</i> 69. <i>Fracastorii</i> 64. quorund.	63	perperam.	18
<i>Begonia</i> Cretenesium	23	<i>Calceolus</i> Marie	108
<i>Brunella altera</i> , Dodon. 4. <i>floribus albis</i> .	4	<i>Calcitra candida</i> & <i>rubra flore du-</i>	
<i>Bryonia</i> 53. <i>Cretica diococcus</i> , Bel-		plo	18
li. 10. <i>Græcorum</i>	106	<i>Calcitrapa candida</i> Cord.	54
<i>Bubonium</i> Galeni, Dodon.	54	<i>Calendula pleno flore</i>	18
<i>Buglossi sylvestris</i> congener	53	<i>Caltha alpina</i> Gesner. 63. 97. <i>ple-</i>	
<i>Buglossum</i> , officinar.	2	<i>no flore</i>	18
<i>Bulbus esculentus</i> Lacun. 4. <i>leucanthemus</i> Dodon. 1. <i>sylvestris</i>		<i>Camelina</i> , Dodon.	30
Fuchf. 4. <i>vomitarius</i> 4. <i>vomitarius</i> , Matth.	18	<i>Campanula arvensis minima</i> ,	
<i>Bupleurum alpinum angustifolium</i>		Dodon. 53. <i>Eleophillos</i> Juni-	
<i>Bauhini ejusq. pictura</i> 111 <i>alterum latifolium</i> , Lobel. 66.		erman. 61. <i>minor rotundifolia</i> 69. <i>persici folia</i> Lobel.	57
<i>angustifolium</i> 112. Lobel. 66.		<i>Cannabis sylvestris</i> 1. Lobel.	61
<i>petraeum gramineo folio ejusq. figura & descriptio</i> 111.		<i>Cannacorus</i> quorund.	18
		<i>Cantabrica</i> Plinii, Lobel. 53. <i>Plinii</i> , quorund.	3
		<i>Capnos phragmites</i> Plinii	102
		<i>Capnum</i> Aëri, Cord.	102
		<i>Caput gallinaceum</i> Belgarum, Lobel.	

INDEX.

Lobel.	7	Cerchorus Theophrasti, Dalec.	105
Cardiacamelica, Lobel.	17	Cerefolium quorund.	58
Carduus Araophyllos Dalecamp.		Cerfis Theophrasti, Lobel.	56
66. Cordryloides Dalecam.	64.	Cervicaria montana Thirsoides	
Eriocephalus Clus.	64. pratensis Trag.	65. quorund.	53
66. sphaerocephalus		Cetrach Arabum	54
Cord.	59. vulgarissimus Lobel.	Cherephyllum Columella, Dod.	58
	1	Chamecerasus montana, Gesn.	96.
Cariophyllata alpina minor Bauhini 93. folio hederaceo Lobel.		Chamecistus III. Pannonius, Clus.	57. IV. Myrtifolius 109
102. montana Dalecamp.	106.	Chamedaphne Dioscoridis, Lobel. fort.	85. Dioscoridis Murtoni
montana, Matthi.	106. vulgaris.		66
	54.	Chamedrys saxatilis Bauhin. figura & descript.	72
Cariophyllata alpina omnium minima icon & descriptio	93. 94	Chamaelea Germanica. Trag. & Dodon.	85
Carlina sylvestris minor. Clus.	1	Chamaeleon Trag.	59. albus Dioscorid.
Carlina vulgi	63	63. Tragi 66. Monspel-	
Carpinus 58. Matth. 97. 107. Theophrasti, Trag.	54	lenf.	9
Carum vel Carui.	110	Chamamelum 2. eranthemum Fuchf.	54
Cassia poetarum Pen. & Lob.	96	Chamaemeron, Gesner.	5. Gefneri quorund.
Caucason	9		66
Caucalis albo flore Lobel.	54. Matthiol.	Chamaepeuce, Gesner.	106
	56	Chamaepinus frutex	23
Cassuta, Plinii	56	Chamaepiper, Berthioli	23
Castanea	58	Chamaepythis fruticosa Cretica, Belli	22
Cattaria.	5	Chamaerhododendrum Allobrogum, Pen & Lobel.	79. alpina Lobel.
Centaureum citrium Mesuzi	56.		19
collinum Gesner.	2. luteum 56.	Chamaerubus.	106
majus alterum Clusii 65. majus Dioscoridis, quorund.	65. majus genuinum, Dioscor.	Chamaezizypha.	2
11. nothum 112. Dalecam.	112. parvum Dioscor.	Characia, quorund.	3
	3	Chariophyllata alpina	99
Centarioides 55. magna Gesn.	112		
Centumgrana, Italorum	1		

INDEX

- alpina omnium minima* 18. *montana major* 18. *altera* Clus. 96
Chelidonium sylvestre Cord. 21
Chrysanthemum Damocratis Fuchs 55. Dodon. 63. quorundam 55
Chrysocome altera Muton. 67. *Germanica* Lobel. 64. *Tragi* 6.
Chrysogonum Dioscoridis quorund. 54
Chrysolacanthum Dodon. 112
Chrysophyllum prescorum Lob. 3
Cicer Astragaloides 6. *sylvestre alterum* Dalecam. 7
Cichorium globulare, Imperati. 11. *spinosum* *Crethicum* Belli *depictum* ejusque *descriptio* 29
Cicutaria foetidissima 109
Cicuta vera 56
Circaea, Dalecamp. 108. *Lucetiana* 56. quorund. 55
Cirsium Anglicum Lobelii. 64. Matthiol. 55. *Pannonicum* *primum* Clus. 64. *primum Pannonicum* Plinii. 112. *spinosum* 112
Cistus 108. *annuus alter*, Lobel. 3. *annuus flore guttato ejusque figura* & *descriptio* 8
Clematis altera, Matthiol. 53. 111. Matthiol. 57. Lobel. 5. *cruciata* 99. 109. *cruciata alpina*, ejusque *icon* & *descriptio* 68. *recta* 5. 67
Clinopodium alpinum 110. *An-*
striacum 97. 109. *Lacune*, Lobel. 4. *minus seu vulgare*. 4. *primum* Matthiol. 4. *vulgare odore pulegi* Pena. 54
Clinopodium alpinum imago & *descriptio* 95
Clinorrocka Anguillare, Lobel. 107
Clymenum Dioscoridis Column. 18. Matthiol. 3. *Plinii* quorundam 58
Cnecrum Matthiol. 85. *Theophrasti*, Matthiol. 69
Cnycus alter, Clus. 18. *sylvestris* 1. *sylvestris* 1. *multorum* 18.
Coggigia Plinii, Camerario. 3
Colobicum Anglicum flore candido, Lobel. 10. *non venenosum officinarum* 55
Colus joris 56
Colutha Theophrasti 5
Colutha Scorpoides 56. 61
Combretum Plinii quorundam. 56. 98.
Condrilla caerulea flore pulcherrimo 67. 97. *major* *Lonicea* 56. *major*, Dodon. 56
Condardum Plinii, Lobel. 56
Conyza major, Matthiol. 7. *media* Matthiol. 61. *minor* Matthiol. 53. 61. *minima* Lobelii. & Pena. 53. *Helennitis*, Cord. 6
Consolida minor Matth. 4. *regali*

INDEX

lis quorund. flore albo et ce- ruleo	54	Cuscuta officinar.	58	
Convolutus 11. Clus. 3. minor, spica foliis Matth.	3	Cyanus major, Lobel.	64. supi- nus, Pen.	64
Corallium nigrum hirsutum	103	Cyclamini due species	112	
Coralloides, Cord.	103	Cyclaminus altera Dioscorid.	65	
Corallum foliatum ejusq. icon	104	altera Dodon.	55	
Coriandrum sylvestre Myconi	81	Cynocrambe Belli 47. legitima picta & descripta 48. quo- runda.	105	
Coris legitima Dioscoridis, Bell. icon & descriptio.	40	Cynoglossum vulgare	6	
Corona fratrurn 64. imperialis serie florum simplici	17	Cynobatos Trag.	56	
Corruda	7	Cynosorchis montana foli macula- to Gemmae	80	
Corruda altera Clus.	106	Cyperus dulcis Dodon. 20. esen- lentus	20	
Corydalis Galeni, Anguill.	59	Cyprum ligustrum.	54	
montana quorund.	59	Cytisus albus sylvestris Clus.	56.	
Cosmosandalum Pausanie quo- runda.	108	Hispanicus alter Clus.	56. Ma- rantha 15. 14. Clus. 56. quo- runda. 5. recentiorum varia genera 98. Trag.	3
Cotinus Plinii, Clus.	3			
Coronaster Gesner.	96. 99			
Cratægogonum Cordi, quorund. 55 Theophrasti, Plin.	107			
Cratægus Theophrasti Anguillar. 107				
Crias Apuleii	109	Damaſconium nothum	108	
Crista galli	64	Daphnoides Fuchſi, 85 Matthiol. 57.		
Cristofanaria Italor.	105.	Datura, Turcarum quorund.	17	
Cristoforiana quorund.	106	Dauci alterum genus Fuchſi.	66.	
Crocodylium Monſpellienſium Da- lecamp. 65. Fuchſi.	59	III. Belli descriptio & figu- ra 46. III. species Fuchſii	67	
Crocus vernus 1. Clus. 108. mi- nus 1. Clus.	80	Daucus Creticus 69. 99. primus Dioscoridis	69	
Cuculata Dalecamp.	109	Decalside Egyptiorum Proſp. Alpin.	9	
Cuminum ſylveſtre I. Dioſc. 18				
Cundet Avicenna, Valerandi ex Lobel.	6			

INDEX.

<i>Delphinium</i> Dioscoridis, quibsd.	5	<i>Ebenus</i> Cretica Belli 50. depicta & descripta	51. 52.
<i>Deus Caninus</i> 107. <i>Leoninus</i> quorundam	106	<i>Echinopus</i> Gesner.	95
<i>Dentaria minoris tres species</i> Matthiol.	6	<i>Echium albis floribus</i> 2. <i>floribus rubris</i> Matth. 2. Fuchsi. 2.	
<i>Dentaria major</i> , Matthiol. 108.		<i>Lonicer.</i> 2. <i>montanum</i> Dalecamp.	65
<i>minor</i> Matthiol. 103. <i>rubra</i> Dalecamp.	108	<i>Elatine vera</i> Dioscoridis, Lobel.	53.
<i>Dentali</i> , Clus.	108	<i>Empetrum</i> , Tragi.	1
<i>Dentellaria</i> , Gesner.	53. 108	<i>Endriva officinarum</i> , Lobel.	2
<i>Dictamnium Creticum</i>	10	<i>Enophyllum</i>	55
<i>Digitalis lutea parva</i> 57. <i>flore ampla</i> ejusque figura 13. 66. <i>purpurea</i>	12	<i>Ephemerum Colchicum non lethale</i> Fuch.	11
<i>Dipsacus sativus</i> . 2. <i>sylvestris major</i> , Fuch.	2	<i>Epimedium</i> Dioscoridis Colum.	85. Lobel. & Dodon.
<i>Diptamnium album</i>	52	<i>Epipactis</i> Pen. Lobel. & Dodon.	105
<i>Doronicum Pannonicum</i> I. Clus.		<i>Equiseti species</i>	56
109. <i>Pannonicum</i> III. Clus. 109.		<i>Eranthemum</i> Gesner. & Dodon.	57
IV. Clusii. 63. V. <i>Pannonicum</i> Clus. 97. <i>vulg.</i>	109	<i>Erestedantum</i> Theophr.	55
<i>Doronicis recentiorum varia genera</i>	110	<i>Erica</i> Clus. 56. <i>major floribus purpureiscentibus</i> Lobel.	56
<i>Dorycnium Rondeletii</i> , Lobel. & Penæ	53	<i>Erygerum magnum</i> 6. IV. Dodon.	53
<i>Draba altera Pannonica</i> Clus.	51.	<i>Eringium montanum</i> Matthiol.	1
Dodon. 17. Penæ & Lobel.	66	<i>vulgare.</i>	
<i>Drosum</i> Cord.	64	<i>Erisimi species</i> Aldrovandi, Lobel. & Pen.	102
<i>Dryophonium</i> Plinii, Dodon.	17	<i>Erysimum</i> 53. Theophrasti, Dodonæi 3. Theophrasti, Lobel.	54.
<i>Dryopteris</i> .	56	<i>Erysiales</i> Lugdunensium	108.
<i>Drypis</i> quorund.	53	Plinii.	18
<i>Dulcichinum</i> Guiland.	20	<i>Erihrodantum</i> Græcor.	2
<i>Dulcis amara</i> quorund.	55		<i>ERUCA</i>

INDEX.

Eraca peregrina, Clusii. II. Italo-
rum. 53

Erum sativum Cordi. 3

Efula minor, Italor. I. minor, Tra-
gi. 6. *Sylvestris* Trag. 102.

Eufragia. 6. altera Dodon. & Lo-
bel. 61

Eupatorium Græcorum 6

Evonimus Theophrasti Lobel. 54.
Dalec. 76

F

Faba crassula 59. *inversa*. 59

Fabaria. 59

Fagus. 107

Farfara. 56

Fargugium Matthiol. 21

Ferulago quorund. 81

Ferula Tragi perperam dicta 55.
Galbanifera Lobel. 17

Filipendula multor. 4

Felix femina & mas 105. mas. 6. 80.
saxatilis Trag. 102. *saxatilis crispata*
ejus figura & descriptio. 101

Fistularia petraea. 16

Flamula. 67. altera Dodon. 5

Flos Troilus Gesner. 10

Fontalis. 64

Fragaria 106

Fraxinella Italorum. 5

Fraxinus 53. *sylvestr.* 107

Fruementone. 54

Fumaria altera Matthiol. 102.
bulbosa Plinii. Pen. & Lobel.
102. III. Matthi. 59

Fusanum. 54

Fusus sylvestris Gazæ. I

G

Galastivide prima Cretica Belli
pictura & descriptio. 42

Galega montana, Dalecamp. 67.
vulgo. 53

Galeopsis aquatica verticillatis
folius. 61 Cortusi 67. Diosco-
rid. 57. Herbariorum, Matth.

& Lacun. 53. *lutea*. 56. *maxi-*
ma Pannonica Clus. 82

Galium floribus albis. 54

Galledragon Xenocratis, Anguil 2

Galium luteum 1

Genista Iluensis 98. Lugdunen. 110

Genistella aculeata 57. *insectoria*. 55

Gentiana minoris species 57.

Gentiana folio Asclepiadis 112. *ma-*
jor 98. Matth. 81

Gentianalle varia. 98

Gentianella V. Pannonica Clus. 86.

VI. Clus. 86

Gerania varia. 98

Geranicum acalacoides, Recen-
tior. 105. *Batrachioides* Do-
don. 57. 105. *fuscum*. Clus. 105

Geranii alpini longius radicati
effigies & descriptio. 91

Geraniorum communium varia
genera. 105

Genus Plinii, Lobel. 54

Giacintho del padre nostro Ital. 10

Gingidium quorund. 58

Guthago, Tragi. 53

Gladiolus Indicus Camerar. 18.
vulgaris 55

Q

INDEX

- Glanda unguentaria* Belli icon. 37
Glaux, Guilandin. 3
Globularia Monspoliens. 4
Gnaphalium alpinum 86. vulg. 2.
Gracemajore Herbariorum. 100
Gramen hirsutum 56. *Leucanthe-
um* Dalecamp. 56. *Parnassi* 65.
Dodon. 18. quorund. *Lobel.* 81.
Hederaceo folia *Lobel.* 79
Gratia dei Germanorum *Lobel.* 57
105. vulg. 55
Gratiola vulgi. 55
H
Hermodactylus. 55
Hedera terrestris, *Matthiol.* 55
Helyanthe flore candido. 18
Helyochrytos sylvestris. 6
Heliotropium sativum *Clusii.* 2
Hedysarum alterum clypeatum
Lobel. 10
Heliochrysos Italica, *Matthiol.* 5.
sylvestris *Trag.* 64
Helleborina. 105. *Dalecamp.* 86.
Diosc. 1. *Lobel.* 98
*Helleborus albus floribus atroru-
bescentibus.* 65. *albus pallescen-
tib. florib.* 65. *niger quorundam*
106. officinarum perpen. 57
Hemerocalles Chalcedonica. 11
Dalecamp. 55
Helixine Cassampelos. 6. *Plinii.* An-
guillar. 63
Hepatica alba *Cordi.* 79. *nobilis*
Dodon. 98
Hepatorum Avicennae. 55. *can-
pabinum vulgi.* 55
Heptaphylla. 103
Heptaphyllon. 96
Herba cancri minor. 1. *Judaica A-
vicennae* *Herbarior.* 2. 7. *orpilo*
41. Pavidus. 98. *sacra Dalecamp.*
58. Turca. 1
Herniaria. 1
Hesperis Plinii. quorundam. 11
*Hieracium Intybavenn flore car-
neo.* 17. 5. *Pannonicum Clusi.*
97. 11. 101. 101. 101.
*Hieracium Cretica Belli ejusq. i-
con & descriptio.* 101. 101. 35. 36
Hiosciamus primus *Matth.* 2
Hipocoon *Matthiol.* 52
Hippomararum. 10
Holostium 4. *Camerar.* 109. *Dale-
camp.* 109
Horminum sylvestris species. 64
Horminum sylvestre Fuch. 7. *syl-
vestre quorund.* 56
Hyacinthus spiris genera varia. 3
*Hyacinthus Germanicus Liliifo-
rus* 64. *poetarum* *Trag.* 66. 97.
Theophrasti *Lobel.* 64
Hydria spina & cur sic dicta. 30
Hydropiper alterum *Herbario-
rum Dalecamp.* 55. *Dioscorid.*
55. Ruell. 55
Hyperborean mas & femina *Do-
don.* 65
Hysiris flore candido. 2
Hypocistis. 108
Hypoglossum multorum. 66
Hysopus montana 61. *nemorensis*
81. 101. 101. 101.

INDEX.

Q ij

INDEX

<i>Leucoion albo picta</i> Fuchf. 11. cæruleum Dioscoridis, fortè. 9.		& Matth. 85. prima, Amati Lusitan. 108
<i>Creticum</i> , 9. <i>marinum luteum</i> , 5. <i>marinum Patavinum</i> , 11		<i>Lorio asphodelites albo flore</i> , 81
<i>Leucophleos</i> Dalec. 79		<i>Lorus arbor</i> Dioscorid. 54. <i>enaphyllos</i> Dalecamp. 85. <i>sativa</i>
<i>Leucorion sylvestre Pannonicum</i> , Clus. 53		<i>Dodon</i> , 57. <i>sativa</i> Matthioli. 6. <i>sylvestris</i> Anguillar. 57. <i>sylvestris</i> Matth. 57. <i>sylvestris</i> , Matth. fortè. 14. <i>tetragonolobus</i>
<i>Ligulaca</i> Plinii, Gesner. 55		<i>Camer</i> . 21
<i>Ligusticum</i> Matthioli. 99		<i>Loti species varia</i> . 65
<i>Lilac Turcarum</i> , Matth. 18		<i>Luciola</i> . 55
<i>Lili convallii species</i> Dodon. 65. <i>purpurei species</i> . 64		<i>Lunaria Chimistarum</i> , 100. <i>di dinari</i> quorund. 110. <i>lutea</i> , Dalecamp. 598. <i>magorum</i> Arabum Lobel. 66. 112. <i>media</i> 61. <i>minor</i> Matth. 85. 109. <i>minor cærulea</i> Dalecamp. 110. <i>odorata</i> . 100. <i>racemosa</i> . 85. <i>radiata</i> quorundam. 61
<i>Lilionarcissus polianthos</i> , Lobel. 10.		<i>Lutca maxima</i> Cretica, Bell. figura & descriptio. 27. 28. Plinii Lobel. 55
<i>Lilium Alexandrinum</i> Neoteri- cor. 10. <i>convallium</i> 96. <i>convallium</i> Theophr. 11. <i>montanum</i> Italorum. 66. <i>Persicum</i> 10. <i>purpureum majus</i> 97. <i>purpureum primum</i> Lobel. 97. <i>Susianum</i> . 10. <i>Sylvestre</i> Dodon. 66. <i>vernum</i> Theophr. Lobel. 11		<i>Lybanosthis altera</i> Dodon. 67. <i>Chactriophoros fruticans</i> 99. <i>minor</i> Lobel. 67. Theophrast. Lobel. 66
<i>Limonii elegans</i> genus. 11		<i>Lychnis Chalcedonica</i> 17. 14. Clus. 67.
<i>Limonium</i> Fuchf. 79. Gesner. 63. <i>sylvestre</i> Trag. 106		<i>Lychnidis sylvestris species</i> , Clus. 4
<i>Linaria vulgaris</i> . 4		<i>Lychnoides segerum</i> quorund. 53
<i>Lingua vulneraria</i> Cord. 55		<i>Lycium Italicum</i> Matthioli. 53
<i>Linodesmum</i> , Gesner. 56		<i>Lycotkonum sativum tricarpum</i> , Cord. 66
<i>Linum cystoides</i> 67. <i>floribus luteis</i> . 6. <i>siliquorum</i> 5. <i>sylvestre floribus albis</i> 6. <i>sylvestre Pannonicum</i> Clus. 67		<i>Lycopsis</i> , Lonicer. 53
<i>Lirioasphodelus albo flore</i> . 11. 97		<i>Lycostaphylos farnina</i> . Card. 96.
<i>Lolium</i> , Fuchf. 53		106.
<i>Lonchitis aspera</i> major. 110. Chini		Lygæ

INDEX

<i>Lygusticum</i> Angui. 31. <i>genuinum</i>	<i>Menta</i> Casta	5
Pharma. 64. <i>verum</i> Diosc. 18	<i>Menta</i> sylvestris species	2
<i>Lygustrum</i> vulgare	<i>Mentastrum</i> vulgare	2
<i>Lymnesium</i> Cor. 55. quor.	<i>Mercurialis</i> sylvestris	105
<i>Lysimachia</i> altera. Matth. 55. <i>pur-</i>	altera Trag.	102
purea	<i>Meum</i> alpinum quor. 102. Ita-	
<i>Lysimachia</i> siliquose species for-	licum Lob.	99
san	<i>Mezereum</i> germanicum 85. 99. 106	
<i>Lysiospermum</i> anchusa facie. Lo. 105	<i>Miaria</i> quor.	64
M	<i>Millegrana</i> . Cord.	1
<i>Magistrantia</i> quor.	<i>Millefolium</i> luteum	7
<i>Maaleb</i> Gef. 98. Matth. 53	<i>Milos</i> Theophrasti. Lob.	57
<i>Malinathallo</i> Theophrasti Col. 27.	<i>Mirma</i> . Borussi	106
<i>Malobaurum</i>	<i>Mollugo</i> altera montana Dod. 107	
<i>Mandagora</i> Morion Theophra-	<i>Molucca</i> aspera	17
sti. quor. ind.	<i>Moly</i> Indicum	9
<i>Marubium</i> agreste. Trag. 2. 58.	<i>Monophyllum</i> quor.	65
aquaticum. Lob. 2. palustre.	<i>Morsus</i> Diaboli	67
Lobel.	<i>Mutridaria</i> Plinii	108
<i>Martagon</i>	<i>Mugho</i> Italorum 86. vulg.	107
<i>Martagonis</i> species	<i>Muscati</i> Turcarum	18
<i>Mate</i> violarum. Dalecam. 105	<i>Muscipula</i> altera flore muscoso	
<i>Medica</i> species Lobel.	Lobel.	4. 98
<i>Medica</i> spinosa folliculo	<i>Muscus</i> arboreus 106. clavatus.	
<i>Melampyrum</i> Theophrasti. Cord.	Lob. 106. denticulatus alter.	
Trag. & Dodon.	Lob. 106. prior. Lob. 106. ter-	
<i>Melandrium</i> Plinii quor.	restis. Trag. 106. repens Clu. 106.	
<i>Melanthii</i> sylvestris species	<i>Mutelina</i> Gef. Cam.	102
<i>Melfrugum</i> Theophrasti Lob. 50	<i>Myrrhis</i> altera parva Lob. 64. 97.	
<i>Meliloti</i> singularis Alpini figura	Manardo. 58 parva altera. Pen.	
& descriptio	57. Fuchf.	106.
<i>Melilotus</i> Italica Came. 11. Phar.	<i>Myrtilis</i> 80. Germanica 10. 106	
6. 65. singularis Alpini	<i>Myagrum</i> Dioscoridis. Dod.	3
<i>Melissophyllum</i> Cord. 58. Fuchf.	<i>Myosotis</i> forte	66
58. Trag. 58. <i>verum</i> Fuchf. 63	N	
<i>Melotum</i> Theophrasti. Lob. 55	<i>Naba</i> Egyptiorum Alpin.	10

INDEX.

<i>Apellus</i> Lob. & Pen. 9. Moysi	<i>Onobrychis</i> Dioscoridis Lobel. 63
Avicennæ 9. racemosus Dod.	Dodon. 7. 52. Fracast. 53. Pann.
106. verus cœruleus Lob. 66.	nonica prima. Clus. 6
106. vulgaris 66.	<i>Onopyxus</i> Guiland. 1
<i>Narcissus</i> juncifolius flavo flore & odorato 11. Clus. 11. quor.	<i>Onopordum</i> Plinii Dalec. 64
55. 56. 1v. Matth. 10	<i>Onosma</i> , Matthiol. 3
<i>Nardus</i> Celtica 69. 109. Celtica altera Lob. 18. 163. celtica Rondelet. 63. Cretica Belli depicta & explicata 49. rusticana quor. 57	<i>Ophiodoxa</i> locus 27
<i>Nasturtium</i> species Gesn. 4	<i>Ophyoglossum</i> Fuchf. 55
<i>Natrix</i> Plinii, quor. 6	<i>Ophrys</i> Plinii quor. 81
<i>Nepeta</i> , Tragi. 5. 106	<i>Orchidis</i> serapiadis varia genera 81. 102
<i>Nerium</i> albus & rubris floribus 82	<i>Oreoselinum</i> , Clus. 108. Anguil. 58
alpinum Aldrovand. 79	<i>Origanum</i> commune officinar. 6.
<i>Nigellastrum</i> Dodon. 53	sylvestre 6.
<i>Noli me tangere</i> Lob. 102	<i>Ornala</i> 111. Dodon. 56
<i>Numularia</i> quorund. 55	<i>Ornithogalon</i> Arabicum Clus. 10.
O	Diol. 1. luteum Lob. 4. minus
<i>Ocymastrum</i> Fuchf. 54. Valerianthon 56	Dod. 10. spicatum 18. spicatum
<i>Ocymoides</i> albo flore Matth. 6. arboreum Camer. 17. fruticosum Camer. 17. magnum flore purpureo 97. muscosus ejusq. icon & descriptio. 89. 90. repens polygonifolio. Lob. 18. 57	luteo pallescente flore 97
<i>Ocimum</i> sylvestre 4. 54. veterum Trag. 54	<i>Ornithophora</i> candida Gem. 80
<i>Oculus</i> Christi major Dalec. 66	<i>Ornithopodium</i> Dodon. 67. 81
<i>Oculus</i> Diaboli Saxonum 57	<i>Ornus</i> 107
<i>Oenanthe</i> alpina 99. Fuchf. 4 alpina, Lobel. 80	<i>Orobanche</i> quor. 56. varia 64. magna 108
<i>Oleandrum</i> sylvestre Avicen. 85	<i>Orobis</i> albo & purpureo flore 57.
<i>Oleaster</i> Germanicus Cord. 21	primus Pannonicus Clus. 98.
<i>Onagra</i> , quor. 5. recentiorum 66	venetus primus & 11. Clus. 57
	<i>Oxalys</i> 41
	<i>Osteocollum</i> abstriti Guillan. 7
	<i>Ostrya</i> Plinii. Camer. 107. Theophrasti, quorund. 96
	<i>Ostrutium</i> quor. 81
	<i>Ostryis</i> 4
	<i>Oxalis</i> rotunda folia 112. saxatilis 66. scutiformis 66
	<i>Oxyacantha</i> Dioscoridis. Mar. 56
	<i>Oxyacanthus</i>

INDEX.

<i>Oxyacantha</i> Fuchf.	56	<i>Petasites alpina</i> 108. <i>magna</i> Herbarior.	108
<i>Oxys corniculata repens</i> Lob.	106.	Πιτρουκωλι	39
<i>lutea</i> , Clusf. 106. <i>Pliniana</i> 106		<i>Petromerula</i> , Belli Icon & descriptio	38
<i>Paeonia femina</i>	21. 98	Πιτρουμαγλα	39
<i>Paliurus</i> Athenæi. 10. 11. Lacun.		<i>Pencedanum magnum Italicum</i>	
107. Lob. 1. <i>Pena</i>	1	Lobel.	17
<i>Panax Asclepium</i> Diosc. 99. <i>Asclepias</i> Dioscoridis. Guil. 11. <i>Chironium</i> , Trag. 86. <i>Heracleum</i> Herbar. 11. 64. 98. <i>leptophyllum</i> Theophrasti & Plinii, Dod.	3	<i>Phalangium Creta Salonensis</i> , Lqb.	
<i>Papav. pervanorum</i>	10	21. Matth. 112. <i>ramosum</i> 61. <i>ramosum</i> Lob. 54. <i>veterum</i> fort.	11
<i>Papaver corniculatum flore phoeniceo</i> 10. <i>flore violaceo</i> 10. <i>pinnatum</i> Anguil.	55	<i>Phakus Hollandicus</i>	102
<i>Papaveris varia genera</i>	10	<i>Phellandrium</i> Plinii, Guil.	105
<i>Paralytica alpina angustifolia</i> major, Lobel.	107	<i>Phillyrea</i> Dodon.	54
<i>Paridis herba</i> , Herbar.	105	<i>Phlomis lychnistia altera</i> Syriaca Lobel.	27
<i>Parietaria sylvestris Pannonica</i> 11 Clusf. 61. <i>Pannonica</i> 111 Cl. 54		Φωξ	57
<i>Passarina Linaria folio</i> Lob.	67	<i>Phlox</i> Theophrasti, Lobel.	57
<i>Pecten veneris</i> , Ruell.	4	<i>Phragmites Aëtii</i> Lobel.	59
<i>Pentaphyllea</i>	103	<i>Phtora dua species</i>	109
<i>Pentaphyllum alpinum petrosum</i> Minimum Lobel.	85	<i>Pihora major</i> 110. <i>minor</i> , 110. <i>Valdensium</i>	17. 96
<i>Percepier Anglorum</i> Lob.	8	<i>Phu Cresticum</i>	56
<i>Petfoliata</i> Dodon. 53. <i>rubra</i> Gesf.		<i>Phu parvum seu palustrum</i>	56
53. <i>siliquosa</i> Anglorum	54	<i>Phyladelphus Athenæi</i>	96
<i>Perlato</i>	54	<i>Phyllitis</i> Diosc.	55
<i>Persicaria non mitifolia</i> 55. <i>pustilata</i> Lobel. 55. <i>siliquosa</i> Pen. & Lobel.	102	<i>Phyllum Thelygonum</i> Dalec.	107
<i>Peryclimenum</i> Dioscor. 56. <i>recta</i> 56. <i>una species</i> 98. <i>rectum</i> Clusf. 56.		<i>Phyteuma</i> Dioscoridis Col. 11. <i>Dodon.</i> 5. <i>Matth.</i> 57. <i>quor.</i> Dal.	53
		<i>Picnemon</i> . Brunfels.	105
		<i>Picris angustifolia</i> Dioscoridis, Lobel.	4
		<i>Pilosella floribus rubris.</i>	65
		<i>Pimpinella spinosa</i> quor.	17
		<i>Pinastri genus sterile</i>	86. 107
		<i>Pinguicula albo & carnoso flore</i> 80	
		<i>Pingui-</i>	

INDEX.

<i>Pinguicula caeruleo flore</i> Gesl. 109	<i>Pseudonarcissus Hispanicus</i> minor, Clus. pleno flore. 11
<i>Pinus sylvestris</i> 107 <i>Tubulus</i> Plinii 86. 107	<i>Pseudostachys</i> , Matth. 2
<i>Pistolochia</i> Fuchs. 102	<i>Primula arborescens flore simplicis</i> 18, sylvarum Lobel. 105. veris 1 & 11 Matth. 65
<i>Pisum Græcorum</i> , Trag. 3	<i>Primula arborescens varia</i> genera 107
<i>Pithyusa</i> Dodon. 106	<i>Prunum sylvestre</i> 54
<i>Plantago alpina</i> quor. 63. aquatica, Herbarior. 2	<i>Psyllium</i> 52. Cord. 53. <i>Arrhenogonium primum</i> Dalec. 69
<i>Pneumonanthe</i> , Cordi 57	<i>Pharmica folio Taraconis</i> Lob. 17
<i>Polemonia petrea</i> Junierman. 61	<i>Pteridion femina</i> Cord. fort. 109
<i>Rolium</i> 11. Matth. 58	<i>Pulegium foliis verticillatis</i> , 1. petraeum Gesl. 4
<i>Polycnemum</i> , Gesl. 4	<i>Pulmonaria Gallorum</i> 105. <i>Lichenis facie</i> 102. Plin. Gesl. 105. vulgarissima boraginis folia major & minor. 105
<i>Polygala Dioscoridis</i> multor. 7 Dodon. 65. Matth. 57. Trag. 65	<i>Pulsatilla albo flore</i> Lob. 18. 80. 99 vulgaris 3
<i>Polygonatum</i> Diosc. 5. latifolium 66 minus quorund. 66	<i>Pyrola</i> Matth. 79. 106. altera <i>Pannonica</i> Clus. 79. 118. Clus. 79
<i>Polygoni species</i> . 6	<i>Pyrrhetrum primum</i> Matt. 10. sylvestre quor. 17
<i>Polygonum minus</i> Matth. 1	<i>Pyrus cervina</i> Gesl. 107
<i>Polypremum</i> , Lugdun. 6	Q & R.
<i>Polytrichum</i> 55	<i>Quamodit Indorum</i> 19
<i>Polytrichum aureum majus & minus</i> Herbariorum 105	<i>Pudina</i> 30
<i>Populus Lybica nigra & leuca</i> 53	<i>Radix cava</i> Herbarior. 102. <i>Idea</i> Column. 66. <i>Rhodia</i> 18
<i>Potamogetum</i> 64. Diosc. Lufit. 105	<i>Ranunculi alpini</i> <i>Coriandris folio</i> icon & descriptio 87. 88. montani primi, species. 1 & 11 Clus. 85. varia genera 107
<i>Potentilla minor</i> 55	<i>Ranunculus arborum</i> , Lobel. 2 bulbos.
<i>Poterium Dioscoridis</i> , Lob. 17	
<i>Portulaca major</i> quor. 59	
<i>Pseudo Aporinus</i> quor. 102	
<i>Pseudo Aphodelus</i> 21. Clus. 109	
<i>Pannonius</i> Clus. 66	
<i>Pseudodictamnium floribus verticillatis</i> 10	
<i>Pseudorchis bifolium</i> Dodon. 81	
<i>Pseudoleontopodium</i> Matth. 64	
<i>Pseudomelanthium</i> quorund. 53	
<i>Pseudomyagrum</i> Matth. 3	

INDEX.

<i>bulbosus Apuleji</i> , Dod. 107. Lobel. 80. X. Cordi 3. <i>echinatus sylvestris</i> III. Dod. 2. <i>glomerosus alpinus</i> Lobel. 107. <i>hortensis simplex</i> . 2. <i>montanus alb.</i> Dalec. 108. <i>nemorosus luteus</i> Dod. 80. <i>polyanthos aureo flore</i> 17. I. Fuchf. 2. <i>tuberosus</i> Dod. 80. <i>verticillatus</i> Apulei. 55. I. II. & III. Matth. 106. IV. Diosc. 97. IV. <i>luteo flore</i> Fuchf. 80	<i>Sabdariffa</i> . 10
<i>Rapum sylvestre</i> Dodon. 54	<i>Sacerdotis crepida</i> . 108
<i>Rapunculus Alpinus spicatus</i> Bauhin. 9. usq. figura 70. <i>major latifolius</i> . 69. <i>montanus angustifolius</i> . 69. <i>sylvestris flore ceruleo</i> 54	<i>Salicis pumila</i> genus IV. Clus. 79. <i>saxatilis duae species</i> . 110
<i>Rhamnus</i> I. Diosc. 21. III. Matth. I	<i>Salix platiphyllus</i> . 79
<i>Rhescda</i> Plinii, quorund. 53. <i>vulgaris</i> . 28	<i>Salvia baccifera Cretica</i> . 10. <i>sylvestris</i> Tragi. 56
<i>Rheu baldensis</i> quorund. 65	<i>Sambeggia</i> . 104
<i>Rhoderia</i> quorund. 105	<i>Sambucus aquatica</i> Lob. 96. <i>ceruina</i> Trag. 96. <i>palustris</i> 106. <i>racemosa</i> Pen. 96. <i>sylvestris</i> . 96
<i>Rhus Coriariorum</i> . 5. <i>obsoniorum</i> . 5	<i>Samolon</i> Plinii, Dalecamp. 80
<i>Ribes officinarum fructu rubro</i> 108	<i>Saponaria</i> Recentior. 6
<i>Rutro vel Rutro</i> Theophrasti Lobel. 59	<i>Sanicula alpina guttato flore</i> Gesn. 102. <i>foemina</i> Fuchs 105. <i>mas</i> Fuch. 108. <i>Montana</i> , Clusii. 9. 98. 102.
<i>Rizzo della signora</i> . 11	<i>Satyrum abortivum</i> Lob. 108. <i>album</i> . 108. <i>Erythronium Herbariorum</i> . Lob. 107. <i>trifolium</i> 108
<i>Roboris</i> genus IV. Lugdunens. 2	<i>Saxifragia alba petrae imago</i> & descriptio 76. <i>Bavarica</i> icon & descriptio. 69
<i>Rosa alpina</i> quorund. 79	<i>Saxifragia alba</i> IV. Matthioli. 5. <i>aurea lichenis facie</i> 102. <i>communis</i> . 7. Gallor. 4. <i>hircina</i> . Junierman. 61. <i>magna</i> Italorum. 59. 77. <i>major</i> 69. Pauli & Dioscor. 7. <i>umbellifera</i> Pen. & Lobel. 81
<i>Rubialevis Taurinensium</i> Dalec. 107. <i>rinctorum</i> , officin. 2	<i>Scabiosa Hispanica</i> , Clus. 11. <i>montana minima</i> Lob. 65
<i>Rubus alter levis</i> 106. Diosc. 106. Gesn. 106. <i>levis</i> . 106. <i>saxatilis</i> Clus. 106	<i>Scamonium tenue</i> Plinii, quor. 3
<i>Ruscus sylvestris</i> quorund. 107	<i>Scandix Veterum</i> , Anguillar. 4
<i>Rutacanina</i> 54. <i>capraria</i> vulg. 53. <i>hypericoides</i> Dod. 11. <i>prutenis</i> quorund. 4. <i>Sylvestris</i> Dod. 32	<i>Scarlatea</i> vulgi. 17
	<i>Scolymos</i> Theophrasti, Clus. 106

INDEX.

- Scordalis Plinii legitimū*, Belli e-
jusa, pictura & descriptio 33. 34.
Plinii, Lobel. 2. 58
Scorodonia Cordi falso credita. 56
Scorpioides Matth. 54
Scorzonera Hispanica 18. 59. lati-
folia 59. V. *Pannonica* Clus. 67. 98
Scrophularia III. Dod. fortassi. 54
Trag. 59
Secacul Gesner. 5
Sedum alpinum III. & IV. Clus.
 108. VI. Clus. 96. magnum flo-
 re pallido 61. petren. 110. bupleu-
 rifolio ejusa, icon & descriptio. 111
montanum Lobel. 69
Sementina. 3
Serapius candido flore Lobel. 80
Scriphium Germanicum Trag.
Fuchf. Cord. 4
Serpitum utrumq. 58
Serrata Cord. 98
Serratula recentior. 66
Sesamoides magnum Salmanti-
cum, Clus. 4. 98
Seseli Creticum. Lob. 4. *Massilien-*
se 99. Diof. 11. *genium* Mas-
siliense 99. *veterum*. 99. *pratense*
Monspelliensium Lob. 96. *nigrū*
quor. 108. *Peloponese* 109. *quor.*
 64
Sideritis Italorum perperam 17. I
Fuchf. 2. 7. I. Matth. 2. II. Matth.
 2. III. Diof. Col. 108. *luteo flore.*
 3. *pratensis rubra* Lugdun. 3
Silex. 99
Silibus Gesner. 63
Saliqua ceratonia 18. *sylv.* Clus. 56
Siliquastrum Plinii, Guiland. 35
Sison Diof. 11. *leguminum veterū*
Imperat. 10
Squilla Diof. & Galeni. 197
Smyrnium Cord. 105. *Lacuni*. 11.
Trag. 81
Solanum Halicacabum Diof. 55.
majus 106. 108. *maximum* Col.
 17. *Monococcon* Gesn. 105. *tetra-*
phyllum Lob. & Pen. 105. *tube-*
rosum, Bauhini. 10
Soldanella alpina. 99. Clus. 18. *mō-*
tana Clus. 64. Lob. 110
Solidago Saracenica III. Clus. 108
Lob. 105. *quorund.* 98
Sonchus levis I. Clus. 67
Sophia, Chirurgorum. 5
Sorbus aculeata, Cordi 56. *tormi-*
nalis Matth. & Lob. 107. *quor.*
 107. *sylvestris alpina* Lobel. &
 Matth. 109
Sphacellus Dodon. 56
Spherocephalus annuus Cam. 59
Sphondylium laciniato folio. 98
Spina alba, *quor.* 59. *appendix* Pli-
 nii Gesner. 56. *insectoria* Clusii
 forf. 53. *peregrina*, Dod. 59. *Se-*
lenitis Theophrasti, Guiland. 2.
solstitialis. 1. *sylvestris*, Fuchf. 2.
Sphondylium recentiorum 58. *laci-*
natū foliis. 81
Splu 59
Stachys Diof. 58. Lob. *putata*. 34
Stachys 36
Stebē capitata Rosmarinifolio cum
 icon & descriptione. 22. 23. *Creti-*
 ca, Belli. 17. *Salmantica* Clus. 23
 Stelo-

INDEX

<i>Stelephurus</i> Plini, quor.	54	10. paruum <i>Hieracifolius</i> s. pe-	
<i>Stellaria</i> argentea 85. quor.	64	trium <i>Myagrodies</i> ejusq. imago	
<i>Stella</i> foliata, Pen.	1	& descriptio 78. saxatile Bauh.	
<i>Stoeas</i> altera, Lobel.	10	ejusq. icon 78. species, fortas. s.	
<i>Stratiotes</i>	5	vicanum <i>Mechliniense</i> , Lob. 10	
<i>Strumaria</i>	56	<i>Thraupalus</i> <i>Theophrasti</i> quor.	96
<i>Struthion</i> Aldrova, 57. Cord.	81	<i>Thymra</i> species	57
<i>Succisa</i>	67	<i>Thymela</i> minor Cord. forte.	85
<i>Sumach</i> Arabum	5	<i>Tithymalus</i> <i>Characias</i> v. Dod. 106	
<i>Superba</i> Austriaca, Clus.	17	<i>cyparissias</i> , Lob. 1. <i>Helioscopius</i>	
<i>Sylibum</i>	4	106. <i>Platiphyllos</i> , 106 Lob. &	
<i>Symphitum</i> majus florib. albis &		Pen. 3. verrucosus <i>Dalecam.</i>	6
purpureis 55. medium & minus 55.		<i>Tordylum</i>	4
petraea Lob. 4. sylvestre Cor. 105		<i>Tormentilla</i> candida <i>Dalce.</i> 80. 85	
<i>Syrinchion</i> <i>Theophrasti</i> , Cor. 4		<i>Tota</i> bona	112
<i>Syringa</i> caerulea Lusitana, Lob.		<i>Trachelium</i> <i>alopecuroides</i> 65. ma-	
18. flore albo	96	jus 61. Baldense 11. <i>Fuchf.</i> 67. ma-	
T		jus petraeum, ejusq. figura & de-	
<i>Tamarindus</i>	9	scriptio 62 minus <i>Fuchf.</i> 67. Pe-	
<i>Tamecnemon</i> , Cord.	13	traeum 110. minoris petrae icon	
<i>Tanacetum</i> acutum album, Trag.		& descriptio 70. 71. quor.	53
17. non odorū Lob. 61. 105. Pen. 17		<i>Tragion</i> <i>Creticum</i> Bel. 11. <i>Diosc.</i> 32.	
<i>Talictum</i> <i>Dioscoridis</i> Pen. 4. ma-		legitimum veterum a Bello ef-	
gnum Dod. 4. nigrum Cor. 4		figiatum & descriptum	31. 32
<i>Pictum</i> Dodon.	5	<i>Trasi</i> 20. ejus historia	21
<i>Taxus</i> .	57	<i>Trifolium</i> alpinū magno flore Bau.	
<i>Telephium</i> <i>Crataeva</i> Lob. 54. <i>Dio-</i>		ejusq. icon. 84. angustifolium al-	
<i>scoridis</i> Anguil. 54. <i>Græcorum</i>		pini ejusq. imago & descriptio	
Lobel.	59	84. 85. <i>Asphaltites</i> 11. <i>Fuchf.</i> 57.	
<i>Terebinthus</i>	53	aureum flore purpureo Dod. 109	
<i>Terrionarta</i> Plinii, Guiland.	96	cochleatum 4. odoratum	57
<i>Tetract</i>	7	<i>Tulipa</i> magna purpurea	10
<i>Tetralix</i> spinosa Lugdun.	66	<i>Tussilago</i> 56. 80. 108. alpina Clus.	
<i>Thapsia</i> , Matth.	17. 81	80. 110. duo genera 99. altera	
<i>Thimelæ</i> species <i>Miconii</i>	108	montana Lob. 110. magna. 108	
<i>Thlaspi</i> Candia umbella quor. 17.		V	
elypeatum, Clu. 5. Lob. & Pen.		<i>Vacaria</i> , Dodon.	52

INDEX.

<i>Vaccinia nigra</i> Dodo.	80. 96.	<i>ica montana</i> Clus. 107. <i>maria</i>	
<i>Vaccinium triticum</i>	29	<i>surrectis cauliculis</i> Lob. 66. <i>ma-</i>	
<i>Verbasculus alpinus cœruleus</i> Da-		<i>tronalis</i> 11. <i>surrectis cauliculis</i>	
lecamp.	110	quorund.	105.
<i>Verbasculum odoratum</i> Fuchf. 107		<i>Virga aurea major</i> , <i>Doria flori</i> . 105.	
<i>Verbascum foemina</i> , Lob. 1. <i>latius</i> ,		<i>pastoris</i> Matth.	106
Dod. 2. <i>ramosum candido flore</i>		<i>Vitis Idea</i> Clus. 107. <i>rubris acinis</i>	
1. Trag. 64. 97 1. Matth. 2. 111		Gesf. 96. <i>syvestris</i> Dalec. 57	
Matth. 6. 1 v. Matthiol. 17		Matthiol.	55
<i>Verbenacamas</i> . 2. Matth. 1. <i>recta</i>		<i>Ulex Plinii</i> , Lobel.	57
Fuchf.	2	<i>Ulisaria</i> Italarum,	105
<i>Veronica alpine minima</i> serpilli		<i>Ulmaria</i> Italarum	105
fol. icon & descriptio 76. <i>petraea</i>		<i>Umbilicus veneris</i> alter,	69
<i>semper virentis imago</i> & descri-		<i>Unicetoxium albo flore</i>	112
<i>ptio</i>	72	<i>Unicofolio</i> Dalecam.	65
<i>Veronica mas.</i> Fuchf. & Dod. 65		<i>Volulus terrestris</i> Dalec.	3
<i>Veronica maxima</i> Dal. 66. <i>petraea</i>		<i>Urtica Heraclea</i> , Trag. 56. <i>iners</i>	
<i>semper virens</i> 110. <i>recta minima</i>		53. <i>mortua</i>	53
Lob. 66. <i>supina</i> , Lob.	64	<i>Uva ursi</i>	80
<i>Vesicaria</i> Cord. quor.	52	<i>Uvularia</i> , Tragi	53
<i>Vetonica foemina</i> Fuch. & Ma. 53.		X & Z	
<i>Viburnum</i> Matth.	57	<i>Xanthium</i>	56
<i>Viola arborea</i> quor. 66. 105 <i>calathi-</i>		<i>Xilosteum alterum</i> quor.	96
<i>ana</i> Dod. 57. <i>Damascena</i> 11. <i>lati-</i>		<i>Zeduaria legitima</i> Matth.	9
<i>folia Bolbanact.</i> Dod. 100. <i>lu-</i>		<i>Zizypha syvestris</i>	2

FINIS.

Memini dum de Siso mentionem facerem pagina 12. pollicitum fuisse, me appositurum, quæ de Amomo disputata eruditissimè fuissent ab excellentissimo Nicolao Maronea: ut igitur promissa nostra appareant, & unicuique integrum sit, iudicare, quid de eo sit censendum, disceptatio hîc impressa habebitur, unà cum legitimi Amomi racemi Icone.

NICOLAI MA-
RONEÆ VERO-

NENSIS

PHILOSOPHIÆ ET ME-
dicinæ Doct̃oris,

COMMENTARIUS,

IN TRACTATUS DIOSCORIDIS,
ET PLINII.

DE AMOMO.

BASILEÆ.

Sumptibus Lazari Zetzneri, Bibliop.

M. D C VIII.

NICOLAUS MARONEA.

JOANNI PONAЕ AMICO OPTIMO

S. D.

A Momum apud Veteres erat vulgaris notitiæ, ut potè aroma, quo officinæ frequenter utebantur in componendis Antidotis, & in sumptuosissimis unguentis parandis. Verùm, ut est rerum omnium vicissitudo, iniuriâ temporum etiam Amomi notitia deperdita est, seculisque nonnullis Amomum latuit, obscurissimis tenebris involutum, ad nostra usque tempora, quibus Amomi uva denuò in lucem prodiit, operâ, & industriâ egregiâ, & honestissimi Viri, Cechini Martinelli, qui ex remotissimis Indiæ regionibus verum & legitimum Amomum ad nos transmisit, sanè hoc idem Amomum, tamquàm legitimum, nostrum Medicorum Veronensium Collegium agnovit, & multi alii Viri doctissimi, amplexati sunt. verùm, quia diversa sunt hominum ingenia, fuerunt aliqui, qui editis scriptis Indicum Amomum, tamquàm spurium, repudiarunt. Iccirco decrevi, Amomi Indici patrocinium suscipere ipsam scilicet tueri veritatem, atque ostendere, Indicum racemum esse ipsorum veterum legitimum Amomum. Hunc autem meum de Amomo sermonem dono tibi, amicissime Pona, qui pleno jure à me tibi debetur, namque in istâ de Amomo Indico controversiâ communis utrisque nostrum periclitatur existimatio: tua, quia alias usus fuisti Indico racemo in componendis tuis Antidotis, Mithridatico, & Theriaca: mea, quia tibi illum admiserim, tamquàm legitimum, quo tempore Collegii nostri nomine, ego unâ cum Exc. Viro, Iacobo Dionysio præfui tuis recensendis Antidotis, quæ publicè parabas. Quapropter neque hanc disputationem subterfugere debeo, neque, iustam adeo causam deferre, honestè possum: siquidem meæ partes sunt, evulgatis scriptis, palam id tueri Amomum, tamquam legitimum: quod publicis literis comprobavi.

PRÆFATIO.
NICOLAI MARONEÆ
VERONENSIS,

PHILOSOPHIAE AC MEDICINAE DOCTORIS

PRÆFATIO,

In tractatus Dioscoridis, & Plinii,

DE AMOMO.

HOC COMMENTARIO SUMMUS EXPLAN-
naturi Amomi, admodum odorati aromatis, hi-
storiā, quam Dioscorides, & Plinius nobis scri-
ptam reliquerunt, quò ex eisdem auctoribus per-
scrutari possimus, num racemus, ex India ad nos allatus, possi-
deat notas veri, & legitimi Amomi, an verò idem racemus
referendus sit inter species Cardamomi, ut placet Recentiori-
bus, vel demum nova planta existat, priscis viris prorsus in-
cognita. Verum antequam ad ipsam accedamus expositio-
nem, necessarium esse duximus, Indici racemi descriptionem
legendium oculis subicere, atq; ejusdem racemi imaginem ex-
hibere conspiciendam.

DESCRIPTIO AMOMI INDICI.

AMOMVM INDICVM, cujus descriptionem facimus,
non est integra planta, sed fructus: cujus etiam exhibemus
Iconem, exprimentem naturalem Amomi magnitudinem.
Est autem parvus racemus, absq; pediculis ex unico sarmen-
to enatus, sibi ipsi arcte coherens, & convolutus in uvæ mo-
dum, constat denis, aut duodenis ad summum acinis, seu folli-
culis fibrosis, se mutuo comprimentibus, tamquam de com-
muni loco inter se decertantibus, adeo ut sibi invicem parvas
cavitates

P R A E F A T I O

cavitates imprimant: Racemum sustinet lignum, teres, pollicari longitudine, fibrosum, odoratum, acre, foliis confertim exornatum, tum pusillis squammarum serie distributis, quâ parte folliculorum est expers, tum longioribus foliis, senis singulos folliculos ambientibus, quæ vicem quandam præstant calycis illius, quem in Nuce avellanâ conspiciamus, ex longioribus foliis tria quidem constant longitudini semiunciali, tria verò paulò breviora sunt, eadem folia tenuia sunt, fibrosa, acria, odorata: sed, quæ privatim folliculos complectuntur, amula sunt foliorum Malipunici, suis cacuminibus sæpè contracta, raro integra, ut vix extra Amomi acinos emineant, quod evenire credendum est, quia mutuo atritu foliorum summitates confringuntur in longissimo itinere. Acinorum crassitudo, & figura orbicularis existit, qualis mediocris uvei acini ornantur folliculi Amomi, externis tenuissimis filamentis, seu nervis quasi lineis per longitudinem ductis, ternis etiam præditi sunt parvis sulcis, totidemq; interpositis exiguis eminentiis, quæ triplicem internorum seminum seriem circumscribunt, singulos folliculos replent tres seminum phalanges, tenui membranâ ab invicem seiunctæ, unaquæq; autem phalanx pluribus constant seminibus angulosis, eadem tenui membrana involutis, adeoq; strictim sibi coherentibus, ut trium duntaxat seminum longiusculorum effigiem præbeant. Racemi totius & ligni color idem spectatur in aliquo pallidus, in alio candidus, in alio verò, ex pallido ad subruffum vergens, sed in candido folliculo semina insunt plerumq; evanida, in subruffo semina solidiora, & perfectiora frequentissimè observantur: seminibus angulosis color externus ex ruffo nigricans adest, internus albus, semina interna eadem solida quidem sunt, sed frangibilia non fractu contumacia, ut Cardamomi semina. Racemo odor inest validus, sed evadens, ingenuitus verò, non ascititius, qui vulgarem Lavendulam quo-

OPITARI
P R A E F A T I O

dammodo redolet, suavior tamen, exemptis à folliculo seminibus maior odoris acrimonia inest, minor autem odoris gratia, eâdem ratione, & racemus, & nuda semina acris sapore sunt prædita, sed in racemo hebetatur acrimonia, in nudis seminibus vehementior percipitur, quæ vulgarem caphuram quodammodo sapit

Amomi

PRÆFATIO.

Amomi Indici, racemus:
Sive Vva legitimi Amomi.

Cardamomi, tres Species.

DE Amomo scripserunt Antiqui auctores, quorum nunc scripta
superfunt, ex Græcis, Theophrastus, Galenus, Dioscorides: ex latinis,
Plinius,

PRÆFATIO.

Lib. 9. de hist.
Plantar. c. 7.
Idem lib. de
odoribus.

Plinius, sanè Theophrastus, & Galenus satis jejune pertractarunt de Amomo, cum ejusdem descriptionem omiserint: Namque Theophrastus enumeravit Amomum inter illa aromata, ex quibus parantur sumptuosissima unguenta. Galenus autem facultatem tradidit Amomi, eundemque insignivit nomine racemi, sed ejusdem descriptionem reticuit: ab his autem viris nihil amplius habuimus. Verum Dioscorides, & Plinius, concivis noster, eas dederunt Amomi descriptiones, quæ si unà conjungantur, Amomi notitiam, & facilem, & perspicuam faciunt. Recentiores autem, qui utriusque auctoris de Amomo descriptiones invicem seiungere student, ipsi verum Amomo magnas tenebras offundunt: Namque Dioscoridi summam tribuunt auctoritatem in hac Amomi historia, in qua negant, adhibendam esse fidem ipsi Plinio, quoniam legitimum, & verum ignoraverit Amomum, pro quo etiam descripserit plantam, longè diversam ab Amomo Dioscoridis, & ipsorum veterum. Idcirco decrevi Dioscoridis, & Plinii de Amomo nobis traditas descriptiones seorsum interpretari, mox facta verborum, & sententiarum invicem collatione indagare, num hi duo Viri eadem, an diversa, de Amomo sentiant.

Primum autem à Dioscoride initium sumam, cujus de Amomo caput libro primo de Medica materia, exponam.

COMMENT-

1.
COMMENTARIUS
IN DIOSCORIDEM
DE AMOMO.

Περὶ Ἀμόμου.

Ἀμόμον ἐστὶ θαμνίσκος ὁμοῖ δότρεος &c.

DE AMOMO.

AMOMUM EST PARVUS FRUTEX, cuius fructus est sicuti uva racemus, ex ligno convolutus in se ipsum. Habet autem & florem parvum, veluti alba Viola, folia verò Viti alba similia: Optimum est Armeriacam, quod ad auri colorem inclinat, habetq; lignum subcirrum odoratum valde. Sed medicum, quia in campestribus, & aquosis locis nascitur, invalidius: est autem magnum, & subviride, & ad tactum molle, venosum lignis, quod ad origani odorem accedit. Ponticum verò subcirrum, non longum, neq; fractu contumax, racemosum, fructus plenum, atque odore sensum feriens. Eligito autem recens, & album, vel subrubrum, non coactum, vel connexum solutum autem, & diffusum, seminis plenum, simile parvis uvis, grave, valde odoratum, sine carie, & acre, gustum mordens, simplex colore, non varium. Facultatem autem habet calefaciendi, adstringendi, exsiccandi, somnum conciliat, & dolorem lenit, fronti illitum: inflammationes, & meliceridas concoquit & discutit, Iuvat etiam scorpionum ictus, cum Ocymo impositum, Podagricis prodest, lenitque oculorum inflamma-

tionones, atque eas, quæ sunt in visceribus cum uva passa. Ad mulierum autem morbos & in pectus, & in in sessionibus utile Decoctum ipsius potum convenit hepaticis, nephriticis, podagricis. Miscetur autem & Antidotis, & pretiosissimis unguentis. Adulterant verò aliqui Amomum ipsa vocata Amomide, simili existente Amomo inodoro quidem, & sine fructu, quæ nascitur in Armenia, floremq; habet similem Origano. Oportet autem in hujuscemodi probationibus, fragmenta vitare. Eligito autem, quæ ab uva habent surculos integros.

Lib. 1. in præ-
fatione.

In his de materia medica libris Dioscorides describit simplicia medicamenta, quæ vel ipsemet fide oculata cognovit, vel accepit à concordia historiarum auctorum, qui de simplicibus medicamentis pertractarunt, vel etiam diligenti percunctatione indagavit ab incolis earum regionum, in quibus ipsa medicamenta nascuntur, sicuti itidem Dioscorides inquit in præmio huius libri. Idcirco, nostra partes erunt, hoc commentario sciungere illa, quæ Dioscorides suismet oculis vidit, ab iis, quæ partim lectione assidua, partim auditu percepit: quam sanè distinctionem cum Recentiores prætermiserint, Amomi doctrinam non parum perturbarunt: conabimur autem hæc nostra expositione tria præcipue præstare, unum erit, expositionem afferre verbis Dioscoridis sumopere consentaneam: alterum erit, rei ipsius veritatem perscrutari, in illis præsertim quæ Dioscorides, ex sua sententia scribit: postremus erit noster labor, suis congruis locis indagare, num Indicis racemus eas obtineat notas, quas Dioscorides suo Amomo assignat. Hæc præfari voluimus, existimantes, ea allatura esse lucem illis, quæ à nobis, posterius dicentur.

Amomum est parvus frutex, cujus fructus est sicuti racemus, ex ligno convolutus in se ipsum. Habet autem, & florem parvum, veluti alba Viola, folia vero Vitis alba similia)

In Græcis codicibus non habentur verba à nobis interjecta (cujus fructus est) verum quia Dioscoridis sensus nobis videbatur mutilus, tenebricosus, & falsus, censuimus, locum emendandum fore enarratis verbis, quæ (nostro iudicio) omnes discutiant tenebras.

tenebras, explanantque difficultates, quæ ex vulgata lectione in-
emendati codicis emergunt. In expositione autem huiusce par-
ticulæ, quam præ manibus habemus, indicabimus rationes, qui-
bus impulsi accessimus ad codicem emendandum. Quamvis au-
tem solus Amomi racemus veteribus in usu fuerit, sicuti Deo-
dante hoc commentario monstrabimus, Dioscorides tamen ad ab-
undantiorē doctrinā integram Amomi plantam descripsit,
quam docuit, fruticem parvum esse, qui fructum profert racemo
similem, floremque habet parvum, albæ Violæ affinem, folia verò
Viri albæ similia.

Amomum) observo, Amomi vocem antiquissimam esse, quæ
Theophrastus etiam utitur. Hanc opinor vocem Indicam esse, ut
& Amomum existit, non Arabicam, ut existimant Recentiores, qui
dum Amomi Etymon ab Arabibus frustra perquirunt, in eadem re
bis peccant: siquidem duplici utuntur incertissimo fundamento.
uno quidem, quia Amomi vocem asserunt Arabicam esse, non In-
dicam: altero verò, quia ponunt, tamquam notissimum, Antiquis-
simam Arabicam linguam, ab ætate Theophrasti ad hæc usque tem-
pora suam integritatem, & puritatem servasse. Significat autem vox
Amomi & fruticem ipsum, cum dicat Dioscorides Amomum est
parvus frutex: & significat etiam racemum, qui est præcipua pars
quæ inservit usui medico, dicente Dioscoride, *Ponticum racemosum:*
Eligno simile parvis vis: Miscetur autem & Antidotis, & preciosis-
simis unguentis. Quibus in locis semper supplenda venit vox Amo-
mi, de quo Dioscorides sermonem habet, quod quidem Amomum
esse racemum suis locis monstrabimus.

Est parvus frutex) Dum auctor describit Amomi plantam, ipsi-
us commune genus assignat & parvum fruticem, verum ejus-
dem reticet reliquas omnes differentias communes, & proprias: si-
quidem naturalem fruticis magnitudinem, similitudinemque ad alias
plantas prætermittit: præterea nullum verbum facit de crassitudine,
aut tenuitate radicum, de corticis asperitate, aut lenitate, de ramorū
frequentia, aut raritate, neque de eorundem ordine, aut confusione.
unde ex hac adeo brevi descriptione suspicandum est, vel codicem
Græcum hac etiam parte mutilum esse, desiderarique in eo Myrtoosi
nomen, quod Plinius Amomi fruticem cognominat, seu aliam ejus-

modi vocem adjungendam esse, quæ Amomi fruticem accuratè exprimat, vel potius judicandum est, Dioscoridem dedita opera, atq; ex industria Amomi plantæ brevem notionem attulisse: altera ex duabus causis, vel quia diutius immorari noluerit in delineando Amomi frutice notissimo, vel contra, quia Amomi plantæ peregrinæ veram effigiem nunquā viderit, ejusdem propterea angustiore definitionem dederit: Sanè Amomi fruticem peregrinū esse, habemus ex Theophrasto, Dioscoride, & Plinio, sed eundem fruticem Amomi, inutilem esse, ad Unguenta, & Antidota componenda, & sola fama veteribus cognitū fuisse, ex Plinio posterius demonstrabimus. Vnde existimandū est Dioscoridem nunquam vidisse ipsam Amomi plantam, proptereaq; veterum herbariorū vestigia sequutum, fruticis brevissimam attulisse descriptionē, cum ex adverso Idem auctor diligentius delineaverit. Amomi fructum racemosum, quē veteres & usū familiarē habebant, & oculata fide perspectum.

Cujus fructus est.) Si Amomi planta ex Dioscoridis narratione florē producit albæ Violæ affinem, credendū etiam est suū producere fructum, ipsa enim natura docet, plantas quæ florem ferunt, aut raro, aut nunquam suo esse fructu destitutas. Sed omissis conjecturis, Dioscorides apertè scribit, Amomi fruticem suum habere fructum, cum dicat *Ponticum racemosum, fructus plenum, elingatq; Amomum seminis plenum simile parvis uvis*: Plinius etiam fructum Amomum agnoscit, cum inquit: *Amomi uva in usu est, Indica vite labrusca*. Hæc si vera sunt, Amomi fructus descriptionē nullo modo omittere potest Dioscorides qui neque prætermittit Amomi flores, & folia alioquin inutilia ad Medicinæ usum, cum florum, & foliorum nunquam mentio habeatur in compositionibus medicamentorū. Hinc perspicuè apparet, huic loco adhibendam esse nostram correctionē. Amomum est parvus frutex (*cujus fructus est*) sicuti racemus: nam si vulgarem lectionem sequamur, Amomum est frutex, sicuti racemus: satendū erit, Dioscoridē omisisse fructus Amomi descriptionē huic loco summè necessariam: solummodò verò figurasse Amomi plantā, illamq; dilucidasse exemplo ipsius racemi, ut videntur sentire Recentiores, contra quos inferius disputabimus.

Est sicuti uva racemus) Sicuti, est similitudinis adverbium, quo Dioscorides docet, Amomi fructū esse simile racemo: Idcirco explicandū est,

est, quis sit Amomi fructus, & quis sit ipse racemus: Incipiemus autem à racemi nomine: Sine *βότρυς*, seu racemi significatio apud Græcos duplex videtur esse, Una communissima, quæ comprehendit omnes fructus racemosos, in qua quidem significatione Theophrastus racemum accipit: namque dum seminis genus communissimum in suas differentias partitur, sub eodē genere seminis supponit & spicam, & racemum, communiter sumptum, quoniam verò spica, & racemus inter se conveniunt, quia utraque à suo unico principio pendent, videntur eò differre, quia in spica semina sunt seriatim disposita, sed in racemo fructus una conglobati existunt: unde apparet, racemum in sua ampla significatione, esse congestionem fructuum ab uno ramulo enatorum: hanc ipsam verò racemi significationem etiam Dioscorides accepit aliquando locis subsequētibz, ubi inquit:

Lib. II. de Pipere.

Racemos emittit granaferentes.

Lib. IV. Ricino.

Fructum habet in racemis asperis.

Plinius etiam racemi communissimam significationem amplectitur, ubi de fructibus verba facit, his verbis *Dependent alia pediculis ut Pira, alia racemis ut Uva, Palma, alia ex pediculis, & racemis, ut Hedera, Sambuci.*

Idem de Hedera scribit:

Aliis densus acinus, & grandior racemis, in orbem circumactis, qui vocantur Corymbi: Item selenitum, cuius est minor acinus, sparsior racemus.

Idem de Hedera Smilace ait:

Fort racemos Lambrusca modo, non Hedera, colore rubro.

Altera verò *βότρυς* significatio denotat, non universum genus racemorum, sed illorum quandam notissimam speciem, nempe racemum uvæ, quod patet ex Theophrasto, & ex Auctore de coloribus:

Theophrastus enim scribebat:

Pulveris excitationem primis temporibus, cum nigrescere Uvæ incipiunt, damnari uvæ, legit οἱ βότρυες:

Quoniam verò Auctor de coloribus observat in racemis dupli-

Lib. I de
Hist plant.
Cap. 18.

Lib. 25.
cap. 28.

Lib. 16,
cap. 34.

Cap. 35.

Lib. 3. de cau-
sis plant.
cap. 22.

Auctor de

coloribus
cap. 6.

eum colorum varietatem, successivam unam, permanentem alteram, quæ ex successivis, ac inæqualibus concoctionibus provenit unde apparet, racemi seu *βότρυς* nomine racemum uvæ esse intelligendum: siquidem illa colorum varietas in ipsis uvæ racemis conspicitur, non verò communiter in omnibus racemis: Hanc *βότρυς* significationem cognoverunt viri doctissimi in græcis literis, præsertimque Marcellus, & Ruellius, qui nomen *βότρυς* exposuerunt uvam, vel uvæ racemum, quæ inter se non differunt: siquidem racemus uvæ est ipsamet uva integra, atque è converso, uva integra est racemus uvæ. Recentiores autem aliqui hanc *βότρυς* significationem ignorarunt, cum Ruellium reprehendunt, tanquam malè interpretantem hanc vocem *βότρυς* nomine uvæ, qua in re suam prorsus patefaciunt inscitiam. His ita traditis distinctionibus de voce *βότρυς*, indagandum est, qualis sit Amomi fructus, num racemus existat vel non.

Veteres sanè Amomi fructum existimarunt, esse racemum. Namque Dioscorides Amomi species hoc capite describens ipsos figurat racemos, dumque de optimi Amomi electione pertractat, racemum eligit, sicuti ostendimus, in exponendis Dioscoridis verbis, Galenus autem racemum Amomi eligit. Plinius Amomi uvam vocavit, scripsitque Amomi fructum coherere, & convolvere in uvæ modum.

Adhuc ipsa ratio suadet, Amomi fructum esse racemum: cum sit racemo similis, si enim fingamus, Amomi fructum esse singularem, atque pendere ab uno pediculo, non poterit esse racemo similis: quæ enim esse potest similitudo inter fructum singularem, & racemum, quem ex Theophrasto docuimus, esse fructuum congestionem? Præterea tantum abest, ut Amomi fructus singularis possit esse racemo similis, ut fructus, qui in singulari suo pediculo pendet, adversetur ipsi racemo, ut habetur ex Plinii animadversione, nam dum idem auctor fructuum partitionem facit, singularibus fructibus opponit ipsos racemos, dum inquit.

Dependent alia pediculis, ut Pira, alia racemis, ut uvæ & Palmæ.

Plin. lib. 13
cap. 20.

Nunc remanet indagandum de Amomi fructu, cui racemo sit similis, & qua ratione. Primum autem fieri non potest, ut Amomi fructus, qui racemus existit, sit similis communissimo racemo, quia nulla species suo generi similis esse dicitur, neque enim homo dicitur

dicatur esse similis animali. præterea si Amomi fructus esset similis racemo, communissime accepto, unus & idem fructus esset prædictus contrariis differentiis, quæ in ipso genere racemi continentur: quamobrem idem Amomi fructus simul esset rarus, & densus, quod nulla ratione esse potest. Demum Dioscorides non consuevit species plantarum, aut earundem partes declarare similitudine generis communissimi, sed solet plantarum species individuas, seu specialissimas docere, exemplo alterius speciei extremæ: exempli gratia, folia Amomi, foliis Bryoniæ, Amomi flores, floribus albæ Violæ declarare contendit: secirco ex dictis concludendum est, Dioscoridem declarare Amomi racemum similitudine, seu exemplo ipsius uvæ. Sed quænam sit similitudo, quæ inter Amomi fructum & uvæ racemum intercedit, Dioscorides ipse docet, dum racemi, vel uvæ conditiones enarrat, dicens, [*Ex ligno convolutus in seipsum*] Ad declarandum Amomi fructus figuram Dioscorides usus est exemplo *βέρυς*, seu uvæ. sed quoniam *βέρυς* vox communior est, quæ sub se continet racemos uvæ, tum densos, tum raros, propterea ad omnem removendam ambiguitatem Dioscorides vocem uvæ genericam coarctat ad illam uvæ speciem, quæ densis acinis constat, atque in se ipsam est convoluta: Sanè ejusmodi verba Dioscorides de uvæ racemo enunciat, non de Amomi fructu, ut demonstrabimus: sed quia idem Amomi fructus est similis uvæ convolutæ, inde necessario consequitur, ut etiam Amomi fructus sit ex ligno convolutus in se ipsum.

[*Ex ligno*] etsi ligni nomen significare possit & integrum Amomi fruticem, & singulas illius partes, nempe stipitem, ramos, surculos, nihilominus tamen hoc in loco denotat tenue sarmentum, cui uvæ cohæret; nam sine suo lignoso fulcimento non constaret racemus, sed reliquæ ligni partes, quæ ab uvæ racemo distant, nihil conferunt ad racemi descriptionem dilucidandam.

[*Convolutus in se ipsum.* *κωνυλίαν* γὰρ ὁ κωνίος] significat convolutum in se ipsum, vel contraplicaturum in se ipsum: sensus verborum est: Amomi fructus est similis illi uvæ racemo, qui est in se ipsum convolutus, seu contraplicatus. verum racemus ille dicitur contraplicatus in se ipsum, quia contrariis omnibus locis sibi met cohæret, & convolvitur: sunt verò loci differentiæ contrariæ, ante, retrò, sursum, deo-

sum, deorsum, à dextris, & à sinistris, quamobrem undiq; in se ipsum convolvitur illa uva racemus, qui ipsam imaginem fructus Amomi referre debet. Hinc verò patet, duas conditiones esse præcipue necessarias ad exprimendam figuram racemi Amomi: una est, ut Amomi fructus ex ligno enascantur, vel prorsus absque pediculis, vel saltem absq; longioribus, ne illi in causa sint ut etiam inter se distent ipsi acini: ex quibus confurgat racemus laxus, & rarus, qui adverteretur racemo denso, & convoluto in se ipsum. Altera verò conditio necessaria ad racemum Amomi figurandum, est, ut ipsius fructus, à quibus racemus efformatur, non solum suo ligno arcte adhaereant, sed etiam se ipsos tangant, ut nulla inter eosdem cadat intercapedo fructibus vacua: nam rari fructus, vel nullum efformabunt racemum, vel rarum, & laxum, convoluto contrarium. Nemo autem dubitare debet, de ejusmodi participio convolutus, quin sit referendum ad uvæ racemum, non autem ad fructum Amomi, vel ad eiusdem plantam, ut perperam faciunt Recentiores: siquidem participium conjungendum est cum suo proximio substantivo, racemo: non cum remotiore, frutice: ex ipsius etiam Plinii auctoritate, qui non frutici, sed uvæ hanc tribuit conditionem, ut cohaereat, convolvatque se. Namq; de adulterato racemo verba faciens, inquit:

Adulteratur foliis mali Punici, & gummi liquido, ut cohaereat, convolvatq; se in uvæ modum:

In se ipsum iavri *Iavri* vox relativa nostram confirmat expositionem, vocem convoluti referendam esse potius ad proximum substantivum racemum, quàm ad remotiorem, fructum, vel fruticem. Ex hac verò allata à Dioscoride uvæ descriptione aperte dignoscitur etiam legitimi Amomi definitio: quæ nobis ante oculos proponere videtur Indicum racemum, qui hac præcipua nota emicat, ut in se ipsum cohaereat, atque convolvatur in uvæ modum. Verum quia Recentiores hoc in loco sua afferunt argumenta, ad reprobandum Indicum racemum, tanquam illegitimum Amomum, eadem argumenta figillatim recitabimus, simulq; confutabimus. Primum, inquiunt, Dioscorides plantam descripsit convolutâ, sed Indicum Amomum est racemus convolutus, non planta, quare non est Dioscoridis legitimum Amomum: jam patet solutio dubitatio-

Dioscoride, & Plinio, quia uva ipsa convolvitur, non planta. Secundo reprobant Indicum racemum quoniam ipsius acini non convolvuntur ex ligno, sed distincti enascuntur. Solvitur dubitatio: Recentiores, negantes Indicum racemum esse convolutum, & sensui adversari, & vocis significationem non rectè accipere, si enim ex Plinio uva convolvitur, cur Indicus racemus, uvæ persimilis, non convolveretur etiam? Enimvero Recentiores hallucinati esse videntur in hac voce, convolutus, tamquam significet, Amomum alicui rei esse circumvolutum, in eodem sensu, in quo Aristoteles de coitu serpentum scribebat, illos sibi invicem circumplicari: illius verba sunt, περιπλέκονται δ' ἀλλήλοις ἰσθμῶς circumplectuntur sibi invicem serpentes. Verum Dioscorides non dixit, Amomum suo ligno circumplicatum esse, sed scripsit, sicuti racemus, ex ligno convolutus in se ipsum: ὅμοιω βότρυς ἐκ ξύλου ἀντικιπλεγμένης ἑαυτῇ.

P. de Gener.
Animalium
Cap. 7.

Recentiores præterea reprobant Indicum racemum, tamquam illegitimum Dioscoridis Amomum, quoniam inquirunt, ramulo adhæret, herbaceo potius, quàm lignoso, cum idem ramulus flexibilis, & venosus appareat: Sanè verissimè asseritur, Amomi Indici pediculum esse flexibilem, & venosum, sed inde non sequitur, eundem ramulum esse herbaceum, namque eadem ratione furculi Vlmi, Populi, Salicis, qui flexibiles, & venosi sunt, non erunt lignosi sed herbacei, quod est summopere absurdum. Reliquum modo est, ut sicuti Dioscoridem de Amomi frutice, & racemo loquentem iam exposuimus, iuxta adhibitam à nobis codici emendationem, ita nunc Dioscoridis verba, prout leguntur, in vulgata lectione, iterum expendamus, ut inde dignoscantur absurda, quæ ex inemendato codice consequuntur. Duplex est autem lectio vulgata, una quidem, quæ græci exemplaris seriem sequitur, altera verò est latinorum interpretum, qui perturbant ordinem verborum, quæ in græco codice habentur. Græci verò exemplaris series habet.

Amomum est parvus frutex, veluti uva racemus ex ligno convolutus in se ipsum:

Adnotabo nonnulla absurda, quæ lectionem hanc consequuntur. Primum si fruticem exponamus plantam, expertem fructuum, Dioscorides dupliciter errat, & quia prætermittit descriptionem

fructus Amomi utilis ad Medicinæ usum, & quia figurat plantam infœcundam, atque inutilem, cum idem Dioscorides ex adverso infra laudet Ponticum Amomum, fructus plenum, eligatq; Amomum seminis plenum: si vero fruticem exponamus ornatum suis fructibus, inepta esset Dioscoridis comparatio, quæ confert rem composita, simplici, nempe fruticem, cum suis fructibus, ipsi racemo, qui est fructuum congestio. Præterea ex ipsis Dioscoridis verbis non apparet, num tota planta cum suis fructibus sit similis uvæ, an potius solus Amomi fructus sit uvæ racemo similis, neque patet, quo pacto frutex sit similis uvæ. Enimvero si solus Amomi fructus est uvæ similis, Dioscorides frustra commemorat, atq; declarat fruticem, longè diversum ab ipso racemo: quapropter nostra codicis emendatio admittenda est, atque legendum est:

Amomum est parvus frutex (cujus fructus est) sicuti uva racemus.

His enarratis absurdum aliud accedit: si hanc eandem lectionem sequamur, Nam hujusmodi uvæ exemplum, quo Dioscorides Amomi fruticem declarat, videtur rarum, & multatum, quoniam Dioscorides consuevit proportionem servare, atque docere plantas similitudine plantarum, folia foliorum, flores flo-um, fructus fructuum comparatione dilucidare solet. siquidem hoc capite declarat Amomi folia, folijs Vitis albæ: Amomi flores, floribus albæ Violæ: sed alibi fructus racemosos docet aliorum fructuum racemosorum exemplo: namque De Tilia, inquit,

Fructum habet veluti in uvæ racemis hærentem.

De Ambrosia scribit:

Caules habet, refertos seminibus parvis uvis.

De Vite Silvestri dicit:

Fructum habet, uvis parvis similem.

Sed quia Recentiores vulgarem insequentem lectionem existimant, Dioscoridem declarare Amomi plantam, exemplo ipsius uvæ, illorum partes erant, ostendere etiam alia Dioscoridis loca, in quibus plantas ipsas comparatione fructuum illustraverit. Adhuc uvæ exemplum ineptum est ad exprimendum fruticem, quia inter fruticem, & uvæ racemum nulla reperiri potest similitudo: neq; vera, & propria, neque etiam metaphorica: Vera quidem non est similitudo, siquidem partes, quæ fruticem constituunt, longè differunt ab ijs particulis, quæ

Lib. 1. cap. 127.

Lib. 3. cap.

127.

Lib. 5. cap. 11.

lis, quæ efformant uvæ racemum, namque frutex ramis, & furculis constat, uvæ vero coalescit ex lignoso suo fulcimento, & fructibus acinosis quæ congestis. Præterea frutex non potest esse racemus similis, quia fruticis figura longè distat a racemi figura, ut ipse sensus docet. Recentiores autem quandam excogitarunt similitudinem, communem Amomi plantæ & uvæ racemo, quam vocarunt connexionem, seu adhaerentiam partium, tum fruticis, tum uvæ. Verum si Amomi frutex & uvæ racemus conveniunt inter se in hac communi partium coherencia, ejusmodi coherencia est similitudo tenuissima, longè petita, atque indigna prorsus Dioscoridis diligentia. Ulterius eadem adhaerentia partium non est per se ipsa sufficiens ad constituendum veram similitudinem, inter Amomi fruticem, atque uvæ racemum: namque sicuti nemo diceret unquam furculorum fasciculum arcè una colligatum esse similem uvæ, ita neque affirmare licet, fruticem sibi met coherentem, esse uvæ æmulum. Eadem ratione inter fruticem, & uvæ racemum non potest reperiri similitudo metaphorica, nisi in eodem frutice aliqua reperiantur particula, quæ acinis racemorum proportionem respondeant: si enim exempli gratia fingamus, Amomi fruticem esse inæcundum, sed valde odoratum, atque suapte natura sibi met coherentem, atque multo arcè, quàm ipsa sibi adhæret Rosa huericurtina sicca, nihilominus tamè idem frutex Amomi non erit similis uvæ, quæ & veris fructibus destitutis supponitur, & quia ipsius rami, & furculi nullo modo possunt referre imaginè acinorum, ex quibus racemus componitur. Postremò, lectio communis absurda videtur, quia frustra Dioscorides tetat exemplo incongruo, & longè petito ipsius uvæ exprimere ramulorum Amomi alstrictionem, quàm poterat brevissima quidem, sed perspicua oratione circumscribere, sub ejusmodi verbis: Amomū est parvus frutex, cujus rami, & furculi suo supiti, & inter se arcè adhaerent. Verū si latinorum interpretum lectione sequamur, non minora consequentur absurda: legunt latini,

Amomum exigue fruticat ex ligno se convolvens in uvæ modum.

Hujusmodi lectio plurib⁹ de causis repudianda venit. Primū quidem, quia illa sensum Dioscoridis immutat, dum verborū seriè perturbat: namque sicuti vera græci codicis lectio docet, racemū ex ligno se convolvī in se ipsum, ita ex adverso latinorum expositio affirmat,

fruticem ipsum esse convolutum in se ipsum. Deinde latinorum lectio repudianda est, propter eiusdem obscuritatem, namque ex illa divinare magis licet, quam intelligere, quid sibi velit Dioscorides his verbis.

Amomū est exiguus frutex, ex ligno se convolvens in uvæ modum. si enim opinionem sequamur Recentiorum, dicentium, Amomi fruticem esse præditum ramis, & surculis, qui suo stipiti arctè adhaereat, oratio obscurissima est, parum accommodata ad significandum fruticis Amomi astrictionem, quia neq; stipitis, neq; ramorum ulla sit mentio distincta: nam voces ligni, & fruticis communi sua significatione confuse tantum comprehendunt integram plantam, & singulas illius partes, nempe stipitem, ramos, surculos: His etiam accedit, incredibile videri, reperiri ejusmodi plantam, cujus rami suo stipiti adeò adstrictim adhæreant, quemadmodum sibi met faciunt uvæ racemi. Observo hoc in loco, errasse Recentiores illos qui nuper adversus Indicū Amomum scripserunt: siquidem illi vocem *Borpus* in amplissima sua significatione racemi acceperunt, hoc pacto legentes. *Amomum est parvus frutex in se ipsum convolutus, veluti racemus.* Ex hac verò lectione sequitur falsum, & impossibile: falsum quidē, quia si Amomi frutex convolvitur in se ipsum veluti racemus, inde sequitur, omnem racemum esse convolutum, quod prorsus est falsum, nam racemorum aliquos densos esse, alios verò raros esse, & sparsos, ipsa docet experientia: sed ex eadem lectione consequitur etiam impossibile, si enim Amomi frutex in se ipsum convolvitur, veluti racemus, inde sequitur, eundē fruticem simul esse densum, & rarum, quod fieri nequit, quod verò racemi vox generica in se contineat contrarias differentias, non est difficile exemplis comprobare, in Musæo Ioannis Penæ, amici mei optimi, Piperis racemos raros esse, & suo ramulo adhærentes videmus, sed Cardamoni, cujus picturam dedimus, racemos esse raros, & sparsos: Indici verò Amomi racemos esse densos, & in se ipsos convolutos. Verum uvæ racemos plerosq; esse densos, aliquos etiam esse raros, ipsis oculis perspicimus: Plinius etiam, ubi de Hedera verba facit, racemos partitur in densos, & raros: verba illius sunt,

Plinius Lib.
16. cap. 38.

Alijs densus acinus, & grandior racemis in orbem circumactis, qui vocantur eorymbi: Item Selenitium, cujus est minor acinus, sparsior ra-
cemos.

gemus. Ergo ex dicitis iam concludendum est, si vulgata lectio tum græca, tum latina tot tantasque habet annexas difficultates, codicem ita emendandum esse, sicuti nos fecimus superius, legendumque esse, *Amomum est parvus frutex, cujus fructus est, sicuti uvæ racemus, ex ligno convolutus in se ipsum:* Sed prosequamur incæptam interpretationem.

Habet autem, et florem parvum, veluti alba viola, folia verò viti albi similia.]

Etsi Dioscoridis verba clara, & perspicua sunt, nihilominus tamen in illis occurrunt nobis aliqua, quæ digna sunt animadversione. Prima est observatio, Dioscoridem sermonem continuare de Amomi frutice (quod enim flores, & folia habet, est ipse frutex) cum verò antea docuerit, Amomi fructum similem esse uvæ racemo, qui ex ligno convolvitur in se ipsum, nunc ejusdem fruticis flores, & folia describit: ita autem conjungit florum, & foliorum descriptionem ad antecedentia, ut nemo inficiari possit, quin antea Amomi fructum figuraverit, quemadmodum nos etiam exposuimus. Nam cum Dioscorides gemina conjunctione nunc utatur, dicens [*Habet autem, et florem parvum.*] hujusmodi conjunctiones planè manifestant, Amomi fruticem præter folia, & flores, habere etiam in se aliud quidpiam, quod fuerit antea expressum, id autem aliud esse non potest, nisi fructus ipsius Amomi. Præterea observo, Dioscoridem primo loco Amomi fructum, postea verò flores, & folia figurasse, neglexisseque propterea ordinem ipsius naturæ: quæ primum flores, deinde fructus profert. Namque Amomi fructus notiores floribus, & foliis primum sibi vendicant locum in hac doctrina: siquidem ex Plinio constat, Amomi fructus fuisse in usu, minimè verò flores, aut folia, ejusdem Amomi. Ex dictis verò colligo, verisimile esse, foliorum, & florum Amomi historiam Dioscoridem accepisse potius ab aliis scriptoribus, quam quod Amomi flores, & folia ipsemet unquam viderit: præsertim cum certi simus, Dioscoridem nunquam Indiam, aut Arabiam peragrassè, qui scriptum reliquerit, Cassiam juxta odoriferam Arabiam gigni, & Balsamum in sola Iudæa, & in Egypto nasci. Hac certè ætate sicuti est nobis ignota Amomi planta, ita ejusdem flores, & folia sunt nobis etiam incognita. Demum animadverto locum, in quo Dioscorides, flores

florum? folia, verò foliorum similitudine manifestat: unde patet fallacem interpretandi rationem esse illorum, qui Amomi plantam exprimere continent exemplo prius vel ita facem.

Optimum est Armeniacum, quod ad aurem colorem inclinat, habetq; lignum subcirrum, odoratum valde, sed Medicum, quia in campestribus et aquis locis nascitur, invalidius, est autem magnum, & subviride, & ad tactum molle, venosum lignis, quod ad Origani odorem accedit. Ponticum verò subcirrum, non longum, nec frangenti cōtūmex, racemorum, fructus plenum, atque odore sensum foriens.

Posteaquam Dioscorides Amomi plantā, æque ejusdem fructus, flores, & folia descripsit, vident tres Amomi species (ut sic dixerim) recenset, & invicem comparat, nempe Armeniacum, Medicum, Ponticum, singulorum verò proprias notas affert, ut viam nobis patefaciat ad optimum Amomum eligendum: sunt autem hoc in loco aliqua digna inquisitione. Primum autem est, an Amomum nascatur in Armenia, Media, Ponto: causa verò dubitandi plures sunt. Prima quidē, quia Theophrastus antiquitus adnotavit quæ sequuntur.

Lib. 1. de hist.
plant. cap. 19.

Cetera odorata partim ex India, Syris advehuntur, indeq; mittuntur ad mare, partim ex Arabia deportantur. Confirmantque probatissimi neoterici historiographi pleraque Aromata in India nasci, pauca vero in Arabia. Ad hæc Plinius scribit, Amomum in India provenire, his verbis:

Amomi uva in usu est Indica vite labra fca.

Quibus accedit, Dioscoridem per sæpe exoticarum plantarū suas ignorasse regiones, quod appositis exemplis manifestū fiet. Scribit enim, Cardamomum ex Comagene Armenia, Bosphoroq; devehit, in India quoq; & Arabia provenire: Cassiam juxta odoriferā Arabiam gigni: Costum Arabicum, & Syriacum esse: Balsamum in sola Iudea, & Ægypto nasci: Rhaponticum in Bosphoro Thracio nasci, unde devehitur: attamen fere omnia falsa sunt, quoniam aromata pleraq; in India nascuntur, pauca verò in Arabia, ut Thus, Myrrha, Balsamum, Rhaponticum apud Sinenses, Iecirco verissimum esse puto, Amomi plantam indigenā esse Indiæ, ex qua olim deserebatur primum in sinum Persicum, mox in Mediam, Armeniam, Pontum importabatur, inde verò in Græciam, & Italiam perveniebat. Equidem censeo, si Amomū in Media, Armenia, Ponto nasceretur, haud difficile esse,

cile esse, hoc tempore ex illis regionibus illud exportare. Secunda succedit dubitatio, sed minoris momenti, an tres sint Amomi species, scilicet Armeniacum, Medicum, Ponticum, vel potius sint tria individua sub unica specie: Hujus dubitationis solutio meo iudicio hoc tempore haberi non potest, ob Indici Amomi penuriam, quia ad nos adferuntur pauci solum racemi, sejuncti à suis plantis, unde fit, ut singulas Amomi differentias exactè contemplari nobis non liceat, si verò quandoq; evenerit, ut in Europam importetur grandis Amomi copia, in qua etiam insint Amomi plantæ, suis racemis onustæ, tunc utiq; licebit, minutissimas quasq; Amomi differentias observare, simulq; huic atque aliis de Amomo controversiis finem imponere. Postrema est dubitatio, an tres Amomi species, de quibus Dioscorides agit, sint soli frutices, an soli racemi, an verò frutices suis etiam racemis ornati: causa verò dubitandi est, quia ex allata à nobis expolitione auctor Amomi tum fruticem, tum racemum figuravit. Enim verò si nostra opinio vera est, quam inferius cōfirmabimus, solos Amomi racemos à veteribus in prætio habitos fuisse, tamque utiles ad medicinæ usum, credendum est, Dioscoridem nunc de racemis pertractare, non de fruticibus, ne tempus frustra conterat in docendis rebus inutilibus: nos autem in ipsis Dioscoridis verbis interpretandis ostendemus, nostrum auctorem de racemis, non de fruticibus verba facere.

Optimum est Armeniacum, quod ad aurum colorem inclinat, habetq; lignum subærrum.

Eti si solum natale Amomi existat ipsa Indiæ orientalis regio, ex qua Amomum olim deferrebat in Mediā, Armeniam, & Pontum, indeque in Græciam, & Italiam perveniebat, nihil tamen prohibet, à veteribus herbariis observatas fuisse tres Amomi species, suis coloribus, & odoribus, eo modo distinctas, quod Dioscorides figurat Amomum Armeniacum, Medicum, Ponticum.

Optimum est Armeniacum.] Amomū Armeniacum est optimū nō simpliciter, sed comparatū ad Amomum Medicū, quod statim reprobat tamquā invalidū: Nam quod spectat ad Amomum Ponticū, illud ab Armeniaco differt colore, non bonitate, siquidem Dioscorides docet etiam, Ponticum Amomum esse præstantissimū, quia:

Racemosum est, fructus plenus, odore sensum feriens.] anè Amomi bonitas

mi bonitas duplex existit, speciei una, qua Amomum Armeniacum præstantius dicitur ipso Medico: altera Amomi probitas, est ipsius singularis Amomi propria, quâ dignoscimus ex Amomi novitate, integritate, gravitate, ex similibus signis, quæ naturas singulares concomitantur, non universam speciem: Dioscorides autem infra in eligendo optimo Amomo recenset notas, quibus singularis Amomi virtutem cognoscere liceat.

Quod ad auri colorem inclinat, habetq; lignum subcirrum *αυροειδὲς καὶ ὑποκυρτόν*, non significat Armeniacum Amomum ipsomet auri colore præditum esse, sed ad auri colorem inclinare: sanè ejusmodi color esse videtur medius inter album, & aurum, quem Plinius pallidum, atque secundæ bonitatis vocat. Hunc pallidum colorem etiam in racemis Indicis observavimus.

Ligno subcirro ligni nonen intelligendum est tenue sarmentum, cui racemus hæret: Hujus ligni Dioscorides supra mentionem fecit, *Ex ligno convolutus in se ipsum*: & infra inquit: *Venosum lignis*. Quod autem Armeniacum Amomum apud Dioscoridem racemus sit, non frutex, inferius ostendemus.

Subcirrum *ὑποκυρτόν* observant viri docti, colores esse affines *οὐχ αὐροῦ, καὶ λευκοῦ, καὶ ὑποκυρτοῦ, καὶ ὑποκυρτοῦ*. Hoc est luteum, fulvum, igneum, atq; rufum: sola intensio, & remissione inter se differentes. Sanè Dioscorides colorem cirrum tribuit fructibus racemosis vitis alba, colorem verò subcirrum tribuit Pontico Amomo. Galenus verò cirrum colorem, in vitis medium statuit inter albū, & nigrum, unde cirrus color videtur ex rufi, & rubri coloris cōmixtione enatus, quapropter subcirrus color etiam magis ad fuscum verget, quam subaureus, quem Dioscorides Armeniaco Amomo tribuit. Ex hac verò colorum diversitate, qua Dioscorides separat ab invicem Armeniacum Amomum, ad aurum vergens, a ligno subcirro, colligendū est, Armeniacum Amomum apud Dioscoridem, esse racemum, lignum verò esse racemosi fructus fulcimentum, propterea quod in racemis duos quandoq; observamus colores, acinorum unum, pediculorum, & ligni alterum: videmus enim in uvæ, & hederæ racemis acinos purpureos, pediculos verò herbaceos esse. Quod verò Dioscorides Armeniaci Amomi nomine non intelligat fruticem, sicuti Recentiorum aliqui opinantur, nō est difficile ostendere: Primum enim

enim ejusmodi expositione sensus verborum obscurissimus redditur: nam, si Armeniaci color subaureus est ipsius plantæ Amomi, nulla ejusdem pars remanebit, colore subcirro prædita. ex adverso etiam, si tota planta est subcirra, nulla relinquitur pars subaurea. si verò quispiam credat hanc partem fruticis esse subauream, illam verò subcirram, ejusmodi expositio erit figmento similis, propterea quod ipsa Dioscoridis verba non indicant nobis, quæ fruticis pars sit subaurea, & quænam sit subcirra, quoniam ligni vox & integrum fruticem, & ejusdem etiam partes nempe stipitem, ramos, furculos, significare potest. Præterea Dioscorides in electione optimi Amomi non describit fruticem, sed racemum, quem candidum, vel subrubrum eligit, & Plinius colores rufum, pallidum, candidum quos suo Amomo tribuit, in ipso racemo collocat, non in frutice, ut suis locis declarabimus. Ex his nostra confirmatur expositio, Dioscoridem de racemo Armeniaco in præsentia loqui, quem admonet, colore subaureo præditum esse, lignum verò habere subcirrum. Num verò quispiam Amomi racemus reperiat, qui Armeniacum Amomum referat, quia acinos habeat ad auri colorem vergentes, lignum verò subcirrum, isti non repugno, quin reperiri possit, attamen fateor, me nondum observasse, namque in nostris Indicis racemis acinorum, & ligni, colorem unum, & eundem spectamus, qui vel subaureus, vel candidus, vel subrufus existit.

Odratum valde *ivā* & *inardis* *ivādis* significat benè olens: vox enim generica est, & latissimè patet, atq; comprehendit omnia, quæcunque bonum spirant odorem, seu aromata sint, ex quibus veteres exotica, & sumptuosissima unguenta parabant, seu flores, & herbæ vulgares sint, quæ aliquo modo benè oleant: *ivādia* verò sub se continet plures boni odoris differentias, sed innominatas, quia pessimè omnium animalium odorat homo: quamobrè etsi in Nardo, junco, Cinnamomo, Costo, Amomo odoris suavitas dissimilis existat: quia tamen caremus nominibus proprijs, quæ singulas odorū differentias exprimant, communi evodia genere utimur. Dignum autem est inquisitione, cur veterum odores hoc tempore nobis malè oleant, duplex videtur statuenda causa: una quidem natura ipsa, quæ sic uti plerumque in unica planta, saporis diversos & contrarios etiam

Lib. de odoribus.

permisceat, suavem, acidum, austerum, amarum: ita & odores contrarios in eadem composuit planta suavem, & male olentem, ut Theophrastus scribit. Altera verò ejusdem effectus causa in nobis ipsis exiit, qui nunc assueti cum simus suavissimis odoribus sentiendis Moschu, Ambra, & id genus alijs odoramentis, delicatiores evadimus, ob idque priscorum odores spernimus, Nardi spicam, Amomum, & similia. Hinc colligitur, Amomi suaveolentiam conferendam esse cum veteru aroniatisbus Nardo, Cinnamomo, Iunco odorato, & similibus, non cum Ambra, Moscho, & reliquis. Hoc si observaverimus in explorando odore Indici racemi, non dubito, quin noster hic racemus cum veterum odoribus de suavitare contendere possit, atque inter illos præcipuum locum obtinere.

Valde inanis J vox, valde, adauget odoris *robore*, id quod duobus modis intelligi potest, uno quia Armeniaci Amomi odor sit temperatus, & suavis, talis penè, qualis est rosa odor, vel qualis inter colores est ipse caeruleus, qui cum inter album, & nigrum medius existat, iucundissimum visui affert oblectamentum. Altero verò modo, Amomum Armeniacum potest esse valde odoratum, non quia mediocri, & temperato odore sit præditum, sed potius valido, & vehementi, qui sensum vehementer feriat, sed Amomum Armeniacum valde odoratum ea ratione esse, quia sensum vehementer percutiat, ex Dioscoride, Theophrasto, & Plinio possumus intelligere. Nam cum Dioscorides scribat, Ponticum Amomum suo odore nares ferire, ex Pontici odore facere possumus conjecturam, etiam Armeniaci odorem eadem ratione esse validum, quia sensum odoris feriat: Theophrastus verò Amomo tribuit odoris vehementiam his verbis: *Vehementiora parcius adhibent, ut Costum, & Amomum.* Sed Plinius eandem odoris vehementiam confirmat, dum de unguentis ait: *Acutiora sunt Costo, & Amomo, quæ maximè nares ferunt.* Sanè Indicum racemum vehementer nares excitare, verissimū est, quamvis aliqui Recentiorum, id ipsum negare non erubescant. Vtrum verò solus racemus Amomi odoratus sit, an præterea etiam virgulta, & folia etiam odorata sint, in interpretanda Pliniana Historia de Amomo declarabimus.

Lib. de odoribus.

Sed Medicum, quia in campestribus, & aquosis locis nascitur, invadit: Est autem magnum, & subviride, & ad tactum molle, venosum lignis.

lignis, quod ad Origani odorem accedit.

Cum Dioscorides Armeniaci Amomi descriptionem modò attulerit, nunc Medicum vocati Amomi affert proprias notas, quibus illud ab Armeniaco sejungit.

Sed Medicum, quia in campestribus, & aquosis locis nascitur, invalidius. Causam reddit, cur Amomum Medicum sic imbecillius, quia in locis humidioribus provenit: quam rem Theophrastus & Dioscorides animadvertunt: Theophrastus inquit: *Nam quæ terra uliginosa proveniunt, aquam sapiunt, atque invida sunt:* Sed Dioscorides dicit esse invalidiora.

Theophrastus
lib. 2 de causis
Plantarum
Diosc. lib. 1.
in proœmio.

Invalidius. Vox quidem comparativa est, sed tamen potest etiam obtinere significationem positivam: si vox Invalidius habet significationem positivam, modò jam allatæ expositioni nihil superaddendum: si verò vox significationis est comparativæ, dilucidanda, est comparatio, declaratis ipsis terminis comparationis. In omni autem comparatione sunt & res ipsæ comparatæ, & qualitas comparata. proculdubio autem Dioscorides comparat Medicum Amomum, Armeniaco non Pontico, quia comparatio omnis fit ad illa, quæ nota sunt, non ad incognita, hucusque autem Armeniacum declaratum fuit, Ponticum verò Amomum inexplicatum est, & incognitum, (et si negari non possit quin Amomum Medicum impotentius sit ipso Pontico.) Verum qualitas comparata, quæ utrique Amomi speciebus communis est, nil aliud esse potest, præter ipsum odorem: cum scripserit Dioscorides, Armeniacum Amomum esse odoratum valde. Quoniam verò Armeniacum Amomum racemum esse, non fruticem jam docuimus, inde fit, ut etiam Medicum Amomum racemus existat. Si enim Armeniacum exponeremus esse racemum, Medicum verò diceremus esse fruticem: inepta esset comparatio plantæ ad fructum, ex qua comparatione etiam suspicari liceret, Medicum Amomum invalidius ea ratione esse, non quia in locis aquosis enatum esset, sed quia fruticis odor suapte natura esset imbecillior odore ipsius racemi. Præterea, cum Dioscorides triplex faciat Amomum, utque unumquodque ab alijs distinguat proprijs notis: tres hæc Amomi vel species, vel individua, sub uno communi genere, vel una communi specie continentur: quod sanè genus vel fruticæ, vel racemum esse oportet: unde fit, ut si trium specierum Amomi, una sub racemo continetur, reliquæ duæ etiam species sub racemo eodè

contineantur, quam ob rem cum Armeniacum Amomū sub racemō comprehendatur, necesse est, ut etiam Medicū sub eodem racemō contineatur: Quia verō Medicum imbecilliore odore præditū est, quā sit Armeniacū, ex odoris imbecillitate iudicandū est, Medicū Amomum non solum ad vnguentorum compositiones esse minus accommodatum ipso Armeniaco, verum etiam ad Antidota componenda esse minus utile.

Est autem magnū) cum Auctor scribat Medicū Amomū racemū esse magnū, neq; alterius Amomū ullam mentionē faciat, inde colligendum est, Medicum racemum sua magnitudine superare, & Armeniacum, de quo antea loquutus fuit, & Ponticum racemum, de quo est mox verba facturus: Est autē magnus racemus, qui vel multis constat acinis, vel patvis, & grandioribus: sed acinorum magnitudo, & multitudo habent suam peculiarem eā affā ipsius agri utiliginem, in quo provenit Amomum. Verū cum Dioscorides Medicum Amomum magnū reprobet, tanquam invalidum, æque infra eligat simile parvis uvis, inde etiam apparet Dioscoridē hoc in loco de racemo loqui, non de frutice Amomī, ut perperā existimāt Recentiores aliqui, quorū expositio præterea etiam reprobatur, quia, et si ex ejusmodi expositione nulla consequatur contradictio in Dioscoridis verbis, (quoniam superius dixit, Amomum esse parvū fruticē, nunc verō scribat Medicum fruticē magnū esse) negari tamē non potest, quin huiusmodi oratio simplicior, & indistincte prolata sit admodum obscura, quæ longioribus distinctionibus indigeat, quō nobis perspicua evadat.

Et subviride) si cum Recentioribus Medicum Amomū subviride exponamus fruticē, ista coloris subviridis observatio in ipso frutice erit protus plebeja, & vulgaris, atq; indigna virō peritō rei herbariæ, cum nihil doceat proprium Amomī fruticis, sed tradat solum quandam qualitatem communē, Herbis, Fruticibus, Arboribus. At ex adverso, idem subviridis color si racemo Medico assignetur, denotat eā animā ad versionē dignā, nempe notā, quā idē racemus Medicus, se jungitur ab Armeniaco subaureo, Pontico verō subcirro: Idcirco subviridis color est racemo adscribendus, præsertim quia subaureū colorē Armeniaci Amomī ipsius esse racemū iam docuimus, & quia etiam Plinius tribuit eī colorē subviridē, seu herbaceū ipsi Amomū

racemū

racemis, non fructibus, ut suo loco clarum faciemus: Sanè cum subviridis color commixtus sit ex viridi, & alio quopiam colore, existimo, hanc commixtionem constitutam esse, ex pallido, & exiguo viridi, ut ex Plinio suo loco ostendam: subviridis autem coloris causa esse possunt, vel quia racemus ante maturitatē fuerit decerptus, vel quia propter loci humiditatem, in qua natus fuerit, ad completam maturitatem provenire non potuerit.

Et ad tractum molle, *Jaxis* significat, tum molle, tū fragile: Prosequitur autem inceptum sermonem de Medico racemo, quem mollem, seu fragilem esse scribit, cujus rei causa duplex assignari potest, vel quia Amomi racemus venis, & nervis prorsus careat, sed carne, & humore cōstet, vel quia racemus Medicus nervos quidem, & venas possideat, vel imbecilliores, quæ ob ipsam loci humiditatem suam naturalem duritiem consequi non potuerunt.

Venosum lignis Racemi dux sunt partes, una quidem fructus conglobati, altera verò lignum, quod racemum sustinet: nam cum Dioscorides hoc capite rer ipsius ligni faciat mentionem, ubiq; denotat ramulum, qui ipsos racemosos fructus fert.

Venosum Medicum Amomum venosum est, non suis fructibus sed lignis, sicut suis fructibus est ad tractum molle, seu fragile: fragile autem, & venosum sibi adversantur, ut monstrabimus: Nam sicuti fructus fragiles, seu molles fiunt, ob duplicem causam, vel quia nervis, & fibris careant, vel quia nervos, & fibras imbecillas habeant, ita opposito modo, Venosum lignum est, vel quodcumque nervis, & fibris præditum est, vel quod nervos, & fibras robustas, & validas possidet. Theophrastus autem dum describit similes plantarum partes, nempe nervos, venas, humorem, carnē, ita eas delineat.

Habet enim, quodammodo nervum, quod continuum fissile, prælongumq; est, sed infociatle germinisq; infecundum. Vena ipsa cetera nervo similes, sed majores, crassioresq; sunt, & ramulos, humoremq; habentes, lignum fissile est, caro omnibus dimensionibus dividi potest, & postea, folia verò ex humore, & carne constant: Idcirco si fragile significat id, quod secundum omnes dimensiones divisibile est, quia venis, & nervis careat, Venosum ei opponitur, quod secundum longitudinem solum fissile est: si verò fragile est, quod nervos, & venas imbecillas habet, ei opponitur venosum, in quo sunt robustæ venæ, & nervi.

Lib. 1. de Hist. Plant. c. 4.

Hinc patet, Dioscoride nunc etiam de racemo nō de frutice loqui, nam si frutex venosus erit, sicuti pleriq; interpretes exponunt, quid erit ad tactum molle, seu fragile? nihil prorsus.

Odore ad Origanum inclinantes: *non enim odor* nō denotat odorem origani, sed quod accedit ad Origanum odorem. Verum et Dioscorides Amomo Medico adscripsit qualitates illas, quas vel suismet sensib; observavit, vel ab aliis accepit, ingenue fatemur, inter racemos Indicos, quos vidimus, nullū adhuc nos observasse subviride.

Ponticum vero subcirrum, non longum, neque fractu contumax, racemosum, fructus plenum, atque odore sensum feriens.

Tertium est Amomi genus, quod à Dioscoride Ponticum dicitur, atque circumscriptur propriis notis, quibus etiam se jungitur ab Armeniaco, & Medico Amomo.

Ponticum vero subcirrum. Cirrus color ex ruffo, & rubro commixtis enascitur, ut superius diximus, sed subcirrus ex pallido & cirro fit ut ex Dioscoride jam jam probabimus. Sanè ex Indicis racemis aliquos observavimus subcirros, eodemq; ceteris præstantiores, cum odoratiores sint, & graviores. Verum Ponticū Amomum est racemus, non frutex, nam quæ ratione Armeniaci color ad aurum vergens, Medici vero subviridis, est ipsius racemi non fruticis, ea ratione etiam color subcirrus est racemo assignandus, non frutici, præsertim cum Plinius colorem ruffum racemis tribuat, non frutici, ut suo loco palam faciemus.

Non longum. Si Medici Amomi racemus, magnus est, est etiam longus: huic Dioscorides opponit, Ponticum, non longum, de racemo autem loquitur, non de frutice, namque inferius etiam eligit non plantam, sed fructum similem parvis uvis. Si vero Dioscorides in præsentia de frutice verba faceret, vel Amomi fruticis, descriptionem frustra repeteret, vel supervacineam observationem describeret, quoniam enim jam docuit, Amomum esse parvum fruticem, frustra nunc revocaret ad memoriam, Amomi parvum fruticem non esse longum, quis enim est, qui credere unquam posset, Amomum simul esse parvum fruticem, atque esse longum?

Neque fractu contumax. Amomum Medicum, & Ponticū quodammodo sibi adversantur namq; Amomum Medicum subviride est & invalidum: Ponticum subcirrū & suo odore sensum feriens. Præterea Amomum Medicum etiam fragile est: hinc quispiam suspicari fortè posset, Amomum Ponticum esse durum, & fractu contumax

Cumax: Iccirco Dioscorides a i removendam adeò probabilem suspicionem, admonet nos, Amomum Ponticum non esse fractu contumax, veluti exempli gratia, est Cardamomi fructus: ex his autem intelligere possumus, Ponticū Amomū mediā obtinere conditionē inter duritiem Cardamomi, & Medici racemi fragilitatem.

Racemosum ~~parvum~~ ^{parvum} ~~duas~~ ^{duas} obtinet significationes, sicuti admonuimus: significat enim peculiariter uvæ racemum, & denotat etiam omnem universaliter racemum: quamobrem racemosi vox significat fructū similem uvæ, vel similem racemo, cōmuniter accepto. Verum quia jam cōprobavimus superius, quod Amomi fructus est veluti uva, non autem veluti racemus in communi: iccirco ne Dioscoridem incōstantem faciamus, hoc in loco exponere oportet, Ponticum Amomum esse racemosum, quia uvæ effigiem habeat, non racemi tantum communiter sumpti: sed quia nemo potest in dubium revocare, quin Indicū Amomū simile existat uvæ racemo, inde etiam colligitur, esse verum, & legitimū Dioscoridis Amomum. Sanè Amomū racemosum significat fructū, non plantam, ut perperam Recentiores scribunt, namq; vox racemosi apud Dioscoridem est cognomen fructus, non plantæ, aut fruticis: quod ex locis sequentibus Dioscoridis patet; namque scribit. De Hydropipere.

Lib. 2. ca. 178

Fructum habet parvis firculis coherentem, & racemosum.

De Dracunculo scribit.

Lib. 2. ca. 183.

Fructus est in summitate racemosus.

De Vite alba:

Lib. 4. cap. 114.

Fructum habet racemosum cirrum.

De Vite Nigra:

Lib. 4. ca. 115

Fructus racemosus est, viridis in principio.

De Mercuriali foemina:

Lib. 4. cap. 201.

Fructum habet racemosum.

De Sambuco:

Lib. 4. cap. 184.

Fructum habet racemosum.

Verum quia Recentiores negarunt, Amomum racemosum esse fructum, effigie uvæ præditum, sed scripserunt esse plantam similem racemo: ipsorum partes erant, suam confirmare expositionem, Dioscoridis testimonio allatis ejusdem locis, quibus idem auctor plantam vocaverit racemosam, quod minime fecerunt, ulterius etiam

Lib. 2. ca. 178

si Dioscorides aliquando plantas dixisset racemosas, nihilominus tamen, quia id admodum raro fecerit, propterea accipienda esset familiaris racemosi significatio, cujus exempla modo attulimus, ergo racemosum Amomum denotat fructum uvæ similem non plantam. Observo autem fructum dici posse racemosum dupliciter: absolute seu simpliciter, & secundum quid: fructus dicitur simpliciter racemosus, qui & secundum naturalem habitudinem, & secundum actum uvæ figuram habet, quemadmodum est integer Amomi racemus, quem Plinius Amomi uvam vocat. Amomi vero fructus à suo ramulo avulsus, quem Plinius striatum Amomum appellat, est racemosus secundum quid, hoc est secundum suam naturalem habitudinem, minimè vero secundum actum.

lib. 9. de Hist.
plant. ca. 117.

Quia verò Dioscorides scribit, Amomum Ponticum esse racemosum absque ulla adjectione, & absolute: inde apparet, illud esse tripliciter racemosum, atque esse racemum uvæ similem, & integrum, & ex consequenti inter Amomi species esse laudatissimum: Nostra huius expositioni non officit, quia Theophrastus, flores dixerit racemosos: siquidem verum est, quod non desunt flores, qui uvæ, aut racemi effigiem æmulantur: sed plantæ id minimè faciunt, ut monstravimus. Neque etiam nobis obstat Dioscorides, quia Cadmiam vocavit botritem, dixeritque, eandem habere superficiem racemosam: namque Dioscorides ex aliorum sententia loquitur, non sua, neque enim Cadmiam simpliciter vocat racemosam, vel botritem, sed ab aliis vocatam dixit, habereque superficiem racemosam.

Legit Dioscorides:

Cadmia optima est Cypria, que vocatur botrites.

& paulò post

Qua habet superficiem racemosam.

Ex dictis autem manifesta est causa, cur veteres Amomum dixerint racemosum, minimè vero Cardamomum, namq. Amomi fructus uvæ imaginem refert, suamq. elegantem uvæ figuram diutissimè servat: quia arcè suo ramulo adhæret. At Cardamomi fructus etiam si sua natura racemosus fortè existat, veluti est Cardamomum cujus picturam dedimus, nihilominus tamen longè distat ab uvæ racemis: præterea quoniam tenuibus hæret pediculis suos racemos non diu servat integros: hinc videmus Cardamomi fructus, qui ad nos effervuntur: ferè semper avulsos esse à suis ramulis,

Fructus

Fructus plenum. Si Amomum Ponticum est racemus, sicuti do-
 quimus, inde colligitur, eundem racemum ex acinis, seu folliculis
 constare: qui intia propriam cavitatem fructus, aut semina conti-
 nent: his autem verbi Dioscorides admonet nos, veram Amomi
 bonitatem non dependere ex sola racemorum integritate, nisi et-
 iam ipsi folliculi, qui racemum efformant, sint seminibus pleni:
 namque racemorum integritas externam quandam virtutem Amo-
 mi nos docet, sed seminum plenitudo veram & intimam Amomi
 virtutem manifestat. Sanè folliculi, seminibus pleni, suas habent cau-
 sas ætis clementiæ, planta validam vim vegetalẽ, terra alimentũ &c
 copiosum, &c cõveniens: quia verò Amomũ Ponticũ esse fructus ple-
 nũ scribit Dioscorides, iphus pace dixerim non esse propriã condi-
 tiõẽ, Amomi Pontici, ut sit fructus plenu: quia neq; omni convenit,
 neq; soli incredibile enim est, singulos Amomi Pontici racemos esse
 perfectos, & internis seminibus plenos: Præterea falsum est, solum
 Amomũ Ponticum esse fructus plenum, namque & Armeniaci A-
 momi racemus debet esse fructus plenus, cum optimus existat, Dio-
 scoridis testimonio: si verò Armeniacus racemus non sit seminibus
 plenus, proculdubio non erit optimus. Quoniam verò Dioscorides
 scribit, Amomum Ponticum esse fructus plenum, & infra laudat
 Amomum seminis plenum, utrobique unus, & idem sensus esse vi-
 detur, tamquã fructus, & semẽ re ipsa unum sint, iccirco fructus, &
 seminis significaciones declarande sunt ex Grecis auctoribus. Inci-
 piamus autem ab Aristotele, qui scripsit, fructus & semẽ, idem re
 esse, ratione verò differre: inquit autem, *Semen in ætate, & fructus*
in ætate inter se differunt prioris, posteriorisq; ratione: fructus enim,
 quod ex alio est, semẽ, ex quo aliud: quoniam alias ambo idẽ sunt:
 Theophrastus verò fructus nomẽ explicat, quod semine constat, &
 pericarpio, sed cap. 18. ejusdem libri, semẽ communẽ limini genus
 facit ad arborum fructus, & herbarum semina. Alia etiam apud e-
 undem auctorem habetur distinctio, primo de causis plantarum, à
 doctissimo Scaligero declarata in cõmentatio his verbis: *una res est*
ναρόν, & κατέμα, sed ratione differunt, cum intelligitur ad futuram
plantam, sationis usus κατέμα dicitur, cum refertur ad nostra commoda
vocatur ναρόν: Verum Dioscorides parum videtur esse constans
 in usu harum vocum *ναρόν, & κατέμα* propterea quod dum in

Lib. 1. de Ge-
 nerat. Anima-
 lium cap. 18.

Lib. 1. de Hist.
 plant. cap. 3.
 Idem lib. 1.
 cap. 18.

Idem primo
 de Causis
 plant. cap. 18.

Diosc. Lib. 1.
cap. 22.
Idem Lib. 2. 3.
& 5.

Idem Lib. 2.
cap. 178.
Idem Lib. 3.
cap. 201.

eodem capite incidit in sermonem de arboru fruticibus, atque herbarum seminibus, arborum fructus καρπός vocat, herbarum, vero semina σπέρματα appellat: quod ex locis sequentibus palam fit, nam capite de Balsamo, Balsami fructum καρπός vocat, non σπέρμα, sed ibidem Hyperici semina σπέρματα vocat, & libro 2. 3. & 5. arborum fructus καρπός vocat, herbarum semina σπέρματα dicit, sed alibi herbarum semina καρπός vocat, nam Libro secundo de Hydropipere ejusdem semen καρπός vocat, & Libro quarto de Mercuriali semina, semen ejusdem herbae καρπός vocat, sed hoc capite semen quod in pericarpio continetur primum vocat καρπός, mox vero σπέρμα dicit. His ita explicatis patet, Amomi racemum ex Aristotelis placitis, esse fructum, quia ex alio est, & esse semen ex quo aliud fit: ex Theophrasto, esse fructum, quia pericarpio constat, esse fructum ad nostra commoda, esse semen ad futuram generationem, & esse semen specificum sub communissimo genere seminis comprehensum, sed ex Dioscoride Amomi racemus fructus est, quia ex frutice enatus est, nō ex herba, si vero sermo habeatur de seminibus, quae in pericarpio Amomi continentur, illa ex Aristotele, & Theophrasto sunt fructus, & semina, juxta allatas jam significationes fructus, & seminis: sed ex Dioscoride eadem semina etiam fructus dici possunt, quia enata sunt ex Amomi parvo frutice, qui media species existit inter arborem, & herba: quasi ex duabus extremis speciebus arbore, & herba frutex ipse coalescat, & ob id fructum gignat, & semen. Hoc in loco obijciunt viri docti, si Dioscorides non de Amomi planta sermonem habet, sed de fructu Pontico, quem dicit esse fructus plenum, propositionem esse nugatoriam, cum unum & idem sit subjectum atque predicatum, fructus est, fructus plenus, facile diluitur obiectio ex superius allatis, fructus, & seminis significationibus. Namque, subjectum est Amomum Ponticum, seu racemus Ponticus, qui ex pluribus fructibus, seu folliculis constituitur. Sed praedicati rationem habent interna semina angulosa, quae in eisdem folliculis continentur.

Verum quia triplex est folliculorum conditio, (quemadmodum in Indicis racemis observavimus) alij enim nulla continent semina, alij exigua, & evanida, quae folliculorum cavitatem minime replent, alij vero folliculi existunt, qui in se ipsis complectuntur

semina

semina crassiora, & perfectiora, quæ ipsorum cavitatem totam occupant. Dioscorides observat, Ponticum racemum plenum esse suis nempe internis angulosis seminibus. Propterea falsum est, quod assumunt Recentiores, idem esse in propositione subiectum, & prædicatum: namque subiectum est Ponticus Amomi racemus, qui vel totius, vel generis rationem habet: sed prædicatum est ipsa internorum seminum plenitudo, quæ est racemi, vel pars, vel differentia divisiva, quæ racemi quidem genus dividitur, Pontici vero racemi species circumscribitur, atque se jungitur a cæteris Amomi speciebus.

Odore sensum ferens.] Inter legitimi Amomi signa non postremum locum tenet odor, cum suavis, cum validus, quem superius Dioscorides Amomo Armeniaco assignavit, nosque ibidem declaravimus. odorem hunc validum, Dioscorides Pontico Amomo in præsentia adscribit, dum ait, odore sensum ferens: si enim Ponticus racemus suo odore sensum percutit, vehementem odorem possidet. Sane Indici etiam Amomi racemum suavi, validoque odore præditum esse, iam diximus, hanc rei veritatem ipse edocet sensus, ipsa confirmat experientia. Verum homines Recentiores, qui Indico Amomo infesti sunt, racemi Indici suavem, validumque odorem suis scriptis, vel extenuant, tamquam exiguum, vel suspectum habent, tamquam ascititium. Verum aliqui eorum odorem nostri Amomi extenuant, quia in seminibus exiguum, in folliculis nullum odorem inesse scribunt. Contra quos opponimus testimonium ipsorum sensuum docentium, racemum Indicum suavi, & acti suo odore nares ferire. Ab ipsa autem, qui Amomi Indici odorem ascititium videri scribunt, qualiverit jure optimo quispiam, quibus permoti conjecturis in suspicionem venerint, quod Amomi odor ascititius existat: cum enim sensus ipsi non distinguant odorem nativum, ab ascititio, omentane, & e republica medica fecissent, si omnibus rei herbariæ, & medicinæ studiosis omnia significassent signa, & argumenta, quibus medici ipsi adducti deprehenderunt in Indico racemo odoris imposturam. Ego quidem quoddam me attinet, & si Amomi racemus is mihi visus sit semper, qui nullam imposturæ suspensionem præbere possit, quia nempe fuerit vel oleo odorato delibutus, vel pul-

vere suavia perflus, aut gummi, & odoratis aromatis concinnatus ad redolendum, & ostentandum odorem alienum, & aspicium, nihilominus, ut omnem ex animo meo scrupulum eximerem ad experimenta, accommodata hinc inquisitioni deveni. Amomum Indicum ferventissima prius aqua maceratum in umbra exsiccati, transactisque deinde nonnullis diebus, periculo odoris facto deprehendi. Idem Amomum non exiguum adhuc retinuisse odoris suavitatem. Recentiores autem frustra inquirunt, num Indici Amomum, tor ex illarum ejusdem pericarpis, vel in seminibus internis, cum Dioscorides ipse Amomi odorem, vehementem collucaverit in racemo toto, non in ejusdem particulis, quoniam totus etiam racemus Amomi in usum unguentorum veniebat, ut ex Plinio colligitur.

Eligito autem recens, et alium vel subrubrum, non coactum vel coactum, solutum autem et diffusum, seminis plenum, simile parvis uvis, grave, valde odoratum, sine carie, et acre gustum mordens, simplex colore non varium.] Posteaquam Dioscorides Amomum unum verisimiliter descripsit, atque etiam tres Amomi species inter se distinxit, nunc attingit præcipuum hujus capitis scopum, qui est, legitimi & optimi Amomi electionem docere, qua in re periti herbarij munere fungens, non solum legitimi, & optimi signa recenset, verum etiam adulterati, & invalidi Amomi notas declarat. Quamvis autem noster auctor legitimi, & optimi Amomi signa simul recenset, & una conjungat, eadem tamen inter se differre certum est, nam etsi verissimum sit, omne Amomum, quod optimum est, etiam legitimum existere, non tamen vice versa convertitur oratio, ut Amomum, quod legitimum est, statim etiam sit optimum, nam exempli gratia Rhabarbarum, quod legitimum est, si vel ante maturitatem collectum fuerit, vel ipsa verustate cariosum evaserit, nullo modo optimum esse poterit, legitimum tamen erit, sanè legitimum dicitur medicamentum simplex, quod sua speciei nomen, & definitionem retinet, sed optimum est medicamentum simplex, quod præter communem speciei definitionem, & bonitatem ipsam individui quoque peculiarem virtutem possidet, nempe maturitatem, roritatem, gravitatem, & similia inferius declaranda.

Eligito

Eligito autem recens,] Vñ & hoc est ex signis optimi Amomi, ut recens exillat, siquidem simplicia medicamenta vetustate invalida sunt, causa à ambientis aeris, qui sua maxima humiditate, & tenuitate in corporum meatus sese insinuans temperamenta simplicium paulatim immutat, adeo ut sapor, & odor, quæ sunt ingenitæ qualitates, primum fiant imbecilliores, & tandem etiam omnino aboleantur, si medicamenta cariola sunt, quemadmodum quotidiana nos admonet experientia.

Et album vel subrubrū.] Amomi color albus, & subruber ipsius racemi existit, non fruticis, namque & Plinius eosdem colores racemis Amomi assignat, non plantis, ut suo loco ostendemus. Incredibile autem videtur, ipsas Amomi plantas esse subaureas, subvirides, subciras, albas, subrubras, atque etiam varias, præsertim quia in Indiciis racemis cōspicimus omnes enarratos colores, ex quib⁹ Indici Amomi auctoritas magis, ac magis confirmatur. sanè cū Dioscorides plures in Amomi racemis colores observaverit, subaureum Armeniaci, subviride Medici, Pontici subcitrinum, album, & subrubrum quos nunc eligit, & variat, quem inferius reprobat, omnes istos colores præter ipsum subviridem, in racemis nostri Amomi observamus. Verum hosce colores non observatos fuisse à recentioribus illis Viris, qui Amomo Indico bellum indixisse videntur, facile crediderim, cum ipsi eorundem colorū in suis scriptis nullam faciunt mentionem, quasi unus, aut alterius tantum racemi Indici conditiones exploraverint: subruber autem color esse videtur is, quem Dioscorides supra vocavit subcitrinum, nam cum citius color ex ruffo, & rubro enascatur, inde fit ut color subcitrinus etiam subruber existat.

Albus verò Amomi color non videtur esse simplex, & sincerus, quasi niveus, aut lacteus, sed remissior ob admixtam exiguam fuscedinem: sitamende Veterum Amomo. hec iudicium facere, ex nostris Indiciis racemis, quorum illi, qui albi exsunt, ita sunt albi, ut ad colorem subcitrinum aliquantulum vergant. Dignum est autem inquisitione, cur Dioscorides nunc eligat Amomi album colorem, cuius hoc capite nullum verbum sit, præsertim cum Plinius scripserit, pessimumque candidum, quod vetustate evenit. Præterea inquirendum est etiam, cur Dioscorides omiserit electionem racemi subaurei, cuius colorem supra laudavit, tamquā optimum in A-

meniaci Amomi? propositis dubitationibus autē satis faciendum est: nam primum quod spectat ad colorem albi, quem Dioscorides patrem bonitate cum subrubro facit, dicendum est, vel codicem graecum esse corruptum, ut Marcellus Virgilius suspicatur, vel si lectio incorrupta est, sciendum etiam est. Dioscoridem a petere ad veritari ipsi Plinio, qui pessimum esse candidum affirmavit, vel voce candidi intelligendum est racemus subaureus, quem Plinius pallidum dixit: verum si lectio depravata est, vel expungēda sunt duae voces (album vel) legendumque, eligito recens, & subrubrum, vel verba aliquantisper immutanda sunt, legendumque, eligito recens, nō album sed subrubrum: sed quod spectat ad Amomi colores, scilicet subaureum Armeniaci, quem Dioscorides supra, optimum esse dixit, album, & subrubrum, quos ambos nunc eligit tanquam equalis bonitatis, nō incongruum esset, inquirere alius cui color primus bonitatis locus debeat, & cui reliqui loci assignandi sint: sed nostrum hac de re edere opinionem in hoc loco parcimus, proferemus inferius dum verba Plinii exponemus.

Non coactum, vel coniectum, solum autem & diffusum. obliqua
admodum sunt haec Dioscoridis verba, quorum sensum assequi difficillimum esset, nisi Plinius lucem attulisset huius loco, ubi de Amomi adulterato verba facit, quam ob rem non absque causa Marcellus suspicatur, eodice graecum hac in parte, esse depravatum. Ut verò sensus horum verborum perspicuus fiat, tria supponenda sunt: Unum est, Dioscoridem in hoc Amomi optimi electione de racemo verba facere, nō de ipso frutice, hoc verò suppositum tum ex hucusque dictis patet, tum ex posterius dicendis magis manifestum fiet, alterum quod ex Plinio existit supponendum, illud est: Duplex fuisse legitimum Amomum, quod apud veteres in usu erat: nempe vivam Amomi seu integrum racemum, atque Anomum friatum, seu contractum racemum: Tertium, quod est praesumendum ex eodem Plinio illud existit, consuevisse aliquos Herbariorum ad legitimum Amomi similitudinem adulteratum efformare racemum, quem concinnabant ex Amomi fragmentis, una conglutinatis gummi liquido. His ita positis, non est difficile videre, quae & qualis existat differentia inter legitimum, & adulteratum Amomi racemum, siquidem legitimum Amomi racemus, suos habet fructus integros, ex uno
famento

farmento enatos, qui etsi invicem sibi cohaereant in una modum, non sunt tamen inter se prorsus conexi, imò potius singuli fructus sunt ab invicem soluti. Ex adverso, adulteratus racemus constat acinis, seu fructibus, qui etsi a suo ligno altas avulsi jam fuerint, postea tamen gummi liquido in unum factitium racemum conglutinati adeo fuerunt, ut unum continuum, & solidum corpus praesentent, potius quam racemum, ex pluribus acinis constitutum: propterea quod nullus acinorum ab altero solutus appareat.

Equidem censeo Dioscoridem enarratis verbis tradere signa adulterati, & factiti racemi, quæ reprobant, atque notas etiam declarare legitimi racemi, quem eligit, quia verò Dioscorides repudiat Amomum coactum, & connexum, videtur denotare nobis ipsum adulteratum racemum: sed quia etiam eligit Amomum solutum, & diffusum, videtur legitimum racemum innuere.

Non coactum vel connexum. Quoniam ambæ hæ voces ad unum referuntur finem, ut exprimaat adulteratum racemum gummi liquido unâ conglutinatum, propterea censendæ sunt voces: polyonymæ, quarum una tantum est significatio, etsi nomina plura sint, ut Amomum scribitur. Hinc fit, ut qui harum vocum alteram intelligat, ambas intelligat.

Non coactum, & connexum. unde *παρασκευαζόμενον* quæ à nostratibus vocantur filtra de quibus Plinius, *Lana & per se coacte vestem faciunt*, quamobrem vox *παρασκευαζόμενον* metaphorica est, deducta à lamis coactis, quæ vi humoris, & ignis in unam coalescunt vestem; hac autem voce Dioscorides circumscribit adulteratum Amomum, quod ex Amomi acinis fractis, atque ex gummi liquido coagmentatur in unum factitium racemum.

Vel connexum. *παρασκευαζόμενον* significat connexum, & compositum, quod simplici opponitur, ut ex Aristotele habetur in libro de interpretatione: siue autem exponamus connexum siue compositum Amomum, unus, & idem est sensus, quia Dioscorides repudiat racemum adulteratum, compositumque ex Amomi fragmentis gummi liquido unâ connexis: unde suspicari licet, in græco codice fortasse desiderari aliqua verba, quæ significant ipsum gummi liquidum quo racemum Amomi adulterari Plinius scribit. Veterum Recentiores, qui Ruellii interpretationem sequentes existimant

Ammonius in Prædic. Arist. Cap de æquil. vocis.

Plinius lib. 8. cap. 43.

Arist. in lib. de interpretatione. Cap. de nomine.

mant, optimum Amomum neque astrictum coherere, neque esse convolutum, manifestè decipiuntur, siquidem Dioscorides superius attulit communem descriptionem legitimi racemi, quem docuit esse veluti uvæ racemum, ex ligno convolutum in se ipsum, unde necessario consequitur, eundem racemum etiam astrictum esse. Ex iis autem, quæ ex Plinio de adulterato racemo adnotavimus, facile solvitur apparens contradictio in Dioscoridis verbis, nam superius scribebat, racemum esse ex ligno, in se ipsum convolutum, seu cōplicatum *απὸ τοῦ ξύλου*, sed hoc in loco racemū eligit *ἢ πικρὸν ὄν* *ἢ στυγερόν*, nō coactum vel cōnexum (scilicet gummi liquido ex Plinio addendum est) propterea Marcello Virgilio libenter assentirer, verba isthæc esse expungenda, tamquā ab imperito aliquo librario per errorem interjecta, nisi ex Plinio haberemus valde perspicuam expositionem modò enarratam.

Solutum, & diffusum.] Dioscorides legitimum racemum denotat his vocibus, quæ opponuntur expositis jam verbis (nempe coactum, & connexum) quibus notis Dioscorides descripsit adulteratum racemum, & reprobavit: legitimus autē racemus est solutus, & diffusus, qui constat acinis ab uno sarmento enatis, se quidem contangentibus, non verò conglutinati in unum, sed ab invicē solutis, & diffusis, quemadmodum in Indicis racemis observamus.

Solutum.] Si Amomi fructus a suo avellantur racemo, amittent racemi nomen, & definitionem, vocabunturq; nomine friati Amomi, ut ex Plinio habetur: nam friato Amomo neque racemi, neque soluti nomen convenire omnes norunt: verum racemus solutus ille dicitur, cuius fructus etiam si suometramulo pendeant, atque se invicem tangant, nihilominus tamen non sunt invicem conglutinati, sed soluti sunt, & separati.

Diffusum.] *διακεχυμένον*. Si diffusum, & solutum sunt voces synonymæ, quarum unica tantum existit significatio, diffusum est idem, quod solutum, atque ambæ hæ voces excludunt continuitatem, & conglutinationem fructuum, ex quibus racemus Amomi efformatur: minimè verò nomen diffusi significare potest distantiam inter eosdem Amomi fructus, ut recentiores scribunt, qui Amomum diffusum exponunt sparsum: nam cum Dioscorides in principio hujus capituli, Amomi racemum descripserit ex ligno, convolutum in se ipsum

ipsum, nullo modo potest in praesentia eligere racemum diffusum, & sparsum, quoniam sparsum, & convolutum inter se sunt contraria, sive Dioscorides de racemo Amomi utrobique loquatur, ut nos opinamur, sive de frutice verba faciat, ut Recentiores existimant, quod aurem participium *διὰ τοῦ πέρους*, & solutum, & diffusum significet viri docti optimè norunt.

Seminis plenum.] Prosequitur sermonem de optimi Amomi electione, eligit verò racemum, plenum seminis, qua in re vetustiores aliquos medicos fortasse sugillat, qui ut optimum Amomum haberent, integrum racemum eligebant, nullam rationem habentes internorum seminum, à quibus praecipua bonitas Amomi nascitur, siquidem certum est, friatum Amomum, atque seminis plenum praestantius esse ipso integro racemo, in quo vel nulla, vel exigua, & imperfecta semina continentur. enimverò ex Plinio colligitur, praecipuam auctoritatem, & gratiam fuisse Amomi, integro racemo, secundum friato: sed cum internorum seminum nulla à Plinio habeatur mentio, inde opinari licet, veteres medicos non admodum fuisse sollicitos in inquirenda plenitudine internorum seminum.

Seminis] Superius ex graecis auctoribus plures fructus, & seminis significationes attulimus, sed hoc in loco semen id significat, quod in pericarpijs continetur.

Plenum] Amomum plenum est ipse racemus, cujus folliculi acinosi continent semina multa, & perfecta, quae totam eorundem folliculorum cavitatem replent: laudat verò Dioscorides racemos seminis plenos, ob eandem rationem, ob quam Cardamomum plenum laudat, atque Balsami fructum plenum eligit. Verum quia Dioscorides eligit Amomum, seminis plenum, id facessit negotium Recentioribus, qui Dioscoridem de Amomi frutice verba facere existimant, atque profitentur etiam, Veteres medicos sola Amomi planta semper usos fuisse, neglexisse verò fructus, & semina ejusdem Amomi, tamque inutilia. Idcirco hunc locum exponentes dicunt, Amomi plantam eligendam esse, seminis plenam, non quia semina Amomi utilia sint ad medicinam, sed quia redundantia seminum, est signum bonitatis ipsius plantae, semina tamen abjicienda esse. Haec autem expositio multis de causis reprobanda venit. Primum, quia exponunt, Dioscoridem de frutice loquentem, cum de racemo

loquatur, sicuti iam diximus, & modo etiam monstrabimus, præterea expositio ipsis verbis auctoris est parum accommodata, namq; Dioscorides eligit Amomum seminis plenum, ipsi verò Recentiores affirmant, semina esse repudianda: Deinde si Amomi semina ad medicinæ usum sunt, vel inutilia, vel fortè etiam contraria, id ipsum admonere debebat Dioscorides, ne error contingeret in componendis Antidotis: Adhæc non satis est, affirmare, Amomi fructus seu semina esse abjicienda, tamque inutilia, nisi etiam ex classicis auctoribus id ipsum ostendatur, aut ratione aliqua comprobetur: Postremo, cum dicant, seminum abundantiam arguere plantæ bonitatem, interrogandi sunt, de quam loquantur plantæ bonitate, præteritane, quæ seminum copiam insignem genuit, an etiam præsentis, si de præterita virtute ipsius plantæ verba faciunt, absurdum esset, eligere Amomi fruticem, onustum seminibus, qui frutex, & si fuerit valida virtute aliquando præditus, postea tamen omnem amisit facultatem medicam, quam eidem ademertunt ipsamet copiosa semina: si verò dicunt, seminum copiam docere præsentem plantæ bonitatem, doctrina persæpe falsa est, quoniam videmus, olera esculenta amplius non esse, quando maturis seminibus turgent, & ratio ipsa etiam suadet, quo plus alimenti ab ubertate seminum absuitur eò aridiores, exilioresque evadere, Arbores, Frutices, Herbas, quod Theophrastus his verbis docebat: *Ad utrum enim partem succus influxerit, reliqua ieiunior erit, ambabus enim satisfacere non potest.*

Theoph. i. de
Causis Plant.
cap. 18.

Simile parvis uvis, βοτρυδιος,] superius in exponenda voce βοτρυος ejusdem duplicem attulimus significationem, quam huc transferre licet, significat enim uvæ racemum, atque etiam denotat racemum in communi, eadem ratione βοτρυδιος, significat parvā uvam, & parvum racemum. Recentiores autem cum videant, nomen uvulæ, vel racemuli admodum favere Indico parvo racemo, cuius acini denos, aut duodenos ad summū non excedunt, negant, Dioscoridem dixisse unquā Amomum eligendū esse, simile parvis uvis, aut parvis racemis, sed res est luce meridiana clarior, βοτρυδιος, significare parvā uvā, vel exiguum racemum. Verum si Dioscorides in præsentia eligit Amomi plantā, ut placet Recentioribus, illa nō potest esse similis parvæ uvæ, aut exiguo racemo sicuti superius comprobavimus, ipsis al-

latis

latis rationibus. Si verò Amomum, quod Dioscorides eligit, est fructus simplex, suo pediculo herens, certū est, illū non esse simile uvæ, aut racemo, qui est fructuū congestio. sed si Dioscoridis optimū Amomum est racemus seu racemi species, proculdubio illa nō potest esse similis racemo, quia nulla species suo generi similis dicitur, neq; enim homo dicitur similis animali. unde, remanet, Amomi racemū esse uvæ similem, quemadmodū etiam superius exposuimus. Quoniam verò Dioscorides eligit Amomū simile *βοτρυδίοις* scilicet parvis uvis, voce uvæ videtur significare integrum Amomi racemum, quem Plinius Amomi uvam vocabat, eratque apud veteres Amomum primæ notæ, sed voce parvi Dioscorides excludit Medicū racemum magnum, quem (utpote invalidum) antea repudiavit. Recentiores sed enim novā afferunt expositionē verborū Dioscoridis, quæ modo declaravimus: inquit Dioscorides. Eligito, & reliqua.

Seminis plenum, simile parvis racemis, seu racemulis.

ἐπιματὸς πλῆρες, ὁμοίον βοτρυδίοις. Ipsi exponunt, *eligito Amomum plenum semine, simili parvis racemis.* Sed ejusmodi expositio statim apparet falsa: siquidem seminis vox, quæ est secundi casus, regitur à voce plenū, & connecti non potest cū simile, quod est quarti casus: quapropter expositio communis retinenda est, quæ ait, *Eligito Amomum, seminis plenum, simile parvis uvis.*

Grave] Gravitationem etiam optimi, & laudatissimi Amomi notā esse Dioscorides admonet, inquit, *Eligito Amomum grave, seu ponderosum.* gravitas verò duplex existit, simplex una, quæ in elementis Terra & Aqua reperitur, altera quæ à prædominio dicitur, quæ in corporibus mixtis existit, quæ Terræ & Aquæ plurimum possident. Tertia demum gravitas comparativa est, qua corpora gravia ad invicem comparata graviora, aut minus gravia dicuntur. Proculdubio Amomi optimi gravitas, neq; simplex est, ut elementorū corporū, quod ex se patet, neq; etiā illa existit, quæ à prædominio dicitur quia ejusmodi gravitas omnibus ferè corporibus mixtis cōmunis existit, nihilq; ad Amomi probitatē docendā pertinet. Vnde remanet, Amomi gravitatē cōparativā esse, idemq; significare, Amomū grave eligendū: ac si diceretur, Amomū gravius, & ponderosius esse accipiendū. Potest autē Amomū, quod grave dicitur, comparari ad gen⁹ prorsus diversū, ut ad Plumbū, aut Aes, potest & ad speciem cōgenerē

comparari, ut ad Cardamomum, & similia, demum potest Amomi gravitas conferri ad illa individua, quæ sub eadem Amomi specie continentur, ut hic racemus cum illo racemo Amomi. Proculdubio Dioscorides nunc eligit Amomi racemum graviores, propterea quod graviora eligere semina consuevit, licet exempli gratia faciat capite de Balsamo, ubi fructum eligit gravem, scilicet ut Plinius ait ponderosissimum, & quia ipsa docet experientia, & alia graviora semina, & ipsos Indicos racemos graviores, præstare etiam qualitatibus valentioribus, quam rem etiam naturalis ratio persuadet, siquidē semina leviora sunt, si vel naturalem maturitatem non assequuntur, vel ob vetustatem aliquam patiuntur corruptionem. Verum Recentiores qui Amomum Indicum reprobant, tanquam illegitimum, quia grave non sit, illi in eadem re multipliciter peccant, nam & sensui contradicunt, & unā simul confundunt signa Amomi tam legitimi, tū optimi: nam et si Amomum, quod leve est, non possit esse optimum, nihil tamen prohibet, quin possit esse legitimū, questio verò de Indico racemone est, an omnis racemus Indicus sit optimus, sed potius an Indicus racemus sit legitimus Veterum Amomum. Demum Amomi gravitas est absolutā, cum tamen sit comparativa, quæ dignosci non potest, nisi plures Amomi racemi invicē conferantur.

Valde odoratum] Admonet nos Dioscorides, Amomū eligendum esse valde odoratum. Valida autē Amomi fragrantia duplex existit, una simplex, altera verò comparativa. Simplex Amomi suaveolentia est una ex notis legitimi Amomi, sed comparativa est optimi Amomi indicii, quo Dioscorides significat illud Amomum, tamquā optimum esse eligendum, quod suavitatis odoris cæteris racemis excellit. Videtur autē hæc expositio summe accommodata huic loco, nam cum superius Dioscorides Amomum Armenia cum valde odoratum dixerit, & Ponticū suo odore nares ferire adnotaverit, quibus signis docuit legitimam racemū Amomi, nunc invicē comparat eodem odoratos racemos, ex quibus illū, seligit, tamquā optimum qui insigni sua odoris fragrantia reliquos omnes racemos superat, cuius rei causa est, quia medicamēta odoratiora sunt etiā præstantiora, ut Galenus docuit his verbis, *Idē igitur velut ex reliquis medicinis odoratioribus semper eligito. Primum quodq; omnino optimum est, quod sui generis odorem vehementiorem habet*, sanē Dioscorides primum gravitatem,

postea verò Amomi suavitatem recensuit, quia gravitas boni odoris etiam est argumentum, ut in Indicis racemis observavimus. Quoniam verò Dioscorides Amomi validam suaveolentiam ter hoc capite commemoravit, Indici racemi odor huic notæ etiam optime respondet: siquidem tanta racemus Indicus odoris fragrantia pollet, ut racemus, quem jam multos dies aqua ferventi mæseratum, postea exsiccavimus, adhuc dum hæc scribimus, suam quandam nativam suaveolentiam spiraret: quam obrem ignoro, quid compulerit Recentiores ad negandum validum nostri Amomi suavis sensibus ipsis expositam.

Sine carie. Quemadmodum Dioscorides superius elegit Amomum grave, quia optimum est, ita nunc reprobat cariosum: quia semiputridum existit: caries etiam putredo quædam est, prævum autem Amomum est duplici modo, vel quia suam naturalem perfectionem nunquam est consequutum, cuiusmodi est immaturum, quod etiam leve est, vel prævum Amomum existit illud, quod etsi suapte natura optimum olim fuerit, ipsa tamen vetustate computruit.

Et acris. In eo optimi Amomi qualitates Dioscorides recenset ipsam acrimoniam, qua nota ejusdem Amomi caliditatem manifestat, simulque confirmat, nostrum Indicum racemum esse Dioscoridis Amomum legitimum, & optimum, cum acris gustantibus manifestè sentiatur. Amomum verò, ejus acrimoniam Dioscorides observat, est ipsemet racemus, quem Dioscorides dixit, simile parvis uvis, præsertim, quia ex Plinio habemus solam Amomi uvam seu racemum, solumque friatum Amomum in usu fuisse apud veteres. Errant propterea Recentiores, inquirentes acrimoniam Amomi in ejusdem particulis, quarum per se nullus unquam fuit usus, nempe in solis folliculis, vel in solis seminibus: siquidem veteres toto utebantur racemo in componendis Antidotis, & unguentis, minime verò folliculos abiciebant, sicuti ex Plinio monstrabimus.

Gustum mordens. Nulla est qualitas, quæ temperamenta simplicium medicamentorum magis doceat, quam sapor ipse, quem acrem esse in optimi Amomi racemo Dioscorides animadvertit, est autem acrimonia duplex, una absoluta, quæ in omni legitimo Amomo reperitur: altera verò comparativa est, qua optimus racemus se comparatur ab invalidiori, qualem fuisse Medicum Amomum à Dioscoridis

scoridi accepimus. Sanè cum Dioscorides Amomum eligat non solum acre, sed quod etiam linguam mordeat, videtur describere non quamecumque simplicem, exiguam, & obscuram Amomi acrimoniam, sed manifestiorem, & validiorem, quo excludat Medicum Amomum invalidum, atq; eligat racemum, & acriorem, & viribus etiam præstantiorem. Verum Recentiores, ut nihil eorum omittant, quæ facere possunt ad infringendam Indici racemi auctoritatem, ejusdem racemi semina gustum mordere negant, sed hac in re dupliciter errant, & quia negant rem, sensibus apertissimam, & quia racemi acrimoniam absolutam faciunt, non comparativam, quasi Dioscorides dixerit, omnem Amomi racemum linguam mordere, cum solummodo docuerit, illum Amomi racemum, tamquam optimum esse eligendum, quia gustum mordeat, quamobrem, si inter Amomiracemos unus aliquis (verbigratia qui ex Media defertur) sua exigua acrimonia gustum non mordeatis, legitimus esse poterit: Minimè verò inter optimos racemos erit enumerandus,

[*Simplex colore, non varium.*] In declarandis conditionibus optimi racemi postremo loco enumerat simplicem colorem, cui opponitur varius color quem reprobatur.

[*Simplex colore.*] In voce est ambiguitas, namque simplex color unus is est, qui opponitur commixto, & composito, in quo sensu color candidus, vel ruber est simplex, cum comparatur ad colorem compositum subcandidum, vel subrubrum: Alter etiam est simplex color, qui opponitur vario, in quo sensu uve, quæ absolutam maturitatem adeptæ sunt colore simplici aureo, vel purpureo præditæ dicuntur: ex adverso juxta eandem significationem simplicis coloris, uvæ immaturæ, quæ dum suam inchoant maturitatem colorem præferunt partim herbaceum, partim purpureum, vel partim aureum, non sunt simplici colore præditæ, sed vario ornantur colore: Quamobrem Cato easdem uvæ varias fieri scripsit, suo libro de re Rustica, Hæc cum vidisset Dioscorides, ad omnem removendam ambiguitatem, se ipsum explicat, quem colorem simplicem intelligat, quia illum accipit, qui opponitur vario, quem excludit, nam quod spectat ad colorem, compositum, vel ad aurum vergens Armeniaci, vel subcirrum Pentici, vel subrubrum, eosdem omnes colores superius recensuit, tamquam laudabiles.

Gato de Re
rustica.

Non

Non varium] Color varius in uvis viniferis tunc existit, quando in uno, & eodem racemo acinorum hic viridis apparet, ille vero purpureus, vel quando idem metacinus hac quidem particula herbaceus, illa vero purpureus existit. Sanè varium hunc colorem, ignotum recentioribus in quibusdam Indicis racemis Amomi nos observavimus. Verum color Amomi tum simplex, tum varius ad ipsum racemum pertinet, non ad fruticem: quoniam Dioscorides hoc in loco in quo de optimi Amomi electione agit, racemum ipsum describit, non totam Amomi plantam, ut Recentiores opinantur. Quis enim sibi persuadere unquam poterit, in unica fruticis specie istam reperiri colorum diversitatem, adeo ut una tota planta candida sit, quæ stipite, ramis furculis, & foliis, candidis constet, altera vero tota subrubra existat quæ caudice, ramis, foliisque subrubris prædita sit? proculdubio autem simplicem colorem racemi Dioscorides laudat, atque varium colorem repudiat, quoniam simplex color maturitatis, & perfectionis est signum. Varius autem color imperfectæ maturitatis est nota, ut in uvis ipsis possumus observare.

Facultatem autem habet calfaciendi, adstringendi, exiccandi, somnum conciliat, & dolorem lenit frontis illitum, inflammationes & Meliceridas concoquit, & discitit. Juvat etiam scorpionum ictus, cum Ocymo impositum. Podagricis prædest. Lenitq; oculorum inflammationes, atque eas, quæ sunt in visceribus cum uva passa. Ad mulierum autem morbos, & in pessis, & in infestationibus utile. Decoctum ipsius porum convenit hepaticis, nephriticis, podagricis.

Posteaquam Dioscorides tradidit signa propria legitimi, & optimi Amomi, nunc transit ad explicandas ejusdem Aromatis facultates, cum primas, tum secundas, scilicet calefaciendi, adstringendi, doloris capitis sedandi, & alijs, quas Dioscorides recenset. Verum ipsa Dioscoridis verba, non indigent nostra expositione, & quia per se ipsa perspicua sunt, & manifesta: & quia non pertinent ad questionem, à nobis susceptam: an Indicus racemus sit ipsorum Veterum legitimum Amomum.

Miscetur autem, & Antidotis, & preciosissimis Unguentis.] Antidoti nomen Galenus declarat his verbis. *Medicamenta, quæ non extrinsecus imposita, sed intus assumpta, malas corporis affectiones sanant,*

Antidota

Lib. I. de Antid. cap. I.

Antidota Medici vocant: quorum tres sunt omnes differentie: Nam adversus exitiales potiones quædam faciunt, quædam ad feras valent, quæ venenæ et ceteri, morsuræ relinquunt, quædam exitis mala victura, ratione morbis auxiliantur.

Theophrastus
lib. de odorib.
Athenæus lib.
12. cap. 30.
Diosc. lib. 1.
cap. 51.
Plinius lib. 19.
cap. 1. 2. 3.

Lib. 13. cap. 3.

Lib. 9. de Hist.
plant. cap. 7.

Lib. 13. cap. 2.

Unguenta Veterum ex oleis, & rebus odoratis componebantur, quemadmodum tradidere scriptores illi, qui de unguentis scripserunt, nempe Theophrastus, Athenæus, Dioscorides, Plinius: Verum Unguenta præciolosissima illa erunt, quæ ex plurib⁹ externis, atq; præciolosissimis odoribus conficiebantur, ut ex Plinio habemus, eadem autem unguenta vocabantur à veteribus exotica, de quibus à censoribus Romanis lege lata edictum fuit aliquando, ne quis venderet unguenta exotica, ut scribis. Plinius. obiter autem hoc in loco adnotamus, Dioscoridem utilitatis, & dignitatis ratione habita præposuisse Antidota ipsis Unguentis, cum tamen unguentorum unus videatur vetustior ipsis Antidotis, siquidem Theophrastus ex aromatibus unguenta componi scribit, nullum verò Antidotorum mentionem habet, cum tamen ex aromatibus componantur etiam Antidota. Plinius autem scribit, antiquiorem esse usum unguentorum, quam ipsa sint Antidota, namque unguenta Alexandri Magni tempore reperta fuisse narrat: sed Mithridati gloriam eam videtur tribuere, quòd Antidota adversus venena primus invenerit: ita de Unguentis Plinius scribit.

Quis primum invenerit, non traditur. Iliacis temporibus non erant, nec Thure supplicabatur. subdit postea.

Primum quod equidem inveniam castris Darii expugnatis, in reliquo ejus apparatu Alexander cepit sirinium unguentorum. Sed de Antidotis idem Plinius scribit.

Lib. 25. cap. 2.

Mithridates, maximus sua ætate regum, quem debellavit Pompejus. & infra

Uni ei excogitatum quotidie venenum bibere præsumptis remediis, ut consuetudine ipsa innoxium fieret. Primò inventa genera Antidoti, ex quibus unus etiam nomen ejus retinet.

Lib. 1. de Antidot.

Galenus etiam nullum Antidotum Mithridatica confectioe vetustiore videtur agnoscere. Ex his ergo satis patet vetustiorē esse unguentorum usum, quam Antidotorum. Sequitur Dioscorides.

Adulre-

Adulterant vero aliqui Amomum ipsa vocata Amomide, simile existente Amomo, inodoro autem, & sine fructu, que nascitur in Armenia, floremq; habet similem Origano. oportet autem in huiusmodi probationibus fragmenta vitare, eligito autem que ab una radice habent surculos integros.]

Quoniam periti herbarij munus est, non solum docere legitimas, & optimas plantas, verum etiam detegere spurias, & adulteratas, ne hæc pro veris, & legitimis admittantur, aut usurpentur: Idcirco Dioscorides cum legitimum, & optimum Amomum supra docuerit, nunc pertractat de Amomide, qua abutebantur olim aliqui herbariorum, ad legitimum Amomum adulterandum, simulque nobis ad memoriam revocat commune præceptum utile ad vitandam imposturam & aliarum plantarum, & ipsius Amomi, nempe si fragmenta fugiamus, eligamus autem surculos, ab una radice prodentes. Sanè quæ de Amomo superius scripta fuerunt, satis poterant, ad exactam eiusdem Amomi notitiam assequendam: verum quia Dioscorides præcorum herbariorum vestigia fortasse sequutus, adiecit etiam hanc Amomidis descriptionem, eandem propterea interpretabimur, præsertim quia verba sunt paulò obscuriora, in quibus insunt difficultates, quæ explanationem desiderant & quia Recentiores hinc argumenta desumunt ad perturbandam, atque evertendam omnem de Amomo notitiam. Ad faciliorem verò huius particulæ intelligentiam in exponendis Dioscoridis verbis inquiremus, quæ, & qualis sit Amomidis planta, cui Amomo sit similis: Deinde revocabimus ad memoriam ipsas Amomi varias significationes. Præterea indagabimus, quæ plantæ adulterentur & quomodo adulterari possint: Demum verò declarabimus, quodnam sit Amomum illud, quod ipsa vocata Amomide adulteratur.

Adulterant al. qui Amomum.] Amomi vocem multiplicem posterius declarabimus, simulque perspicuum faciemus, Amomum illud, quod veterum herbariorum aliqui dolose vitabant.

Ipsa vocata Amomide.] Amomidis nomen videtur esse denominativum, ab Amomo deductum: si enim nomen Amomidis esset ipsius plantæ proprium, Dioscorides hanc eandem plantam dixisset Amomidem simpliciter, sine ulla additione, non autem vocatam Amomidem.

Simili existente Amomo inodore autem, & sine fructu.] Amomis est inutilis ad Medicinæ usum, & propterea etiam ignobilis. Iccirco caret proprio nomine, & propria definitione: quamobrem nomen Amomidis ab Amomo accepit, descriptionem verò ab eisdem Amomi similitudine mutuata est.

Amomo inodoro autem & sine fructu, ἀρόμην ἀνόσμον μὴ ἔχειν καρπὸν] omnes expositores Amomidi tribuunt, esse inodoram, & sine fructu, non ipsi Amomo, verum ipse verborum contextus, quem græcè retulimus, ostendit, easdem voces adjectivas, connectendas esse potius proximiori substantivo Amomo, quàm remotiori Amomidi. Deinde cū Amomi vox multiplex sit, quæ significat plantam absq; fructibus, & plantam fructibus onustam, atque fructū racemosum simile parvis uvis, Iccirco eadem vox erat necessariò distinguenda, ad removendam ambiguitatem, id ipsum autē egregiè præstant voces ἀρόμην, & ἀνόσμον, significantes Amomidem similem esse, non cuiusque Amomo, quia neque racemo, neque plantæ onustæ suis fructibus, sed Amomo inodoro, & sine fructu, hoc est Amomo immaturo, ut Plinius etiam scribit: Pæterea confirmatur eadē expositio, nam si dicamus, Amomidem inodora, & sine fructu esse similem Amomo, quod antea dixit esse racemosum, fructus plenum, seminis plenum, valde odoratum, nullo modo poterimus, Dioscoridē vindicare à manifesta contradictione, aut saltem ab insigni verborū vel obscuritate, vel multiplicitate, ad quam propterea evitandam cogimur, distinguere vocem Amomi, in plantā inodoram, & infecundā, atq; odoratam, & fructibus onustam: dicentes Amomidem similem esse non cuicumq; Amomo, sed inodoro, & fructus experti, unde patet, voces ἀρόμην & ἀνόσμον esse ipsi Amomo omnino copulandas, sicuti superius affirmavimus.

Quæ nascitur in Armenia, floremq; habet similem Origano.] Amomidem in Armenia nasci, affirmat, sed quoniā dubii sumus, num Armeniam peragraverit Dioscorides qui in eadem regione oriri dixerit Amomum, quod tamen in India provenit, inde inducimur ad suspicandū, quod noster auctor de Amomide scripserit, non illa, quæ ipse suismet oculis viderit, sed illa potius, quæ apud alios auctores legit, præsertim, quia Amomidis florem non suis propriis notis figuravit, sed similitudine floris Origani declaravit. sequitur, ut nunc declaremus, quæ planta adulterari soleant, & quomodo. sanè externæ.

plantæ, quarû sæpe est magna caritas, frequentius adulterantur. verum plantæ quæ apud nos nascuntur, minus sunt obnoxie huiusmodi imposturis, quia viliores sunt, atq; parvo impedio haberi possunt. Triplici verò modo adulterantur medicamenta simplicia, permutatione, commixtione, alteratione. Permutatione quidẽ, si contingat, spurias plantas legitimis esse valde similes, veluti exempli gratia, se habent ad Rhaponticũ Centaurii majoris radices, quæ pro ipso Rhapontico aliquando usurpæ fuerunt. commixtione verò vitiantur simplicia medicamenta legitima, quæ cumq; adulterinis plantis paria similia existunt, veluti evenit Balthami fructibus, quibus adulterina Hyperici semina solent commisceri, ut Dioscorides, & Plinius narrant de Balsamo scribentes: Alteratione verò simplicia illa adulterari possunt, quæcumq; perdidernat quidpiam suæ ingentis probitatis, quod contingit etiam Amomi racemo integro, si in fragmenta scindatur, atq; rursus eadem fragmenta gummi liquido unâ conglutinetur, quemadmodũ olim faciebant veteres herbatii, cõcinnantes facticium Amomi racemum, qui legitimũ mentiebatur, ut ex Plinio habemus. His ita explicatis declaranda sunt Dioscoridis verba, quibus docet, Amomũ tum alicujus imposturæ capax, tum prorsus immune ab omni doli suspitione.

Oportet autem in ipsis, huiusmodi rerum probationibus fragmenta vitare. Eligito autẽ, quæ ab una radice habent surculos integros, Ad vitandum Amomidis adulterium, Dioscorides nos edocet, communẽ cautionem illam, quam ipse adhibere consuevit etiam in aliis legitimis plantis eligendis, ut fugiamus fragmenta, eligamus verò integros surculos, ab una radice prodeuntes.

Huiusmodi rerum talium rerum, vel similiarum rerum, hoc est in electione legitimi Amomi, & legitimarum etiam aliarum plantarum vitanda sunt fragmenta, in quibus latere potest dolus, ac impostura: eligendi verò sunt surculi integri, longẽ alieni ab omni suspitione doli: Vnde patet, præceptũ hoc esse commune tum Amomo, tũ alijs etiã plantis, siquidẽ capite de Cinnamomo idẽ præceptũ inculcat, surculũ à radice evellendũ esse, fugiendũ verò esse fragmenta.

Fragmenta vitare, Fragmenta evitanda sunt & ipsius Amomi, de quo est præcipuus sermo, & aliarum etiam plantarum, quas Dioscorides communiter comprehendit.

Eligito autem, quæ ab una radice habent surculos integros.

Dum Dioscorides reprobat fragmenta Amomi, eiusdem simul etiam eligit furculos integros: quod enim Amomum eligendum est neque quicquam medium datur inter fragmenta, & integros furculos, ex reprobatione fragmentorum, sequitur necessarium, eligendos esse furculos integros: Inquirendum est autem, quid pro furculis integris, atque fragmentis Amomi Dioscorides intelligat: quia verò furculi integri habitus locum tenent, fragmenta verò privationis: habitus autem est notior ipsa privatione, ideo incipiendum erit ab expositione integrorum furculorum, ex quorum declaratione fragmenta ipsa dignoscuntur. Quod autem Dioscorides furculos integros eligit, tamquam immunes a suspitione imposturae & doli, quod per Amomidem fit, inde quispiam fortè existimabit, furculos integros significare racemum Amomi integrum, tum quia racemus etiam cohaeret suo furculo integro, sine quo consistere nequit: tum quia Dioscorides antea, ut optimum haberet Amomum, sibi delegit racemum, quibus accedit ex Plinij testimonio, Amomiuvam, seu integrum racemum fuisse apud veteres primum Amomi. Verum quia integri racemi non prodeunt ab ipsa radice simpliciter, & immediate, sed intercedentibus ramis, & stipite, qui ab ipsa radice pullulat, ideo pro furculis integris non possumus interpretari racemos, sed debemus exponere integram plantam Amomi cum suis fructibus, quia illa à radice exoritur: nam quod attinet ad Amomi plantam destitutam fructibus, illa non possidet legitimi Amomi conditiones, quas Dioscorides expressit dicens,

Ponticum fructus plenum.

Eligo seminis plenum.

Præterea tantum abest à veritate, ut Amomi plantam sine fructibus Dioscorides eligit, tamque immunem ab ipsis fallaciis. scilicet Amomidis, ut si eandem plantam infecundam eligisset, vel ipsammet eligisset Amomidem, vel saltem delegisset plantam, Amomidi admodum similem: His autem hoc pacto declaratis manifestum est, Amomi fragmenta nihil aliud significare, nisi ejusdem integræ plantæ Amomi particulas, hoc est virgulta confracta, & fructus friatos, similes confusos. Hinc patet etiam, unica tantum ratione Amomi fragmenta adulterari ab Amomide consuevisse, nempe commixtis in unum, Amomidis & Amomi fragmentis, quæ propterea Dioscorides suspecta habet, & vitanda esse docet. Hinc apparet, etiam

errasse Recentiores, qui indistinctè scripserunt, & Amomum esse simile Amomidi, & ab eadem posse adulterari, siquidem neque integer Amomi planta ornata suis fructibus racemosis, neque ipse integer racemus sunt Amomidi similia, neque integra planta Amomi suis instructa fructibus, neque integer racemus sunt obnoxia fallaciis ipsius Amomidis. Verum ex dictis à Dioscoride emergit difficultas: cur hoc in loco eligat potius Amomi furculos integros quàm integros racemos, cū superius in electione optimi Amomi delegerit racemos, non integram Amomi plantam, sicuti jam probavimus: huic dubitationi plures solutiones afferri possunt: prima est, quia Dioscorides hoc in loco neque repetit tractationem de eligendo optimo Amomo, cum ejusdem notas ad amussim antea tradiderit, neque in dubium revocat ipsas optimi Amomi condiciones enarratas, id enim esset imperiti hominis, & inconstantis, sed dat nobis verum, atque utile consilium ad vitandas fallacias, quæ ab Amomide fiunt, ut rejiciamus fragmenta Amomi, tamquam suspecta imposturæ, atque fallaciæ: eligamus verò furculos integros, tamquam immunes ab omni suspitione doli. Quamobrem Dioscorides sibi non contradicit, quia antea elegerit Amomi racemum, tamquam partem totius plantæ præcipuam, optimamque ad Unguenta paranda, & antidota componenda, nunc verò eligat integros furculos, seu integram Amomi plantam suis fructibus ornata, ad effugiendos Amomidis dolos: sed nō ad usum unguentorum, & antidotorum. Ex his autem patet, racemum esse optimam partem Amomi: sed integram plantam cum suis fructibus esse legitimum Amomum, non optimum. Altera est solutio proposita dubitationis, quòd etsi Dioscorides nunc pertractet de vitanda Amomi fallacia, quæ ab Amomide fit, nihilominus tamen, quò doctrinam faciat communioem, atque utilem, non solum ipsi Amomo, sed aliis etiam plantis furculos eligit: nam illi communes sunt aliis etiam plantis, non eligit autem racemos, utpotè peculiare ipsius Amomi. Postrema solutio est, quòd, cum Dioscorides antea racemum delegerit, tamquam optimum Amomum ex suamet opinione locutus fuit: sed hic dum elegit integram Amomi plantam, loquitur ex auctoritate veterum herbariorum, à quibus mutuavit totam hanc historiam de Amomidis, & Amomi dolis. Quod autem Dioscorides transcripserit ex reman-

hanc particulam de Amomide à priscis scriptoribus plantarum, præter illa, quæ adnotavimus suis locis, illud videtur hoc ipsum persuadere: quoniam si Dioscorides vidisset unquam ipsam Amomidis effigiem, hebetis admodum ingenii fuisset, si prætermissa Amomidis descriptione, hausta ab ipsis sensibus, confugisset ad similitudinem Amomi fruticis, præsertim cum eundem fruticem in principio hujus capituli adeo obscure figuraverit, ut nobis occasionem reliquerit suspicandi, Amomi plantam Dioscoridi solo auditu fuisse cognitam, non autem oculata inspectione compertam. quod verò ex veteribus herbariis aliqui Amomum describentes plantam integram cum sua radice figuraverint, apud Plinium locum monstrabimus. hæc de proposita dubitatione dicta sint. Restant adhuc Dioscoridis verba explananda, quæ habent:

Ab una radice prodeuntes. Amomi radix non est utilis ad compositiones Unguentorū, & antidotorum, quoniam radicem Amomi apud veteres medicos nulla unquam mentio habetur: sed radicis mentionem facit Dioscorides, ut manifestum faciat, ipsas plantas integras, suisque radicibus coherentes, non esse expositas dolis & fallaciis, quod & in Amomo, & in aliis etiam plantis unusquisque potest facile observare. Hic animadverto, reprehendendos esse Recentiores illos, qui ex obscura hac historia de Amomi argumenta desumunt ad perturbandū claram perspicuamq; doctrinā quā de Amomi racemo Dioscorides nobis exhibuit: cum enim ingentem in animis habeamus eam philosophandi viam, ut à notioribus nobis initium ducentes, deinde progrediamur ad indaganda illa, quæ sunt obscuriora, huic methodo adversantur Recentiores ipsi, qui ex incertiori Amomidis descriptione student confundere, & perturbare certiore, & dilucidiorē notitiā legitimi Amomi racemosi. Jam ex hac commentarii nostri parte prima, qua Dioscoridis de Amomo historiam explanavimus, aperte patet, ipsum Dioscoridem veritati consona scripsisse, atque etiam dilucidè constat, omnes notas, quas Dioscorides suo Amomo adscripsit, in Indico etiam Racemo conspici.

NICOLAI MARONEÆ
VERONENSIS.COMMENTARIUS IN PLINIUM
DE AMOMO.

Ac secunda nostri commentarii parte interpretabimur Plinii de Amomo historiam, quam lib. XII. cap. XIII. complexus est: eadem verò progrediemur methodo, qua sumus antea usi in Dioscoridis explanatione, ostendemus enim, Plinium de Amomo verè scripsisse, & consona iis, quæ Dioscorides de Amomo tradidit: Quinetiam apertè monstrabimus, Indicū racemum omnibus Amomi Pliniani notis insigniri: prætereā comprobabimus, Plinium in describendo Amomo fuisse diligentiorē, & dilucidiorē ipso Dioscoride.

Plinius habet:

*Amomi uvæ in usu est, Indica vite labrusca: ut alii existimavere, Lib. 12.
frutice myrtillo, palmi altitudine, carpiturq; cum radice, manipulatim cap. 13.
leniter componitur, protinus fragile. Laudatur quam maxime Punici
mali foliis simile, nec rugosis, colore rufis. Secunda bonitas pallido. Per-
bacem pejus, pessimumq; candidum, quod & vetustate evenit. Preti-
um uvæ in libras. X. LX. friato vero Amomo XLVIII. Nasctur & in
Armenia parte, quæ vocatur Otene, & in Media, & in Ponto. Adul-
teratur foliis Punicis, & gummi liquido ut cohereat convolvatq; se in
uvæ modum. Est & quæ vocatur Amomis, minus venosa, atque dura,
ac minus odorata: quo apparet, aut aliud esse, aut colligi immaturum.
Simile his & nomine, & frutice Cardamomum, semine oblongo. Meti-
tur eodem modo & in Arabia. Quatuor ejus genera: viridissimum ac
pingue, acutis angulis, contumax frangenti, quod maxime laudatur.
Proximum è rufis candidans. Tertium brevius atque nigrius. Pejus ta-
men varium, & facile tritu, odorisq; parvi: qui verius Costo vicinus esse
debet. Hoc & apud Medos nascitur. Pretium optimi in libras XII.*

Id transcribenda historia de Amomo nolumus prætermittere
descriptionem Cardamomi, quam Plinius tradit, ut indagare possi-
mus, num Indicus noster racemus sit species quædam Cardamomi
racemosi.

racemosi, sicuti Recentiores scribunt. Jam verò aggrediamur verborum expositionem: Inquit Plinius,

Amomi uva in usu est Indica vite Lambrusca: ut alii existimaverit, frutice myrtilloso, palmi altitudine: carpiturq; cum radice, manipulatim leniter componitur: protinus fragile.

Hac particula Plinius Amomi fructum quodammodo describens appellat uvam, quam affirmat esse in usu: sed plantam Amomi figurans narrat illam, ex aliquorum sententia Indicam vitam lambruscā esse, sed ex aliorum opinione esse fruticem myrtillosum, palmi altitudine, qui cum radice colligitur, atque manipulatim leniter componitur, atque protinus fragile exilit. singula autem verba perpenda sunt.

Amomi uva in usu est.]

Amomi nomen significat plantam ipsam, quam statim describit: ejusdem verò plantæ fructus, dicitur uva Amomi. nomen autem uvæ non significat ipsius vitis fructum, cui succus musteus inest, & ex quo vinum exprimitur, sed denotat fructum Amomi, cujus externa figura, est uvæ similis, quemadmodum esse videmus Indicum racemum: quamobrem Amomi fructus dicitur uva, voce translata, à fructu vitis, ad fructum Amomi, qui adeo uvæ similis exilit, ut scripserit Plinius illos etiam, qui Amomum adulterant, operam dare, ut fructum effingant, qui cohæreat, convolvatque, se in uvæ modum: Plinius autem eodem uvæ nomine utitur, ad significandos fructus racemosos, qui in se ipsos cohærent, & cōvolvuntur ad uvæ similitudinem: inquit enim alibi,

Anchuse circa unum caulem in ramulis semen exit uvis dependentibus.

Observe hoc in loco, quod cum Indicus racemus cohæreat, atq; convolvat se ad imaginem uvæ, quod non potest ex isto signo, tamquam illegitimum Amomum reprobari: Recentiores autem, qui Ruellio vitio, vertunt, quod Dioscoridis vocem *βάργε*, perperam exposuerit uvam cū significet racemum, ejusdem erroris etiam Plinium ipsam tacite reprehendunt, qui dum Dioscoridem de Amomo loquentem exponit, in Ruellii errorem inciderit, ut nomen *βάργε* uvam sit interpretatus. Huic dubitationi plures solutiones afferri possunt: Una sit, Plinium non agere Dioscoridis interpretationem, sed na-

Plinius lib.
27. cap. 4.

sed naturalem historiam scribere, quam ex probatissimis auctoribus græcis, & latinis desumpsit, ut ipsemet scribit in epistola ad Vespasianum, iccirco ille legibus interpretis obligari non debet, ut verbum verbo reddere teneatur. Quod autem Plinius non exponat Dioscoridem, illud videtur esse indicium, quia dum Plinius illos omnes recenset auctores Græcos, latinosque à quibus suam naturalem desumpsit historiam, nullibi Dioscoridis mentionem facit tamquam Dioscoridis scripta numquam viderit, cujus rei tamen causam indagare ad nostram disputationem minime spectat. Neque obstat nobis, quod de Amomo eadem ferme uterque auctor scribat, siquid fieri potest, ut ab uno, & eodem auctore ambo hi summi viri suam mutuarerint historiã. Altera verò solutio propositæ dubitationis est, quod etsi cõcedere velimus quod Plinius interpretatus fuerit hoc in loco Dioscoridẽ, nihilominus tamen ille græcæ vocis *βίβλος* proprietatẽ servavit, cum usus fuerit nomine uvæ, qua simul etiam elegantissimè expressit Amomi fructum, eundemque ante oculos legentium posuit, namque uvæ vox multo clarius figurat Amomi fructum, quam faciat racemi nomen quod genericum est, comprehenditque sub se etiam illa racemorum genera, quæ nullam, vel exiguam admodum cum vero Amomo similitudinem habent, quemadmodum se habent racemi laxi, & rari Hederae, Ebuli, oleæ, sed uvæ nomen nobis demonstrat talem racemum in se ipsum convolutum, qualem esse videmus Indici Amomi racemum. Postrema dubitationis solutio est: Amomi fructus in cõmuni Romanorum loquendi usu nomine uvæ nuncupari consuevisse, adeo ut Plinius uvæ vocem metaphoricam primum non invenerit, sed vocem eandem ab herbariis, aut unguentariis antea repertam, & usitatam acceperit, cujus rei conjecturam inde facerelicet, quia Plinius hoc capite Amomi fructum uvæ nomine semper appellat, racemi numquam quasi nullum aliud nomen usitatum extaret apud latinos, ad fructum Amomi denotandum nisi uvæ nomen, neque existimandus est Plinius à voce racemi abstinuisset, quia racemi vox minus latina esset, nam Plinius etiam racemi voce utitur, ubi de fructibus verba facit his verbis:

Dependent alia pediculis, ut pira, Aliaracemis, ut uvæ palmae, Aliæ pediculis & racemis, ut Hedera, Sambuci, Prosequamur inceptam verborum expositionem.

Plinius lib. 16.
cap. 28.

Amomi uva in usu est.]

Amomi uvam intelligit racemum, qui refert imaginem uvæ. constat autem Amomi uva pluribus acinosis fructibus, & lignoso suo fulcimento, sed unusquisque fructus suum habet pericarpium, in quo semina continentur, quoniam verò Plinius scribit, Amomi uvam in usu esse, inde dignoscitur, veteres medicos, & unguentarios usos fuisse totò ipso racemo, quia existimaverunt, nullam ejusdem uvæ particulam fuisse inutilem ad componenda unguenta, & antidota, scilicet neque pericarpium, neque semina, neque lignum, cui racemus coheret: cujus rei causa manifesta fit ex nostro Indico racemo, namque ipsius folliculi, & lignum odore aromatico, atque acrimonia prædita sunt. Verum sub hoc nomine uvæ Plinius non comprehendit ipsam Amomi plantam, quia uvam Amomi, atque ejusdem plantam ab invicem sejungit, & distinguit: & quoniam fructus certus erat, qui uva Amomi dicebatur, sed planta Amomi incerta erat, nam aliqui lambruscam vitem esse existimabant, alii verò fruticem myrtillosum esse opinabantur: Etsi verò uvam Plinius scribat in usu esse, non excludit tamen friatam uvam, seu friatum racemum, cujus pretium infra tradit, namque friatum racemum sub integro racemo comprehenditur, vel tamquam pars sub toto, vel tamquam imperfectum sub perfecto, Est autem Amomi uva in usu ad unguenta componenda, ut ex Plinio statim declarabimus. Verum ex verbis ipsius Plinii aliqua oriuntur dubitationes: una est, cur Plinius docuerit, usum Amomi, ejusdem verò descriptionem prætermiserit, qua in re eodem tramite non incessit, quo progressus est Dioscorides, qui primò descriptionem Amomi, postea verò ejusdem usum tradidit. Huic dubitationi satisfaciendum esse puto, hoc modo. Pliniū omisisse descriptionē Amomi fructus, vel quia in naturali historia scribenda studiosus fuerit brevitatis, vel quia crediderit, nomē uvæ eam energiam habere, ut racemū in se ipso convolutum ad unguē exprimat, adeo ut luculentæ descriptionis vicē suppleat: vel demum Plinius omisit Amomi fructus declarationē, quia Amomi fructus Plinii ætate erat unguetarijs & medicis notissimus, ut infra monstrabimus. Altera dubitatio est, quam Recēiores excitant, quænam Amomi pars apud veteres in usu fuerit, num planta ipsa, an fructus, vel utrumq;? Enim vero & in exponendo Dioscoride iam docuimus eundē auctorē delegisse Amomi fructū racemosum tamquā optimā

Amomi partem, & supra in exponendis ipsis Plinii verbis monstravi
 mus fuisse in usu Amomi racemū, qui ramulo, folliculis, & internis
 suis seminibus constat, inutile vero fuisse plantā, siue illa fuerit lam-
 brusca vitis, siue frutex myrtuosus, ut quibusdam placuit: præterea
 confirmatur eadē opinio, quod sola Amomi uva, seu fructus esset in
 usu apud veteres, quoniam & ipsa Amomi uva integra, & friata venal-
 is erat in officinis, sed planta Amomi nullum habebat pratiū, ut ex
 Plinio monstrabimus inferius. Neq; verò Plinii fides in dubiū revo-
 canda est, quoniam præcis temporibus in unguentariorū tabernis pu-
 blicè habebatur venalis Amomi fructus, ut potè qui ingrediebatur cō-
 positiones preciosissimorū unguento: ū, quorum tum ubiq; gentiū,
 tum præcipuè Romæ usus erat frequentissimus. Sanè Amomi uvā
 venale fuisse in officinis unguentariorū & Plinius scribit, & alii etiā
 auctores gravissimi confirmare vidētur, à quibus habemus, ipsos un-
 guentarios, qui Romæ degebant, nō sola unguenta venalia habuisse
 in suis tabernis, sed etiā ipsamet aromata, ex quibus unguenta cōpo-
 nuntur: siquidē Cato libro de Re Rustica, ut vinū odoratum faciat,
 in eo ponit schœnū, & palmā, quā unguentarii habent, & Columel-
 la in suo de fruto injicit aromata schœnū, Cyperum, Myrrham, Ca-
 lamum, Amomū, Et Galenus scribit Unguentarios, qui Romæ cō-
 morabantur plantas etiā peregrinas venales habuisse, Quod autem
 plura ex unguentis exoticis Amomum reciperent scribit Plinius ubi
 de unguentis agit his verbis,

Cato libro de
 Rustica cap.
 113.
 Columella
 Li. 12. cap. 20.

Primo de
 Antidotis.

Acetiora omnia sunt Costo, & Amomo, quæ maximè nares ferunt.

Et postea:

Acerrima per se Amomo, atque eodem libro:

*Ergo regale unguentum appellatum, quoniam Parthorum Regibus
 ita temperatur: constat Myrobalano, Costo, Amomo.*

Demum verò unguentorum usum fuisse veteribus frequen-
 tissimum, tum apud Græcos, tum apud Romanos, & alias nationes, col-
 ligere licet ex Theophrasto & Athenæo, & Plinio, qui scribit:

Theophrastus
 libro de odo-
 ribus
 Athenæus lib.
 12. cap. 30.
 & idem lib.
 15. cap. 35.
 Plinius lib. 13.
 cap. 1. 2. 3.

*Hæc est materia luxius maximè supervacui, Margaritæ enim gemæq;
 ad heredem tamē transeunt, unguenta illic expirant, suisq; moriuntur horis.*

Et paulo post:

Exceduntq; quadragenos denarios libræ, tātū emitur voluptas aliena,

Subdit postea:

Vidimus etiam vestigia pedum tingi.

Et mox:

Nec non aliquem ex privatis audivimus iussisse spargi parietes balnearum unguento, atq; Cajum principē folia temperari. mox subjungit Et postea quendam ex servis Neronis. & paulo post.

*Maximè tamē mirū est, hanc gratiā penetrasse & in castra, Aquila cor-
rē ac signa pulverulēta illa, & custodius horrida in unguntur festis diebus.*

Ex his ergo omnibus concludendū est, Plinij ætate, Amomi uvā ejusdemq; usum fuisse adeo notū, tum Romæ, tum aliis in locis, ubi unguenta preciosa conficiebantur, ut inverisimile sit, tolum Pliniū, virū alioquin rerum naturalium maximè studiosum, ignorasse Amomi fructum, quē nullus unguentarius, nullus medicus ignorabat.

Indica vite lambrusca, ut alii existimavere, frutice myrtilloso palmi altitudine.]

Quoniam priscis temporibus Amomi uva erat in usu frequenti, atq; venalis habebatur in officinis herbariorum, propterea erat etiā notissima, sicuti iam abundē manifestavimus. Sed Amomi planta, quæ inutilis putabatur ad unguentorum, & antidotorum compositiones, erat parum nota, unde nullam facit admirationem, quod Amomi planta, Plinii ætate, fuerit adeo incerta ut eandem alii Indicā vitem, alii verò fruticem myrtillosum esse existimaverint. Sanè Thuris lacryma & veteribus, & nobis notissima est, sed Arbor Thurifera & nobis ignota est, & veteribus incognita fuit, Plinio teste: Charophyllum aromaticum est vulgo cognitum, sed arbore provenit plerisque ignota: Recentiores verò, qui Plinium in Amomi frutice describendo ancipitem vident, inde colligunt, eundem auctorem etiam uvam Amomi ignorasse, admodum fallaci argumento ducti, ut exemplis allatis monstravimus.

Indica vite Lambrusca,]

Amomi uvam provenire ex Indica vite lambrusca Plinius narrat quamobrem nostri Amomi auctoritatem tuerur, quod in India nasci scribunt: hinc verò patet causa, cur aliqui ex Recentioribus repro- baverint Plinii de Amomo historiā, siquidem illa admodum fave- nuper inventu Amomo, quod Recentiores susceperunt impugnan- dum. Garzias autem audiendus non est, qui Amomum in India nasci suis scriptis negat, namque ipsamet experientia hoc tempore docet, Amomum Indicū esse, neque enim credendum est, vel Garziam omnes Indicæ vastissimas regiones peragasse, vel omnia simplicia me- dicamenta cognovisse, quæ in India oriuntur. Recentiores illi, qui ne-

vum Amomum reprobant, tamquam illegitimum, quoniam in India nascatur, cum Dioscorides dixerit, Amomum esse Armeniacum, aut Ponticum, manifestè errant, si Plinio fidem adhibent: si verò Plinii auctoritatem nihili facientes Dioscoridi tantum assentiuntur, interrogandi sunt, cum veram Cassiam aromaticam, quæ ex India deferretur, non repudiant, tamquam spuriam, cum Dioscorides scripserit, Cassiam in Arabia provenire? Profectò Dioscoridem veras exoticarum plantarum regiones sæpe ignorasse sermonis hujus parte prima, appositis exemplis, docuimus.

Vita Lambrusca,]

Proculdubio planta, quæ Amomi uvam gignit, non potest esse vera, & legitima lambrusca vitis, quia illa producit racemum, referunt succo vinoso: unde pro lambrusca vite exponere debemus, plantam, similem lambruscæ, quæ quidem planta eandem habet rationem ad vitem lambruscæ, quum habet ipsa Amomi uva, ad uvam viniferam vitis. Hæc autem Plinii assertio non est certa & firma cognitio ab herbariis inter se consentientibus accepta, neque minus est notitia, à sensibus derivata, ut infra ostendemus, sed est opinio non admodum confirmata, quæ vel nata est ex conjectura similitudinis illius, quæ est inter Amomi fructum racemosum, atque uvam viniferæ vitis: unde Plinius persuasus est ad scribendum, Amomi plantam esse viti lambruscæ similem: vel opinio ipsius Plinii originem duxit à communi fama, sed incerta, & varia quæ emanavit ex dissidentibus sermonibus, vel scriptis herbariorum, qui plantam Amomi diversimodè figurarunt: nam si Plinius ab auctoribus inter se consentientibus, vel ab ipsis sensibus didicisset Amomi plantæ figuram, non reliquisset nos in dubium, cui opinioni magis adherere debeamus: num priorum auctorum, dicentium Amomi plantam esse vitem lambruscæ, vel aliorum, existimantium esse fruticem myrtoosum, palmæ altitudine.

Ut alii existimavere frutice myrtooso, palmæ altitudine:]

Secunda est opinio de Amomi planta, illam esse fruticem myrtoosum, hoc est myrto similem, hanc verò opinionem Plinius neque laudat, neque reprobat, quia ipsi non constat, qualis sit vera figura Amomi: Verum quoniam neque ex historiis recentiorum, neque ex veterum monumentis quidpiam certi habemus, quæ nam sit planta

Amomi vera facies, nostram afferemus hac in re conjecturam: nempe nobis arridere opinionem, quod Amomi planta sit frutex myrti effigie præditus, namque in racemi Indier (ut sic loquar) prædictulo folia insunt breviora, quæ non sunt dissimilia a myrtinis foliis.

Palmi altitudine.]

Si Amomi frutex Myrtuosus est, adeo exiguus, ut non excedat palmi altitudinem, nulli dubium, quod valde differt ab Indica vite lambrusca.

Capiturq; cū radice, manipulatim leniter cōponitur. protin⁹ fragile.]

De eodem myrtuoso frutice Amomi sermonem Plinius profert, refertque ex aliorum sententia, integrum fruticem cum sua radice colligi consuevisse, atque in manipulis componi, statim verò fragile esse. nemini autem dubium esse debet, quin Plinius acceperit a veteribus herbariis totam hanc de frutice Amomi historiam, siquidem comprobavimus superius, Plinium nunquam vidisse integrum, & verum Amomi fruticem.

Capiturq; cum radice.]

Si Amomi frutex est adeo pusillus, sicuti Plinius refert, carpi non potest, quin ipsius etiam radices simul evellantur: existimandum est autem, hunc eundem fruticem suis esse racemis ornatum, alioquin esset inutilis ad unguenta componenda. Sanè ejusmodi planta, quæ integra est, legitima existit, sed tota non est optima, sed ipsius solus racemus. Ex hoc loco elicitur, non defuisse ex veteribus herbariis aliquos, qui in Amomo ipso describendo figurarunt plantam integram sua radice, suisque fructibus præditam, hunc locum in exponendo Dioscoride ostendere jam sumus polliciti.

Manipulatim leniter componitur.]

Sensus Plinii verborum est: consueverunt Indi, vel alii barbari apud quos nascitur Amomi frutex, eundem componere in manipulos, quos venales postea transmississe ad Unguentarios, & Medicos, Asiaticos, Ægyptios, Græcos, Italos, existimandum est, sicuti etiam credibile videtur, ipsos Unguentarios, & Medicos ex eodem frutice selegisse integros racemos, tamquã primarium Amomum, ex reliquis verò virgultis & confractis racemis, parasse Amomum friatum, seu secũdarium. Vtrum verò integra Amomi planta vetustissimis temporibus in Europam delata fuerit, sicuti ex veterum

aucto-

auctoritate Plinius refert, nihil certè affirmare possumus. certissimū tamen est, quod Plinii ætate, integra Amomi planta in Italia venalis non erat: ut inferius ostendemus.

Protinus fragile.]

Amomum esse protinus fragile, verisimile videtur, siue pro Amomo accipiamus fruticem, siue intelligamus racemum: quoniam Plinius animadvertit, quod præter ipsam Amomi uvam etiam Amomum friatū publicè venale semper habebatur in unguentariis officinis: præterea in Indico nostro Amomo præter ipsos integros racemos, videmus inesse etiam Amomum friatum.

Laudatur quàm maximè Punici mali foliis simile, nec rugosis colore ruffo, secunda bonitas pallida. Herbaceum peius, pessimumq; candidum, quod vetustate evenit. Præterea uva in libras x. lx. friatæ verò Amomo LVIII.]

Posteaquam Plinius docuit, Amomi uvam in usu esse, simulque Amomi plantæ descriptionem ex veterum placitis nobis tradidit, nunc quàm maximè laudat Amomum, quod simile est foliis mali Punici, ruffoque colore præditum est: deinde melioris, atque deterioris Amomi signa ex ipso colore manifestat. Demum verò Amomi venalis duas observat differentias, præstantiorem nempe ipsam Amomi uvam, atque vilioriẽ ipsam Amomum friatum.

Laudatur quàm maximè.]

Quia certum est, Plinium in præsentia verba facere de Amomo, necesse est, ut Amomum illud, vel sit nova Amomi species, vel sit Amomum illud, de quo antea sermonẽ habuit: Enimvero Plinius de nova plãta Amomi agere nõ potest, quia planta, quæ ad huc cognita non fuit, non potest laudari, aut eligi, atque Plinius Amomũ hoc laudat, ut doceat illud eligendum à nobis esse: Præterea ipsamet Plinii verba apertissimè ostendunt, ipsum non describere novam Amomi speciem: sed præstantioris Amomi singularem conditionem animadvertere, ut folia habeat æmula foliorum mali Punici. Demum si Plinius cognovisset duas Amomi species, præstantiorem debuisset eligere, quo loco de unguentis, expressè agit. Verum idem Plinius de Amomo loquitur tamquam unico aromate: unde concludendum est Plinium hoc in loco neque describere, neque laudare novam

Plin. lib. 12.
cap. 1. 2. 3.

dare novam Amomi speciem, sed ex Amomo descripto illud eligere, & laudare tamquam præstantissimum, in quo insunt folia æmula mali punici foliorum.

Punici mali foliis simile.]

Amomum, quod est simile foliis mali Punici, atque à Plinio laudatur, non est altera Amomi species, sed est Amomum, antea descriptum. Illud autem est Amomi fructus vel planta. Verum quia Amomi planta neque in usu est, neque etiam venalis habetur, sed sola uva Amomi usum habet, & precium, propterea Amomum quod folia obtinet mali punici similia, est ipsamet uva non planta. Verum torquet doctos viros hæc difficultas, quo nam pacto Amomum posset habere folia mali Punici, cum ex Plinio habeatur Amomum esse lambruscam vitem, vel fruticem myrtaosum. Sanè hunc modum solvit Indicis noster racemus, qui in se ipso continet folia æmula foliorum mali Punici, scilicet singulos folliculos ambientia, in modum calycis: quemadmodum narravimus in ipsa descriptione Indici racemi. Recentiores autem, quibus incognita sunt folia, quæ racemum Amomi exornant, frustra obijciunt Plinio, quod Amomum descripserit longè diversum à Dioscoridis Amomo, namque in Amomo Plinii insunt folia mali Punici, in Amomo Dioscoridis folia vitis albæ: facile enim solvitur dubitatio ex allatis expositionibus: quia ex Plinio folia mali Punici pertinent ad uvam Amomi, non ad plantam: sed ex Dioscoride folia vitis albæ spectant ad plantam Amomi, non ad fructum. Ex dictis autem nova oritur dubitatio: num folia mali punici æmula in omni Amomi vera inexistant, vel non: primum quidem incredibile videtur, folia illa, quæ vicem calycis gerunt, non in omnibus inesse racemis, si verò racemi omnes foliis ejusmodi ornantur, errat Plinius, qui hæc folia assignat optimo, tantum & laudatissimo Amomo: solutio dubitationis est, in omni integro racemo Amomi folia ista Punici mali foliis similia reperiri, sed non in omnibus racemis eminere extra racemi acinos: quamobrem Plinius racemos illos tantummodo laudat, quibus insunt folia ista integra, & longiora, quæ extra Amomi acinos perspicuè eminent, atque apparent: causa verò satis manifesta est: siquidem racemi, qui suis foliis integris præditi sunt, non solum sunt pulchriores visu, verum etiam plerumque recentiores, & incorruptiores existunt.

istunt. Alia demum restat dubitatio, aut Plinius in optimo Amomo delineando nota verit ipsa mali punici folia, de quibus nihil Dioscorides agit, atque idem Plinius prætermiserit reliqua bonitatis signa, quorum Dioscorides meminit, nempe odorem, gravitatem, & similia? solutio est, Plinius compendiarium historiam naturalem scribit, propterea non complectitur minutissimas omnes optimi Amomi conditiones, imò vulgares, omnibusq; perspectas prætermisit: meminit verò foliorum, quæ in ipso racemo insunt, quoniam non fuerunt fortè observatæ ab omnibus herbariis: hac verò in re Plinius doctiores viros imitatur, qui in suis conscribendis commentariis prætermittere consueverunt illa, quæ notiora sunt, & faciliora, solent autem obscuriora docere.

Simile,]

Laudat Amomum simile foliis mali Punici, sed si Amomum, quod à Plinio laudatur, non est planta, quia illa non est in usu, remanet, ut sit ipsa celeberrima Amomi uva, quæ est in usu, estque fructus Indicæ vitis lambrusca, vel fruticis myrthuosi: hinc verò manifestè apparet, Amomi uvam non esse omnino similem foliis mali Punici, quia impossibile est, fructus racemosos esse prorsus similes ipsis foliis mali Punici, quamobrem necesse est, uvam ipsam ea ratione esse similem foliis Punicis, quatenus in se continet folia, æmula foliorum mali Punici. Sanè ejusmodi folia videmus intertexta in nostro Indico racemo.

Nec rugosis,]

Folia, quæ in racemo Amomi existunt, Plinius reprobatur, si rugosa sint, ea ratione tacitè contraria laudans, scilicet folia levia, & plana, nam, tum, & ipsis foliis sua extat maturitas, & immaturitas, plerumque evenit, ut folia ante maturitatem decerpta, rugosa evadant: immatura verò folia suos racemos arguunt immaturitatis, quos propterea invalidos esse, & imbecillos, nemo dubitat. Hucusque autè in Indicis racemis folia rugosa animadvertere nondum potuimus, observavimus tamen, acinos racemi rugosos minus reliquis esse ponderosos, ut admiratione dignum sit, hanc acinorum rugositatem, neque Plinium, neque Dioscoridem animadvertisse.

Colore ruffo,]

Plinius sermonem habet de Amomi uva, in qua plures observat

Plinius cap.
precedenti.

colores, nempe ruffum, pallidum, herbaceum, atq; candidum: Nequeunt autem Recentiores hanc colorum varietatem collocare in ipsa Amomi planta, quia illa non est in usu, & quia incredibile est, in unica fruticis specie reperiri tot colores, iam enarratos. Quia vero Plinius Amomo ruffo primum bonitatis locum assignat, non oportet ignorare, eundem auctorem Nardo tribuere colorem ruffum, nihilominus tamen in Indicis racemis non vidimus colorem illum, intense ruffum, quem in Nardo Indica conspiciamus, sed nostri Amomi racemus ex pallido colore, ad subruffum vergit, quasi ex pallido, & ruffo enatus, ut subruffus magis dicendus sit, quam simpliciter ruffus. Quod vero primum bonitatis locus sub ruffo racemo frequenter tribuendus sit, ipsa observatione deprehendimus: quia subruffi racemi Indici Amomi plerunque omnium ponderosissimi, & maxime odorati existunt: non est tamen tanti faciendus subruffus Amomi color, ut ex ipso solo probitatis argumentum desumendum sit.

Secunda bonitas pallido.]

Secundam bonitatem pallido racemo iure merito tribuit, quia pallidus color ad subruffum magis accedit, quam candidus: pallidum vero racemum candido frequenter prestare indicorum racemorum, experientia nos docuit.

Herbaceum peius, pessimumq; candidum quod & vetustate evenit.]

Uva Amomi colorem herbaceum subruffo, & pallido colore deterius esse, ipsa dicat ratio, quia viridis color immaturitatis est signum, quod vero candidus Amomi color sit omnium pessimus, facile persuaderi potest, candidus enim racemus duplici laborat vitio: immaturitate, & vetustate: quoniam ex herbaceo, seu immaturo Amomo, etiam inveterascente provenit candidus color ex Plinii animadversione, quæ confirmatur exemplo simili, Nuces Avellanæ ante maturitatem collectæ ex viridi colore subalbicant, ipsa vero adveniente vetustate candidæ fiunt. Cum vero Plinius Amomi colores enumeret subruffum, pallidum, candidum, herbaceum, eosdem omnes colores præter herbaceum nos observasse, ingenuè profiteamur in Indicis racemis, in quibus, & varium vidimus colorem, cuius meminit Dioscorides. Ex omnibus vero Amomi coloribus præstantissimum censemus subruffum, mox varium, cui succedit

cedit pallidus, postremum verò locum candido tribuimus, quamvis color non sit tam faciendus, quin pluri ipsa Amomi gravitas sit facienda. Quod autem varius racemus virtute sua præpolleat, pallido, & candido, non est difficile credere; cum varius color ad subrufum magis accedat, quam pallidus, & candidus. Hinc infertur Indicū Amomum esse legitimum Plinii & Dioscoridis, quia præter alias conditiones omnibus etiam iis præditus est coloribus, quibus auctores illi Amomum legitimum circumscripserunt.

Pretium uvæ in singulas libras Denarius IX. friato verò Amomo x. lviij. Ut Plinius exhiberet nobis omnibus numeris absolutam Amomi historiam, eidem adjunxit pretia uvæ, & friati Amomi, docuitque uvæ pretium in singulas libras, esse denarios sexaginta, friati verò Amomo Denarios quadraginta octo. quia verò in hac exigua particula multa sunt digna animadversione quæ faciunt ad Amomū veterum maximopere illustrandum, nonnulla verba propterea perpendemus.

Pretium] quia Plinius scribit, pretium Amomi integri, & friati, neque declarat locum ubi Amomum venale exponebatur, non est dubitandum, quin Plinii ætate Amomum haberetur venale in officinis unguentariorum omnium, & illorum etiam, qui Romæ commorabantur, sicuti iam docuimus superius. Unde necesse est, Amomum fuisse unguentariis, & Medicis notissimum. hæc si vera sunt, quis nam assentietur amplius Recentioribus scribentibus, Plinium ignorasse illam Amomi uvam, quam nullus unguentarius, aut Medicus Plinii sæculo ignorare poterat? Si verò Plinius Amomi veram, & certam notitiam habuit, qui fieri potest, ut falsam tradiderit historiam? fuit ne adeo impudens, ut sciens, & volens dare nobis voluerit mendacem Amomi descriptionem?

Uvæ] Uvæ, apud Plinium duplex existit significatio, una communis, quæ sub se continet omnem Amomi racemum, tum integrum, tum friatum, dicente Plinio,

Amomi uvæ in usū est, Indica vitæ lambrusca:

Altera uvæ significatio recentioribus plerisque ignota denotat integrū Amomi racemū, qui cōtra distinguitur ab Amomo friato, Plinius igitur hoc in loco uvæ significationē postremā accepit. Enim verò veteres existimabant friatū Amomi racemū esse imbecilliorē, & viliorē,

sed ipsam uvam præstantiorem & præciosiorē esse opinabatur, unde etiam apparet caussa, cur veteres in suis montumentis elegerint semper Amomi uvam, quoniam illa erat Amomum primarium, sed nunquā mentionem fecerint friati Amomi, quia illud erat Amomū secundarium. Nemo autem credat, venalem uvam Amomū fuisse plantam onustam suis fructibus racemosis: namque Plinius superius se iunxit Amomi uvam, quæ erat in usu, à sua planta. observo autem in hac historia narratione, quod ipsa Plinii ætate non erat in usu Amomi planta, vel illius virgulta, aut radices, quoniam nullum habebant pretium. Recentiores autem asserentes, Amomi fruticem fuisse in usu apud veteres, rationem reddere tenentur, cur Plinius pretia uvæ, & friati Amomi dixerit, non etiā totius fruticis, aut virgultorum? Ulterius ex hoc Plinii loco colligo etiam, Amomi virgulta, atque folia fuisse vel prorsus inodora, vel parum odorata, quia apud veteres nullum habebant usum, in nullo erant pretio. Ex dictis autem oritur dubitatio, si Plinius vera de Amomo scripsit, neq; tamen cum Dioscoride consentit, ut placet Recentioribus, necesse est in rerum natura reperiri duas Amomi species, à veteribus cognitæ, hoc verò sæculo ignotæ, ita tamen ut duarum specierum unam Dioscorides delineaverit, Plinius alteram figuraverit: verum huiusmodi opinio videtur prorsus aliena à veritate: namque in fine huius commentarii perspicuum faciemus, descriptiones Dioscoridis, & Plinii de Amomo inter se prorsus consentire. Ulterius Theophrastus, Dioscorides, Plinius, Galenus, cœteri q; omnes medici, & herbarii unum videntur agnovisse Amomum, quod Amomi uvam, vel racemum nominarunt, neq; alicubi apparet, eosdem viros observasse duas Amomi species, vel duas unquā dedisse Amomi definitiones. Quoniam verò Recentiores existimant, Amomum racemū, à Dioscoride definitum, esse diversum ab Amomi uvā à Plinio descripta, & quia iidem Recentiores opinantur, Dioscoridem suum cognovisse Amomum, sed ignorasse Amomi uvam, à Plinio delineatam, contra verò Plinium uvæ habuisse notitiam, minimè autem cognovisse Amomum Dioscoridis. ejusmodi assertio videtur prorsus incredibilis, siue statuamus, Dioscoridem, & Plinium eadem vixisse ætate, siue credamus, horum virorum unum fuisse altero posteriorem, Primum enim, si eadem illi vixissent ætate, quid prohibere potuit

bere potuit, ne illi viri utramque cognovissent Amomi speciem, quas necesse est, venales fuisse in publicis emporiis, quoniam in frequenti usu erant. Si verò ponamus, Plinium fuisse posteriorem Dioscoride, ut plerique opinantur, in magnum incidemus absurdum, vel Plinii sæculo amissum prorsus fuisse usum, & notitiam Amomi racemosi, vel solum Plinium ignorasse Amomum racemosum, quæ nullus ignorabat herbarius. Enimverò cum Plinius mentionem faciat solius uvæ Amomi, neque ullum verbum faciat de Amomo priscorum virorum; inde arguere licet, veteres Medicos, & herbarios unicam cognovisse Amomi speciem, quam eandem modo Amomum racemosum, modo Amomi uvam, vel racemum vocarunt. Hinc dignoscitur, frustra laborare Recentiores, qui fingunt duas Amomi species à Veteribus descriptas, cum illi unicum tantum cognoverint Amomum quo utebantur in cõficiendis unguentis, & Antidotis.

Friato Quoniam friatum Amomum opponitur integro, tamquam privato ex habitu cognoscitur, ideo inquirendum est, quid nam sit integrum Amomum, ut ex eodem cognoscamus friatum: verum, quia Plinius antea narravit pretium uvæ, nec alicujus alterius Amomi pretia dixit, inde patet, ipsam uvam Amomi esse integrum Amomum: unde fit, ut friatum Amomum aliud esse non possit, quam ejusdem uvæ fragmenta, quod confirmatur ex ipsius friati Amomi pretio, quod parum distat ab uvæ pretio: Unde arguendum est, friatum Amomum parum differre bonitate ab Amomi Uva, & propterea credendum, idem friatum Amomum nil esse aliud quam racemorum Amomi particulas, seu fragmenta. Nemo autem credat, Amomum friatum, quod publicè venale habebatur, fuisse Amomi virgulta confracta: nam, quemadmodum planta integra nullum habebat usum, aut pretiũ apud veteres, ut ex Plinio colligitur, ita nec Amomi virgulta fracta poterant esse in aliquo pretio, quamvis tamen fieri fortasse potuerit, ut impostores aliqua cum ipso friato Amomo dolosè commiscuerint fragmenta aliqua virgultorum Amomi.

Nascitur in Armenia parte, quæ vocatur Otene, & in Media & in Pontis.

Et si Uva Amomi veteribus certa, & notissima erat, attamen regio incerta erat, quæ Amomum alebat, ut non deſuerunt ſcriptores, qui in Armenia, Media, Ponto, Amomū naſci dixerint: Plinius autem, quemadmodum & Dioſcorides, mutuatus eſt ab illis ſcriptoribus hanc particulam hſtorie, quæ videtur appendix quædam eſſe adjecta poſt cōpletam de Amomo narrationem, in qua Plinius ex aliorum magis ſententia, quàm ſua, deſcribit regiones, quæ Amomum producant: namque, quod ſpectat ad opinionem propriam Plinii, jam ille ſuperius ſcripſit, Amomum in India naſci. Verum etſi concedere velimus, etiā Plinium fuiſſe loquutum ex ſua met ſententia, nihilominus tamen nulla eſt contradicō, quod una, & eadem Amomi ſpecies in India naſcatur, atque ſimul etiā in Armenia, Media, Ponto proveniat.

Enimverò ex navigationibus, & hſtoriis neotericorum manifeſtum eſt, pleraque aromatum ex India ad nos aſſeri: pauca vero ex Arabia, ut ex Theophrasto etiā ſuperius adnotaviſus.

Adulteratur ſolis mali Punici, & gummi liquido, ut cohereant, convolvatq; ſe in uvæ modum.

Certiſſimum eſt, Plinium hoc loco docere nos Amomum adulteratum, ut illud vitare poſſimus. Inquirendum eſt tamen, quid nam ſit Amomum iſtud, quod adulterari ſcribit, num frutex ſit, vel Uva, vel potius friatum Amomum. Profectò frutex Amomi adulterari non poteſt, quia neque in uſu eſt, neque ullum habet pretium, (adulterantur etiā plantæ, quò ſpecioſiores ſint, & vendibilioreſ) Neque etiā Uva adulterari poteſt, ſiquidem cum legitima ſit, & optima nullo eget ſuco, nulla indiget impoſtura, ut ejus pretium adaugeatur: Remanet ergo, ut ipſum friatum Amomum vitari poſſit, ut carius venundari valeat.

Foliis mali Punici, & gummi liquido

Auctor docet, quomodo Amomum adulteratur, ſcilicet foliis mali Punici, tamquam notis optimi Amomi: Gummi liquido autem conglutinante, eadem folia Punici cum Amomi uvæ fragmentis in unum ſacētium racemum.

Recentiores propterea fruſtra objiciunt, Plinio ſolis foliis inodoratſ mali punici, & gummi liquido effingi non poſſe fructus odoratos, qui legitimum Amomi racemum æmulari poſſint. Nam

Plinius

Plinius in sua narratione historica prætermisit Amomum friatum, utpote notissimum ea ætate, nominavit verò folia Punica, & gummi liquidum non omnibus cognita, ex quibus parabatur impostura. Videtur autem Plinius veterum herbariorum morem sequi, qui, dum notiorum plantarum descriptiones omittunt, videntur sibi ipsis tantum commentaria scribere: posteritatis verò nullam rationem habere.

Ut cohereat, convolvatq; se in uvæ modum.]

Docet his verbis Plinius, ad quem finem herbarii Amomum adulterant, nempe, ut ex friato Amomo integram uvam faciant: quibus verbis etiam Auctor noster omnem removet suspicionem eorum, qui putant, folia mali Punici, quæ in Amomo adulterato insunt, exornare Amomi surculos. siquidem eadem folia in eo insunt Amomo, quod coheret, convolviturque in uvæ modum: quod sane Amomum racemum esse ipsa Plinii verba demonstrant. observo autem hoc loco Indicum racemum esse legitimum Plinii Amomum, quia in Indico racemo insunt folia mali Punici æmula, sene singulos folliculos ambientia.

Est, & quæ vocatur Amomis, minus venosa, atque dura, ac minus odorata, quo apparet, aut aliud esse, aut colligi immaturum.]

Quoniam legitimum Amomum invitari solebat à versutis herbariis duplici impostura, scilicet racemo Amomi factitio, & Amomide herba, ut ex Dioscoride habuimus, ideo Plinius antea detexit dolum racemi ficti, nunc verò pertractat de Amomide, quæ se jungit ab ipso legitimo Amomo: egit autem primò de racemo fucato, deinde de Amomide ipsa, quoniam fucatus racemus ipsi legitimo racemo similior, magis quam sit herba Amomis. Sane in superiori commentario dum exponeremus illa quæ de Amomide Dioscorides scripsit, nihil eorum omisimus, quæ nostro Judicio facere videbantur ad dilucidandam Amomidis descriptionem, cujus cognitio nostræ disputationi est necessaria, propter ipsos Recentiores, qui ex hac Amomidis historia eruunt argumenta contra Indicum nostrum Amomum, quia autem supervacaneum est, eandem repetere explanationem, ad illum locum lectorem remittimus: Verum Plinius hoc in loco neque affert descriptionem ipsius Amomidis, neque docet similitudinem Amomidis ad Amomum, sed solùm se jungit Amomidem à legitimo Amomo subsequenter notis.

Minus

Minus venosa, atque dura, ac minus odorata. quo apparet, aut aliud esse, aut colligimaturum.]

Ex Dioscoride habuimus Amomidē esse herbam infœcundam, sed Plinius prætermisit Amomidis, descriptionē vel quia Amomidē inutilem plantam esse cēserit, vel quia eandē plantam numquā viderit, sed illius historiam solum acceperit à vetustioribus herbariis. Quoniam verò Plinius tradit notas, quibus Amomis se jungitur ab Amomo legitimo, inquirendum est, de quo Amomo Plinius sermonem habeat, cum legitimum Amomum duplex existat, nempe uva Amomi, & ipsamet planta: Primum ergo certum est, Amomidem sterilem herbam, esse adeò diversam ab Amomi fructu, ut fuisset Plinio prorsus supervacaneū se jungere Amomidem ab ipso racemo: præterea si Plinius se jungeret Amomidem herbam, ab ipso racemo Amomi, nō solum Amomis à racemo eo differret quia esset minus venosa, atque minus dura, sed etiam quia figura Amomidis legitimæ distaret ab Amomi fructu: si verò Plinius invicem compareret, & separaret etiam plantas Amomi, & Amomidis, inde confirmaretur opinio Recentiorum, asserentium, legitimum Amomum ipsorum veterum fuisse non fructum Amomi, sed plantam, quæ etiam odorata erat. Huic dubitationi censeo esse occurrendum, Plinium quidem comparare, & distinguere Amomidem ab ipsa Amomi planta, sed eundem sequi veterum scriptorum auctoritatem, non suammet opinionem: siquidem Plinius non potest ex suamet sententia invicem comparare, vel distinguere illas plantas quarum effigies numquam vidit, sed solum confusè cognovit ex veterum scriptis, inter se tamen dissentientibus, Quod verò Plinius numquam suis ipsis oculis viderit Amomi, & Amomidis plantas, sed eadem solum obscurissimè cognoverit ex veterum historiis, inter se tamen dissentientibus, illud videtur persuadere, quia nullam tradidit Amomidis definitionem propriam: & quia Amomi plantæ dedit descriptionem dubiam, qua significavit Plinius sibi incertum esse, quænam revera esset vera Amomi plantæ effigies, nū scilicet esset lambrusca vitis, ut crediderūt aliqui, an potius esset frutex myrtuosus, ut alii tradiderunt. Quia verò nostra hac ætate ignotæ nobis prorsus sunt ipsæ plantæ Amomidis, & Amomi: iccirco nullum possumus, judicium facere, num Plinius vera scripserit, Amomidem esse.

esse minus venosam, atque minus duram, ipso legitimo Amomo: similiter etiam, incerti sumus, num Amomi planta sit inodora, ut ratio videtur suadere, quia apud veteres in nullo habebatur pretio, vel potius fuerit odorata, ut Plinius hoc in loco videtur supponere, dum scribit, Amomidē esse minus odorata ipso scilicet Amomo, observo autem hoc in loco Amomidem distingui ab Amomi planta, non solum signis à Plinio enarratis, verum etiam, quia Amomis est planta fructuum expers, ut Dioscorides animadvertit, & Plinius videtur non ignorasse, qui Amomidem scripsit esse Amomum immaturum cum ex adverso Amomi planta fructus proferat racemosos. Noro autem, vulgatam codicis lectionem hac in parte mendosam esse, quæ habet:

Minus venosa, atq; durior.]

Si enim Amomis est minus venosa ipso Amomo immaturo, proculdubio debet esse minus dura ipso legitimo Amomo, quapropter legendum est:

Minus venosa, atq; dura.]

Hoc est minus dura.

Simile his est nomine, et frutice Cardamomum, semine oblongo. Metitur eodem modo et in Arabia. Quatuor ejus genera: viridissimum ac pingue acutis angulis contumax frangenti, quod maximè laudatur. Proximum è ruffo candicans: tertium brevius atq; nigrius. Pejus tamen varium, et facile tritu, odorisq; parvi: qui verus Costo vicinus esse debet. Hoc et apud Medos nascitur. Pretium optimi in libras duodecim.]

Ad præsentem de Amomo Indico disputationem credimus aliquam allaturam esse utilitatem hanc nostram expositionem, quæ Cardamomi historiam à Plinio traditam, interpretabimur, tum ad docendam Amomi, & Cardamomi similitudinem, tum etiam ad confutandam opinionem Recentiorum, qui scripserunt, Amomū Indicum esse speciem quandam Cardamomi racemosi: verba autem perpendenda sunt,

Simile his.]

Docet Plinius, Cardamomum simile esse his declaratis Amomi speciebus, nempe Armeniaco, Pontico, Medico: qui verò exponunt Cardamomum simile esse his, Amomo, & Amomide scilicet, illi perperam faciunt unum genus Amomi, & Amomidis, planta sit sui

generis ab Amomo diversa,

[Frutice]

Quoniam Plinius numquā vidit Amomi fruticem, sicuti iam comprobavimus, eadem ratione credendum est, eundem numquā vidisse ipsam Cardamomi fruticem, utpotē peregrinum, inutilemque unguentariis, & Medicis, cum in nullo pretio fuerit apud veteres, ut infra probabimus ex Plinio: si verò Plinius didicisset etiā ipsā Cardamomi Plantam, illam nullo modo comparare potuisset cum frutice Amomi, cujus effigiem numquā aspexerat: ex quo fit, ut sit estimandū, cognovisse, Plinium similitudinē inter Plantas Amomi & Cardamomi, vel ex veterū monumentis, vel ex ipsa similitudine fructuum Amomi, & Cardamomi, qua iudiciū fecerit, ipsas etiam plantas esse inter se similes, cum similes fructus proferant: nostra ætate nemo adhuc vidit (quod sciam) Amomi, & Cardamomi plantas, propterea nihil possumus certi statuere de hac Amomi, & Cardamomi fruticis similitudine.

[Et nomine]

Amomum, Cardamomum, & Cinnamomum sunt vetustissima nomina, usurpata ad antiquissimis scriptoribus, scilicet Theophrasto & Herodoto ipso referente Plinio, & sunt etiā inter se similia. Ex hac vero similitudine nominum licet facere probabilem coniecturam, unam, & eandem regionem aluisse illas plantas atq; nonien eisdem imposuisse. Quamobrē cum ex historiis nostri ævi notis aperte constet, cinnamomū in remotissimis Indiæ orientalis insulis provenire, credendum est, in eisdem Insulis, vel saltem in proximiori earundē insularum continenti, etiam Cardamomum, & Amomum nasci, indeque in Europam deferri. Verū eam Plinius inter Amomum, & Cardamomū, duplicem similitudinē descriperit scilicet fruticis, & nominis similitudinem. Recentiores ipsi qui affirmant, nostrū Indicum racemum esse Cardamomum racemosum fateri coguntur, inter Cardamomum, & Amomum, tertiam reperiri similitudinem, notatu dignam, nempe racemorum similitudinem, adeo ut uterque Amomi, & Cardamomi racemus eodē modo cohæreat, convolvatq; se ad uvæ similitudinem. Verū in priorī commentario iam diximus, veteres quidem vocasse Amomum racemosum, sed Cardamomū nunquā dixisse racemosum, vel quia Cardamomi racemus

laxus,

Theophrastus
de Hist. plant.
Lib. 9 cap. 7.
Plinius lib. 12,
cap. 19.

laxus, & rarus nullam præ se ferat imaginem uva, vel quia Cardamomi fructus tenuibus hæreat pediculis, & propterea suam racemi figuram diu servare non possit. Ex his colligendum est, Galenū, Dioscoridem, Plinium, & alios veteres scriptores numquam cognovisse Cardamomum racemosum. Si verò veteres cognovissent Indicū racemum, tamquā Cardamomū racemosum, qua de causa prætermisissent adeo elegantis fructus descriptionem? cur etiam ad omnes tollendos errores non separassent ab invicem fructus, inter se similes, nempe Amomum racemosum, & Cardamomū racemosum ne contingerent errores in componendis unguentis, & Antidotis? si quis autem existimet, ex omnibus Cardamomi speciebus solū ipsum Cardamomū racemosum fuisse veteribus incognitum, illud erit figmento simile, quis enim credere possit, hanc Cardamomi racemosi, & odorati speciem ignorasse priscos herbarios, qui adeo frequenter utebantur Cardamomo in unguentis componendis, ut habemus ex ipso Theophrasto & Plinio? Sanè Cardamomū fuisse veteribus notissimum, etiā Dioscorides fidē facit, nam capite de Cardamomo ejusdē fructus descriptione omissa ab optimi Cardamomi electione statim initium fecit, tanquam Cardamomū vulgò notū esset, & quod nulla indigeret dilucidatione. Ex his manifestè dignoscitur, inverisimile esse, Pliniū ignorasse istam Cardamomi racemosi speciem, inventā a Recentioribus, præsertim cū Plinius plures recensuerit Cardamomi species, propriis characteribus inter se distinctas. Hinc autē cōcludendum est, fieri quidem posse, ut noster Indicus racemus sit ipsorū veterum legitimum Amomum, sed tamen fieri non posse, ut idem Indicus racemus sit veterum Cardamomum racemosum, cum apud priscos scriptores nulla unquam mentio habeatur Cardamomi racemosi.

Semine oblongo.

Antea docuit Plinius Amomi & Cardamomi plantas inter se convenire similitudine fruticis, & nominis, nunc verò plantæ Cardamomi propriam docet conditionem, quia illa producit semen oblongum, qua longitudine seminis, Cardamomū differt ab Amomo cujus fructus orbiculares sunt. Hac autem in re Plinius rectam servavit docendi methodum, namque prius communia utriusque plantæ, posterius autem propria cujusque speciei enarravit.

Recentiores autem longitudinem seminis exponunt, tamquam similitudinem Amomi, & Cardamomi: sed Plinius Cardamomū semine oblongo præditum esse dicit, Amomi nulla mentione facta, tamquam seminis longitudo Cardamomi propria existat, non etiam Amomo communis, neq; autem ex eo, quod Amomū, & Cardamomū conveniunt inter se & fruticenomine, inde inferendū est, utrasq; plantas in eo etiam convenire, quia producant semina sua oblonga, imò potius cum Plinius fruticis, & nominis similitudinem solū unā conjunxerit, colligendum est, nullam aliam inter Amomum & Cardamomum affinitatē adesse, præter fruticis & nominis convenientiā adeo ut seminis longitudo vim habeat propriæ differentię, qua fructus Cardamomi se jungitur ab Amomi fructu, cum in Indico Amomo fructus orbiculares inspiciam⁹, Cardamomi verò fructus oblongi sint. Quamobrem Plini⁹ voce seminis intelligit Cardamomi fructū, qui externo, folliculo, internisq; seminibus constat, sed Recentiores hanc impugnant expositionē, dicentes, semen oblongū non significare fructū Cardamomi, cum sua theca, sed denotare semē internū: quia seminis vox latina nō monstrat fructū, qui folliculo & seminibus internis constat, sed denotat tantummodo semen internū, quod in folliculo continetur. Ergo & de re ipsa, & de seminis significatione est quæstio: propterea de re primum dicemus, mox etiam de voce seminis, verba faciemus. Proculdubio omnes Cardamomi fructus cum sua theca, oblongi sunt, interna verò semina angulosa & brevia sunt, non oblonga, quia verò eadem semina seriatim disposita sunt, sibi quæque invicem connexa, tenui intercedente membrana, qua involvuntur, inde fit, ut unaquæque seminunt series unici tantum longioris seminis ostendat imaginem, quæ Recentiores in errorem induxit. Hæc cum vera sint, Cardamomi semen oblongum nil aliud esse potest, nisi ejusdem fructus integer, qui suo folliculo, & internis seminibus constat: hæc de re ipsa.

Quæ verò de seminis voce dicuntur à Recentioribus nullius momenti sunt. Primum enim, cum dicunt Cardamomi fructum non esse semen, veritati repugnant: namque ex Aristotele iam docuimus, fructus & semen re idem esse: ratione verò differre, adeo ut Cardamomum & fructus sit, quia ex alio est, & semen etiam existat, quia ex eo fit aliud. Præterea ex Theophrasto monstravi-

monstravimus, seminis vocem cōmunissimam esse quæ sub se continet fructus, & semina, tam nuda, quàm in pericarpis contenta. Quod verò spectat ad seminis latinam significationem, falsum est, seminis significationem, ea tantum semina comprehendere, quæ in pericarpis continentur, nō autem fructus, qui pericarpio & interiora semine constant, namque Plinius ipse Balsami fructum, qui pericarpio, & interiori semine constat, semen appellat, ait,

Plin. lib. 13.
cap. 25,

Præcipua autem gratia lachrymæ, secunda semini. Mox ait:

E semine autem maximum, & ponderosissimum.

Præterea idem Auctor, nucleos pineorum, qui interiori semine esculento, exteriori vero lignoso putamine constant, semina vocat: inquit Plinius, de Pineis nucibus loquens.

Plin. lib. 15.
cap. 10.

Intus exiles nucleos lacunacis includit toris, vestitos alia ferruginis tunica, mira naturæ cura molliter semina collocandi.

Semina verò intelligit nucleos pineorum fructus, nempe cum suis lignosis putaminibus, quos nucleos tunica ferruginea vestit. Sequuntur Plinii de Cardamomo verba:

Metitur eodem modo, & in Arabia.]

Amomo comparat Cardamomū, quod affirmat, colligi eodem modo, quo & Amomum, de quo superius scripsit:

Carpiturq; cum radice, manipulatim, leniter componitur.]

Et si verò scripserit Plinius, Cardamomum in Arabia provenire, attamen, id falsum esse, novimus ex neotericorum historiis: nihil autem mirum est Cardamomi fructum fuisse notissimum ipsis veteribus, sed tamen ignotam fuisse regionem, in qua nascebatur.

Quatuor ejus genera.]

Cardamomum duplex existit, frutex scilicet, quod inutile est, & propterea etiam ignotum, atque semen oblongum: sed quoniam Plinius enumerat quatuor Cardamomus species, easdem esse fructus, qui pericarpis, & seminibus internis constant, nemo dubitare debet: siquidem harum specierum colores viridis, ex ruffo candidus, varius, atque ipsi acuti anguli, nostrum vulgare Cardamomum referunt, non plantam: ex hoc loco autem apparet, Plinium ignorasse Cardamomum racemorum, nam, & si in speciebus Cardamomi describendis fuerit diligentissimus, attamen nullum verbum fecit de Cardamomi racemo simplici vel convoluto in modum uvæ.

Viridissimum ac pingue acutis angulis, contumax fragenti, quod maxime laudatur]

Primam, optimamque speciem Cardamomi descripsit his notis: *Viridissimum]*

Si Plinius viridissimum Cardamomum intelligit illud, quod herbaceo colore præditum est, nihil prohibet, quin vulgare Cardamomum sit legitimum Plinii, quamvis sit pallidum, non viride, siquidem vel maturitate, vel vetustate, vel aëris intemperie color viridis evanescit, & in pallidum mutatur: Verum quoniam Plinius superius colorem herbaceum in Amomo damnavit, quid prohibet viridissimum Cardamomum Plinio esse illud, quod recentissime collectum fuit?

Pingue]

Significat oleosum, & significat etiam crassum, & succo redundans: hoc in loco verò significat semina crassiora, & vegeta ipsius Cardamomi.

Acutis angulis]

Acuti anguli sunt in vulgaris Cardamomi theca, nam ejusdem interna semina angulosa quidem sunt, sed non sunt prædita acutis angulis, sed obtusis potius: hinc confirmatur nostra expositio, quam superius dedimus: scilicet seminis vocem, eo loci denotare fructum compositum ex suo involucro, & internis ipsis seminibus. Verum quoniam Indici racemi fructus orbiculares sunt, quasi uvæ acini, ad hanc primam speciem Cardamomi redigi non possunt: nam & si fructus Indici Amomi præditi sint tribus exiguis eminentiis, illæ tamen sunt leniter convexæ, non angulatæ, unde eorundem fructuum figura orbicularis servatur: propterea Amomum fructus non sunt dicendi triangulares, quia neque obtusos angulos habent, neque acutos, ut Cardamomum Plinianum, non enim quælibet eminentia angulus est, sed ea solum, quam duarum linearum contactus facit.

Contumax fragenti]

Corrupti codices legunt, contumax ficianti. Verum ex Dioscoride, & Plinio locus corrigendus est, sicuti fecimus. nam Dioscorides Cap. de Cardamomo, illud eligit fractu contumax. & Plinius paulo infra damnat Cardamomum, facile tritu, quod opponitur fractu contumaci: loquitur verò Plinius de integro fructu Cardamomi, non

mi, non de internis tantum seminibus, sicuti jam diximus.

Proximum è ruffo candicans.]

Hic est natus color Cardamomi vulgaris.

Tertium brevius, atque nigrius.]

Tertia Cardamomi species breviori, & nigriori semine constat. Semina autem breviora sunt ipsi fructus integri Cardamomi, quod constat suo pericarpio, & seminibus internis; sed si liberè loqui licet, & si semini brevisitas denotare possit tertiam speciem Cardamomi, distinctam à secunda specie superioris descripta, nihilominus tamen nigredo denotare videtur levem quandam à solis calore contracta exustionem, quemadmodum observavit Garzias cap. de Cinnamomo: unde factum est, ut veteres modo nigrum damnaverint, ut Plinius scribit his verbis.

Plin. lib. 12,
cap. 19.

Quidam Cinnamomi duo genera tradidere, & quondam præferebant candidum, nunc autem nigrum laudatur.

Pejus tamen varium, & facile tritu, odorisq; parvi: qui verus Costo vicinus esse debet.]

Varius color inchoatam maturitatem significat, unde sequitur, Cardamomum huiusmodi utpote immaturum esse fragile, odorisq; parvi, namque ipsa maturitas odores suos affert ipsis plantis. Hæc autem quarta Cardamomi species non differt natura à reliquis speciebus Cardamomi, sed sola utilitate.

Hoc è apud Medos nascitur.]

Nullum est absurdum, Cardamomum nasci in Arabia, & in Media etiam provenire, sed re vera ex neotericis non habemus, Cardamomum in Media oriri.

Pretium optimi in lib. xii.]

Optimum Cardamomum cuius pretium Plinius scribit, est una ex commemoratis Cardamomi speciebus, illæ vero non plantæ, sed fructus existit, sicuti adnotavimus. Hinc autem manifestè cognoscimus, existimasse veteres, Cardamomi plantam inutilem esse ad vnguentorum compositiones, cum ipsius plantæ Cardamomi Plinius nullum pretium dixerit. Animadverto præterea ex hoc loco, quod si Plinius cognovisset Cardamomi racemum convolutum in se ipsum, ad similitudinem uvæ, eundem Plinium nullo modo fuisse prætermittendum adeo elegatis fructus descriptionem, qui neq; omiserit pretium Cardamomi, quæ est minoris momenti observatio; hæc de Cardamomo dicta sint.

CONSENSUS DIOSCORIDIS, ET

Plinii in Amomi Historia.

Jam verò ostendendus est Dioscoridis, & Plinii unanimis consensus in Amomi historia describenda, quò explodatur opinio Recentiorum, existimantium Plinium, & Dioscoridem non convenire inter se in Amomi descriptione. Demonstrandaque præterea est Plinii singularis diligentia, qua ipsum superavit Dioscoridem in Amomo delineando, unde adhuc magis redarguentur Recentiores, asserentes, Plinium ignorasse legitimum Amomum. Conferamus modò invicem Dioscoridis, & Plinii de Amomo historiam: Ambo Auctores, Amomum fruticem esse, dicunt.

- Amomum est parvus frutex.*
Indica vite lambrusca.
- Frutice myrtillo.*
Simile his & nomine, & frutice Cardamomum.
 Uterque auctor à racemo, seu ab uva, initium sumit, tamquam à parte Amomi notiore.
- Amomum est parvus frutex, cujus fructus est, sicuti uva racemus.*
Amomi uva in usu est.
- Consentiunt etiam, eligendum esse Amomi uvam vel racemum.
Ponticum racemarum, eligito, &c.
Simile parvis uvis.
- Amomi uva in usu est.*
Ut cohereat, convolvatq, se in uva modum.
Pretium uva in singulas libras.
 Describunt Auctores Amomum, quod utile est ad Unguenta, & Antidota, tamquam racemum in se ipsum convolutum in uvæ modum.
- Amomum est frutex.*
Cujus fructus est sicuti uva racemus, ex ligno convolutus in se ipsum,
Ponticum Racemosum.
Eligito, &c.
Simile parvis uvis.
- Amomi uva in usu est.*
Ut cohereat, convolvatq, se in uva modum.
 Amomi fruticis folia eadem ferme Auctores ambo faciunt vel Indicæ vitis lambrusca.
 Foliis

Folii vitis alba similibus.

Indica vite lambrusca.

Diosc.
Plinius.

Uterque etiam Auctor tres Amomi species describit.

Armeniacum colore ad Aurum vergens.

Diosc.

Medicum infirmius.

Ponticum racemosum, fructus plenum.

Nascitur & in Armenia parte, quae vocatur Orena, & in Media, & in Ponto.

Plinius.

Colores eosdem quoque in Amomo constituunt, subruffum, seu ruffum: ad aurum vergens, seu pallidum: candidum, subviride, seu herbaceum.

Armeniacum ad aurum vergens.

Diosc.

Medicum subviride.

Ponticum subcirrum.

Deligito candidum, vel subruffum.

Laudatur quam maximè &c.

Plinius.

Colore ruffo, secunda bonitas pallido: Herbaceum peius, pessimumque candidum, quod vetustate evenit.

Auctores nostri Amomum odoratum faciunt.

Laudatur Armeniacum &c.

Diosc.

Odore nares feriens.

Eligito &c.

Valde boni odoris.

Amomis minus odorata.

Plinius.

Unguenta acutiora sunt Costo, Amomo, quae maximè nares feriunt.

Amomi acrimoniam uterque auctor adnotavit.

Diosc.

Eligito &c.

Acre, gustum mordens.

Plinius.

Acerrima per se Amomo.

Amomum ad unguenta, & Antidota utile esse, uterque auctor scribit.

Antidotis immiscetur, & pretiosissimis unguentis.

Diosc.

Omnia autem acutiora sunt Costo, Amomo,

Plinius.

Acerrima per se Amomo,

Ergo regale unguentum &c.

Constat Myrobalano, Costo Amomo,

Diligentia Plinii in Amomo describendo.

Subsequitur Plinii peculiaris diligentia in Amomo describendo, qua Dioscoridem superavit, cum illas conditiones adnotaverit, à Dioscoride prætermittas, quæ Amomi historiam mirifice illustrent.

Primum ergo Plinius Amomum in India provenire dicit, quam rem & Theophrastus scribit, nosterque racemus confirmat, quem ex India ad nos transmiserunt.

Inquit:

Indica vite lambrusca.

Usum uvæ sejunctæ a suo frutice distinctè Plinius docuit.

Amomi uvæ in usu est.

Indica vite lambrusca.

Observavit Plinius, folia similia mali Punici foliis, quæ in racemis insunt, à nemine veterum, quod sciâmus descripta.

Laudatur quàm maximè foliis mali Punici simile.

Colores etiam distinctius, quàm Dioscorides, perscrutatus est, quia subruffo colori primum bonitatis locum assignavit, postremum candido.

Laudatur quammaximè &c.

Colore ruffo, secunda bonitas pallido, Herbaceum pejus, pessimumque candidum.

Detexit Plinius racemum adulteratum gummi liquido, & foliis mali Punici, quem racemum Dioscorides vel prætermisit, vel saltem obscure docuit illis verbis:

Eligito non coactum &c.

Inquit Auctor.

Adulteratur foliis mali Punici, & gummi liquido, ut cohereat, convolutaque, se in uvæ modum.

Sejunxit etiam Plinius Amomi uvæ ab Amomo friato, atque utriusque pretia docuit: quibus manifestavit, nil aliud Amomi veteribus in usu fuisse, præter uvam, & Amomum friatum: unde apparet solutio vulgaris quæstionis, & quæ nam Amomi pars apud veteres in usu fuerit, & quid fuerit optimum Amomum.

Inquit auctor,

Pretium uvæ in singulas libras denarios LX.

Friato

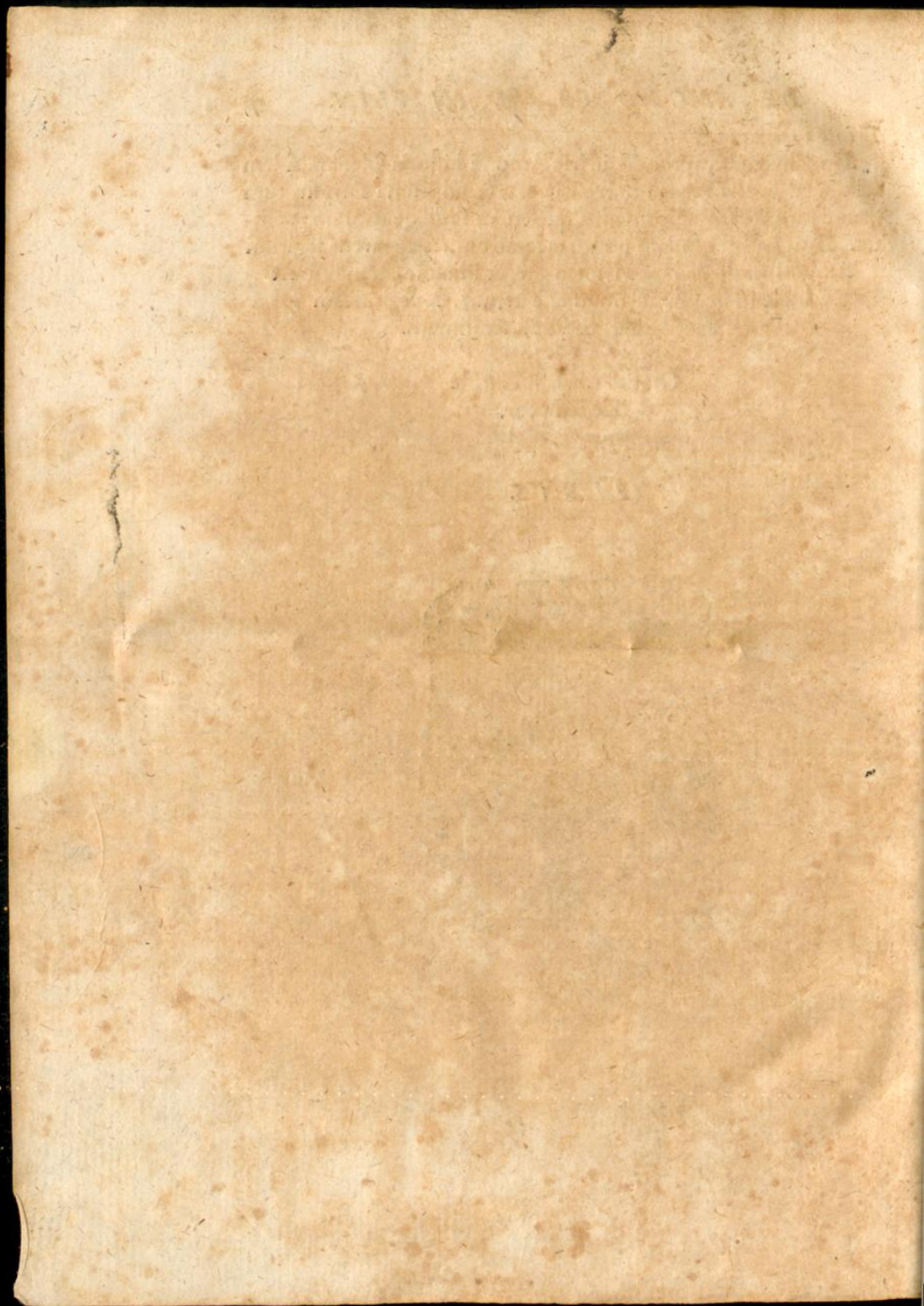
Friato vero XIIIL

Concludendum ergo est, in hac Amomi historia plenam fidem
adhibendam esse Plinio: tum quia vera, & notissima scripsit, tum
quia cum Dioscoride consensit, quo etiam se diligentiores praestitit.
Quia vero in Indico nostro racemo omnes apparent legitimi
Amomi notae, recitata à Dioscoride, & Plinio, asserendum est
hunc Indicum racemum esse verum, & legitimum
Dioscoridis, & Plinii Amomum.

Gratias tibi ago Christe
Redemptor.

FINIS.

Errata in Baldo.

Errata	Correct.
Pag.	<i>In Epistola.</i>
1 in	vi
2 sibi	ibi
ibi. itaq; cum	itaq; ipsum cum &c.
3 tractum	tractu
ibi. allaturas mihi	allaturas esse mihi
	<i>In Praefatione.</i>
1 Anotomo	Anotomico
miseram	misilem
	<i>In descrip. montis.</i>
1 spina sylu.	spina alba sylu.
2 facium	supinum
3 sementina	semencina
9 Chameciotis	Chamecistis
ibi. Decellide	Derelide
10 Natra	Nabca
ibi vicanum	incanum
11 Irionum	Trionum
ibi. permanente	purpurascete
21 Hispania, & sylus.	Hispania vbi Iuncia abellada appellatur, & huius vius &c.
23 edidit	edit
24 facturū arbitror	facturū his arbitror
27 affirmat	affirmet
ibi. censendum est, vt similitud.	censendum est, nam cum stripem, Araco simile, describat, ne- cesse est, vt similitud.
ibi. fructumq;	fructuq;
ibi. continens	continentes
27 <i>οψιδοσεμα</i>	<i>οψιδοσεμα</i>
28 suprema	superna
29 semiarumq;	semiarumq;
ibi. secusq;	ficusq;
30 continetur	cernitur
30 dicitur &c.	dicitur etiam &c.
34 Scordum	Scordium
ibi. pota	potu
ibi. illita	illitu
39 cubitales, qui- bus &c.	aut tricubitales, quib.
ibi. videatur	videantur
43 Titymali	Tithymali
50 quam binasolia	quam binasolia
51 Nicefolijs	Nichesolijs
ibi. traiciamus	traicimus
ibi. obice	obijce
ibi. immergatur	immergantur
ibi. adlabitur	ablabitur

Errata	Correct.
Pag.	
53 Leucorion	Leucoion
ibi Onobrichi de	Onobrichide
54 fructibus	fontibus
56 Periclym rectū	Periclym. alterū rectū
56 Erica, Clusij	Erica altera Clusij
57 Cranthemum	Eranthemum
58 excitam	excisam
62 sublimati	hirsuti
63 flos	florens
ibi. Imem	Imem
64 Miaria	Alliaria
65 Chini	Ghini
66 vocata	vocata
69 per ambitū secta	per ambitum secta,
integra inequal.	neruosa rugola, ineq.
ibi. mugronatus	mucronatus
69 Sarmentom	Sarmentosa
69 vocatua	vocatus
ibi. Psyllum	Phyllum
ibi. Cnecrum	Cneorum
71 Sequipalmari	Sexquipalmari
ibi. profunditas	profundius
ibi circumuoluat	circumuoluunt
79 quod ibi	quod olim ibi
80 Adhæc	Abhæc
81 Picheriam	Pischeriam
81 Picheriæ	Pischeriæ
ibi. texuntur	teguntur
85 barbaras	barbulas
ibi. Cnecrum	Cneorum
86 planta	plantæ
89 folia	foliola
90 & colore Ocy- moidis muscosū	& colore Ocymoidis repentis (minores ta- men) qua re Ocy- moidem muscosum.
94 incidit	insidit
96 Vaccinia nigra	Vaccinia rubra
ibi. Chanophyllata	Chariophyllata
97 redeunt	redundent.
100 Bolbonact	Bolbonach
101 Aporinum	Apocinum
ibi. AEtij	Aëtij
ibi. Penæ	Pena
ibi. præterito	præteribo
105 Geranicum	Geranium
ibi. alacoides	Malacoides
109 donata	dotata
ibi. Pinguiscula	Pinguicula:

Errata in Commentario de Amomo.

Pag.	Errata	Correct.
1	Armeniacam	Armeniacum
2	ab vncia	ab vna
2	ab vua	ab vna radice
4	fructū Amomū	fructum Amomi
5	Ricino	de Ricino
5	vua	vuz
6	vnde	inde
7	cōtraplicaturū	contraplicatum
10	confert	conferre
ibi.	folia foliorum	& folia &c.
ibi.	feminibus par-	feminib ³ paruis fi-
	uis	milibus paruis vuis
ibi.	paruis	parui
12	Ioannis peng	Ioannis Ponæ
ibi.	Cardamoni	Cardamomi
14	vel vuz racemi	vel vuz, vel racemi
ibi.	racemorum	racemosum
15	tamque	tamquam
ibi.	anè	sanè
ibi.	subcirrum]	subcirrum
16	nonen	nomen
ibi.	7 ₂₂	7 ₈
ibi.	& aurum	& aureum
ibi.	Ξαυτοϋ	Ξαυθοϋ
ibi.	in vitis	in vinis
17	isti	& si
19	utq;	atq;
20	paruis	paucis
ibi.	dixit	dixerit
21	vel imbecill.	sed imbecilliores
22	πρυαυίζον	οπρυαυίζον
ibi.	subcirrum	subcirrum
ibi.	eodemq;	eisdemq;
24	tripliciter	simpliciter
ibi.	afferuntur	afferuntur
29	faciunt	faciant
30	nostram	nostrum
30	In hoc	in hac
36	patiuntur	patiantur
37	ad negandum	ad negandam vali-
	validum	dam
38	Dioscoridi	Dioscoride
ibi.	mordeatis	mordeat is
40	scribis	scribit
ibi.	vius	vius
ibi.	nullum	nullam
41	simile	simili
ibi.	eligamus	eligamus
ibi.	satis poterant,	satis esse poterant

Pag.	Errata	Correct.
42	inodore	inodoro
ibi.	cuiusq;	cuicumq;
44	Amomi	Amomum
45	integer	integra
46	Amomi	Amomide
47	verè	vera
48	Myrthoso	Myrtuoso
ibi.	perpenda	perpendenda
52	æstate	ætate
53	cum	cur
ibi.	Vita lamb.	Vitæ lamb.
ibi.	Viniferam	viniferæ.
ibi.	planta	plantæ
54	manipulis	manipulos
55	LVIII.	XLVIII.
56	Amomo descri-	Amomo superius
	pto	descripto
ibi.	modum	nodum
ibi.	vera	vua inexist.
57	aut	cur
ibi.	tum	cum
60	hïstoria	hïstorica
ibi.	racemum	racemosum
61	tamq; priuatio	tamq; priuatio ha-
	ex habitum	bitū, quia priua-
		tio ex habitu &c.
ibi.	ali qua	aliqui
62	cohæreant	cohæreat
ibi.	etiam	enim
63	inuitiari	viciari
ibi.	racemo similior	racemo est similior
65	odorata	odoratam
ibi.	Amomide	Amomidi
ibi.	& Amomidis	& Amomidis cum
	planta sit	Amomis plāta sit
67	notis	nobis
68	& frutice nomi.	et frutice, et nomine
69	Plinij	Plinius
ibi.	racemorum	racemosum
70	vuz acini	vuei acini
ibi.	propt. Amomū	& propterea Amō.
71	damnauerit vt	dānauerint Cinna-
	Plinius	momum, modo lau-
		dauerint, vt Plini ⁹ .
72	Ponticum ra-	Ponticum racemo-
	cemarum	sium
ibi.	faciunt vel In-	faciūt vel Brioniz,
	dica vitis	vel Indicæ vitis
5	Friati	Friato.

Erstaus in Commencement des Jahres.